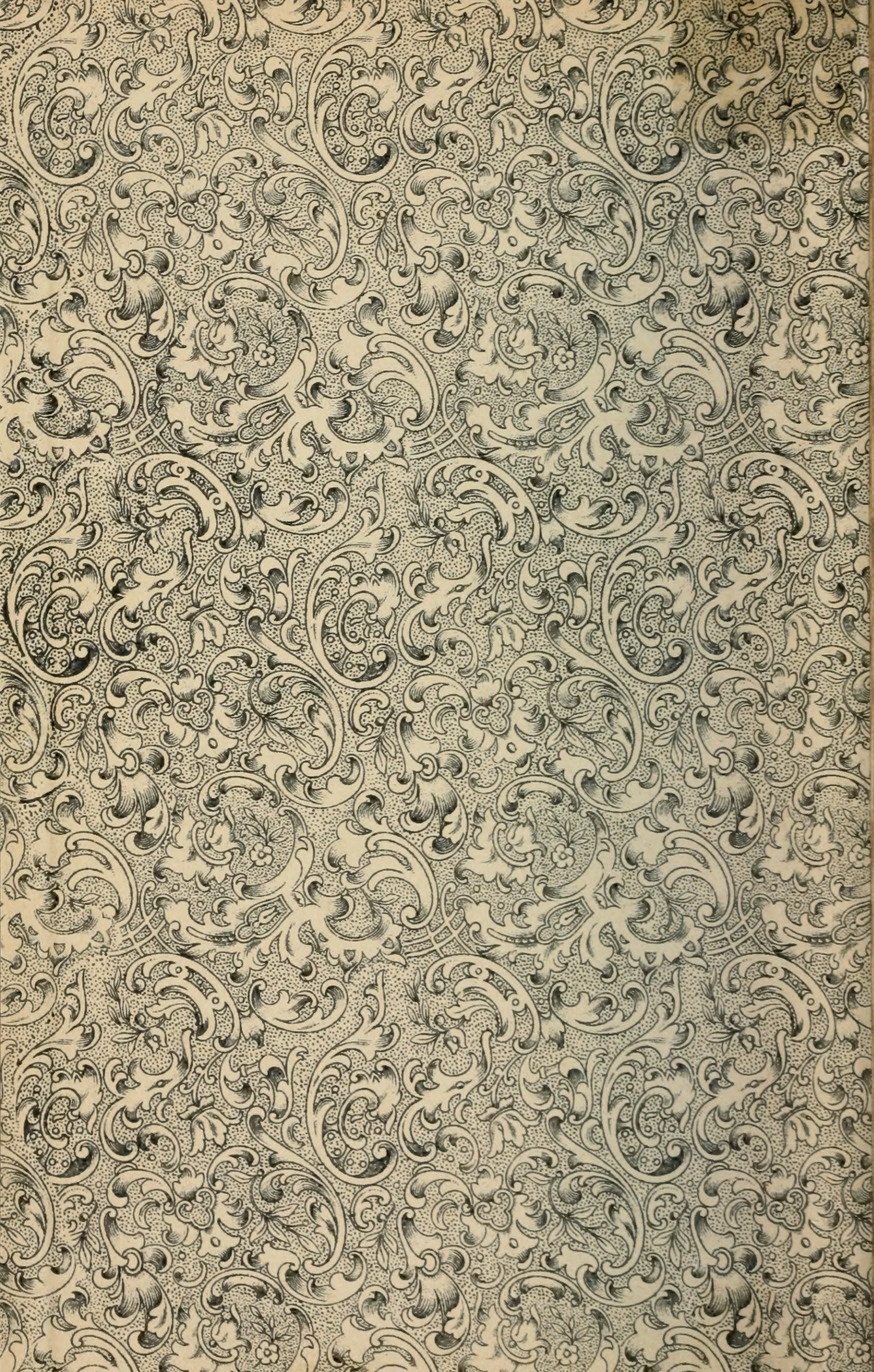

3 1761 06267493 2

JÓKAI MÓR
ÖSSZES MŰVEI

NEMZETI KIADÁS

C. KÖTET

A JÓKAI-JUBILEUM ÉS A NEMZETI DISZKIADÁS TÖRTÉNETE

BUDAPEST

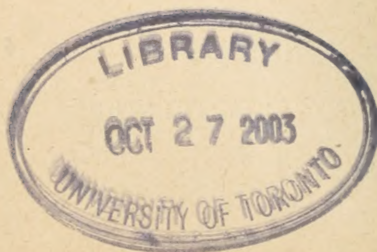
RÉVAI TESTVÉREK KIADÁSA

1907

A JÓKAI-JUBILEUM ÉS A NEMZETI DISZKIADÁS TÖRTÉNETE

AZ ELŐFIZETŐK NÉVSORÁVAL ÉS
A SZÁZ KÖTET RÉSZLETES TARTALOMJEGYZÉKÉVEL, VALAMINT
JÓKAI ÖSSZES IRÁSAINAK BIBLIOGRAPHIÁJÁVAL

BUDAPEST
RÉVAI TESTVÉREK TULAJDONA
1907

ERRŐL A SZÁZADIK KÖTETRŐL.

Dicsőség a magyar nemzetnek, hogy Jókai Mór összes műveinek száz kötetes könyvtára elkészült, együtt van. Páratlan és merész vállalkozás volt, a melyhez egy Jókai népszerűsége kellett, hogy ötven éves irói munkásság ilyen emlékoszlopban glorifikáltassék. Azon a nevezetes január hatodikán, a mely a Jókai-jubileum ünnepségeinek legfényesebb napja volt, ezekkel a szavakkal fordult Eötvös Loránd báró, lelke az egész mozgalomnak, Jókai felé: «Te büszke önérzettel mondhatod, hogy kiadód ez egyszer maga a nemzet». Nem oly régi a történet, hogy ne emlékezzék még reá az egész nemzet, de a világtörténelemben még új és példa nélkül álló: mikép jubilálta meg Magyarország élő legnagyobb poétáját.

Ünnep volt az, banket és dinom-dánom nélkül, a szeretet és a hála ünnepe, a melyben egyforma nagy volt ünneplő és ünnepelt. Néhány hónap elég volt arra, hogy a magyar társadalom minden osztálya összetegye filléreit e nagy vállalkozás céljaira, a melyet öt év alatt igéretükhöz képest a kiadók ezzel a kötettel le is bonyolították. Csak ép a zárókőbe kell még beleilleszteni — mint a hogy monumentális paloták zárókövébe szokás — egy pár históriai aktát arról a kiválasztott poétáról, a kinek megadatott, hogy már életében lásson egy darab halhatatlanságot s arról a műről, a melyet büszkén mondhat az egész nemzet a magáénak.

Jókai jubileumának s ennek a száz kötetes nemzeti ki-

adásnak a története kell hogy históriai okmányként kiegészítő része legyen a nagy vállalatnak, a minővel sehol a földön poéta és nemzet nem dicsekedhetik. Jókai lángesze, termékenysége, szíve, hazafisága és költészete kellett hozzá egyrészt; a magyar nemzet rajongó, ifjonti hevülése, ideális, tiszta költészet-imádata kellett hozzá másrészről. És ez a két világ találkozott a jubileum esztendejében és e találkozás gyümölcse a száz kötetes Jókai. A hogy az Ezeregy éj meséi közt az ezeregyedik a legcsodálatosabb, mely keretéül szolgált valamennyinek: úgy rajzolódott lelkünkbe Jókai legendás világába illő tündérmesének az a felejthetetlen ünnep, a mely bázisul szolgált a Jókai-kötetek piramidjához.

Ez a századik kötet legyen magyarázója a kilenczvenkilencznek. Tiszteljük meg vele a magyar közönséget, a mely határt nem ismerő áldozatkészséggel sietett oltárt emelni legkedveltebb mesemondójának és szolgáljuk vele a történetet, a mely századok mulva is példakép fogja emlegetni e ritka jubileumot. Dicsőség a költőnek és dicsőség nemzetének! *M. E.*

A SZÁZ KÖTETES JÓKAI-KIADÁSRÓL.

Az ezernyolczszáz nyolczvannegyedik esztendőben merült fel először az idea, hogy Jókai Mór ötvenéves irói jubileumát az egész ország megülje. Komócsy József számitotta ki ezt a nevezetes dátumot s az irók és művészek köre hozzá is látott már az ünnep tervezetének kidolgozásához. De Jókai a lapokhoz intézett levelében élénken tiltakozott a korai jubileum ellen s irói működésének kezdetéül az 1843-ik évet jelölte meg, a mikor is a Magyar Tudományos Akadémia *Zsidó fiu* czimű pályaművét dicsérettel tüntette ki. Igy hát az 1893-ik esztendővel mult csak el az a félszázad, a melyet Jókai annyi dicsőséggel tolla és hazája szolgálatában töltött.

De már ezt az évszámot megjegyezte magának mindenki. Általános lelkesedés volt visszhangja annak a levélnek, a melyet megint csak a jó *Komócsy József* 1893 márczius harmadikán a lapokban közzétett s a mely ekkép szólt:

Ebben az évben lesz ötven éve, hogy hazánk koszorus nagy költője: Jókai Mór első irodalmi munkájával a közönség előtt megjelent. A rendkívüli szellem e csodálatos pályafutása, mely fényével nemcsak hazánkat, hanem az összes művelt világot betöltötte: arra ösztönöz minket, hogy a ki annyi kincset adott nekünk egy félszázadon át, azt mi tiszteletünk és szeretetünk kincseivel vegyük körül. Rendezzünk *nemzeti ünnepet* a legnagyobb író tiszteletére! Nem politikáról van itt szó, hanem egyik legnagyobb nemzeti büszkeségünk megünnepléséről, az egész nemzet hálájának

nyilvánításáról egy nagy szellem iránt. Jókai Mór, a lángeszű költő, a nemzet vigasztalója, reményeinek ébresztője, a nemzeti géniusz édes gyermeke: a miénk, a kicsinyeké és nagyoké egyaránt. Kell tehát, hogy őt mindannyian ünnepeljük az ő csodával határos munkájának jubiláris évfordulóján! Az ünneplés megbeszélésére van szerencsém önöket meghívni, az új városháza társalgótermébe, márczius 4-én délután 4 órára.

Márczius negyedikén a lipótutczai városház tanácskozótermében együtt volt a magyar szellemi arisztokráczia. Az értekezlet, a melyen *Szász Károly* elnökölt, egyhangulag elfogadta a jubileum eszméjét s elhatározta, hogy az ünnepet 1893 őszén rendezi. Kiküldött továbbá a kebeléből egy 25 tagú végrehajtó bizottságot *Falk Miksa* elnöklete alatt, a mely ismét öt tagját bizta meg a részletes programmjavaslat készítésével. Ez az öt tag Gerlóczy Károly, Emich Gusztáv, György Aladár, Komócsy József és Rákosi Jenő volt.

Márczius tizedikén tanácskozott először a programmkészitő bizottság, a mely ekkép tervezte az ünnepet:

1. A nemzet alapítványt tesz, melynek kamatait Jókai kapja életefogytáig.

2. Felépül a jubileum napjára a *Költők háza*, elsőbben is a Jókai-ereklyék számára.

3. A bizottság kiad egy *Jókai-albumot*, a jubilánsra vonatkozó adatokkal, költeményekkel és rajzokkal.

4. Megjelenik az ünnep ötletéből fényképgyűjtemény azokról a vidékekről, a hol Jókai élt.

5. Népszerű füzetekben a bizottság kiadja Jókai több munkáját és életrajzát.

6. A jubileum napját irodalmi ülés és körmenet teszi emlékezetessé. A körmenetben résztvevő nők virágot szórnak a költő lába elé. Az ünnep-estén díszelőadás lesz a szinházakban, a Vigadóban pedig Jókai regényalakjait mutatják be legjobb művészeink tableaukban.

Ez volt az első konkrét tervezet; a végrehajtó bizottság

el is fogadta azzal az indítványnyal együtt, hogy egy ötszáz tagból álló nagybizottság vezesse ezután az országos mozgalmat.

Április kilenczedikén alakult meg az ünneprendező nagybizottság s az választotta meg a tisztikart ekképen:

Védnök:

József főherczeg Ő császári és királyi Fensége.

Díszelnökök:

Vaszary Kolos, *Vay Miklós báró.*

Elnök:

Eötvös Loránd báró

Alelnökök:

Andrássy Tivadar gróf,
Apponyi Albert gróf,
Benczur Gyula,
Berzeviczy Albert,
Brázay Kálmán,
Dr. Breznay Béla,
Bubics Zsigmond,
Bélavári Burchard Konrád,
Emich Gusztáv,
Csávolszky Lajos,
Eszterházy Miklós gróf,
Falk Miksa dr.,
Gajári Ödön,
Gerlóczy Károly,
Hock János,
Hoffmann Alfréd,
Horváth Gyula,
Kenedi Géza,
Kisfaludy Árpád dr.,
Kohner Zsigmond,
Komócsy József,
Dr. König Gyula,
Mikszáth Kálmán,
Nikolics Feodor báró,
Pallavicini Ede őrgróf,
Rákosi Jenő,
Ráth Károly főpolgármester,
Szász Károly,
Thaly Kálmán,
Thék Endre,
Dr. Wagner Géza,
Zichy Géza gróf.

Főtitkár:

Dr. Beöthy Zsolt.

Titkárok

Amtmann Géza,
Benedek Elek,
Dr. Buday József,
Endrődi Sándor,
Fekete József,
Gabányi Árpád,
György Aladár,
Havass Rezső dr.,
Kiss József,
Kozma Andor,
Molnár Antal,
Rákosi Viktor,
Révai Mór,
Stettka Gyula,
Szemere Attila,
Dr. Szmrecsányi Miklós,
Szana Tamás,
Várady Antal,
Vargha Gyula,
Zala György.

Pénztárnok:

Falk Zsigmond.

Ellenőrök:

Heltai Ferencz dr., Vadnay Károly.

A *nagybizottság* tagjainak névsora ez:

Abafi Lajos
Abonyi Árpád
Ábrányi Emil
id. Ábrányi Kornél
ifj. Ábrányi Kornél
Adler Móricz
Adler Zsigmond dr.
Aebly Adolf
Ágay Adolf dr.
Ágoston József
Alkér Gusztáv
Ambrus Zoltán
Andaházy László
Andrássy Aladár gróf
Andrássy Gyula gróf
Andrássy Tivadar gróf
Apponyi Albert gróf
Arany László
Aranyossy Miksa
Árkay Sándor
Asbóth Emil
Atzél Béla báró
Bachát Dániel
Badics Ferencz dr.
Baintner Imre
Balázs Mór
Bánffy Dezső báró
Bánóczi József dr.
Barabás Miklós
Barczen János
Bartay Ede
Bartalus István
Baross Károly
Bartók Lajos
Batthyány Lajos gróf
Báthory Nándor
Baumann Antal
Baumann József
Bayer József
Beck Dénes
Beck Nándor
Benczur Gyula
Benedek Elek
Benedikovics Károly
Beniczky Ferencz
Benkő Kálmán
Beöthy Ákos
Beöthy Zsolt dr.
Bethlen András gróf
Bethlen Gábor gróf
Berczik Árpád
Bercsényi Béla
Berecz Antal
Berger Márk
Bernát Béla dr.
Berzeviczy Albert
Bitta Dezső dr.
Bittó István
Bobula János
Bodnár Zsigmond

Bogisich Mihály
Böhm Károly
Bolgár Ferencz
Boncza Miklós
Bossányi László
Brám Miksa
Brázay Kálmán
Breznay Béla dr.
Brill Sámuel L.
Bródy Zsigmond
Brückler Mihály
Brüll Ármin
Brüll Lipót
Bubala György
Bubics Zsigmond
Buday József dr.
Burchard Konr. bélavári
Busbach Péter
Chorin Ferencz dr.
Corzán Avendano G. dr.
Csáky Albin gróf
Császár Jenő
Császka György dr.
Csávolszky Lajos
Csekonics Endre gróf
Cselka Nándor
Csendics Gyula
Csepreghy János
Cséry Lajos
Csiky Kálmán dr.
Csizik Károly
Csorba Ferencz dr.
Czigler Győző
Czimmermann Antal
Czölder János dr.
Dalmady Győző
Dániel Ernő
Darányi Ignácz dr.
Dégen Gusztáv dr.
Dégen Titusz
Degré Alajos
Del'Medico Ágoston
Derzsi Károly
Dessewffy Aurél gróf
Deutsch Gyula
Deutsch József
Deutsch Sándor
Devecis Gyula
Dóczy Lajos
Dolinay Gyula
Dömötör Gedeon
Dömötör Géza
Dunszt István
Ehrlich Gusztáv
Emich Gusztáv
Endrődi Sándor
Engel Pál
Entz Géza dr.
Enyedy Lukács
Eötvös Károly
Eötvös Loránd báró
Erdélyi Sándor
Erkel Ferencz
Erney József
Erődi Béla dr.
Eszterházy Miklós gróf
Evva Lajos
Falk Miksa dr.
Falk Zsigmond lovag
Fejér Miklós
Fejérváry Géza báró
Fekete József
Fektor Ferencz
Felsmann József
Fenyvessy Adolf
Fenyvessy Ferencz
Ferenchich Vilmos
Ferenczy József
Fetter György
Fettich Ferencz
Fillinger Károly
Filotás Géza
Fodor József dr.
Földváry Mihály
Forgó István csongrádi
Forster Gyula
Freiszleder Nándor
Freyberger Pál
Friedmann Bernát dr.
Fritz Péter
Fusz Ferencz
Gabányi Árpád
Gajári Ödön
Gál István
Gallner József
Garay Antal
Geller József
Gergelyi Jakab
Gerlóczy Károly
Gerlóczy Zsigmond dr.
Gerő Lajos dr.
Ghyczy Géza dr.
Gogon Gergely
Gold Zsigmond
Goldberg Rafael dr.
Goldberger Sámuel
Goldzieher Ignácz dr.
Gombár Tivadar dr.
Göőz József dr.
Gracza György
Gregersen György
Gromon Dezső
Grosz Sándor dr.
Grötschel Imre
Gschwindt György
Gundel János
Gyertyánfy István
György Aladár
Győry Elek
Gyulay Béla dr.
Gyulányi Adolf
Haberhauer János
Hafner József
Hahóthy Sándor
Hajnal Adolf
Halász Gyula
Harkányi Frigyes
Hatala Péter
Havass Rezső dr.
Havass Sándor
Hegedűs Károly
Hegedűs Sándor
Heinrich Gusztáv
Heinrich István
Helfy Ignácz
Heltai Ferencz dr.
Herczegh Ferencz
Hevesi Ödön
Hevesy József
Hieronymi Károly
Hindy Attila
Hindy Kálmán
Hódossy Imre
Hoffer Károly

Hoffmann Alfréd
Hollán Ernő
Horánszky Nándor
Horn Ede
Hortoványi Antal
Horváth Boldizsár
Horváth Gyula
Horváth János
Horváth Sándor
Hoser Viktor
Hunyady László gróf
Hümpfner Ferencz
Hüttl Tivadar
Hüvös József
Illyés Bálint
Inczédy László
Iritsek Ferencz
Irmey Ferencz
Jalics Kálmán
Jancső Benedek dr.
Jankovics István
Janky Károly
Jármy Tamás
Jellinek Henrik
Jeny József
Jeszenszky Danó
Josika Sámuel báró
Josipovich Imre
Jungfer Gyula
Jurány Vilmos
Jurmann János
Kaas Ivor báró
Kafka Károly
Káldy Gyula
ifj. Kálmán Rudolf
Kamermayer Károly
Kanovich Béla Mór
Kármán Lajos
Károlyi Sándor gróf
Károlyi Tibor gróf
Kaschnitz Gyula
Kauser János
Kauser József
Kecskeméthy István dr.
Keglevich István gróf
Keleti Gusztáv
Kemény János báró
Kenedi Géza dr.
Kétly Károly dr.
Kétly László
Khuen-Hédervary K. gr.
Kirschhoffer Károly
Kisfaludy Árpád dr.
Kiss Béla
Kiss József dr.
Kiss József
Klamarik János
Kléh István
Klein Gyula dr.
Kleiner Ármin
Kochmeister Frigyes b.
Kohner Zsigmond
Kokesch Sándor
Kölber Alajos
Kölber Fülöp ifj.
Kollár Lajos dr.
Koltay Virgil dr.
Komócsy József
König Gyula
Könyves Károly
Köpesdy Sándor dr.
Korányi Frigyes dr.
Kornfeld Zsigmond
Kosztics Simon
Kozilek János
Kozma Andor
Kozma Gyula
Krajtsik Ferencz dr.
Kronberger Lipót
Kulcsár Ernő
Kugler József
Kullmann Lajos
Kun Gyula
Kurtz Vilmos
Kvassay Ede
Lád Károly
Lakits Vendel
Lampl Hugó
Lánczy Leo
Láng Lajos
László Mihály dr.
Lavotta Lajos
Lechner Lajos
Lederer Ábrahám
Légrády Károly
Lengyel Béla dr.
Lengyel Sándor
Létay Péter
Lévay Henrik
Lipovcsevics Laurusz
Lipthay Béla báró
Lipthay Sándor
Lóczy Lajos
Lollok Lénárd
Lotz Károly
Luczenbacher Pál
Ludvigh Endre dr.
Ludvigh Gyula
Lukács Antal
Lukács Béla
Lukács Gyula
Lung György
Lutter János
Madary Gábor
Magyarevics Jeremiás
Marczali Henrik
Margitay Dezső
Margitay Tihamér
Márkus József
Markusovszky Lajos
Marton Alajos
Matuska Alajos
Matuska Péter dr.
Máttyus Arisztid dr.
Mauritz Rezső
Mayer József
Mechwart András
Mendl István
Mérő János
Mészáros Sámuel
Mezey Mór
Mezey Péter
Mihalkovics Géza dr.
Mihalovics Antal
Mihalovics Ödön
Mikszáth Kálmán
Moldoványi Sándor
Molnár Antal
Morzsányi Károly dr.
Mudrony Soma
Müller Kálmán dr.
Murányi Ármin dr.
Nagy Dezső dr.
Nagy Lajos dr.

Nagy Lajos tokaji
Nagy Miklós
Natter Ferencz
Neményi Ambrus dr.
Német Titusz
Névy László
Ney Béla
Nikolits Feodor báró
Nikolits Sándor
Nyiry Lajos dr.
Oetl Ferencz
Oldal János
Örley Lajos dr.
Ormay Mór
Országh Sándor dr.
Ötvös (Silberstein) A. dr.
Ott Ádám dr.
Palágyi Menyhért
Pálffy Albert
Pallavicini Ede őrgróf
Papp Endre
Pártos Gyula
Pauer Imre
Paulay Ede
Pázmándy Dénes
Péchy Tamás
Pekár Imre
Pertik Ottó dr.
Péterfy Jenő
Péterfy Sándor
Plosz Sándor dr.
Podmaniczky Frigy. b.
Pollák József
Popper J. István
Porszász Gyula
Posa Ferencz
Posch Gyula
Pucher József
Pulszky Ferencz
Pulszky Károly
Priezel János
Rácz Károly dr.
Radó Antal dr.
Radocza János
Rajner Kálmán
Rákosi Jenő
Rákosi Viktor
Rakovszky István
Ráth György
Ráth Károly, főpolgárm.
Ráth Károly
Ráth Mór
Ráth Péter
Rátsch Sándor
Reichart N. János
Reiszig Ede
Rémi Róbert
Révai Mór
Richter Ferencz
Rieger György
Rohonczy Gedeon
Roller Mátyás
Romeiser József
Roskovics Ignácz
Rostaházy Kálmán
Rotter Lajos
Rötzer Ferencz
Rozmanith Vilmos
Rózsavölgyi Gyula
Richter Ferencz
Rudnay Béla
Rupp Imre
Rupp Zsigmond
Sántha Lajos
Sebastiani Jenő
Sebők Zsigmond
Senyei Ferencz
Sigray Pál
Sik Sándor dr.
Simon Jakab
Sipos Antal
Sretvizer Lajos
Scheich Károly
Schiffer Ferencz
Schiller György
Schlick Béla
Schmidt Albin
Schmidt Gyula
Schneider Alajos
Schober Albert
Scholtz Gusztáv
Schön Vilmos
Schossberger Zsigm. b.
Schrantz János
Schreker Izidor
Schwartzer Ottó dr.
Schweiger Márton
Spanberger Alajos
Staub Ferencz
Steiger Gyula
Steindl Imre
Stephany Lajos
Stettka Gyula
Stieber Vincze
Stramer Kamilló
Strobl Alajos
Szabó Endre
Szabó János gelléri
Szabó József
Szabó M. Ferencz
Szabó Miklós nárai
Szalay Imre
Szalay Károly
Szana Tamás
Szápáry Géza gróf
Szápáry Gyula gróf
Szápáry István gróf
Szarvas Gábor
Szász Károly
Szautner Zsigmond
Szávoszt Alfonz
Széchen Antal gróf
Széchényi Béla gróf
Székely Bertalan
Székely Ferencz
Szelestey Géza
Széll Kálmán
Szemere Attila
Szende Antal
Szentgyörgyi Imre
Szigethy József
Szilágyi Dezső dr.
Szilágyi Sándor
Szili Kálmán
id. Szinnyei József
Szlávy József
Szmrecsányi Miklós dr.
Szokoly Gyula
Szombathelyi Győző
Szontágh Pál gömöri
Szontágh Pál nógrádi
Sztojanovics István
Tabódy József
Takács Lajos dr.

Tanos Imre
Tanos Sándor
Tatay Adolf dr.
Tátray József
Teleki Géza gróf
Telepy Károly
Teleszky István dr.
Tenczer Pál
Thaly Emil
Thaly Kálmán
Than Károly
Thék Endre
Thewrewk Emil P.
Thuróczy Adolf
Tisza István
Tisza Kálmán
Tisza Lajos gróf
Tolnay Ákos
Tolnay Lajos
Tolnay Lajos dr.
Torkos László
Török György
Török József
Tóth József
Tóth László dr.
Tóth Lőrincz
Trajtler Károly
Türr István
Ugron Gábor
Uhl Sándor
Ullmann M. G.
Unger Alajos dr.
Ungermann Lipót
Vadnay Károly
Vajda János
Vajdafy Emil
Vajdafy Ernő
Vajdafy Gusztáv
Vályа Miklós
Vámbéry Ármin
Vámossy Mihály
Váradi Antal
Várady István
Vargha Gyula
Vaszary Kolos
Vay Miklós báró
Végh János
Verédy Károly dr.
Vézinger Károly
Vidéky János
Vikár Béla
Viola Imre
Vörös Kálmán
Vukováry Albert
Wagner Géza dr.
Wagner Jenő dr.
Walser Jakab
Wehner Gyula
Weinberger Alajos
Weinmann Fülöp
Weisz Bertold
Wekerle Sándor dr.
Wenckheim Frigyes gróf
Wessely Alajos
Wolf György
Wolkenberg Gyula
Zala György
Zboray Béla
Zichy Antal
Zichy Géza gróf
Zichy Jenő gróf
Zierer Károly
Zitterbarth Károly
Zuber József

A nagybizottság elfogadta a programmot s kivitelét rábizta az alapítványi, az irodalmi, a képzőművészeti, a művészeti és a pénzügyi bizottságokra.

A nyári hónapok elteltek a tanácskozással. A bizottságok meghányták-vetették a programmot, a mely ebben az első formájában még mindig nem igérkezett annak a nagy időkre szóló, maradandó becsű irodalmi eseménynek, a melylyé később alakult. Közben a művelt magyar közvélemény nagy lelkesedéssel fogadta a jubileum hirét. Mozgalom indult meg országszerte mindenütt, hogy a közönség Jókai iránt valamely eklatáns formában fejezze ki szeretetét és háláját. *Budapest* székesfőváros márczius 22-én díszpolgárává választotta meg Jókait; példáját követte csaknem minden magyar város. Arról is szó volt, hogy az ország valamennyi vármegyéjében külön jubiláris ünnepet rendeznek, de mivel Jókai az első pünkösdkor

Szegeden rendezett ily ünnepélyre nem fogadta el a meghivást: a megyék és testületek a budapesti ünnepben való részvételre határozták el magukat.

Jókainak a szegedi ünnep rendezőségéhez irt levelét érdekes dokumentumként mi is megörökitjük, mert annak a hangulatnak a kifejezője, a melyben a nagy iró a saját jubileumát várta. A lemondó levél, a mely *Keméndy* Nándorné asszonyhoz, a szegedi ünnep főrendezőjéhez volt intézve, igy szól:

«Nyilt levél Keméndy Nándornéhoz.

Mélyen tisztelt barátném!

Kegyednek leányomhoz írt becses leveléből, de ma már a hirlapokból is értesültem, hogy Szeged városában egy, az én emlékezetemnek szánt ünnepélyhez készülnek jövő pünkösd napra. És hogy arra engemet is fel fognak szólítani, hogy személyesen részt vegyek benne.

Bizonyára hálás érzelemmel fogadom mind azt a jóságot, melylyel engem, s bennem a magyar nemzeti irodalmat, a magyar és idegen közönség megtisztel, s különösen Szeged elismerése rám nézve nagybecsű, mely városhoz annyi nevezetes eseménynek emléke vonz régi és közelmult időkből. E megtiszteléѕt, mely bárkit büszkévé tehet, én alázatos fővel fogadom. De megjelenésemet a május 21-iki ünnepélyre nem igérhetem.

Beteg voltam, most sem vagyok jól. Egy év alatt háromszor estem bele az influenzába, még pedig annak a legveszedelmesebb (tüdőbajos) fajtájába mind három esetben.

Istenen kívül, csak orvosom és a hozzámtartozók gondos ápolásának köszönhetem, hogy el nem mentem vele oda, a hol semmi sem fáj többé. S ez a baj visszatér. Egy meghülés, egy felhevülés, egy étrendi kilépés visszahozza. Utóhatásától most sem tudok megszabadulni.

Ideges lettem, álmos vagyok s nem tudok aludni, éhes vagyok és nem tudok enni. Mindig fázom. Mindentől félek. Nem merek a szabadba kimenni. Egy év alatt három hónapot töltöttem szobaáristomban. (Pedig nem is danoltam semmi nótát.)

A jó barátaim, ott a vidéken, minderről nem tudnak semmit; mert ez alatt is mindenféle bohóságot olvasnak tőlem a lapokban. Azt gondolják: vigan vagyok. De hiszen az irás az egyedüli módszer, a mivel a bajom ellen küzdök. Úgy, hogy az orvosom, mikor reggel meglátogat, azt kérdi tőlem legelőbb, hogy tudok-e már dolgozni.

A mint az idő egy kicsit felmelegszik, el kell mennem valahova tengerpartra. Mennék már most is, de félek az utazástól: akár hajón, akár vasuton. Talán ahhoz összeszedem még magamat valahogy a nyáron, hogy őszszel dolognak állhassak.

Nagy sorom lesz. Októberben lesz az ötven éves írói jubileumom.

Ebben a hónapban hirdette ki a magyar tudományos akadémia a legelső munkám («Zsidó fiu» cz. dráma) fölötti elismerő birálatát.

Ettől a naptól számítom írói pályafutásomat.

Az ötvenedik évforduló napját (hiszem, hogy szép nap lesz, de nehéz nap lesz) valahogy csak keresztül élem.

Hanem a ki azt hiszi, hogy ezután a nap után kezdődik majd még egy hónapokig tartó dinom-dánom, szakadatlan ünnepség: az ugyan túlbecsüli testi-lelki tehetségeimet.

Az aranylakodalom után nem következnek mézeshetek.

Mikor először keltem egybe muzsámmal: 1843-ban, ugyan keresztül tudtam volna magamat enni-inni a két magyar hazán is: de akkor sehová se hittak: most már hínak, de most már én is öreg legény vagyok, a muzsám is vén matróna már. Jobb nekünk itthon.

Hanem majd magam helyett elküldöm mindenüvé azt a remekül készült mellszobromat, a melyet most végzett be Zala György művészbarátom. Az legalább ott marad emlékül s a lelkem egy darabja is vele.

Kérem Kegyedet, kedves barátném, legyen szives ezt a levelemet a májusra tervezett megtisztelés rendezőivel közölni, s ha jónak találja, a hirlapoknak is átadni.

Legforróbb baráti üdvözletem s az ég minden áldásainak kivánása mellett, Önre és kedves családjára, maradok

igaz hű barátja

Budapest, 1893 ápr. 9. *Jókai Mór.*

Nyár derekán merült fel először a terv, hogy a jubiláris ünnepet Jókai Mór összes műveinek egyöntetű szép kiadásával kellene megülni.

Az ideát *Révai* Mór, az ünneprendező nagybizottság egyik titkára vetette föl, a ki Jókainak már 1880 óta kiadója. Tervét és első lépéseit ő maga ekkép beszéli el egy alkalmi Jókai-Albumban:

«Egy szép napon kimentem Jókaihoz, hogy beavassam tervembe és tőle az engedélyt kikérjem az előmunkálatok, tanulmányok megtételére. Előadtam neki az egész tervet, a keresztülvitel módozatait lehető részletesen — ő nyugodtan meghallgatott, néha elmosolyodott, mikor pedig befejeztem, azzal a lakonikus kérdéssel főzött le:

— Hát megvan maga bolondulva, öcsém? Hiszen az én munkáim több kiadó kezében örökre le vannak kötve, azok csak nem fognak lemondani jogaikról, azután meg hol vesz maga ezer embert Magyarországon, a ki annyi pénzt ad munkáimért, mikor úgy is oly sok példányban el vannak azok terjedve.

És azzal elővette azokat a kimutatásokat, a melyeket kiadói minden évben rendelkezésére bocsátanak a népszerű kiadások kelendőségéről és tételről-tételre kimutatva, hogy minden egyes művéből évenként hány példány kel el — azzal bocsátott el, hogy «ezt a bolond ideát» verjem ki a fejemből.

Ezt a jó tanácsot persze azért kaptam, hogy meg ne fogadjam. És ezt annál kevésbbé tettem, mert azok a kimutatások nekem mást mutattak, mint a szerénységében a túlságig menő szerzőnek. És akkor aztán én készítettem összehasonlító kimutatásokat mindenféle műveiről Jókainak és egy legközelebbi alkalommal azokat felmutatva neki, oda allegáltam, hogy most már még inkább hiszem, hogy művei összkiadására nemcsak megvan a talaj a magyar közönségben, de sőt kötelesség is azt közrebocsátani, még pedig ötven éves írói működése fordulópontján és az ő közreműködésével, mert az össze-vissza kuszált kiadói tulajdonjogi kérdéseket az ő segítsége nélkül valóban nem lehetne sikerrel megoldani.

Okoskodásom, úgy látszik, ezuttal már kevésbbé tetszett bolondnak és azóta meg-megfontoltuk az ügyet, mely mind-

jobban kidomborodott Jókai előtt is, úgy, hogy az eszmét mindjobban megszerette, és a nehézségek elhárítását nem tekintette oly lehetetlennek.

Most már mindkettőnk titka volt a terv és midőn a «Petőfi-társaság» kezdeményezésére megalakult az a fényes kör, mely Jókai 50 éves írói jubileumának megünneplését határozta el,— elmentem a költőhöz, engedélyét kikérni, hogy tervemet a jubileumra alakult bizottság elébe terjeszthessem. Ez engedélyre annál is inkább szükségem volt, mivel a szerző műveiről csakis ő, illetve kiadója van jogosítva rendelkezni és ily irányú felhatalmazás hiján az eszme egyáltalán nem lett volna megpendíthető. — Beleegyezését a terv nyilvánosságra hozatalára készséggel megadta ugyan, de midőn előadtam, hogy a dolgot úgy kontemplálom, hogy a kiadás előfizetés utján legyen biztosítva és hogy ő honoráriumképen az ezer aláíró után befolyó előfizetési összegek felét, azaz 100,000 frtot kapjon, ebbe semmiképen sem akart beleegyezni.

— Ily nagy honorárium nem dukál, ezzel lehetetlenné van téve a kiadás, ilyen és hasonló ellenvetésekkel akart engemet megczáfolni, míg végre licitálni kezdett, lefelé. Hogy neki honoráriumképen elég 50,000 frt, de sőt 40,000 is és ha ez akadály volna a kiadásra nézve, még ennél is kevesebb, ő anyagi hasznot a kiadásból nem óhajt magának és megelégszik azzal, sőt annak örül csak, ha egyáltalán létrejön műveinek összkiadása és azt ő maga rendezheti sajtó alá.

Minden ellenkezés daczára én nem tágítottam, megmagyaráztam, hogy voltaképen joga sincs elhárítani magától a neki természetszerűleg járó írói tiszteletdíjat, hogy ez önzetlenséggel senkit le nem kötelez, sőt hogy ez által az összkiadás létrejövetelét koczkáztatja, mert nem volna a magyar nemzethez méltó dolog és a közönség körében rokonszenvre nem számíthatna oly actio, mely a költő anyagi érdekei rovására akarná a mindnyájunk által óhajtott czélt, az összkiadás létesítését elérni.

Nagynehezen meggyőzve a költőt, végre megengedte, hogy az akkor alakult jubileumi bizottság előtt tervemet előadhassam.»

A terv röviden ez volt: Jókai összes kiadói saját érdekeik lehető megóvása mellett átengedik a tulajdonukban levő

munkákat a nemzeti díszkiadás számára. Jókai Mór ötven esztendő alatt 324 kötetet adott ki, vagyis körülbelül 3500 nyomtatott ivet irt 70.816,464 betűvel. Ezt a mesés kincset a jubileumi bizottság 100 kötetben adja ki, kötetenként átlag husz ívvel, tehát összesen kétezer ivvel. A nemzeti kiadásra a bizottság előfizetést hirdet 200 forintjával. Ezer aláiró tehát már lehetségessé teszi, hogy a kiadás jövedelméből Jókai Mórnak nemzeti tiszteletdijképen *százezer forintot* lehessen átadni.

A nagybizottság, mivel ez az új terv a régi programm megváltoztatását jelentette, október tizenegyedikén ujra összeült. Itt került tárgyalásra a következő határozati javaslat, a melyet báró Eötvös Loránd terjesztett a bizottság elé:

Határozza el a bizottság, hogy Jókai ötven éves írói jubileuma alkalmából összes műveinek díszes kiadását fogja létrehozni, ezzel remélvén egyrészt az ünneplendőnek a legtisztább örömet szerezni, másrészt az ő, nemzetünk javára kifejtett nagy tevékenységének maradandó emléket állítani. A díszkiadás egyes példányának árát 200 frtban állapítván meg, forduljon a bizottság hazánk lelkes testületeihez és egyesekhez előjegyzések végett, úgy, hogy azoknak alapján az ünnepelt szerzőnek mintegy a nemzet tiszteletdíjául 100,000 frtot ajánlhasson fel.

E határozat értelmében a bizottság: 1. Felkéri szerzőt, adja ahhoz beleegyezését. 2. A kiadás rendezésével az irodalmi bizottságot, a szerződések megkötésével az elnökséget bizza meg. 3. A kiadás technikai kivitelére a Révai Testvérek kiadó czéget szólítja fel, köszönetét fejezvén ki már eddig ez irányban tett fáradozásaiért.

A bizottság jóváhagyólag veszi tudomásul a végrehajtó és képzőművészeti bizottság azon intézkedését, mely szerint hazai művészeinket egy, az ünnepeltre és műveire emlékeztető lapokból álló album létesítésére szólította fel, annak elkészítését teljesen a képzőművészeti bizottságra bizza.

Az ünnep rendezésével a művészeti bizottságot bizza meg, s különösen felkéri Budapest székesfőváros törvényhatósá-

gát, hogy, mint az ünnep helyén a háznak ura, e bizottságot tekintélyével támogassa.

Az ünnepnek és a művészek albumának költségeit a nagybizottság maga fogja fedezni.

Végül felszólítja a bizottság mindazon testületeket és hatóságokat, melyek országszerte már is ünneplik és még ünnepelni fogják Jókait, hogy legalább kiküldötteik képében vegyenek részt a jan. 6-iki budapesti ünnepen, elhozva magukkal tiszteletük emlékét.

A nagybizottság elfogadta e javaslatot az ünnep programmjának vegleges tervezetével együtt, mely kihagyta a régiből mindazokat a külsőségeket és demonstrativ jellegű tüntetéseket, a melyeknek állandó értékük nincs. Az ünnep napjául 1894 január hatodikát tűzte ki. A díszkiadás ügyének rendezésére az irodalmi bizottság még aznap összeült és a maga kebeléből szűkebb körű végrehajtó bizottságot küldött ki, a melynek tagjai lettek: báró *Eötvös* Loránd, mint elnök, *Beöthy* Zsolt, mint főtitkár, továbbá Komócsy József, Rákosi Jenő, György Aladár, Horváth Gyula, Hock János, Thaly Kálmán, Kenedi Géza és Révai Mór.

Azontúl ez a végrehajtó bizottság intézte a kiadás összes ügyeit, szerződött Jókai valamennyi kiadójával, megállapította a száz kötetes nagy munka programmját s felkérte Jókait, hogy adja felhatalmazását a kiadáshoz. Báró Eötvös Loránd levelére Jókai így válaszolt:

Méltóságos báró úr!

A legőszintébb örömmel vettem méltóságod nagybecsű levelét, a melyben arról értesít, hogy jó barátaim méltóságod elnöklete alatt számomra ötven éves írói pályám végén azon kitüntetést szándékoznak megszerezni, hogy összes műveimet egy egységes összkiadásban a hazai közönség kezébe juttassák. Életemnek legfőbb vágyát látom ez intézkedésben teljesülni: a minő élő írónak még alig adatott meg, s hogy ez létre jöhessen, ahhoz nemcsak szerzői bele-

egyezésemmel járulok, de az egész vállalat megszerkesztését, rendezését, szakszerű beosztását s irodalomtörténeti jegyzetekkel és felvilágosító korrajzokkal ellátását vállalom magamra.

Fogadja méltóságod és a rendező-bizottság legőszintébb hálám kifejezését azért a gyöngéd és eszményi gondolkodásért, hogy ez évfordulóját irodalmi pályafutásomnak, külszínben kérkedő szertartások helyett, a miknek fénye az én lelkemet nem melegíti, ily komoly s mind a nemzetre, mind reám, de különösen az általam követett irodalmi irányra nézve megtisztelő módon kivánja megünnepelni.

Óhajtanám megérni e vágyam teljesülését s Istentől erőt és időt kérek hozzá.

Fogadja méltóságod hálám legőszintébb kifejezését s adja át a mélyen tisztelt bizottságnak legforróbb köszönetemet.

Áldja meg az ég!

Igaz hive

Jókai Mór.

Ezzel egyidejüleg Jókai ép ily meleghangú levelet írt a száz kötet kiadásával megbizott *Révai Testvérek*hez s benne elvállalta az összes kiadás sajtó alá rendezését. A kiadókhoz intézett levél így szól:

Tisztelt kiadó urak!

Legnagyobb hálával köszönöm kegyeteknek azon buzgalmát és szeretetét, melylyel összes műveimnek egységes kiadását létrehozni igyekeztek.

A magyar nemzet iránt, melynek minden osztálya legnagyobb áldozatkészséggel egyesült e vállalat sikerének biztosításában, hálám hódolattá erősödik.

Viszonzásul igérem, hogy ezen összes kiadást úgy fogom rendezni, hogy az hibáktól menten, szigorú önbirálat után, illő jegyzetekkel, jusson a közönség kezébe.

Isten áldása legyen önökkel

igaz hívük

Jókai Mór.

Arról, hogy maga Jókai miképp tervezte e kiadást, ime még egy okmány, az Eötvös báróhoz intézett levele:

Méltóságos báró Eötvös Loránt úrnak!

Mélyen tisztelt Barátom!

Áldom a sorsot, hogy megengedte érnem, s hálásan köszönöm jó barátaimnak, kik lehetővé tették, hogy munkáimnak összes kiadását magam szerkeszthessem meg. Máskülönben csak halálom után ötven esztendő mulva lehetne összes műveimből egységes kiadást rendezni. Az alatt pedig rég feledékenységbe megy az a kor, a melynek eszmeköre műveimnek magyarázója.

Azontúl is ilyen nagy halmaz munkában a hiba is sok. Azt senkinek sincs joga kiigazítani: egyedül magának a szerzőnek. Én magam helyreigazíthatom a nagyobb hibákat, tévedéseket, kirostálhatom a vadóczot: a mit kivülem senki más nem tehetne, az irodalmi egyéniség meghamisítása nélkül.

Munkáimat három korszakra fogom felosztani, melyekben összefoglaltatnak az odatartozó regények, novellák, szinművek és aphoristicus iratok. Megelőzi ezeket mindig egy korrajz, mely úgy az irodalmi, mint a társadalmi és általános viszonyokat ismertetni törekszik. A nagyobb műveknél felvilágosító előszó. Azután jegyzetek: végül az általam bevezetett szavak és kifejezések igazolása.

Az első korszak czíme alatt összeállított műveim körülbelül a következők lesznek:

Regények: Erdély aranykora. — Török világ Magyarországon. — Kétszarvú ember. — Janicsárok végnapjai. — Fehér Rózsa. — Magyar nábob. — Kárpáthy Zoltán. — Régi jó táblabirák. — Szomorú idők. — Elátkozott család. — Szegény gazdagok. — Felfordult világ. — Új földesúr. — Politikai divatok. — Mire megvénülünk. — Szerelem bolondjai. — Oceania. — Legvitézebb huszár. — Hétköznapok.

Elbeszélések: Vadon virágai. — Népvilág. — Árnyképek. — Délvirágok. — Csataképek. — Bujdosó naplója. —

Tarka élet. — Hangok a vihar után. — Véres könyv. — Regék. — Erdélyi képek. — Magyar előidőkből. — Megölt ország. — Magyar Decameron.

Szinművek: Zsidó fiú. — Dalma. — Manlius Sinister. — Kálmán király. — Szigetvári vértanúk. — Dózsa György. — Széchy Mária.

Aphoristicus iratok: A magyar nép élcze. — Nagy tükör. — Kakas Márton tolltaraja. — Tallérossy Zebulon. — Politikus czizmadia, s egyéb közlemények 1843-tól 1860-ig. Petőfi és a franczia romantikusok befolyása irataimra.

A második korszak összesíti az 1861-től az újabb alkotmányos korszakig irott műveimet.

Regények: A kőszivű ember fiai. — Még is mozog a föld. — Fekete gyémántok. — Szerelem bolondjai. — Arany ember. — Jövő század regénye. — Enyim, tied, övé. — Az élet komédiásai. — Szép Mikhál. — Egy az Isten. — Névtelen vár. — Szabadság a hó alatt. — Rab Ráby. — Asszonyt kisér. — Páter Péter. — Véres kenyér. — Szegénység útja. — Egy ember a ki mindent tud. — Lunatikus. — Az északi pólusig. — Hirhedett kalandor. — Asszonyi hajszál.

Elbeszélések: Szélcsend alatt. — Milyenek a nők? — Milyenek a férfiak? — Virradóra. — Föld felett és víz alatt. — Az életből ellesve. — Görög tűz. — Targalyak.

Szinművek: Arany ember. — Fekete gyémántok. — Keresd a szived. — Szép Mikhál. — Milton.

Aphoristicus művek: Emlékeim. — Magyarhon szépségei. — Költemények. — Prologok. — Balladák.

A harmadik korszakban foglaltatnak:

Regények: A kik kétszer halnak meg. — A ma. — Egy játékos, a ki nyer. — Szeretve mind a vérpadig. — Bálványos vár. — Minden poklokon keresztül. — Damokosok. — Lőcsei fehér asszony. — Kis királyok. — Lélekidomár. — Tengerszemű hölgy. — Rákóczy fia. — Fráter György. — Czigánybáró. — A pénz betegségei. — Három márvány fej. — Afanázia. — Gazdag szegények. — Nincsen ördög. — Két Trenk. — Trenk Frigyes. — Fekete vér. — A Kráó. — Sárga rózsa. — Tégy jót. — Koronás gyermekek.

Elbeszélések: Herczeg és Fra Diavolo. — Apja fia. —

Észak honából. — Mesék. — Kassári Dániel. — Kétszer kettő négy. — Napraforgók. — És az újabbak.

Szinműrek: Jószivű ember. — Aradi hősnök. — Bolondok grófja. — Világszép leányok. — Thespis kordéja. — Hős Pálffy.

Aphoristicus iratok: Életemből. — Utazás egy sírdomb körül. — Jocus és Momus. — Humoros tárczák.

Végül egy nagyobb regényes tanulmány, melyen több év óta dolgozom, tárgya, a honfoglalás korszakából véve: czíme «Levente». Ez még most csak töredékekben létezik.

*

Ha helyesnek találod Te, mélyen tisztelt barátom, és az irodalmi bizottság ezt a tervezetemet, akkor kérlek, közöljétek ezt a tisztelt közönséggel.

Köszönetet mondva eddigi buzgó fáradozásaitokért, s azért a jóakaratért, melynek bizonyságaival elhalmoztatok, maradok

holtig igaz híved

Jókai Mór.

Ezzel a nagy feladat ki volt tűzve czélul. Hogy elérhető legyen: országos akczióra volt szükség. Meginditója a mozgalomnak *Rákosi Jenő* classikus szépségű *Felhívása* volt, a mely a nagy bizottság tisztikarának autogrammos aláirásával ezer és ezer példányban vitte szét a jubileum e nevezetes fordulatának hirét az országban. A felhivás ezekkel a lelkesitő szavakkal fordult Jókai tisztelőihez:

Ország szerint tudva van, hogy a nemzet koszorús írója, Jókai Mór, ötven éves írói pályájának öröm-ünnepét készül megülni. Ezen ünnep országos lesz és nemzeti, és mint egy illatos bokréta lesz odatüzve a közelgő 1894. esztendő homlokára, mert ez év *január ius 6-ika* lesz a napja. És mind amaz ünneplésnek, melyet a működő bizottság e napra tervez, úgyszólván édes és értékes magva lesz az a maradandó emlék, melynek érdekében e sorokkal fordulunk Jókai Mór tisztelőihez. mely elnevezés alá méltán foglalható a nemzet színe-java, rang-, rend- és osztálybeli különbség nélkül.

Egy gondolat kapta meg legjobban mind az elméket, a melyek ez ünnep előkészítésében részt vettek, a gondolat: *országos ünnepet ülve emléket is adni e napról és benne egyszersmind kettős értelmű jutalmat, az ünneplendőnek az ő saját alkotásai révén.*

Megáldott fejére két ágból fonni koszorut: egy ágból, a mely díszíti, és egyből, mely védi és óvja. Egy ág az erkölcsi dísz, egy ág az anyagi jutalom s a kettő ölelkezvén a költő homlokán, hirdesse nemzete háláját s az ő dicsőségét egyben.

Állana pedig ez emlék *összes eddig megirt és ez ünnep lezárásaig megirandó munkáinak nemzeti díszkiadásából.* Az egész Jókai, a mit az ő szelleme ötven év alatt létrehozott, együtt mint impozáns képe egy nagy pályának, szemünk elé állítva ez óriás, e korszakos munkaerő, ez írói hatalmasság, e fenomenális pályafutás, mint a költőnek dicsősége és jutalma. *Maradandó becsű emlék legyen az,* a melylyel mi a jubileum napját az irodalom historiájába beiktatjuk. Örök időkre szóló, beszédes mű, a mely a költőről és az ő géniuszát megbecsülő nemzetről több dicsőséget fog hirdetni jövendő századoknak, mint bármennyi lelkes üdvözlő beszéd, ékes, virágos, ünnepi tószt. *Úgy óhajtanók, hogy ezúttal az összeg, a melyet vármegyék, városok, egyesületek, testületek más alkalomkor jubileumi bankettre és külső cifraságokra fordítanának, hasznos, érdemes emléknek szolgáljon alapul.* Ebből a pénzből készüljön el a díszkiadás, a melylyel magunkat ajándékozzuk meg és teljen ki az a tiszteletdíj, a melyet a félszázadon keresztül szünetlenül nekünk dolgozó költőnek még mindig a tartozás érzetével átnyujtunk.

Mert a kiadás árának a fele fedezze a kiadás költségét, *fele pedig legyen a költőnek a nemzettől veendő tiszteletdija.*

Ezer aláírásra van szükség, hogy e kiadás létrejöhessen; az előfizetési ár 200 frt *és igy 100,000 frt lesz a tiszteletdíj.*

Nem kételkedhetünk abban, hogy a mikor Jókai Mór műveiről van szó, lesz az országban ezer ember, testület, hatóság, a ki ezt a nemzeti díszkiadást megszerezve, hozzájárul a költő jubileumának méltó megünnepléséhez.

Erre az aláírásra, erre a szép, nagy és hálás cselekedetre hivjuk fel Jókai Mór tisztelőinek fényes táborát.

Nem arra szólítunk benneteket, ó magyarok, hogy ajándékot,

hogy alamizsnát adjatok annak, a ki a ti szolgálatotokban szerzett halhatatlanságot; ezt már megtettétek ti is másokkal, megtették más nemzetek is. Hanem szólítunk arra, szólítjuk a magyar értelmiség virágát arra, hogy ketten egymást fölmagasztaljátok: a költő kezetekbe tévén egy nagy élet nagy munkáját, ti pedig a költő kezébe érette az elismerést.

A ki ifjuságunkat bűbájos szavával megaranyozta; a ki lelkünket táplálta reménytelen időkben; a ki örömünk, a ki gyönyörünk, a ki vigaszunk volt életünk minden szakában; a ki áldásunk volt, megtöltvén a szellem, az erkölcs, a hit, a fölemelkedés, a hazafiság kincseivel a mi szivünk tárait: gyertek mind, öregek, ifjak, urak, polgárok, hódoljunk neki mi viszont, aranyozzuk meg élete alkonyatát szeretetünk, lelkesedésünk örök ifjuságával.

Áldjuk a gondviselést, hogy nekünk adta Jókai Mórt, a ki a magyar faj minden fényességével, a nagy talentumok minden varázsával, nemzete büszkesége, idegen népek irigységének méltó tárgya; egy félszázad ragyogványa a magyar irodalomban, nyelvünk felvirágzásának egyik forrása, a kinek mesélő ajakán három nemzedék csügg elandalodva, elbűvölve.

Irodalomtörténetünk csonka az ő neve nélkül, műveltségünk csonka az ő művei nélkül; dicsőségünk csonka az ő hire nélkül.

Mely magyar könyves-ház, mely magyar asztal nem üres az ő összes munkáinak e nemzeti díszkiadása, az ő jubileuma e kedves emléke nélkül?

A kinek a házában már van Jókai-ja — ha részben, ha egészben — az juttassa azt, a mije van, a nálánál szegényebbnek és siessen hozzánk, hogy biztosítsa magának az örömünnepi kiadást.

És nem csak egyházi főméltóságok, nem csak főurak, nem csak egyesek, kiket a sors vagy szorgalom a bőség áldásaihoz juttatott, bármely renden legyenek is, hanem ti városok, közhatóságok, testületek és vállalatok: mind halljátok meg e szózatunkat és siessetek aláírástokkal lehetővé tenni és biztosítani e lelkes vállalkozást, juttatván törvényhatósági, városi, egyesületi, intézeti, iskolai könyvtáraknak ebből a szép és nemes emlékből egy-egy példányt, hogy mindenütt legyen fogható jel és szózatos hirdetője a léleknek, mely mindnyájunk-

ban lakozik. Hadd mondják el később is, kezökbe vévén a nemzeti díszkiadás egy-egy példányát, késő ivadékok:

Az a nemzedék tudta a kötelességét és teljesítette is azok iránt, a kik eredményesen szolgálták a nemzet dicsőségét.

Erre a feladatra hivjuk el a nemzet fiait, és hogy nem hiába hivjuk: a fényes eredmény meg fogja mutatni.

Előbb is a sajtót kellett megnyerni a propagandára. November negyedikén gyülésre jöttek össze a fővárosi hirlapok képviselői és a mikor báró Eötvös Loránd lelkes szavakban az ujságirók támogatását kérte: mint egy ember állott fel valamennyi, hogy Jókai dicsőségéhez a maga részéről hozzájárulhasson. A kibocsátott felhivást a legmelegebb szavakkal ajánlotta kivétel nélkül minden magyar ujság olvasóinak s mind máig a sajtó maradt legbuzgóbb terjesztője a kiadásnak.

A mozgalmat páratlan lelkesedéssel fogadta a közönség. A felhivás kibocsátásának napjától kezdve előbb 8—10 s azután 10—15, néha husz előfizető jelentkezett naponként: úgy hogy Jókai tiszteletdija már november végén biztosítottnak látszott.

A nagy bizottság védnöke *József* főherczeg volt az első, a ki a jubiláris száz kötetre előfizetett, ezzel az itt következő levéllel adván tudtára báró Eötvös Lorándnak azt is, hogy szívvel-lélekkel a mozgalomé:

Méltóságos uram!

A Jókai-jubileum bizottságának hozzám intézett felszólítását legbensőbb örömmel fogadtam és mint a magyar irodalom dicső előharczosának, jubiláns hazai költőnknek igaz barátja, a megindult mozgalom védnökségét legszívesebben fogadom el. Egyúttal kérem méltóságodat engem azon előfizetők sorába följegyeztetni, a kik Jókai páratlan műveinek díszkiadását óhajtják birni és mellékelve származtatok át három példányra 600 forintot. Kedves emlékek ezen munkák régmult időkből, midőn távol földön olvasásukban otthon érzém magamat.

Fogadja méltóságod benső ragaszkodásom kifejezését, melylyel maradok váltig

Alcsuthon, 1893. okt. hó 20-án,

őszinte tisztelője

József főherczeg s. k.

Pár nap mulva november hetedikén az első diszpéldányt Erzsébet királyné rendelte meg. Ugyancsak az amatőr-kiadásból rendelt meg egy példányt magánkönyvtára számára Ő Felsége a *király* is. Legnagyobb megrendelések voltak: a közoktatásügyi miniszteré (100 példány) és a székes fővárosé (25 példány).

Az eredmény felülmulta a legnagyobb várakozást, de egyszersmind másra is figyelmessé tette a bizottságot. Az ország minden részéből, s a társadalom minden osztályából százszámra érkeztek a levelek úgy a jubileum rendezőihez, mint a lapok szerkesztőségeihez, hogy Jókai összes műveinek kiadása ne legyen a kiváltságos osztály privilégiuma, hanem könnyen törleszthető havi részletfizetések mellett kerüljön a nagy közönség kezébe is, mert ebből az irodalmi ünnepből ki akarja venni részét minden művelt tagja a magyar társadalomnak. Jókai Mór az egész nemzeté, műveiben szegények és gazdagok egyaránt gyönyörűséget találnak: fogyatékos volna tehát az ünnep, ha csak a társadalomnak dúsgazdag tagjai szerezhetnék meg a költészet e kincstárát. Egyhangú véleménye volt az egész nemzetnek, hogy a bizottság az előfizetés módozatait megkönnyítve, lehetővé tegye mindenkinek a jubileumban való részvételt.

A végrehajtó bizottság, a mikor az első négyszáz aláirás beérkezte után nagy felelőséggel járó vállalkozását félig-meddig biztositottnak látta: örömmel és teljes készséggel állapitotta meg november 25-iki ülésében az előfizetés módozatait akkép, hogy a munka évi ötven forintos törlesztéssel a közönség tágabb köreire nézve is hozzáférhetővé váljék. Az erre vonatkozó felhivást ujra 15,000 példányban küldötte szét a bizottság.

Az aláírások ezután még nagyobb számmal érkeztek. A begyült összegek kezelésével a bizottság a «Belvárosi Takarékpénztár Részvény-társaság»-ot bizta meg és a Jókai irói tiszteletdíján felül befolyó összegek kiutalványozási jogát olyformán biztosította magának, hogy a kiadók mindenkor csak tiz-tíz kötetnek nyomdai elkészülte és az aláiróknak történt szétküldése után vehetik fel az előállítási költségek czimén rájok eső részt. A számadásokat és a pontos és szabályszerű megjelenés ellenőrzését egy háromtagú ellenőrző-bizottság végezte, melynek tagjai az irodalmi bizottság részéről annak elnöke: dr. *Falk Miksa*, a pénzügyi bizottság részéről: *Brázay Kálmán* és Jókai érdekei szempontjából: *Hegedüs Sándor.* E bizottság feladata volt az egész vállalat vitelét gondozni és mindmáig ellenőrizni.

A legtöbb napilap állandóan közölte az előfizetők és megrendelők névsorát, valamint általában külön rovatot nyitott a Jókai ünnepre. Valóban szükség is volt ily külön rovatra a nemzeti közérzület kifejezéseképp, mert november és deczember hónapokban nem volt egyetlen nap sem, melyen az országnak valamely vidékén ne foglalkoztak volna a jubileummal. Csaknem minden törvényhatóság, tömérdek egyes község, számos társulat és egyesület foglalkozott a kérdéssel, mikép vegyenek részt az ünnepben, nem egy helyen társas mulatságokat, gyüléseket, sőt sorsolásokat is rendeztek, hogy azok jövedelmeiből Jókai műveit megrendeljék.

Jóval a hivatalos ünnep előtt tehát már megünnepelte a nemzet Jókait úgy, a hogy csak nagy nemzet ünnepelheti meg nagy költőjét. A világtörténelemben nincs példa hasonló vállalkozásra, a melynek sikere: az egész magyar nemzet dicsősége.

A kiadást igéretükhöz képest bonyolították le a vállalat végrehajtásával megbizott kiadók. Minden évben kétszer megjelent egy tiz kötetből álló sorozat a kiadásból, a melynek végső revizióját maga Jókai végezte.

majd egy új előhanggal, majd több érdekes kor- és irodalomtörténeti jegyzettel gyarapítva a monumentális kiadás értékét.

Mint azóta mindenki meggyőződött, e vállalat nemcsak a magyar társadalom áldozatkészségének emlékezetes szimboluma, hanem egyszersmind bámulatraméltó eredménye a nyomdaiparnak, a mely talán most birkózott meg először ilyen óriási munka kiállításának technikájával. Száz húsz ives kötetnek, vagyis összesen kétezer ívnek kiszedése, kikorrigálása, nyomása és fűzése még csak néhány évtizeddel ezelőtt is, tíz-tizenöt emberöltőnek adott volna munkát; míg ma a nyomással megbizott *Franklin-Társulat* egymaga végezte ezt a rengeteg munkát, a melyhez hasonló kevés volt még a világliteraturában. Még pedig mesébe illő gyorsasággal, mintha a betük csak úgy maguktól futnának össze sorokká, a sorok oldalokká, az oldalok kötetekké úgy, hogy az 1898-ik esztendő karácsonyára pontosan együtt is van a hatalmas Jókai-könyvtár.

Az időnek, az emberi munkának, a gépek erejének ez a bámulatos kihasználása becsületére válik a tizenkilenczedik század nyomdaiparának. A fizikai erők összessége, a melyet a Jókai-kiadás igénybe vesz, igazán fölülmul minden képzeletet.

Hogy az olvasónak legalább némi fogalma legyen e korszakot jelentő vállalat nagy mechanismusáról és arról az erőanyagról, a melyet Jókai Mór összes műveinek jubiláris kiadása megemészt: csak egy pár adatot említünk fel. A Franklin-Társulat műhelyében huszonöt-harmincz ember foglalatoskodott állandóan minden nap nyolcz-tíz órán keresztül a Jókai kötetek technikai elkészítésén. Ki a szedőszekrény mellett, ki a nagy nyomtató gépeket táplálva, ki összehajtogatva a nyomdafestéktől nedves Jókai-íveket: mindmegannyi szerves része az egész munka organizmusának.

Egy teljes Jókai-példányban — értve ez alatt a százkötetes jubiláris kiadást — körülbelül 70.000,000 vagyis

hetven millió gömbölyű betücske van, úgy, hogy ha egy ilyen teljes példányt egy betüszedő szedne ki: hetven milliószor kellene neki kezét a szedőszekrény különböző betüket tartalmazó rekeszei felé kinyujtani. Harmincz-harminczöt esztendőbe, vagyis ép egy emberöltőbe kerülne ez a munka, ha egy szedő végezné, alapul véve nyolcz-órai munkaidőt és az év háromszázhatvanöt napjából csak kétszáznyolczvan munka-napot számitva. Természetesen most csak a nyers szedésre gondolunk, a melynek kikorrigálása csaknem annyi idejébe kerül a nyomdásznak, mint maga a szedés. Ahhoz, hogy teljesen hibátlanul nyomda alá adja, legalább egy félszázad szükségeltetik.

Bizonyos tehát, hogy egy ember nem győzi ezt a kolosszális munkát, — csak Jókai győzte megirni — de a mint a szedést egy szedő, úgy a nyomást egy gép szintén nem birná ki, még ha nappal-éjjel szünetlenül dolgoznék is. Egy gépen a nyomás nyolcz évig tartana s ha ilyen primitiv technikával készült volna a jubiláris munka, akkor a kiadás igazán a jövő század regénye lett volna. Azonban ismeretes dolog, hogy a modern kor lázas munkáját hihetetlen módon megkönnyiti az erő és a munka felosztása és a mi más körülmények között egy egész emberéletet lefoglalt, azt ma ugyanazok az emberek idejük és munkájuk kényelmesebb, egymáshoz alkalmazkodó berendezésével néhány év leforgása alatt elvégzik. Igy van ez a jubiláris Jókai-kötetekkel is, a melyek gyors egymásutánban kerültek ki a gép alól s bizony a hetven millió betücske száz meg száz munkás kezén fordult meg, a míg végre a hófehér velin papirosra kristály tisztán lenyomódik. A betük, a melyeket a Franklin-Társulat kizárólag a Jókai-kötetek számára öntetett, nem valami hosszú életüek. Mert a mint a sok nyomástól veszíteni kezdtek régi formájukból csak egy árnyalatot is és egy keveset megkoptak, rögtön az öntőműhelyekbe kerültek, a hol új betükké formálódtak. Egy ilyen betücske sorsa tehát valóságos lélekvándorlás volt s nem egy a hetven millió-

ból végezte be rövid pályafutását mint gömbölyű «a», hogy ujjá szülessen a karcsúbb «z» formájában.

A jubiláris kiadás papirja, a melyre Jókai gyöngysorai lenyomódnak, szintén rengeteg masszát képvisel. Ha egy teljes Jókai példány forgó papirra nyomódnék, vagyis olyanra, a melyen rotácziós gépek az ujságot nyomják, be lehetne teríteni vele egy kilométernyi térséget s egy modern Dido a saját külön metodusa szerint nem egy Karthagót, hanem egy Párist alapíthatna meg belőle. De így szélességében kiteregetve is, pompás Jókai szőnyeget kapna belőle a fél Andrássy-út.

Bizony az ember nem tudná hamarjában megmondani, hogy az olvasó, a ki pénzeért magához váltotta a százkötetes Jókait: mit fizetett meg voltaképpen? Az iró munkáját, a szedő szedését, a korrektor korrigálását, a gépek nyomását, vagy — talán még a papirost sem?

A JUBILEUM ÜNNEPE.

Január hatodika: ebben a dátumban állapodott meg a Jókai-jubileum rendező bizottsága, hogy ez a nap a költő apoteozisa legyen. De az ünnepségek úgy a fővárosban, mint a vidéken már jóval a hivatalos ünnepnap előtt megkezdődtek. Küldöttségek tisztelegtek a jubilánsnál, a kiket messze földről hozott az ország szivébe a szeretet és a hála. Testületek pompás emléktárgyakkal és díszoklevelekkel vonultak a költő elé, a ki szerető szavakkal köszönte meg a fényes óvácziók mindegyikét.

Az ünnep hivatalos programmja ez volt:

I.

1894. évi január hó 5-én, pénteken, este, mint a jubileumi ünnepély előestéjén, *diszelőadások:*

a nemzeti szinházban az opera és nemzeti szinház tagjaival, valamint

a népszinházban.

Mindkét díszelőadáson Jókai meg fog jelenni.

Ezen előadásokra a jegyek a szinházi pénztáraknál válthatók. A jegyekre az előjegyzés módozatait az illető szinházi igazgatók teszik közzé.

A rendező-bizottság szinházi jegyeket nem közvetít.

II.

1894. évi január hó 6-án, szombaton.

A) *Délelőtt 10 órakor.*

A Jókai-ünnepélyt rendező országos bizottság *díszülése* a székesfővárosi vigadó nagy termében, a következő sorrenddel:

1. Az országos bizottság elnöke, Eötvös Loránd báró, az ülést megnyitja.
2. Küldöttség megyen Jókaiért.
3. Addig, mig a küldöttség a megbizásnak eleget tesz, Komócsy József a jubileum alkalmára írt ódáját elszavalja.
4. Megjelenvén Jókai, őt Eötvös Loránd báró elnök üdvözli és a nemzeti diszkiadás tiszteletdíjáról szóló okiratot átadja.
5. Erre Jókai válaszol.
6. Jókaihoz üdvözlő beszédeket intéznek:
   a) a kormány,
   b) az Akadémia, a Kisfaludy-társaság,
   c) a székes főváros törvényhatósága,
   d) a megyék és városok küldöttségei nevében egy szónok,
   e) a magyar hölgyek,
   f) a Petőfi-társaság,
   g) a «Magyar hirlapírók nyugdíjintézete»,
   h) az «Otthon»,
   i) a magyar művészek,
   j) az egyetemi ifjuság.

   Mindezek üdvözlő beszédeire Jókai külön-külön válaszol.
7. Az ünnepelt író előtt, a felhivás sorrendjében felvonulva, Jókainak hódolatuk jeléül hozott üdvözlő iratokat, okleveleket, emléktárgyakat stb. külön beszédek mondása nélkül küldőik egyszerű megnevezésével átnyujtják:
   a) a megyék és városok küldöttségei,
   b) az ipartestületek,
   c) az egyesületek, társulatok, stb.
8. Jókai beszéde.
9. Elnök az ülést berekeszti.

A díszülésre a bizottsági iroda külön meghivókat küld szét.

A) *Este 8 órakor.*

A vigadó összes termeiben *fogadó-estély,* melynek egyedüli czélja az, hogy Jókai az egyes küldöttségek tagjait külön is fogadhassa és velük társaloghasson.

Az estélyre a bizottsági iroda külön meghivókat ad ki.

C) *Este 10 órakor.*

A dalműszinházban az egyetemi ifjuság által Jókai Mór tiszteletére rendezett *Opera-bál,* az egyetemi kórház javára.

Január ötödikén délben a hölgyek tisztelegtek Jókainál, mindannyian egy-egy élő virágbokrétát hozva magukkal. A magyar hölgyek ajándéka hatalmas *szőnyeg* volt, a melynek mindegyik koczkáját más-más női kéz szőtte vagy himezte. A mikor *Wohl* Janka a küldöttség nevében üdvözlő beszédét elmondta, Jókai válasza ez volt:

Imádott hölgyeim!

Teljes életemben hódolatom tárgya volt a magyar hölgyvilág. A hölgyek szívében támad minden szép és nemes gondolat. Ők nevelnek nagyra minden szép és magasztos eszmét. Ők enyhítik a szenvedést, ők pártolják a költészetet és művészetet, de a magyar hölgyek még azonfölül a hazaszeretetnek is hitbizományosai. Minden hölgy költő és művész a maga családi körében. Nem csoda, ha a költő rajong a magyar nőkért. Vajha a hölgyek kezébe volna letéve a politika is. E nagyszerű emlék, melylyel engem a magyar hölgyek ötven éves írói pályám évfordulóján megajándékoztak, legszebb jutalmam. Minden öltése e szőnyegnek egy gondolat, minden szála egy eszme, mely engem üdvözöl s melynek szavát én megértem. Ezzel meg lett nekem adva, hogy most már nem a földön, hanem az égben járok angyalok között. Legyenek megáldva, a kik e drága remekművet létrehozták. Isten valósítsa meg szivük minden kivánságát.

*

Január ötödikén este a főváros elsőrangú szinházaiban díszelőadás volt. Jókai előbb a *nemzeti szinház*, utóbb a *népszinház* ünnepén jelent meg: természetes, hogy mindenütt meleg és zajos óváczióval fogadták. A nemzeti szinházban Erkel Ferencz ünnepi nyitánya után a *Szigetvári vértanuk* első és negyedik felvonása került szinre. Az ünnepi est Jókai apotheozisával végződött. A népszinházban a *Czigánybárót* játszották.

A főváros összes iskoláiban szintén január ötödikén rendeztek Jókai-ünnepet.

*

A *vigadóbeli díszülés*, a melyen egy nemzet mutatta be hódolatát Jókainak, feledhetetlen kép marad mindazok emlékében, a kik szemtanúi voltak. Voltaképp könnyebb lenne azoknak a notabilitásoknak nevét felsorolni, a kik valami külső ok miatt a nemzet hódolatának gyönyörű tableaujából hiányzottak. El lehet mondani, hogy szinejava a magyarnak így talán még soha együtt nem volt, mint ezen a jubiláris ünnepen.

A nagyterem felső részén pálmák és cziprusok közül nézett szembe az ünneplő országgal *Zala* György *Jókai*-mellszobra. Az emelvényen foglaltak helyet az ünnep vezéremberei, az ország előkelőségei s a küldöttségek szónokai. A díszmagyarba öltözött megyei deputácziókat főispánok, a városiakat polgármesterek vezették. A hölgyek az első sorokat s a páholyokat foglalták el.

Az ünneprendezők vezére *Eötvös* Loránd báró volt, a nagybizottság elnöke, díszmagyarban; mellette valamennyi elnöktársa. Jobb oldalon állott *Wekerle* miniszterelnök minisztertársaival díszmagyarban; balra *Lobkovitz* hadtestparancsnok egész raj tábornokkal. Az ország képviselői közt volt *Bánffy* Dezső báró képviselőházi elnök, a mellette álló képviselők nagy táborában pedig *Apponyi* Albert gróf. Megjelent *Tisza* Kálmán és *Szapáry* Gyula gróf is. A székes főváros óriási küldöttségét *Ráth* Károly főpolgármester, az akadémikusokat *Szász* Károly ref. püspök vezette.

Az emelvény előtt ültek a nagy költő családjának tagjai: *Jókay* Károly, a költő testvérbátyja, a kihez rendkívül hasonlít, özv. *Pethy* Józsefné szül. *Váli* Mária, *Ihász* Lajos és neje, *Jókay* Etelka, *Hegedüs* Sándor és neje, *Jókay* Jolán, továbbá gyermekei Loránt, Sándor és Rózsi, *Hegedüs* István, ifj. *Jókay* Mór és neje *Madarassy* Róza, dr. *Jókay* Géza és neje, továbbá a *Feszty* család tagjai.

Báró *Eötvös* Loránd néhány perczczel tíz óra után ünnepiesen felemelkedett az elnöki székből s a díszgyülést rövid beszéddel megnyitotta. Ezután küldöttség ment

Jókaiért, miközben *Komócsy* József alkalmi ódát szavalt, mély és osztatlan hatással.

Az óda ekképpen szól:

Van-e méltó szó, a mely őt dicsérje,
A mindig hívet, igazat, nagyot?
Gyönge a lantnak zengő hurú ércze,
Hangot a dal ha nevétől kapott;
Ő egy nemzetnek örök dicsősége,
Hozzá hasonlót hosszú századok,
Mik elmultanak, alig szülének:
És mégis róla zendül most az ének.

Milliók szive forró dobbanása
Egyetlen hanggá válik e napon,
S a hódolat, melynek még nem volt mássa:
Nagy nevét zengi milljó ajakon.
Hozzá sovárg a lélek édes vágya,
Midőn őt látja amaz alapon,
Mit oly magasra épített magának,
Hogy arról fénye nemzetére árad!

És ez a nemzet ünnepelni jött el,
Hogy a lángésznek tartson ünnepet,
Az égi lángnak, mely nincs fedve köddel,
Mely bevilágít hegyet, völgyeket:
És megtelik minden sziv szent örömmel,
Hogy látja őt egy félszázad felett,
Ki életében — már is halhatatlan:
Mert az ő fénye ég — kiolthatatlan!

De nem hideg fény ég az ő lelkében,
Mely mint a Sziriusz csak felragyog,
Hideg sugárit hintve szét az éjben,
Mint a hogy szokták ezt a csillagok:
Ő fellobog az istenek tüzében,
Érzései mind teremtő napok:
Érezzük hevét ama sugaraknak,
Melyekből tündérvirágok fakadnak!

Mily pazar kézzel szórja szét virágit
Romok felett is életet teremt;
Lelke még a sírokba is világít,
Hogy megmutassa, mi van odalent;
A fájdalomból boldogságba kábít,
Megvigasztalja a reménytelent,
S annak, kit megmart az élet kigyója
Rézkigyót emel és lesz gyógyítója! . . .

Oh, volt idő, mikor mély gyászba minden, —
Halálos volt a sötét nyugalom.
Véltük: elhagyott már az örök Isten.
Mi lett az ország? . . . egy nagy sírhalom.
Megrendült lelkünk az *igérő* hitben:
Már azt sem hittük, hogy *van* fájdalom.
A próféták is mind elhallgatának
Bús éjjelén a sötét tetszhalálnak.

S midőn ocsudva ébredezni kezdtünk,
Érezni — hogy fáj! — a bilincseket:
Megvillant fényes lángesze felettünk,
Mint az «Úr lelke a vizek felett»:
Szivünk reménye akkor újra feltűnt,
Hogy jönni fog újra egy napkelet,
S bár még körülvett minket a nagy éjjel
De ő virrasztott tündérszép mesével.

A költészetnek istenerejével
Fölszárítá a véres könnyeket;
A nemzet sebét gyöngéden köté el,
Munkában élt át nappalt, éjeket;
Majd könnyezve, majd édes nevetéssel
Ébresztgeté az új reményeket:
És megtanított hinni és remélni,
Hogy újra fog még ez a nemzet élni!

Álmokat látott, miket elbeszélve,
Lelkünket vitte fényes szárnyain;
A szebb jövendőt szőtte a regébe:

Mi sejtettük azt az ő álmain.
Ez volt szivünknek igaz enyhülése,
Melyről midőn eltűnt a szikla-kin.
Miként hajdan az Úrnak sírboltjáról,
Keblünk — éreztük, tetterőre lángol!

Oh nagy, csudálatos az Ég kegyelme,
Mely nekünk benne egy Váteszt adott!
Így egyesülve aranysziv, lángelme:
A nemzetélet mélyeig hatott;
De véghetetlen fennkölt honszerelme
Adta kezébe azt a balzsamot:
Melylyel enyhített, gyógyított, vigasztalt
S lelkünknek nyújtott megterített asztalt.

És nyújt ma is. Az istenek kelyhéből
Táplálja ma is egyre nemzetét.
És Európa az ő nagy nevétől —
Ez ünnepen ma hangzik szerteszét.
Nem vehetik el szivét nemzetétől,
De megcsudálják lángoló eszét:
Az örök munka ragyogó lelkének
Hármóniáján végtelen dics-ének!

Óh hozzatok babért ma a dicsőnek
Hazám fiai és leányai:
Mutassátok meg a jövő időnek,
Hogy mi nektek ma — *Jókai!*
Századok után évszázadok jőnek,
Kiről *akkor* is fogják mondani:
Ő a magyar faj örök dicsősége,
Ő halhatatlan nemzete szivébe'!

Alighogy Komócsy visszakerült helyére, az utolsó tapsok már nem a távozó ódairónak szóltak, hanem az udvarával bevonuló iró-fejedelemnek: *Jókai* Mórnak, a ki nehéz fekete-bársony diszmagyarjában a közönség sorai közt könnyű léptekkel haladt fel az elnöki emelvényre.

A miniszterek felálltak helyükről s fejük meghajtásával üdvözölték.

A taps és az éljenzés csillapultával báró *Eötvös* Loránd ezt a gyönyörű beszédet intézte Jókaihoz :

Ünnepelt férfiú ! Tisztelt Barátom !

E fényes gyülekezet nevében kérlek, válj meg néhány órára dolgozó-szobád csendes magányától, lépj ki képzeleted költői világából s foglalj helyet közöttünk, hogy neked félszázados irói munkásságodért köszönetet mondhassunk. Az ezerek, kiket e terem ma befogadni birt, mint százezerek küldöttei vannak itt s egy egész nemzetet képviselnek.

Nézz körül s itt látod a kormány s a törvényhozás vezérférfiait, hadseregünk daliás alakjait, a főváros, a megyék s városok küldötteit, a tudomány, irodalom és művészet, az ipar és kereskedelem képviselőit, a magyar hölgyeket és a magyar ifjúságot s nézd meg figyelmesebben a jelenlevők arczait, találsz közöttük nem egy régi ismerőst, nem egy régi jó barátot, kivel valamikor együtt küzdöttél, vagy együtt örültél és szenvedtél. (Zajos tetszés.)

Mindannyian azért jöttünk ide, hogy félszázados írói pályádról emlékezzünk meg (Hosszantartó zajos éljenzés.) s a megemlékezés ez ünnepe örömünnep lesz, mert nem azzal fogunk foglalkozni, a mi elmúlt, hanem azzal, a mi meglett, (Tetszés) s a mikor a te alkotásaid felé tekintünk, akkor feltárul előttünk nemzetünk haladása, a melynek a te munkásságod is egy részét teszi. (Hosszantartó zajos éljenzés.)

Úgy vagyunk vele, mint az, a ki fáklyát gyújt azért, hogy a templomnak egy ékességét tekinthesse meg, de a fénynyel megvilágíthatja az egész templomot. Nemzeti tudásunk temploma a lefolyt ötven év alatt sok értékes eszközzel, sok drága ékességgel gazdagodott, de a kincsek között, melyek ma gazdagságát teszik, nincsen egy sem becsesebb, nincs egy sem, mely fenmaradását jobban biztosítaná, mint az az irodalmi kincs, melyet a nehéz, de nagy idők nagy írói összehordtak, mert csak az a nemzet él igazán, mely a maga nyelvén jeles műveket ír s azokat olvasva a maga szellemében halad. (Hosszantartó zajos éljenzés. Taps.)

Te sokat írtál, többet mint íróink bármelyike s minthogy

nem illik hozzád a szemtől szembe való magasztaltatás, engedd meg kimondanom legalább annyit, hogy a magyarnak legolvasottabb és legnépszerűbb írója lettél! (Zajos tetszés. Éljenzés.)

Nem mesterkélt, hanem egyszerű eszközökkel jutottál te e népszerűséghez. Azt az írót olvassák sokan, a kit sokan megértenek s téged megértett mindenki e hazában, az úri osztály úgy, mint a nép, talán épen azért, mert nyelvedet nem hamisítottad meg soha sem az úrias kifejezések, sem a népies szólásmódok erőltetett keresésével, hanem irtál úgy, a mint a szó tolladba folyt, mindig világosan, mindig magyarul. (Zajos tetszés. Éljenzés.) De van abban, a mit írsz, még valami, a mi olvasóidat magával ragadja s a minek okát bonczoló kés hiába keresi: ez a tollnak az a költői varázsa, a melyet a muzsa csak keveseknek, csak kedveltjeinek ad. És ez a varázs nem csak ékesség, de hatalom is az író kezében, a melylyel a sokaságot az emelkedésnek vagy a sülyedésnek útjaira vezetheti.

Te azokat, a kik téged követtek, mindig az erkölcsi emelkedés ösvényére vezetted s a mikor képzeleted ragyogó világát föltárva szórakoztattad és gyönyörködtetted az olvasóidat, nem vontad el őket soha a kötelességek ridegebb útjáról, hanem inkább fölékesítetted ezt az utat azokkal a magasztos eszményekkel, a melyeket hirdetni szoktál s a melyek nélkül boldogulni ezen a földön nem lehet. (Tetszés.)

Megengedem, hogy a regényeidet olvasva, sok nagyravágyó ifjú még nagyravágyóbb, nem egy szerelmes leány még szerelmesebb lett, de te a nagyravágyással a hazaszeretetet, a szerelemmel a hűséget is megerősítetted a sziveikben. S a mint az ifjú és a leány heves érzelmeit, úgy fokoztad te bizonyára a férfi és nő kebelében is koruknak vágyait s e vágyakkal koruk erényeit.

Igen, te jóra használtad föl tollad hatalmát, hogy oly szépen irsz és hogy olvasóid körét széles e hazában s még annak határain tul is oly nagyra növelted, az a te dicsőséged, hogy mindig a szépre és jóra serkentve, sok nemes elhatározásnak, sok jó tettnek magvát hintetted el, az a te érdemed. (Zajos tetszés.)

Ennek a te dicsőségednek, ennek a te érdemednek mi a

legszebb szavaknál is maradandóbb emléket akarunk állítani. A köveket hozzá 50 éven át te magad hordtad össze, engedd meg, hogy emlékoszlopot mi építsünk belőlük.

Ez az emlékoszlop összes műveidnek diszes kiadása lesz, száz nagy kötet homlokán neveddel fogja hirdetni jövő nemzedékeknek a te érdemelt dicsőségedet és a mi nagyrabecsülésünket. Az a másfél ezer aláirás, mely vállalkozásunkat biztosítja, társadalmunk minden osztályából gyült össze s te büszke önérzettel mondhatod, hogy kiadód ez egyszer maga a nemzet s az a tiszteletdij is, melyet neked átadni szerencsés leszek, a nemzet tiszteletdija. (Zajos éljenzés.)

Adja Isten, hogy a mikor e diszes kiadásnak mind a száz kötete már előtted fog sorakozni s te annak két ezer ivét átlapozod, akkor ujra érezd mind azt az örömet, melyet neked annak idején e műveidnek alkotása szerzett s jól tudom, hogy ebbe az örömbe vegyülni fog valami abból a szeretetből és tiszteletből is, melylyel e házában mindannyian körülveszünk. (Zajos éljenzés.)

Végeznem kell, tisztelőid hosszu sora várja a pillanatot, melyben üdvözölhessen. Nekem most még csak egy, de minden másnál szebb feladat jutott.

A te dicsőségednek és a mi örömünknek hire a legmagasabb helyre, a király trónjához is eljutott, ő felsége apostoli királyunk ez alkalomból kéziratot intézett hozzád, melyben legmagasabb elismerését fejezi ki neked irói tevékenységedért. (Hosszantartó zajos éljenzés.) Fogadd a királyi kegy e nyilvánulása alkalmából mindnyájunk szivből eredő szerencsekivánatát. Kérjük a Mindenhatót, tartsa meg nekünk még sokáig tollad fényes ragyogását, nemes szived dobbanását. (Perczekig tartó zajos éljenzés. Taps.)

Eötvös báró felolvasta ezután *Tisza* Lajos gróf, Ő Felsége személye körüli miniszter levelét, a mely a *király* üdvözletét tolmácsolta. A levél szövege ez:

Nagyságos uram!

Ő császári és királyi felsége, apostoli királyunk legkegyelmesebben megbizott azzal, hogy Jókai Mórnak irói pályája

ötvenedik évfordulója alkalmából jókivánatait és az irodalom terén szerzett kiváló érdemeiért teljes elismerését kifejezzem.

Kelt Bécsben, január 2-án.

Gróf Tisza Lajos, s. k.

Jókai megindulva mondta a következő választ:

Az a legmagasabb kegy, melylyel felséges urunk, szeretett királyunk, bennem a magyar irodalmat megtiszteli, irodalmi működésemnek legfényesebb jutalma. Hűségem a király iránt, ki nemzetemet erőssé, boldoggá és szabaddá tette, éveimmel együtt öregbedik. Eddig is mindennap imáimba volt foglalva s holtomig ott lesz, hogy a Mindenható tartsa meg sokáig népének igaz édes atyját, a mi szeretett királyunkat, mely imámat a népek millióinak összhangja zengi vissza. Éljen a király!

Jókai állva maradt az elnöki asztal előtt és úgy fogadta az egymásután elébe lépő küldöttségek szónokait. Elsőnek gróf *Csáky* Albin kultuszminiszter emelkedett fel helyéről, hogy néhány meleg szóval köszöntse a *magyar kormány* nevében a jubilánst. A miniszter beszédére Jókai így válaszolt:

Nagyméltóságú miniszter úr, kedves barátom!

Mély hálával fogadom azt az elismerést, melylyel 50 éves írói működésemet méltányoltad. A magyar kultuszminiszter ajkairól nagy jelentősége van ennek az elismerésnek, mert minálunk a kultura egyuttal kultusz is. Az udvözlést a magyar kormánynak hasonlóval viszonozhatom. Kormányunk egy év alatt végezte ötven év munkáját. Adja Isten, hogy az egész század munkájának befejezésekor is üdvözölhessem a magyar kormányt. Hiszem, hogy ezzel nem kivántam magamnak hosszú életet.

Az *Akadémia* és a *Kisfaludy-Társaság* gratuláczióját Szász Károly érczes hangja tolmácsolta. Mindkét intézet nevében hálálkodott azért a fényért, a melyet Jókai az Akadémiára, egész irodalmunkra itthon és a művelt kül-

föld előtt árasztott. Jókai ezekkel a szavakkal köszönte meg az üdvözletet:

Mélyen tisztelt barátom!

A Magyar Tudományos Akadémiának általad tolmácsolt üdvözlete befejező stádiuma annak a kegyességnek, melyet velem a Magyar Tudományos Akadémia fokról-fokra emelve éreztetett. Büszke vagyok rá, hogy ennek a magyar szellemi felsőháznak tagja lehetek s igérem, hogy azt majd ezután megérdemelni is törekszem. Szintúgy fölöttébb megörvendeztetett a Kisfaludy Társaság baráti üdvözlése. Ha végigtekintünk azon a hosszú phalanxon, melynek soraiban magam már csaknem a hátvédben állok: előttem és mögöttem csupa fényes alakokat látok. Az elmultakat tiszteletem tartja emlékben, a kortársakkal szeretet egyesít s az új nemzedéket büszke reménynyel kisérem. Viruljon, nőjjön magasra a szép szellemek hazai iskolája: a Kisfaludy Társaság!

A főváros deputáczióját *Ráth* Károly Budapest főpolgármestere vezette a jubiláns elé, átadva neki egyszersmind a díszpolgári oklevelet. Jókai erre így felelt:

Méltóságos főpolgármester úr, kedves barátom!

Hálás örömmel fogadom azon kitüntetést, melylyel engem Budapest fő- és székvárosa díszpolgárává emel. Negyvennyolczban önként vettem fel a polgárczímet s önérzettel telik el szivem, hogy ez a czím ma elsőrendű kitüntetéssé vált: különösen hazánk szive, Budapest részéről.

Negyven év előtt egy regényemben megjósoltam, hogy mivé fog lenni Budapest száz év alatt. A sors fényesen megczáfolta jóslatomat: negyven év alatt túlhaladta Budapest mindazt, a mit költői fantázia optimizmusa száz évre jövendölt.

Nagy része volt e fényes fölemelkedésben királynak, nemzetnek és parlamentnek; de az érdem, a siker oroszlánrésze azon vezérlő alakokat illeti meg, kik e negyven év előtt olyan szerény, oly szegény, oly idegen várost ily fényessé, gazdaggá és nemzetivé alakították át.

Adja Isten, hogy mindég ily erős kezek, ily bölcs szellemek, ily hazafias szivek intézzék hazánk jelképének, Budapestnek közéletét; hogy büszke legyen mindenki, a ki e városban a nevét egy kővel vagy egy jó tettel megörökíthette. Legyen a mi Budapestünkből egykor a magyar nemzet nagyságát hirdető világváros.

A díszpolgári oklevél hosszúkás négyszögű keretbe van illesztve, a mely minden részletében és minden izében tisztán magyar. *Rauscher* műegyetemi tanár, a kinek rajzai után készült a fényes műtárgy, a renaissance korabeli legszebb művekből vette az eszmét. A keret felső lapját filigrán dísz ékesíti; a négy sarkában egy-egy paizsszerű gomb ragyog, a melynek közepe gyémántokkal van kirakva. A felső léczen erőteljes domborlatú körzetben a székesfőváros czimere látható s ennek megfelelőleg az alsó léczen nemtőkkel környezett cartoucheban ez a két szám 1843—1893.

Az oldalléczeket középen *Jókai* arczképei diszitik, az egyik 18 éves saját egykorú festménye után, a másik a mostani korából. Az arczképek domború alapon nyugszanak és lencsenagyságú rubinokkal és egymáshoz sorakozó gyémántszemekkel vannak környezve. A keret eme nyolcz főpontja között tizenhat erdélyi filigránba foglalt, lilaszin zománcz medaillon talál helyet és ezek mindegyikének közepén *Jókai* egyik remekművének czime olvasható.

Mindezeket az elfoglalt részeket igazgyöngyök és rubinok diszitik, a melyek összefoglaló szegek gyanánt szerepelnek a diszitésben. Az egész mű tiz font vastagon aranyozott ezüstből készült. Közepében a XVI-ik századbeli miniatürök modorában festett inicziáléval a következő oklevél olvasható:

Mi Budapest székesfőváros közönsége adjuk tudtára mindazoknak, a kiket illet, hogy midőn közügyeink elintézése végett mai napon rendes közgyülést tartottunk, akkoron törvényhatósági bizottságunknak számos tagja azon indítványt terjesztette elénk, hogy Jókai Mór úr, hazánk koszo-

rus költője, irodalmi működésének ötvenedik évfordulója alkalmából, Budapest székesfőváros díszpolgárává választassék.

Ezen indítványt lelkesült örömmel fogadván, ahhoz képest Jókai Mór urat, a hazai irodalom terén szerzett hervadhatlan érdemei méltánylásaul, valamint kiváló nagyrabecsülésünk s osztatlan tiszteletünk jeléül Budapest székesfőváros díszpolgárává egyhangulag megválasztottuk.

Kelt Budapesten, a székesfőváros törvényhatósági bizottságának 1893. évi márczius hó 22-én tartott közgyüléséből.

Ráth Károly s. k. főpolgármester, *Kammermayer Károly* s. k. polgármester, *Gerlóczy Károly* s. k. I. alpolgármester, *Horváth János* s. k. II. alpolgármester, *Kullmann* s. k. főjegyző.

A megyék és városok küldöttei nevében *Földváry* Mihály Pestmegye alispánja köszöntötte Jókait, a ki erre a beszédre így válaszolt:

Nagyságos alispán úr! Kedves barátom!

Magasztos ünnepélyt ül mai nap nemzetünk. Egy ideális alkalomból, a mit egy ötven évig működött magyar író pályájának évfordulója szolgáltat, összesereglik Magyarország szellemi előkelő világa, hogy egy közös ünnepet üljön. A költészet, a hazaszeretet és a szabadság ünnepét. Ez a nagy gyülekezet, a melyben együtt képviselve van a magyar nemzetnek minden felekezete, nemzetisége, pártárnyalata, rangfokozata, élő tanubizonysága annak, hogy ez a nemzet a legmagasabb eszményben, a haza fentartásában egyetért.

Azok a díszes oklevelek, a melyek egymásra halmoztattak, többet jelentenek, mint egy írónak a megtiszteltetését, ezek a záloglevelei a magyar nemzet egyetértésének, a közös haza iránti szeretetének.

Adja az ég, hogy ez az egyetértés soha se érje végét, találja folytatását a napok végtelenjéig, a honfiak kölcsönös szeretetében.

Engedje Isten, hogy ezért a babérágért, a melyet a magyar nemzet összessége mai nap felém nyujtott, én a béke és testvéri szeretet olajfaágát nyujthassam vissza.

Éljen az egyetértő Magyarország!

Husz-huszonöt asszony vonult fel ezután a közönség éljenzésétől kisérve a podiumra, hogy a magyar hölgyek nevében hálálkodják Jókainak. A hölgybizottság szónoka *Csiky* Kálmánné volt, a kinek beszédét Jókai ezekkel a szavakkal köszönte meg:

Mély tisztelettel hajtom meg fejemet a magyar hölgyek üdvözlő küldöttsége előtt.

Ez a jelenet elveszi tőlem az öregség előjogát s kényszerít ifjukori hódolatot éreznem életem napplanétája iránt.

Igen is, a hölgyvilág a nemzet napplanétája. Ez az éltető, a világító, az újjáteremtő. Én láttam a fényét, éreztem a melegét e sugárnak s érezte velem együtt a magyar nemzet.

Más, nagy, hatalmas nemzetek írói tehetik azt, hogy a maguk napjában a napfoltokat keressék, én a napfáklyákat kerestem a mienkben. Más, nagy, hatalmas nemzetek írói, a kiknek létjogát nem fenyegeti semmi vész, tehetik azt, hogy a nőben csak a játszótársat keressék, nekünk magyaroknak, kik szüntelen a létért küzdünk, a nő fegyvertárs, ki jóban-rosszban osztozik velünk.

S nem rakhat a balsors annyi jéghegyet egy nemzetre, hogy azt a nőszivek melege el ne olvaszsza.

Fényes példa erre hazánk közelmult félszázada. Vajha felirhatnám minden magyar szívbe e mondást, vajha oda irhatnám a tíz parancsolat közé:

«Tiszteljed a nőket, hogy sokáig ifjan maradhass e földön.»

Üdv, áldás legyen a magyar nő-világon.

Komócsy József a *Petőfi-Társaság* elnökét üdvözölte Jókaiban, a ki beszédére igy felelt:

Szeretett barátom, kedves tagtársaim!

A ti üdvözléstek családi ünnepélylyé édesíti a mai ünnepet. A Petőfi-társaság már rokonaim közé tartozik. Te, kedves elnöktársam, költői szépségű ódádban saját homlokod babérait fűzted koszoruvá, hogy azt nekem nyujtsad. Minket a szeretet kapcsol össze s kapcsol azokhoz a nagy ideálokhoz, a melyekért társaságunk vezércsillaga, Petőfi, élt és meghalt. Tartsátok meg az irántam való szeretetet ezentul, a hogy én megtartom az irántatok érzettet mindhalálig.

A *hírlapirók nyugdíjintézete* nevében *Molnár* Antal országgyülési képviselő üdvözölte a költőt. Szavaira Jókai így válaszolt:

Szeretett barátaim! Tisztelt pályatársaim! Köszönöm, hogy most is soraitok közé számítotok, a midőn az én szerkesztői állapotom nem egyéb, mint a bolt czímerén levő vademberé. Hírlapirói működésem csaknem olyan régi keletü, mint költői pályám. Csakhogy a régi időkben lehetett a hirlapirónak még a költészettel is foglalkozni. A hírlapirás akkor egy kis patakocska volt, a melyen kedélyesen elcsónakáztunk, a merre a hullám vitt s a czenzura eresztett; helylyel-közzel kikötöttünk virágokat szedni, poétázni. Ma azonban a hírlapirodalom egy tenger, a mely gályákat hord s azoknak a szolgálata egész embert követel. A nagy közönségnek nincs tudomása róla, de én látom, minő áldozatokba kerül ez a tenger, hány gazdagon folyó költői érnek kell abban elveszni!

Ha végig nézitek munkáim megjelenési lajstromát, találni fogtok abban két egymásutáni évet, a melyben semmi új költői mű nem jelent meg tőlem. E két évben komolyan hírlapíró voltam. S ha szétnézek a mostani hírlapírói nagyságok között, csaknem ugyanannyi nagy költői tehetséget találok köztük, a kik elcserélték a lantot a kürttel.

A poézis vesztett, de nyert bennök az élet.

A magyar hírlapirodalmon meglátszik, hogy azt érző szívek, költői szellemek alkotják. A haza köszönettel tartozik nekik azon áldozatért, a melyet a közügynek önmagukban hoztak.

De senki a földön nem tartozik annyi hálával a magyar hírlapíróknak, mint az én ősz fejem.

E mai napnak fénysugarait ti gyujtottátok meg: szivembe zárva maradtok holtomig, kedves pályatársaim.

Az *Otthon* írók és hírlapirók körének nevében *Rákosi* Jenő járult a jubiláns elé. Üdvözlő beszédét Jókai ezekkel a szavakkal köszönte meg:

Régi közmondás az, hogy «nehéz valakit úgy megdicsérni, hogy az a megdicsértnek jól essék». Én ebben a ritka élvezetben száz napon át részesültem. Ti készítettétek elő a mai

örömünnepet. Igaz, szívből jövő szeretet volt mindaz, a mivel engemet elhalmoztatok. Úgy szóltatok rólam, mint apáról, édes testvérről lehet szólni. Egy visszatetsző hang nem vegyült üdvözlő szavaitok közé.

Fogadjátok soha el nem halványuló hálámat és atyai áldásomat. Én tinektek ezt a szép magyar közönséget hagyom örökségül.

A magyar *művészek* hódolatát *Zala* György tolmácsolta. Üdvözlő szavaira Jókai így válaszolt:

Kedves barátom! Tisztelt művésztársak!

Nagy örömömre szolgál, hogy még az a múzsa is eljött írói örömünnepemet felköszönteni, a kihez hűtelen lettem. Festőnek készültem egykor én is. A festő az az Isten ihlette próféta, a kinek a költeményét minden nemzet megérti. Az ecsetben van a világnyelv. De a magyar festő s a magyar költő nincs egymástól különválva. A magyar költőnek legerősebb oldala a festés s a magyar festőnek, szobrásznak és építésznek alkotásaiban végig vonul a költészet ihlete. Ez a közös ihlet tartson bennünket jövőre is össze.

Gyönyörű ajándékotokat, a melynek művészi becsét az azokat alkotó szeretet kifejezhetlenné sokszorozza, mint legdrágább ereklyémet fogom őrizni mindenkor. A nemzet elismerése kivívja ragyogó pályátok nehéz küzdelmeit. Viruljon és hirdesse a magyar szellemerőt a magyar szépművészet.

Ekkor vette át *Jókai* a magyar művészek hódolatát.

A magyar művészek *Jókai*-albumában hetven, nagyrészt a *Jókai* regényeihez készült rajz és akvarell van. *Zichy* Mihály a *Véres könyvből* vette tárgyát. A jelenet egy bég halálát ábrázolja. *Benczur* Gyula saját magát rajzolta le, mint mosolygó faunt. *Munkácsy* Mihály elküldte híres képének a *Siralomháznak* első szénrajzvázlatát. *Barabás* Miklós azt a jelenetet örökítette meg, midőn *Jókai Petőfivel Landerer nyomdája előtt* beszédet tart szakadó esőben. *Keleti* Gusztáv egy hangulatos akvarell tájképet küldött. *Vastagh* György rajza egy betyárt ábrázol, a mint alkonyatkor egy

tanyára leselkedik. *Vágó* Pál szintén egy betyárt küldött. *Baditz* Ottó akvarell tanulmányfőt adott, lágy szinekkel dolgozva. *Peske* Géza az *Arany emberhez* rajzolt iniczialét. Képviselve vannak továbbá az albumban: *Tölgyessy* Arthur, *Papp* Henrik, *Knopp* Imre, *Ujváry* Ignácz, *Strobl* szobrász, *Roskovics* Ignácz, *Margitay* Tihamér, *Mesterházy* Kálmán, *Koroknyay* Ottó, *Kacziány* Ödön, *Telepy* Károly, *Illés* Aladár és *Neogrády*. *Ferraris* ama kép akvarelljét küldte, a melyen *Jókai*, *Tisza* Kálmán és több barátja társaságában tarokkozik. *Nagy* Lázár akvarellje *Bálványos várát* mutatja. A rajzok és akvarellek egyenlő nagyságú kartonokra vannak huzva.

A *magyar ifjuság* díszmagyarba öltözött küldöttsége lépett ezután az emelvényre. Ennek soraiban voltak a tudomány- és műegyetem, továbbá a bécsi egyetem küldöttei. Szónokuk *Parcsetich* László volt, a kinek beszédére Jókai ezeket mondta:

Légy üdvöz, hazám reménye, ifjú Magyarország!

Öt évtized alatt ugyanannyi új nemzedéket láttam magam előtt felsarjadzani. Mert tiz év alatt bizony megvénülünk.

Mind a régi pálmaerdő lett az új gesztből.

Te is az fogsz lenni legifjabb nemzedék.

Vedd a munkát komolyan s az életet derülten.

Ne pazarold el, de ne is tagadd meg érzéseidet.

Tanulj a külföld tudományából, de ne utánozd az idegent.

Hagyd el a régiek hibáit; de tartsd meg az ősi erényeket.

Ne «arany fiatalsága», de aczél fiatalsága légy nemzetednek.

A jövendő terhe vállaidon fekszik: légy erős, légy törhetetlen, hogy azt diadalmasan elviselhesd.

Mi egy szabad hazát adunk nektek örökségbe s a túlvilágról is eljövünk számon kérni, hogy tartottátok fenn a magyarok hazáját.

Isten vezéreljen minden pályátokon.

A mikor a tisztelgések véget értek, Jókai érezte, hogy szava van még ahhoz a bizottsághoz, a mely jubileumát előkészítette és ahhoz a magyar közönséghez, a mely

hihetetlen rövid idő alatt összeadta élete legfőbb czéljához: a nemzeti díszkiadás megvalósításához szükséges százezreket. És azért előbb a bizottság elnöke, majd a nagyközönség felé fordulva, következő beszédben köszönte meg örömnapját:

Méltóságos elnök uram!

Kedves barátom!

Az a bizottság, melynek elnökeképpen üdvözöltél, keveset beszélt, sokat tett; vele szemben keveset hálálkodom, sokat érzek.

Midőn lelkemből jövő hálámat ti nektek átadnám, engedjétek meg, hogy néhány szót szóljak dicsőséges nemzetemhez, melynek színét, virágát látom körülem összegyülve: látom azokat is, a kik túl a falakon, túl a látkörön egyetértenek s ez órában egyet gondolnak az itt levőkkel.

Ez a mai nemzeti ünnepség nem egy megőszült írónak, nem a nemzet kiszolgált harczosának jubileuma, de örömünnepe annak az ideálnak, a melyet műveimben fentartani mindenkor törekedtem.

Hiszen Magyarország ezredéves fennállása is egy ideál.

Ideál a haza, ideál a vallás, ideál a szabadság: ez ideálokért áldozott vért és verítéket őseink tábora, áldozunk mi kortársainkkal és áldozni fog a jövő nemzedék időtlen időkig.

Ideál a koronás király és a nemzet között való szövetség: az alkotmány, a hűség.

Ideál minálunk a nő: s vele együtt a családi élet.

Ideál a becsület: a min a társadalom s a hitel alapszik.

Ideál a humanizmus: ez az új korszak vezérlő nemtője.

De ideál maga a magyar nép, annak egész élete, lelkülete, eszmejárása.

Tehettem-e én egyebet, mint hogy ennek az ideálnak adtam kifejezést, melyet mindenütt magam előtt láttam, elevenen, igazán, alakokban és tettekben megvalósítva.

A költő tartozik nemzete lelkének kifejezése lenni.

És ha nem találná is az életben az ideált: a költő missziója az, hogy azt keresse, megalkossa, nemzetével megismertesse.

A költő hivatása meglátni az égő csipkebokorban az Istent és tolmácsolni az égi szót a ráfigyelő nemzet előtt.

A költő megedzheti, a költő elpuhíthatja a nemzetét.

A költő lehet őre a nemzeti és emberi erények frigyládájának, lehet bálvány-papja az érdekek aranyborjújának, a hiú gyönyörök rézkigyójának. Az isteni szikra minden oltárt meggyújtani jó.

Én választottam az oltárok között.

S éltemnek alkonyán megvan az a lelki megnyugvásom, hogy a miért ifjúkoromban lelkesültem, azt vénségemben megvalósulva látom ; hogy nem hiában hirdettem a feltámadást.

S nekem Isten különös kegyelméből megadatott, hogy feltámadott nemzetemmel tovább is együtt éljek.

S erre nemzetemnek nemcsak éljenkiáltása buzdít, de nagylelkű adományozása is biztat.

A fényes nemzeti jutalomnak nem az anyagi értéke az, a mi lelkemet megragadja. Én eddig is munka után éltem, ezután is munka után fogok élni. Nálam a munkakedv az életmérő. De felmagasztal az a tünemény, hogy a midőn az én írói tollam által hirdetett ideál megörökítése volt a jelszó : ezrével támadt nemzetem soraiból, ki érte áldozni kész volt. Ezek a magyar szellem, a magyar szabadság, a magyar honszeretet halhatlan ezredei. Hódolattal hajlok meg a közönség előtt. Ötven évig azt hittem, hogy egy kis nemzetnek az írója vagyok: ma megtudtam, hogy egy nagy nemzet szolgája voltam.

Azt a nemzetet, mely nemcsak gyökereit verte a veráztatta földbe kitéphetetlenűl, de sudarával is felnőtt az örök égbe : azt nem sepri el a századok semmi özönvize többé.

Éljen, viruljon, legyen dicső és szabad az én imádott hazám, nemzetem !

Jókai, a kit sem a beszédek meghallgatása, sem a valamennyire mondott válasz ki nem fárasztott, utolsó beszéde után, a melyet fiatalos hévvel és egyre növekvő lelkesedéssel, az egész teremben érthető hangon mondott el, leült néhány perczre piros bársony karosszékébe s úgy

hallgatta végig mindazoknak a törvényhatóságoknak, városoknak, testületeknek felolvasott névsorát, a melyek magukat az ünnepen képviseltették. Talán nem is volt az egész országban olyan város, testület vagy intézet, a mely ne sietett volna egy levelet fűzni abba a babérkoszorúba, a melylyel Jókait a nemzet megkoszorúzta. Azután leszállt az emelvényről és sorba kezet fogott a kormány tagjaival, az irodalom képviselőivel és a politikai élet kimagaslóbb alakjaival, a kik köréje gyűltek.

E közben az emelvény asztalai megteltek albumokkal, emléktárgyakkal, képekkel, díszoklevelekkel, feliratokkal, a melyeket a küldöttségek egy-egy tagja adott át a költőnek. Selyem borítékban szerényen meghuzódott a többi között egy igénytelennek látszó ajándék, a mely azonban mégis, legalább földi érték szerint, valamennyivel együttvéve versenyezhet. Ebben volt a *Belvárosi Takarékpénztárnak* az a százezer forintos folyószámla kivonata, a melyet báró Eötvös Loránd a nemzet tiszteletdijaként, később egy mellékteremben, az ünnepeltnek átnyujtott. A programm szerint ugyan a nyilvánosság előtt akarták ünnepélyesen átadni Jókainak az irói honoráriumot, a költő azonban kijelentette, hogy az összeg átvétele a nagy közönség előtt zavarba hozná.

Ime azoknak a küldöttségeknek névsora, a melyek Jókai előtt tisztelegtek:

A) Megyék.

Abauj-Tornamegye: Péchy Zsigmond főispán, gróf Hadik-Barkóczy Endre, Hedry Lőrincz, Horánszky Nándor, gróf Károlyi László, Lakatos Miklós, Péchy Tamás, Vécsey Endre.

Aradmegye: Végh Aurel kir. tan., áll. jószágigazgató és dr. Takácsy Sándor nagybirtokos bizotts. tagok.

Bács-Bodrogmegye: Schmausz Endre alispán vezetése alatt 3 tagú küldöttség.

Baranyamegye: Küldöttség.

Barsmegye: Négy tagú küldöttség.

Békésmegye: Dr. Fábry Sándor főjegyző vezetése alatt Beliczay

István nyug. főispán, Terényi Lajos, Haviár Dániel, Veres József országgy. képv. és Geist Gyula nagybirtokos várm. biz. tagok.

Beregmegye: Gulácsy Dezső, Uray Imre, Lónyay Géza, Nedeczey János országgy. képv.

Besztercze-Naszódmegye: két tagú küldöttség.

Biharmegye: Három tagú küldöttség.

Csanádmegye: Meskó Sándor alispán, Kristóffy József megyei főjegyző, Blaskovics Aladár, P. Eckhardt Oszkár, Szentes Vidor és Dr. Dózsa Sámuel biz. tag.

Csikmegye: Tódor József, Mikó Árpád, Győrffy Gyula, Molnár József országgy képv., Bochkor Károly egyetemi tanár.

Csongrádmegy · Dr. Csató Zsigmond alispán vezetése alatt Rácz László ügyvéd és Tajthy Ferencz jegyző bizottsági tagok.

Fehérmegye. Báró Fiáth Miklós főispán, Sárközy Aurél alispán, Heinrich Lajos főügyész, Kenessey Gyula és Molnár Béla biz. tagok.

Gömör-Kis-Hontmegye: Hámos László főispán vezetése alatt Bornemisza László alispán, Gróf Andrássy Géza, Kubinyi Géza, Szentiványi Árpád, Fáy Gyula, Bornemisza István és Putnoky Mór országgy. képviselők.

Győrmegye: gróf Laszberg Rezső főispán, Lippay Géza alispán. dr. Földváry Elemér orsz. képv., dr. Ziskay Antal főapátsági jogtanácsos és Goda Béla földb. biz. tag.

Hajdumegye: Rásó Gyula kir. tan. alispán vezetése alatt Lukács Dezső, Kiszelák Sándor és Csohány László biz. tagok.

Háromszékmegye: Potsa József főispán, Nagy János és Beksics Gusztáv orsz. képv., Málik József törvh. tag.

Hontmegye: Pongrácz Lajos cs. és kir. kamarás, nyug. alispán, Ivánka Zsigmond, ifj. Luczenbacher Pál.

Hunyadmegye: Barcsay Kálmán, Pogány Károly, báró Nopcsa Elek, gróf Teleky Árpád, Lázár Árpád, báró Jósika Gábor; üdv. felirat.

Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye: Almásy Géza csász. és kir. kamarás főispán, Okolicsányi István kir. tanácsos, kir. közjegyző, Koncz Menyhért és Dr. Rétay Gyula esperesek, Zrumetzky Béla biz. tag.

Kolozsmegye: Gyarmathy Miklós, Barcsay Domokos, Sombory Lajos, Dr. Groisz Győző.

Komárommegye: Rudnay Béla főispán, Ghyczy Dénes alispán, Erdélyi Gáspár főjegyző, Pulay Géza, Balogh Kálmán, Konkoly-Thege Béla, Feszty Béla, Feszty Lajos, Horváth Géza, Kun Miklós, Heckenaszt György, Losonczy Ödön, Galba Károly,

Asztalos Aba, Pálffy Elek, Antal Gábor, Pogányi József, Konkoly-Thege Kálmán, Baranyai Géza, gróf Zichy Vladimir, Boncz Ferencz, Bathó Bálint, Szombathely Győző, Ordódy Pál, Ordódy Béla.

Krassó-Szörénymegye: Küldöttség.

Liptómegye: Négy tagú küldöttség.

Mármarosmegye: Fejér Miklós, Urányi Imre, Pogány Sándor országgy. képv. és K. Jónás Ödön műegyetemi tanár.

Maros-Tordamegye: Gróf Teleky Sámuel, br. Kemény Ákos.

Mosonmegye: ifj. gróf Pálffy-Daun Vilmos főispán vezetése alatt Tóth Imre alispán, Békeffy Jenő főjegyző, Őshegyi József t. főügyész és Sötér Ferencz tb. főszolgabiró.

Nagyküküllőmegye: Somogyi István alispán, dr. Schwicker Henrik, dr. Bausznern Guidó, Schuster József és Guttenau Károly orsz. képv.

Nógrádmegye: dr. Pulszky Ágost vezetése alatt Balás Antal, Bölöni Ödön, báró Andreánszky Gábor és Sréter Alfréd bizotts. tagok.

Nyitramegye: Hat tagú küldöttség.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunmegye: Földváry M. alispán vezetése alatt Bossányi László, Dalmady Győző, Gullner Gyula és Hajós József

Pozsonymegye: Földes Gyula, Kiss Sándor, gróf Pálffy István, dr. Samarjay Károly, dr. Roszival József, Bacsák Pál, Kisfaludy Zsigmond, Dömötör Kálmán, Garbais Ferencz, Prileszky Tádé biz. tagok, Klempa Bertalan alispán, Petőcz Jenő főjegyző, dr. Németh Dezső aljegyző, dr. Lendvay Benő főorvos, Prikkel Lajos árvaszéki elnök.

Sárosmegye: Bornemissza Ádám, Bornemissza Lajos, Bujanovics Sándor, Fest Lajos és Hódossy Imre országgy. képv., Szinyei Merse István alispán, dr. Schmidt Gyula árv. elnök, Ghillány József kir. tan., Kubinyi Bertalan birtokos és Duka Róbert nyug. huszárezredes.

Somogymegye: Maár Gyula vezetése alatt Roboz István kir. tan., Dr. Gosztony Mihály, Kacskovics Zoltán, Dr. Andorka Elek és Folly József várm. főügyész biz. tag.

Szabolcsmegye: Három tagú küldöttség.

Szatmármegye: Öt tagú küldöttség.

Szolnok-Dobokamegye: Bornemisza K. vezetése alatt Torma Miklós alispán, gróf Korniss Victor, Voith Gergely kir. tan., ifj. Gajzágó László és Veres Dezső.

Temesmegye: br. Ambrózy Béla, br. Baich Miklós, Bessenyei Ferencz, Janicsáry Sándor, Kralitz Béla, Pálffy Elemér, Schäffer Dezső, Vargics Imre, gr. Zselénszky Róbert orsz. képv.

Tolnamegye: Simontsits Béla alispán vezetése alatt Csapó Vilmos cs. és kir. kamarás, Br. Jeszenszky Béla, Dőry Pál, Kálmán Dezső és Sántha Károly biz. tagok.

Torda-Aranyosmegye: Hat tagú küldöttség.

Ugocsamegye: báró Perényi Zsigmond és Teleszky István orsz. képv.

Ungmegye: Gróf Török József főispán vezetése alatt Bernáth Dezső, Kende Mihály, Gróf Sztáray István és Tomcsányi László országgy. képv.

Vasmegye: Öt tagú küldöttség.

Veszprémmegye: Véghely Dezső alispán, Szabó Imre, dr. Fenyvessy Ferencz, Láng Lajos, dr. Ováry Ferencz, Komjáthy Béla, dr. Kemény Pál, dr. Matkovich Tivadar országgy. képv., Ihász Lajos m. biz. tag.

Zalamegye: bocsári Svastics Benő főispán vezetése alatt három tagú küldöttség.

Zemplénmegye: Gróf Andrássy Tivadar vezetése alatt gróf Andrássy Sándor, Balogh Géza, Dokus Ernő, Bernáth Béla, dr. Molnár Béla, dr. Nagy Sándor, báró Sennyey István, Bárczy István, zempléni Moscovits Geyza és Szmrecsányi János bizottsági tagok.

Zólyommegye: Zsilinszky Mihály főispán vezetése alatt nemeskéri Kiss Pál, Halassy Gyula, Lehoczky Egyed és dr. Radvánszky György orsz. képv.

B) Törvényhatósági joggal felruházott városok.

Arad város: Institoris Kálmán főjegyző, dr. Barabás Béla, Edvi Illés László, Kristyóry János törvh. biz. tag.

Baja szab. kir. város: Dr. Hegedüs Aladár polgármester, Drescher Ede országgy. képv. és Erdélyi Gyula főjegyző.

Debreczen szab. kir. város: Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester vezetése alatt Dr. Kola János, Dr. Király Ferencz, Nemes Kálmán és Könyves Tóth Kálmán biz. tagok.

Fiume város: gr. Batthyány Tivadar.

Győr szab. kir. város: Kiss Ferencz főjegyző h. polgármester, Francsics Norbert országgy. képv., Dr. Kautz Gusztáv kir. tan. és Szávay Gyula keresk. és iparkamarai titkár.

H.-M.-Vásárhely: Baksa Lajos polg. m. és dr. Endrey Gyula o. gy. képv., dr. Imre József, a Casinó elnöke és dr. Soós István.

Kassa szab. kir. város: Péchy Zsigmond főispán vezetése alatt Münster Tivadar kir. tan. polgármester, Kozora Vincze főjegyző, Loósz József, Tunkó József és Eder Gyula tanácsnokok, Antal

Emil uradalmi ügyész, Deil Jenő, Demeter Titus, Éder Ödön. Lesskó István, Maléter Vilmos és Sudy K. János biz. tagok.

Kecskemét th. város: Lestár Péter kir. tan. polgármester, Horváth Döme nyug. kir. táblai tanácselnök biz. tag. és ifj. Bagi László városi főjegyző.

Kolozsvár sz. kir. város: Albach Géza kir. tan. polgármester, dr. Szabó Gyula főjegyző.

Komárom sz. kir. város: Rudnay Béla főispán vezetése alatt Beöthy Zsigmond, Tátray József. Tuba János. Pecháta Antal. Csepy Dani, Sárkány Ferencz, Dr. Vásárhelyi Domokos, Ivánfy Géza, Adler Vilmos, Poloni Lajos, Losonczy Lajos, Bese János, Kecskés János és Domány János.

Maros-Vásárhely sz. kir. város.

Nagyvárad város: Sal Ferencz kir. tan. polgármester vezetése alatt Rádl Ödön és Dr. Berkovics Ferencz biz. tagok.

Pozsony város: három tagú küldöttség.

Selmecz és Bélabánya sz. kir. város: Farbaky István országgy. képv.

Sopron város: Küldöttség.

Szabadka sz. kir. város: Mamusich Lázár polgármester vezetése alatt Vermes Béla és Dr. Autunovits József országgy. képv.

Szatmárnémeti: Boros Bálint biz. tag. Jandrisits János apátplébános biz. tag. Kiss Gedeon főkap. és Pap Géza tanácsos.

Székesfehérvár: Havranek József kir. tan. polgm., Seidel Lajos rendőrfőkapitány, Tóth Arthur biz. tag.

Temesvár sz. kir. város: Dr. Telbisz Károly kir. tan. polgármester vezetése alatt Geml József főjegyző. Rózsa Imre főügyész, Dr. Niamessny Gyula, Vimmer József, Dr. Löwy Mór és Steiner Ferencz trvh. biz. tagok.

Ujvidék sz. kir. város: Dr. Flatt Viktor főispán vezetése alatt Petzy Popovits István kir. tan. polgm.. Dr. Demetrovits Vladimir főjegyző. Macsvanszky Pál nyug. törvényszéki elnök. Pressburger Gábor ügyvéd és Molnár Hugó ref. lelkész törvh. biz. tagok.

Zombor sz. kir. város: Schlagetter Gyula polgármester vezetése alatt Dr. Drakulits Pál országgy. képv. és Koczkár Zsigmond kir. közjegyző városi biz. tag.

C) Más városok.

Bihar-Udvari nagy község: Dr. Fromm Béla vezetése alatt Ötvös Károly főjegyző. Szőke Sámuel főbiró és ifj. Fromm Béla.

Deés: Dr. Hankó Ödön kir. tan.. Hatfaludi József takarékpénztári vezérigazgató és Róth Károly gyógyszerész városi képv.

Eger: Gronay Sándor polgármester, Kovách Kálmán kir. főmérnök és Wolf Károly ügyvéd.

Eperjes: Dr. Schmidt Gyula, Duka Róbert cs. és kir. ny. huszárezredes, Ghillány József kir. tan. képv. tagok és Bujanovics Sándor és Fest Lajos orsz. képv.

Gyöngyös: Balogh Gyula polgármester vezetése alatt Hanák Kolos, Rezutsek János és Szabó Béla városi képv.

Kézdivásárhely város: Nagy Gábor oszt. tan., Thuróczy Adolf, Benkő Sándor.

Kis-Kún-Félegyháza: Dr. Zámbó Géza polgármester, Dr. Holló Lajos országgy. képv. és Ulrich István főjegyző.

Kis-Ujszállás: Gaál Kálmán polgármester, Dorogi Lajos esperes lelkész, Mészáros Illyés ügyvéd városi képv.

Körmöczbánya sz. kir. és főbányaváros: Lovag Amon Ede jog tudor országgy. képv.

Makó város: küldöttség.

Mármaros-Sziget: Mandics József vezetése alatt Urányi Imre, Vincz Gyula országgy. képv. és Lator Sándor árvaszéki ülnök.

Mezőtúr: Mészáros Endre polgármester és Dr. Ádám Sándor ügyvéd.

Miskolcz: Soltész Nagy Kálmán vezetése alatt Diószeghy György főjegyző, Radvány István, Kun Kálmán, Kovács Lajos, Soltész Nagy Albert, Dr. Gencsi Soma városi képv.

Nagybánya: Turman Olivér kir. tan. polgármester, Schönherr Antal rendőrkapitány és Nyirő Sándor városi tiszti ügyész.

Nagy-Kanizsa: három tagú küldöttség.

Nagy-Károly: Schuszterics Ignácz polgármester vezetése alatt Dr. Serly Gusztáv vármegyei főorvos, Ferencz József-rend lovagja, Dr. Adler Adolf ügyvéd és lapszerkesztő, Hain József gymn. igazg.

Nagy-Kőrös: Póka Kálmán polgármester vezetése alatt Ádám László és Bordács Szilárd városi képv.

Nyiregyháza: Benes László polgármester.

Pápa: Osvald Dániel polgármester, Lamperth Lajos városi főjegyző, Néger Ágoston apát-plébános, Gyurátz Ferencz ev. lelkész, Sült József közjegyző, Láng Lajos és Dr. Fenyvessy Ferencz országgy. képv.

Torda: Velits Ödön polgármester vezetése alatt Nesselfeld Miklós városi főjegyző, Gergely Ignácz kanonok, Füzy Sándor ev. ref. lelkész, Nagy Olivér vármegyei főjegyző és Gombos László birtokos.

Túrkeve város: Kenéz Béla polgm., Tóth János országgy. képv.

Ungvár város: Küldöttség.

Veszprém: Kováts Imre polgármester vezetése alatt Dr. Bezerédy Victor, Szabó Imre és Dr. Ováry Ferencz városi képv.

Zenta: Boromisza János polgármester, Dudás Lajos főjegyző, Ormós Kálmán jegyző és Mikosevics József városi képv.

Zilah: Péntek Farkas polgármester, Molnár Lajos, Hochsinger Zsigmond, Bikfalvi Ferencz és Weisz Mór városi képv.

D) Testületek és egyesületek.

(Jelentkezés sorrendje szerint.)

A Pápai Jókai-Kör: négy tagú küldöttség.

Soproni Irodalmi és Művészeti Kör: Hoffman Pál dr. nyug. egyet. tanár stb. és dr. Berényi Pál főtitkár.

Kölcsey Egyesület Aradon: Dr. Mülek Lajos és Dr. Barabás Béla országgy. képv., dr. Lóczy Lajos műegyetemi tanár és dr. Jancsó Benedek gymn. tanár.

Székesfehérvári Vörösmarty Kör: Vértessy József ügyvéd a Kör igazgatója, Heltay Jenő titkár és Kováts Pál háznagy.

A budapesti hentes-ipartestület elöljárósága: Dr. Horváth János iparhatósági biztos, Pórszász Gyula ipartestületi elnök, Tichy József ipart. alelnök, Kleineisel József és Troppert János elölj. tagok.

A budapesti könyvkötők, keztyüsök stb. ipartestülete: Dulcz Antal, udv. nyereg- és szíjgyártó, elnök, Gottermayer Nándor könyvkötő, alelnök, Fodor Kálmán dobozgyártó és Molnár Mihály könyvkötő elölj. tagok.

Budapesti egyesült lakatos stb. ipartestület: Jungfer Gyula ipartestületi elnök, Kirner József alelnök és Schmelhegger Nándor alelnök.

A budapesti mészáros ipartestület elöljárósága: Dr. Horváth János iparhatósági biztos, Schiller György elnök, Szidon Samu alelnök. Schneider Dávid, Schwertzig Antal, Koch Lipót, Hoffer Gyula, Berliner Bódog és Szabó Sándor tagok.

Magyar Tudományos Akadémia: Szász Károly másodelnök vezetése alatt Zichy Antal osztályelnök és Szily Kálmán főtitkár.

Magyarorsz. közp. Fröbel nőegylet: özv. Rosenzweig-Saphir Sarolta alelnök, Kugler Jánosné pénztárnok, Kauders Hermina ellenőr, dr. Virava József jogtanácsos.

Országos Magyar Gazdasági Egyesület Budapesten: Gr. Dessewffy Aurél elnök vezetése alatt gróf Andrássy Aladár és Tolnay Lajos alelnök.

Magyar Iparművészeti Társulat: Fischer Ignácz, Fittler Kamill, Jungfer Gyula, Thék Endre.

Országos Kisdedóvó Egyesület vezetése alatt álló Országos árvaház és Országos kisdedóvónő képző intézet: 5—5 tagú küldöttség.

Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület Kolozsvártt: Gróf Bethlen Gábor elnöklete alatt Horváth Gyula, gróf Dessewffy Aurél, Szathmáry György és Reményi Antal.

Magyar Kereskedelmi Csarnok: haraszti Jellinek Henrik elnök, Kuncz Ferencz és Fürst Jakab alelnökök és dr. Schreyer Jakab titkár.

Luther-Társaság: Bachát Dániel esperes, Horváth Sándor ev. lelkész. Scholcz Gusztáv ev. lelkész, Falvay Antal igazg.

Magyar Mérnök és Épitész-Egylet: K. Lipthay Sándor egyleti elnök, Fábián János egyleti igazgató, Fittler Kamill egyleti titkár.

Népnevelők budapesti Egyesülete: három tagú küldöttség.

Nemzeti Zenede: Thaisz Péter, Obadich János, Kókay Lajos.

Országos Nőképző-Egyesület: özv. Veres Pálné szül. Beniczky Hermin elnök, özv. gr. Teleki Sándorné alelnök, Rudnay Józsefné másodelnök, Gönczy Béláné választm. tag.

Az «Otthon» irók és hirlapirók köre Budapesten: Rákosi Jenő elnök vezetése alatt négy tagú küldöttség.

Petőfi-Társaság: Komócsy József, Szana Tamás, Jeszenszky Danó, Ábrányi Emil, Kiss József, Margitay Dezső, Palágyi Menyhért.

Országos Magyar Szinész-Egyesület és Nyugdijintézet: Kaffka László elnök, Bényei István irodaigazg. és Vedress Gyula titkár.

Kir. Magy. Természettudományi Társulat: Szily Kálmán, Högyes Endre elnökök és Lengyel Béla titkár.

Magyarországi tanitók országos bizottsága: Lakits Vendel elnök, Szabó László titkár és Minke Béla.

Országos középiskolai tanáregyesület: Beöthy Zsolt elnök, Berecz Antal tiszth. elnök, Hofer Károly és Köpesdy Sándor alelnökök és Szerelemhegyi Tivadar főtitkár.

Az «Országos magy. izr. tanitó-egyesület» elnöksége Budapesten: Kornfeld Gyula elnök, Csajági Béla igazgató és Reif Jakab tanár.

Stefánia özv. Trónörökösné Ő Fensége fővédnöksége alatt álló Fehér-Kereszt-Egyesület Budapesten: Tabódy József, dr. Chorin Ferencz másodelnökök és dr. Balogh Ignácz h. titkár.

«Gyermek Barát» szűkölködő és gondozás nélküli iskolás gyermekeket gyámolító-egyesület: Berecz Antal elnök, Hosszú Józsefné, dr. Neumann Árminné, Semler Sándorné és Weisz Ödön titkár.

A Magyar Gazdasszonyok Országos Egyesülete: Hollán Ernőné, Hegedüs Sándorné, gróf Pálffy-Daun Lipótné és Mayer György titkár.

«Jó Sziv» Egyesület: Tisza Kálmánné, Hollán Ernőné, Gajári Ödön és dr. Hajduska Emil.

A Magyar-Szent-Korona Országainak Vörös-Kereszt-Egylete.

Mária Dorothea-Egyesület: Tóth József. Hampel Józsefné szül. Pulszky Polyxena, Dorogsághy Dénesné, Radnay Jenőné szül. Vámossy Ilona.

Pesti izr. Nőegylet: Bischitz Dávidné elnök, Herzl D. Antalné alelnök, Forrai Gábor titkár.

Magyar királyi József Műegyetem: Dr. König Gyula műegyetemi rektor, dr. Ilosvay Lajos a mérnöki szakosztály dékánja, Asbóth Emil a gépészmérnöki szakosztály dékánja és dr. Entz Géza az egyetemes szakosztály dékánja.

Katonai tudományos és kaszinó-egylet Budapesten: Rohmann és ehrensteini báró Pfeiffer Károly cs. és kir. altábornagy elnök és nemes Ságódy Szvetics József cs. és kir. vezérőrnagy.

Budai Polgári Casinó: Küldöttség.

II. ker. Polgári Kör: Beck Adolf. Szabó Lajos és dr. Szabolcsi Izidor.

Fővárosi III. ker. Társaskör: Gyulányi Adolf, dr. Tatay Adolf, Szende Antal, Varga Ignácz.

Belvárosi Polgári Kör: dr. Láng Lajos elnök, Majovszky Vilmos, Tömöry Károly. Grünbaum Miksa, Sacelláry Mihály és Ernyei Gyula.

Budapesti V. ker. Polgári Kör: Hüttl Tivadar elnök. dr. Bródy Samu és dr. Hajós Zsigmond.

Terézvárosi Casinó: Pucher József alelnök, dr. Teleki Béla. Havass Károly kir. curiai biró, Radocza János kir. tan., Tenczer Pál szerkesztő.

Erzsébetvárosi Kör: Küldöttség.

Budapesti VII. ker. külső részének Polgári Köre: dr. Hlatky József elnök, Szüsz István, Gach Károly.

Fővárosi VIII. ker. Józsefvárosi Kör: Küldöttség.

Ferenczvárosi társas Kör: Hazay Lajos, Kiss E. János és Novák Sándor.

Budapesti katholikus Kör: Küldöttség.

Terézvárosi Polgári Kör: Küldöttség.

Budapest hegyvidéki turista egylet (a svábhegyi közönség nevében): Mérő János elnök, dr. Váradi Antal alelnök, Garay Károly, Kriegner György és dr. Erőss Zsigmond.

Budapesti Ügyvédi Kör: dr. Bossányi Iván, dr. Burián Béla, Konkoly-Thege József, dr. Márkus Dezső és dr. Stiller Mór.

Ügyvédjelöltek és joggyakornokok köre: dr. Bittó Gyula elnök, dr. Tóth István alelnök, dr. Nászai Károly titkár, dr. Majer

József jegyző, Dömötör László és dr. Tóth Jenő választmányi tagok.

Magyar Tisztviselők Országos Egyesülete: Rakovszky István elnök, Lintner Imre és Turóczy Adolf alelnökök.

«Csak Szorosan» Budapesti könyvkereskedő segédek Egylete: Stokovszky Antal elnök, Wiesner Emil titkár, Weinberg Gyula pénzt. és Glück Soma.

Budai Dalárda: dr. Országh Sándor min. tan. elnök, Rózsavölgyi Gyula főv. tanácsnok alelnök és dr. Stockinger László jegyző.

Magyar könyvkereskedők Egylete: Hoffmann Alfréd elnök, Benkő Gyula titkár, Franke Pál pénztáros.

Magyarországi kereskedelmi Utazók Egyesülete Budapesten: Guttmann Ádám elnök, Wollák Soma alelnök és dr. Gutmann Adolf titkár.

«Eötvös Alap» Országos tanitói egyesület: Péterfy Sándor elnök, Roller Mátyás pénztáros és Luttenberger Ágost.

Gyermekvédő-Egyesület: Báró Malcomes Jeromosné, báró Radisevits Tivadarné, Bosányi I., dr. Ottava Ignácz.

Liszt Ferencz-Társaság: Fenyvessy Ferencz országgy. képv. és Szentirmay Elemér elnökök vezetése alatt Köpesdy Sándor, Mészáros Imre, Szendy Árpád, Chován Kálmán, Tomka István.

Magyarországi Hirlapirók Nyugdijintézete: Falk Miksa dr. elnök, Acsády Ignácz, Falk Zsigmond lovag, Gelléri Mór, Molnár Antal és Szatmári Mór.

Kisdednevelők országos egyesülete: dr. Hagara Viktor elnök, Röser Lili, Halász Sarolta, Schneider Jánosné, Schneider János.

Budapesti Szállodások, Vendéglősök és Korcsmárosok: Gundel János elnök, Stadler Károly, Kommer Ferencz, Glück Ferencz.

«Adria» m. kir. tengerhajózási részvénytársaság: Küldöttség.

«Szegedi Hölgyek»: Keméndyné Drucker Irma elnök, özv. Szluha Ágostonné, Babarczy Erzsi, Kelemen Istvánné.

Komáromi Casino: Szombathelyi Győző elnök vezetése alatt Pulay Géza törvényszéki elnök, Galba Károly árvaszéki ügyész, Konkoly-Thege Béla törvényszéki biró.

«Gizella-Egyesület» Bécsben: Küldöttség.

Tanitóképző intézeti Tanárok Országos Egyesülete: Kozocsa Tivadar alelnök, Thuránszky Irén igazg., Komáromy Lajos, Nagy László.

A galgóczi m. k. áll. polgári fiú- és leányisk. igazg.: Dölle Gyula igazg., Lázár Lajos.

Budapesti IV -X. ker. szücs és sapkás, kalapos, kötélgyártó stb. ipartestület: Novelly Antal alelnök, Schunda V. József elnök, Quentzer Henrik alelnök, Anderlik Ede alelnök.

Magyar nyelvterjesztő egylet «Oraviczai Arany-Kör»: Kruesz Fer. elnök, Flaschner Vilmos titkár, dr. Kőváry S. v. tag.

Petrozsényi Casino: Tallatschek Ferencz elnök, bányaigazg. vezetése alatt öt tagú küld.

Magy. kir. állami polgári leányisk. igazg. Ujpesten: Küldöttség.

Fővárosi Szegény Gyermekkert-Egylet: báró Nikolics Feodorné elnöknő, dr. Grósz Sándor elnök, Schönfeld Julia, Beksits Gusztávné, dr. Schwartz Gyula és Csillag Máté.

Erdélyrészi Kárpát-Egyesület: gróf Bethlen Bálint országgyülési képviselő elnök, gróf Kornis Viktor alelnök és Radnóti Dezső titkár.

Veszprémmegyei Kör Budapesten: dr. Eötvös Bálint elnök, dr. Somogyi Lajos alelnök és Cseh Gyula jegyző.

Az ev. ref. nagykörösi főgymnasium igazgatósága: Küldöttség.

A siketnémák országos segély-egyesülete: Küldöttség.

«Lányok Lapja» előfizetői: dr. Szabóné Illéssy Piroska.

Erdélyi Muzeum-Egylet: gróf Eszterházy Kálmán elnök és Finály Henrik titkár.

Rudolf koronaörökös jótékonysági egylet: Küldöttség.

Magyar-Óvári m. kir. gazd. Akadémiai Kazinczy-Egylet: Szikszay Elemér elnök.

Dunántuli ev. reform. egyház Komárom: Tisza Kálmán, Beöthy Zsigmond és Vály Lajos.

Pápai ev.-reform. főiskola: Darányi Ignácz és Czita Lajos.

«Maticza Szrpszka» Ujvidék: Dimitrievics Milos elnök, Hadzsics Antal titkár.

Pozsonyi magyar közművelődési egyesület: Neiszidler Károly orsz. képv., Klempa Bertalan alispán, Taller Pál h. polgármester. Molec Dani, dr. Németh Dezsö várm. t. főügyész.

Országos magyar Dalár-Egyesület: Lung György főv. tanácsnok elnök, Siposs Antal alelnök, id. Ábrányi Kornél, Erney József.

Magyar Jogászegylet: Csemegi Károly nyug. kuriai tanácselnök, v. b. t. t., Manoilovich Emil kuriai tanácselnök és dr. Környei Ede.

Országos magyar képzőművészeti társulat: gróf Andrássy Tivadar elnök vezetése alatt Barabás Miklós, Harkányi Frigyes alelnökök, Keleti Gusztáv igazg., Benkő Kálmán, Bihari Sándor, dr. Wagner Géza, Zala György, Baditz Ottó, Jendrassik Jenő, Róna József, Szmrecsányi Miklós.

Magyar történelmi társulat: Pulszky Ferencz elnök, Szilágyi Sándor titkár.

Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület: Lád Károly alelnök, Vankó György titkár, Vályа Miklós.

Széchényi Társulat, Szatmár: Kováts Eduárd kir. tan. igazg. elnök, Jandrisits János apátplébános aligazgató, Kiss Gedeon főkapitány.

IX. ker. községi középkeresk. isk. önképzőköre: Küldöttség.

Kir. József Műegyetemi Olvasó-Kör: Küldöttség.

Brassói magyar Casinó: Küldöttség.

Bécsi magyar egyesület: Küldöttség.

Komáromi ev. ref. egyház: Konkoly-Thege Béla főgondnok, Pulay Géza kir. tvszéki elnök, Tuba János orsz. képv.

Felső nép- és polgáriskolai tanitók és tanitónők országos egyesülete: Gyertyánffy István kir. tanácsos, áll. pædagogiumi igazg., dr. Kiss Áron, dr. Kovács János, Miklós Gergely és Ugray János áll. pædagógiumi tanárok.

Országos magyar Iskolaegyesület: Tóth József kir. tan. vezetése alatt Rupp Zsigmond, dr. Buday József.

Budapesti Férfi és Nőruhakészitő ipartestület: Török György elnök, Körömy János és Stoll Nándor alelnökök.

A pesti első bölcsőde és a budapesti első gyermekmenhely egyletek: Négy tagú küldöttség.

IX. ker. polgári és keresk. középiskola tanári kara: Fillinger Károly, Ullerich Gyula, Mihály József.

Magyar földrajzi társaság: dr. Erődi Béla kir. tan. elnök, Ghyczy Béla nyug. altábornagy, főrendiházi tag, dr. Havass Rezső.

A felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület: Báró Roszner Ervin, Csipkay Károly, Farbaky István, Libertiny Gusztáv, Majláth István, dr. Pulszky Ágost, báró Révay Gyula, gróf Zay Miklós.

IV. kerületi társaskör: Hahóthy Sándor h. elnök, dr. Eulenberg Salamon és Schwarcz Lajos.

Mátészalkai polgári Casinó: Szalkai Gyula nagybirtokos elnök, dr. Kósa Vilmos ügyvéd, Halasi Lajos.

A «Pécsi Ujság» szerkesztősége: dr. Stein Lajos.

Az «Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képben» igazgatótanácsa: Nagy Miklós.

Budapesti Arany- és Ezüstmüves, Ékszerész stb. ipartestület: Zitterbarth Károly elnök, Fleischmann Mihály alelnök, Stephan Nándor pénztáros, Tanyay Géza jegyző.

Magyar Casinó Ujvidéken: dr. Perczel János, Zombory László és dr. Stroné Ferencz.

Hódmezővásárhelyi Casinó Egyesület: Küldöttség.

Országos Iparegyesület: Gróf Zichy Jenő, lovag Falk Zsigmond, gömöri Szontagh Pál, Mudrony Soma, Gelléri Mór.

Győri olvasó-egylet: Gróf Laszberg Rezső, Küldöttség.

Pénzintézeti tisztviselők Orsz. egyesülete: Küldöttség.

Pesti Lloyd-társulat: Küldöttség.
Társaskör, Szatmár-Németi: Boros Bálint elnök vezetése alatt Jandrisics János apát, Kiss Gedeon főkapitány és Pap Géza közigazg. tan.
«Concordia» Schriftsteller-Verband, Bécs: Julius Bauer, Edgar Spiegel és dr. Gustav Steinbach.
Magyar Irók segélyegylete: Zichy Antal másodelnök, dr. Ullmann Sándor igazg. bizottsági tag és Vadnay Károly titkár.
Honvéd-egyletek országos egyesülete: Péchy Tamás vezetése alatt.
Zenetanárok országos egyesülete: Küldöttség.
Kereskedőifjak társulata Budapest: Szávoszt Alfonz elnök, Marton Alajos. Wollák Soma, Benkő Gyula, Patsu Leo, Glosz Béla és Demeter József.
Kárpitos-, gombkötő- és paszományos ipartestület Kozilek János, Krammer Samu, Csermák Károly.
Poliklinika-egyesület: Küldöttség.
Sepsi-Szt.-György városa nevében Turóczy Adolf fővámigazgató.
Sepsi-Szent-Györgyi jótékony nőegylet: küldöttség.
Kertészeti egyesület: Emich Gusztáv vezetése alatt Szelnár Adolf, Mauthner Ödön, Benes János, Ilsemann Keresztély.

Január hatodikán este fogadó-estély volt a Vigadóban, a hova csak úgy özönlött a közönség, hogy Jókai Mórral beszélhessen. A míg az ünnepelt költő meg nem érkezett, mindenki nagy érdeklődéssel nézte a Vigadó termeiben kiállitott szép albumokat, okleveleket. A selyemnek, bőrnek, fémnek, brokátnak, az olasz és erdélyi speczialis zománczozásnak bámulatos izléssel és leleménynyel komplikált produktumai ezek. Egymás mellett hevert az egyszerű irodapapiroson megirt hivatalos jegyzőkönyvi kivonat, a közönséges kartonokba hajtogatott oklevél, a kemény pergamenttekercs és a legnagyobb fényűzéssel czizellált ezüstből, préselt bársonyból kiállitott diszalbum.

Hogy csak néhány emléktárgyat emlitsünk fel a sok közül: A *petrozsényi* kaszinó a Jókai-bányából (az aninószai kőszénbányát nevezték el így a Fekete Gyémántok szerzőjének jubileumára) egy kőszénréteget hasitott ki s abból készitett ajándékkal lepte meg a költőt. A fekete

bányatorokban talicskázó munkások csoportozata mellett érdekes pendant Strobl remek bronzirozott szobra, a mely a Fekete Gyémántok hősét talicskája mellett ábrázolja.

Igen érdekes emléktárgy a bécsi irói és hirlapirói körnek, a *Concordiá*nak vörös plüskeretbe foglalt felirása. Az aranynyal befuttatott aczéllemezen gót betűkkel s a legművésziesebb domború véséssel a következő felirás van megörökítve:

Der Wiener Journalisten- und Schriftsteller-Verein Concordia ernennt hiemit Herrn Moritz Jókai, den hervorragenden ungarischen Poeten, den Stolz seiner Nation, die Zierde der Weltlitteratur zu seinem Ehrenmitglied. Wien, am 5. Jäner 1894. Warhanek President, Regierungsrath Winternitz, Edgar Spiegel, Leopold Löbl, Wilhelm Frey, Pribyl, dr. Gustav Kohn.

Az *Athenaeum* részvénytársaság remek bronz-szobrot adott Jókainak; Philipp *Reklam* hires lipcsei könyvkiadóczég pedig csinos kazettben egyforma aranyozott zöldvászon kötetekben elküldte a czég által kiadott Jókai-fordítások gyüjteményét.

A budapesti *szállótulajdonosok* és korcsmárosok arany-szőlőszemes ezüstkehelylyel lepték meg a jubiláló költőt.

Az *egyetemi ifjúság* aranytollal.

Az «*Adria*» tengeri gőzhajózási társulat albumának mindkét táblája tömör szinaranyból, drága kövekkel kirakva; belül a kezdő lapon a Jókai nevét viselő tengeri gőzhajó.

Kedves ajándék a *Magyar Iskola-egyesület* pompás palatábla-imitácziója, a melyen naiv, kusza gyermekbetűkkel van, a krétavonásokat utánozva, bevésve: Jókai Mór úrnak kiváló tisztelettel Budapesten.

Kiválik még a *Budapest Hegyvidéki Turista-Egyesület* által fölajánlott hangulatos Spányi-féle tájkép, a mely a Svábhegy egyik legérdekesebb részét ábrázolja nagy aranyos keretben.

A speczialitások között nemcsak külső kiállitásánál, hanem érdekességénél fogva is megemlitjük a Szrbszka Matica szerb nyelven fogalmazott és nagy luxussal kiállított albumát, a melynek barna disznóbőr kötését vert aranyból készitett méhkas diszíti. Egyszerűsége révén emlitjük fel a *Szegedi Nőegyesület* közönséges drappvászonba boritott fölirását, a mely azonban mégis többe került valamenynyinél, a mennyiben egy ezer forintos alapítvány oklevelét tartalmazza, a melyet a jubileum alkalmából a jószivű szegedi nők a *Dugonics Irodalmi Társaságnál* kezdő irók javára deponáltak.

A kis Erdély határozottan nagy konkurrense ebben a kis Jókai-muzeumban az öreg Magyarországnak. Különösen *Sepsi-Szent-György* tett ki magáért. Kaszinójának albuma, a melynek egyszerű bordó plüskötése a legigénytelenebb, művészi nivó tekintetében egyedül áll. Gyárfás Jenő festőművész akvarelljei, a melyek a pergament lapokon Jókai nevezetesebb regényeinek főbb jeleneteit illusztrálják, remekül sikerültek. Kedves a sepsi-szent-györgyi Kisdedóvó Egyesület ajándéka is. Egy bonbonnière ez, a melyet a növendékek az erdélyrészi hegyek legérdekesebb ásványaiból szedtek és bámulatos harmóniával illesztettek össze. Az egyetlen aranybogyós ezüst babérkoszorút a sepsi-szent-györgyi *Nőegyesület* adta.

A *Leányok Lapja* olvasói tizenkét személyre való, magyaros stilusban kék-fehér pamuttal himzett asztalkészletet ajánlottak fel. A *Selmeczbányai Óvó-intézet* növendékei a Rózsák Szigete irójának felirással pompás albumot állitottak össze azokból a képekből, a melyekben, mint a mult évben előadott kosztümös darabok előadói szerepeltek. A *győri Tanítóképző-intézet* piros plüsrámás albumán az egyik növendék akvarellben festette meg az intézet házát.

A városok és a megyék feliratai többé-kevésbbé egyformák; izléses egyszerűséggel vagy gazdag pompával kiállitott albumok. Kiválik közülök *Pozsonyé, Fiuméé*, a mely

olasz nyelven van irva és *Székesfehérváré.* Az első izlésességével, a második fényűzésével, a harmadik érdekességével. Az utóbbi préselt maroquin bőrből készült tokban a város szépen czizellált czimerével, s az apró email-diszítéssel tűnik ki.

Bécsből a Concordián kivül még két egyesület küldött üdvözlő feliratot, a *Magyarok Egyesülete,* a melynek kék plüs tokba zárt üdvözlését az elnök, *Neugebauer* László irta alá és a *Gizella Nőegyesület,* a melynek üveg alá zárt albuma igen értékes emléktárgy. A *Történelmi Társulat* diplomája korhű barna bádog dobozban a régi okiratoknak minden, kiállításban és stilusban való eredetiségét teljesen utánozza a hamisitatlan kutyabőrön. A *Magyar Szinész-egyesület* albuma Jókainak a fővárosban előadott összes szinműveinek vastag, barna karton papiroson aranyosan nyomott szinlapjait foglalja magában.

A közönség órákhosszat bámulta a gyönyörű emléktárgyakat, s alig tudott betelni velük.

Kilencz órakor zajos éljenzés hirdette, hogy Jókai megjött. Mindenki a nagy ajtó felé tódult s e percztől kezdve a költő az emberek sürü tömegétől körülvéve járkált föl s alá a teremben. Mindenkivel kezet szoritott s mindenkihez volt egy nyájas szava. Közben megnézte a kiállitott emléktárgyakat s a halomszámra érkezett üdvözlő iratokat. Azután átvette virágait s azonnal rózsánként kiosztotta a körülötte csoportosult fiatal lányok és menyecskék között.

Onnan a diszbe öltözött operába ment, a hol bál volt tiszteletére. A szinpad hátterében emelvényen, délszaki növények között volt felállítva Jókai mellszobra, tőle balra a lady patronessek páholya, jobbra a zenekar. A páholyokban együtt volt az arisztokráczia meséş pompában, míg a nézőtéren és a vele egymagasságra emelt szinpadon a politika, az irodalom és a művészet legelőkelőbb alakjai fogták körül a jubilánst.

Ott volt a szó szoros értelmében egész Budapest. A sok

száz előkelő asszonyból csak néhányat; *Beniczkyné* Bajza Lenke, *Wekerle* Sándorné, *Szapáry* Gézáné, *Károlyi* Imréné, *Bethlen* Andrásné, *Aczél* Béláné, *Karácsonyi* Jenőné, *Festetich* Taszilóné, *Hunyady* Imréné s a mágnásvilágon kívül számos művésznő. A bál különben csak éjfél után kezdődhetett meg tánczczal, mikor a hihetetlenül sűrű sorok valamikép ritkulni kezdtek.

A Jókaihoz érkezett üdvözlő levelek és táviratok közül felemlítünk egy párat. *Stefánia főherczegnő* a következő kéziratot intézte Jókaihoz:

Kedves Jókai!

Közelgő írói örömünnepe alkalmából legszívesebb üdvkivánatomnak, azon forró óhajtásommal adok kifejezést, hogy a Mindenható Önt nekünk még számos éven át teljes erőben és változatlan egészségben tartsa meg.

Kérem Önt, legyen meggyőződve e kivánataim őszinteségéről s fogadja egyúttal köszönetemet azon szívességeért, melylyel a védnökségem alatt álló Fehérkereszt-egylet javára tervezett ünnepély díszét, a kilátásba helyezett felolvasás által mindinkább emelni hajlandó.

Őszinte tisztelettel

jóakarója

Stefánia.

A felolvasás anyagi eredménye 1000 forint tiszta jövedelem volt, melyet Jókai még egy 1000 forinttal kiegészítve egy ágy alapitására fordított a Fehér Kereszt egyletnél.

Ferdinánd bolgár fejedelem a következő távirattal kereste fel a költőt: «Je vous envoie toutes mes félicitations m'associant, de coeur a l'enthousiasme national.» Le prince de Bulgarie. (Magyarul: Én is szivből járulok hozzá a nemzet lelkesüléséhez, midőn üdvözletemet küldöm.)

Tisza Lajos gróf, elküldvén a király üzenetét, ezt a levelet irta:

Kedves barátom!

Kiváló örömömre szolgál, hogy legfelsőbb megbizásból nekem jutott a szerencse: ötvenéves írói jubileumod alkalmából Ő Felségének legkegyelmesebb jó kivánatait és az írói pályán kifejtett fényes működésedért való legmagasabb elismerését neked, a mellékelt hivatalos okmányban átadhatni.

Örömömre azonban lehangolólag hat azon körülmény, hogy hivatalos elfoglaltatásom folytán nem lehetek személyesen tanúja és részese a nemzeti ünnepnek.

A tollhoz kell tehát folyamodnom — melyet, sajnos, távolról sem forgatok oly mesterileg, mint te — hogy, halványan bár, kifejezést adjon azon régi barátságnak, őszinte tiszteletnek, melylyel irántad viseltetem.

A magyarok Istene tartson és áldjon meg.

Hived
Tisza Lajos.

Hohenlohe herczeg, ő felsége főudvarmestere Bécsből a következő táviratot adta fel:

Kérem fogadja szivesen az én és családom legmelegebb üdvkivánatait szép ünnepe alkalmából, melyet gondolatban önnel együtt ülünk meg.

Üdvözlő táviratok jöttek: Sonnenthal Adolftól, a bécsi burgszinház művészétől, Ebers Györgytől, Ernesto Brelichtől (Fiume), az Arany ember olasz forditójától, Kállay Béni közös pénzügyminisztertől (Bécs), Zelenka püspöktől (Miskolcz), Jalava finn egyetemi tanártól (Helsingfors) s jóformán Európa minden részéből.

*

Bár egész Magyarország képviselve volt a január hatodiki ünnepen: előtte és utána majdnem *minden magyar város* szentelt egy napot Jókai dicsőítésére. Nemkülönben

a külföldi magyar egyesületek és társaskörök, a melyek dísz-üléssel, vagy a Jókai arczképének leleplezésével ünnepeltek a házával.

Emlékezetes ünnep volt *Pápán,* a hol a *Jókai-kör* rendezett fényes dísz-ülést; *Pozsonyban,* a hol emléktáblát helyeztek el annak a háznak falába, a hol Jókai 1835—1837-ig tanuló éveit töltötte; *Oraviczán,* Jókai választókerületében, a hol az új szinházat avatták fel a jubiláns darabjaival; *Temesvárt,* a hol a magyar nyelv terjesztő egyesület Jókai-társasággá alakult át.

Egész *Jókai-irodalom* keletkezett az ünneppel kapcsolatosan. A sajtó hónapokon keresztül foglalkozott Jókaival; az ünnep napján pedig minden magyar lap vezérczikkben és tárczában, versben és prózában zengte dicsőségét.

A sajtó megnyilatkozásában azonban nemcsak a lelkesedés és szeretet hangja keltett figyelmet, hanem az a leleményesség és szellem is, a melylyel egy-egy ujság Jókait ünnepelte.

A magyar ujságirói leleményességnek és szellemességnek valóban nem mindennapi példáiban gyönyörködhetett a fővárosi olvasó közönség.

Igy a *Magyar Hirlap* azzal lepte meg olvasóit, hogy Jókai jubileuma alkalmából 160 oldalra terjedő könyv alakjában jelent meg, melynek minden egyes jelentősebb közleménye Jókaira vonatkozott. E közlemények között igen érdekes az az eredeti ötlet, melylyel Jókai tíz hiresebb regényének tárgyát fiatal irók novella alakjában kivonatosan megirták.

A *Budapesti Hirlap* is minden közleményében Jókaival foglalkozott, fölelevenítette Csepreghy Ferencznek Jókaihoz irt versét s azt a szellemes ötletet produkálta, hogy Jókai leghiresebb regényeit reporteri stilusban irta meg,

mint megtörtént eseményeket. A sikerült irodalmi tréfa illusztrálására itt közöljük az «Arany ember» leirását.

AZ ARANYEMBER.

Szenzácziós hírt olvasunk a Veszprémi F. Hírlapban, a melynek hitelességéért nem merünk jót állani. Azt irja ugyanis a nevezett újság, hogy Timár Mihály, az aranyember, beleesett a Balaton rianásába és belefult a vízbe. A hír alkalmas arra, hogy a legszélesebb körökben keltsen érdeklődést, mert egy zseniális ember kalandos életpályájának szakadt vele vége. Levetinczi Timár Mihály volt az az egyszerű hajóács, a ki olyan rejtelmes módon gazdagodott meg, hogy csakhamar a legelőkelőbb magyar kereskedők egyike lett. Az elhunytról, a ki a komárommegyei kormánypárt egyik korifeusa volt, ellenzéki körökben valóságos legendákat suttogtak. Azt beszélték, hogy Ali Csorbadsinak, a titokzatosan elhalt török bégnek vagyonából lett urrá. Timár tettei is megerősítették e hitet, később ugyanis feleségül vette Ali Csorbadsi leányát, Timeát, mint mondták, a halott kiengeszteléseül. Annál különösebb volt ez akkor, mert Timár állítólag bigamiát követett el. Hír szerint első feleségét a Duna egyik kis szigetén rejtette el, s ez magyarázta meg évenkinti titkos eltünéseit. De mortuis nil, ni i bene. Nem feszegetjük a halott magánéletét, most egyszerűen azt konstatáljuk, hogy Timár a kereskedelmi téren nagy szolgálatot tett hazájának.

A késő éjjeli órákban a «V. F. Hírlap» e hírére két telegrammot kaptunk. Az egyik a «Bud. Corr.» félhivatalos értesítése, a mely a következő:

«Egy vidéki újság nyomán a fővárosi lapok is jelentették, hogy Timár Mihály a Balatonba fult. Mint illetékes oldalról jelenthetjük, ez a hír minden tényleges alapot nélkülöző roszakaratú koholmány. Timár Mihály, a komáromi szabadelvűpárt elnöke, fontos kereskedelmi misszióval keletre utazott. A Balatonból kifogott holttest, mint a rendőrorvosi bonczolás megállapította, egy Krisztyán Tódor nevű csavargóé, a ki betöréses lopásért már többször volt büntetve.»

Ennek a czáfolatnak részben igazat ad belgrádi tudósítónk távirata, a mely így hangzik: A szerb kormány ma adta meg

Ausztria-Magyarországgal egyetértve az engedélyt Timár Mihálynak, hogy az uratlan Senki-szigetén családjával együtt letelepedhessék.

A *Fővárosi Lapok* külön mellékletet adott ki *Jókai* czímmel, melyben Komócsy József, Abonyi Lajos, Zichy Géza gróf, Szász Gerő, Paulay Ede, Helfy Ignácz, Gyarmathy Zsigáné s Ábrányi Emil versben és prózában hódolnak Jókai nagysága előtt.

A *Pesti Napló* azonkívül, hogy tárczában és vezérczikkben foglalkozott Jókaival, igen érdekes részleteket közölt Jókai politkai szónoklataiból.

A *Pesti Hirlap* Jókairól szóló vezérczikkén és tárczáján kívül «Jókai napja» czím alatt igen terjedelmes és tartalmas mellékletet adott, melyben Mikszáth Kálmán és mások Jókai sokoldalú tevékenységét jellemzik.

Érdekes alkalmi füzetet adott ki a jubileumra a *Magyar Szalon*, a melyben irodalmunk minden számottevő tagja elmond reminiszczencziákat, apróságokat az atyamesterről. Ebből közöljük a *Mikszáth* Kálmánét:

JÓKAI MINT KÉPVISELŐ.

Még csak évek előtt is gyakran lehetett látni a nagy írót a folyosó valamely csendes részében sétálni, hátra tett s keresztbe font kezekkel. A hátul keresztbe tett kezek a fejtörést jelezték nála. Ez azt jelentette, hogy beszédre készül. Csodálatos regényeinek meséit is ilyen hátra rakott kezekkel gondolta ki.

Jókai mindig egyformán öltözött. Egy sötét, hátul is gombos Ferencz József-kabát van rajta, sötét barna nadrág, tarka nyakkendő egy karneol kutyafej tűvel. Másforma ruhát soha senki se látott rajta, kivéve, ha frakkban vagy díszmagyarban van; ő maga sokat változott, a feje pedig épenséggel változik most is (hol kopaszon látjuk, hol dús hajjal), szakálla megderesedett, bajusza vesztett a hetykeségéből, de azért még mindig ruganyos, nyulánk, szinte deli alak, hanem most már évek hosszú

során át nem teszi keresztbe hátul a kezeit, azaz nem tart beszédeket.

Úgy tetszik, mégis asszony a politika. S mire megöregszik az ember, kiokosodik belőle is, ha csak nem olyan szerelmes valaki, mint Tisza Kálmán. Hajdan nemcsak igen gyakran beszélt, kivált a balközépi időkben, hanem a Hon-ban, mint vezérczikkíró s az Üstökös-ben felséges humorú Tallérossy Zebulonjával részt vett az aktuális politikai szóharczokban is; most hova-tovább mindinkább elhallgatott. Az Üstökös-sel elenyészett a jó öreg Zebulon, a ki a maga tót ravaszságával sokszor megmondta az igazat, a Hon-nal pedig végkép eltünt a politizáló Jókai — teljesen visszatért a muzsákhoz. A Házba eljár ugyan, de beszédet nem tart többé, a tárgyalás menete nem érdekli, korrekturákat csinál a padban, vagy ábrándozva tarkabarka meséket sző az ellenzéki szónokok beszéde alatt, s mikor látja, hogy pártja (az a bizonyos erdő) feláll, ő is fölemelkedik velök gépiesen, s igen sokszor utólag kérdi a szomszédjait:

— Miről is van szó, kérlek?

Néha kimegy a folyosóra (bár nem levén szivaros, nem igen kivánja a folyosót) s éppen csak annyit tud a politikai eseményekből, melyek a kedélyeket momentán foglalkoztatják, a mennyit az ottani trécselésekből elméjében összefogdos.

A közönségben rendkívül szeretik hangoztatni mint egy röpke ragadós szót: «Jókai rosz politikus». Azaz, hogy Jókai ma már nem is politikus. Annyira nem az, hogy a lapok politikai rovatát is csak elvétve olvassa el. Az apró cselszövények, személyi surlódások, klubbeli fondorlatok éppenséggel nem érdeklik. Úgy él ő a politikában, mint egy igazi grand seigneur, a ki cseppet se törődik a háztartással, semmi gondja rá, hogy a szakácsok mit főznek, ő bizony bele nem tekint a konyhába és a fazékba, hanem csak a tálalásnál van, s legfeljebb akkor vág némely ételhez savanyú arczot, de az asztaltársak kedvéért ő is megeszi.

Jókai tehát már nem jár keresztbe tett kezekkel többé a folyosókon; köznapi dolgokról beszélget, leginkább a szőlőmívelésről (a legbüszkébb a svábhegyi boraira), fölkeresi a karzaton valamelyik munkatársát, a kinek a regényfolytatást adja át (melyet otthon az ülés előtt megírt), azután a fiatalabb kollégákkal évelődik, a kiknek azonban már csak egy kis részét ismeri.

Egy-egy ötletke, egy aperçu, egy bonmot mindig van a táskájában. Szeretetreméltó, kedves, nyájas, nyilt, barátságos, egyszerű, szerény. Ő az egyetlen ember, a kinek nincsen egyetlen személyes ellensége sem. De hol is szerezte volna?

Arról épen semmi tudomással se látszik birni, hogy ő Magyarország egyik legnagyobb élő embere, ép oly félénk tisztelettel emelkedik fel egy-egy miniszter előtt, a ki kezet jő hozzá fogni, mint egy kéthónapos mameluk; a világért se tudna ülve maradni, ha egy a folyosón átmenő miniszter útközben megszólítja. Ez a felsőbbség iránti tisztelete sok tréfás megjegyzés forrásáúl szolgál némelykor.

— Ha én neked volnék Móricz bácsi — kötődnek vele — mind a nyolcz miniszternek meg kellene minden reggel kérdeznie tőlem, hogy érzem magam, mit álmodtam?

— Mit érnék vele? — felel — hogy nyolczszor kelljen elbeszélni az álmaimat reggelenkint? Egyszer is sok, a míg leírom. Mert én minden éjjel tovább álmodom a munkában lévő regényeimet. Nem szoktam én hiába aludni, mint ti.

A parlamentben ma már semmi szerepet se akar vinni. A bizottságok közül egyikben sem vesz részt, csak a delegácziókba jár még. Ha valamely csoportnál, a hol beszélgetni megállt, aktuális politikai kérdést feszegetnek, vagy kulisszatitkokat suttognak, szent ijedelemmel fut odébb: «Apage satanas!»

Boldog, ha az ülésekről a végük előtt szökhet el, s ilyenkor ravasz körültekintéssel oson ki, megfigyelve egy olyan szerencsés pillanatot, a mikor a Perczel Béni héja-tekintete másfelé van fordulva.

De a wippnek csodálatos látást adott az isteni végzés. Van annak tán szeme a feje bubján is. Igen gyakran észreveszi a menekülőt.

— Ne méltóztassék bátyám elmenni, mert szavazás lesz.

A mire sóhajtva fordul meg a nagy író s mintha a gondviselés hallatná a maga szavát, néma megadással várja be a gyűlés végét.

— No, hála istennek — sóhajtja, mikor aztán csakugyan véget ér a dolog — s egy konfortáblin siet haza a «gyerekekhez», kik már nehezen várják a «Pápit». (Így nevezi a leánya és veje.)

A Pápi azután megebédel otthon, ebéd után rászedi a szemét egy félórára s aztán újra odaül abba a karszékbe az íróasztala mellé, mely megrázkódik, mint a mesebeli csikó s viszi a gazdáját a csillagok, felhők közt azokba a bűvös tartományokba, melyekben olyan jók, olyan bölcsek és olyan elmések az emberek, — de a mint a vén óra elüti az ötöt, egyszerre csökönyös lesz a csikó és nem akar tovább indítani, a sokszínű csigák és kagylók elkezdenek fészkelődni a nagy üvegszekrényben, a kis aczél-eke, mely annyi termő barázdát szánt azon a fehér papiroson, akadozik, a fehér medve, a ki csak külső burkolatjában fekszik ott a padlón, rá-rákacsingat az üveg-szemeivel, mintha integetne, mintha küldözgetné.

Úgy-úgy. Az ötöt elütötte már. A pajtások most kezdenek gyülekezni a klubban a parthiehoz.

S a mint rajzanak fejében a regénybeli alakjai, a mint jönnek-mennek, látja közöttük ballagni nagy köpenyegében Nedeczky Istvánt is. Valami csodálatos telepatiával megérzi, hogy Sváb Károly a Sugárúton lépeget: épen a Petánovics előtt megy e perczben. A Tisza Kálmán kocsija pedig épen ebben a szent pillanatban robog be a klub udvarára.

Nosza, hamar pontot s Jókai is siet a tarok-parthiehoz. A skiz, az a csodálatos, gonosz skiz még a muzsáktól is el tudja szakítani!

Üdén, frissen érkeznek a partnerek, az örök csaták vívói. Tegnap fáradtan távoztak, győzve és legyőzetve, ma már semmi nyoma a tegnapi ütközetnek, új harczot folytatni mind készek, semmi gyűröttség sincs egyiken sem.

Ez a legősibb parthie a klubban (melyet különben nemsokára a Ferraris gyönyörű képén látni is fog a közönség). Jókai még meg sem áll a tanácskozóteremben (a konferencziákon csak rendkívüli események idejében szokott megjelenni), a miniszterelnöktől nincs semmi kérnivalója, a kulissza-titkokra nem kiváncsi, siet be gyorsan a szentélybe, a billiárd melletti szoba ismeretes szögletasztalához, hol nagy reményekkel és kedélyes fenyegetésekkel kezdődik meg a két óra hosszáig tartó megütközés.

— Ma visszaveszem a tíz forintomat.

— Hát az én öt forintom? szólal fel a másik tegnapi vesztő.

Osztanak, kedélyeskednek, biztatják, szidják egymást.

— Azt hittem urakkal játszom, sóhajt fel Jókai egy-egy rosz vételnél.

— Nem voltál katona, haragítja Tisza, ha az első kártyánál megállapodik.

— Kontrázzuk meg a «ritmus-csinálót», kedélyeskedik Nedeczky.

Élénk örömzaj tör fel az asztalnál, ha Sváb Károlyt sikerült megbuktatniok.

— Nagy halott van!

A kibiczek egész raja üli körül az asztalt, hol a magyar közélet ilyen kiváló alakjai szórakoznak épen olyan vehemencziával, passzióval, mintha soha egyebet se csináltak volna a világon.

Megérkezvén aztán a «hora legalis» (a fél nyolcz), kimondatnak a tourok, összeszámíttatnak, beváltatnak a blokok s Jókai úgy, a mint jött, észrevétlenűl siet el a termeken át a politizálók tömege közt a felső kabátjához.

De ha útközben elfogják is az ismerősök, nem gyötrik egyházpolitikai eszméikkel, hanem a legaktuálisabb kérdést intézik hozzá:

— Mennyit adtak?

— Megnyúztak, feleli mélabúsan s még egyszer megfenyegeti ökleivel a partnereit. — Rablók.

De a mikor ő nyer, diadalittasan dicsekszik kifelé menet:

— Lekaszaboltam szegényeket!

*

Az alkalmi kötetek és albumok közül megemlítjük a *nemzeti kiadás mintakötetét,* a melynek formája, papirja, nyomása ugyanaz volt, a mi a nemzeti díszkiadásé. A kötetet Jókai Mór fénymetszetben sokszorosított arczképe díszítette, továbbá facsimilében a jubilánsnak Eötvös Loránd báróhoz intézett levele, a melyben felhatalmazza a jubileum rendező nagybizottságot összes műveinek kiadására.

*

A külföldi sajtó is úgy irt Jókairól, mint a hogy csak kiválasztott nagy poétákról irnak. A jubileum ötletéből *Karagyorgyevics* Bozidór herczeg — Tolsztoj fordítója — *Jókai* egy novelláját fordította le szerb nyelvre s adta ki pompás elzevir kiadásban. *Horn* kisasszony a Nouvelle Revuebe nagyszabású tanulmányt irt az ünnepeltről. Ezenkívül egy kötet *Jókai* forditást adott ki. *Wangh* E., a *Szabadság a hó alatt* czímű regényét fordította angolra.

A jubileummal kapcsolatban érték továbbá Jókait a következő kitüntetések:

A *budapesti ügyvédi kamara* Jókait, a ki egykor kis ideig szintén prokátor volt, dísztagjává választotta. Az erről szóló jegyzőkönyvet egy küldöttség adta át a költőnek, a ki *Győry* Elek kamarai elnök üdvözletére így válaszolt:

Kedves Barátaim! Tisztelt Kartársaim! A kitüntetés, melyre önök engem érdemesnek találtak, igazi büszkeséggel tölt el. Már mint gyermek, a szülei házban, tanultam az ügyvédi kart, az ügyvédi működést szeretni és tisztelni. Nemcsak én nyertem el az ügyvédi oklevelet, de az édes atyám is, az én drága jó apám, ügyvéd volt, az volt bátyám és az volt sógorom is. Azt, hogy az irodalom terére léptem, mit nem bántam meg soha, szintén egy ügyvédnek köszönöm: principálisomnak, Molnár Józsefnek, a vészbizottság 1849-iki elnökének, ki nem tudta túlélni hazája leveretését. Az ő irodájában használtam fel szabad óráimat irodalmi tevékenységre és a poros akták között mindig találtam magamnak annyi időt, hogy egyetlen szórakozásomnak és mulatságomnak, az irodalomnak is áldozhattam. Molnár volt az, ki első beszélyeimet elolvasta, ki buzdított és bátorított, ki a kiadókhoz beprotegált és ki előfizetőket gyüjtött számomra. Az ő ügyvédi irodájából léptem ki az irodalom birodalmába. Mint író is, úgy, mint önök ügyvédi működésükben, mindig csak az igazságot szolgáltam.

Az önök szíves megemlékezése már azért is jól esik szí-

vemnek, mert jól tudom, hogy a magyar ügyvédi kar a hazai kultura legkiválóbb előharczosa, a mely nélkül ez a nemzet széjjel hull.

A magyar ügyvédi kar belső fortifikáczióját képezi a nemzetnek s hogy ez a kar engem ismét kebelébe fogadott, azért én önöknek és megbizóiknak mindig hálával fogok tartozni.

A *Királyi Magyar Tudomány Egyetem* Jókait *tiszteletbeli doktorrá* avatta. A diplomát róla az egyetemi tanács és az egyetemi ifjak küldöttsége lakásán adta át a jubilánsnak. *Schnierer* Aladár rektor üdvözlő beszéde után a rektor és a jogkari dékán a szokásos doktori kézfogással az ifjuság éljenzése közben doktorrá fogadták Jókait. Az ünnepelt ezekkel a szavakkal hálálkodott:

Nagyságos rektor és dékán urak! Készen voltam a legkomolyabban venni ezt a kitüntetést, mely a legmagasabb tekintélyt adja meg, a mi egy írót boldoggá tehet. Készen voltam arra, hogy a szokásos szertartások közt leteszem az esküt. De önök oly kegyesek, hogy engemet itt, szerény lakásomban tiszteltek meg. Most az illenék, hogy a kandidátusok fehér ruhájába öltözködve, szerényen elhárítsam magamtól az érdemeket. De nem teszem, sőt őszintén bevallom, hogy e kitüntetésben lelkem legforróbb vágya teljesült.

A költői pálya nem a közönség szórakoztatása, nem saját magának a czélja. A magyar regényírónak czélja eszméket megvalósítani és irányeszmét adni a filozófiában, a széptérzésben, a nemzeti és családi életben. Ime, itt van könyvtáram, melyben a klasszikusokon kívül csakis filozófiai, históriai és természettudományi művek vannak. Ezek voltak a tanítóim. Életrajzíróim ugyan reám fogták, hogy a franczia írókat utánoztam.

Nem utánzok én senkit, mert nem is tudok. A históriából és filozófiából merítettem azt, a mi poézis. Nagy örömömre szolgál, hogy az Alma-mater fiává fogadtattam. Titulusra soha életemben nem vágyódtam, ha ez a gyöngém lett volna, fényes czímek birtoklója lehetnék; de arra igen, hogy doktorrá legyek. A doktori czímet büszkén fogom viselni nevem előtt. Fogadják a megtisztelésért mély hálámat.

Az egyetemi tanács tagjainak üdvözlése után Jókai az ifjusághoz intézett pár szót:

Kedves barátaim! Az ifjuság a nép óhajtásának kifejezése. Az öregek feladata létesíteni azt, a mi az óhajtásból teljesíthető. Örvendetes jelenség Magyarországon, hogy a tűzlelkű ifjuságnak és az öregségnek liberális szellemben való megnyilatkozása teljesen fedezi egymást. Vezessék önök Magyarország fiatalságát abban a hazafias szellemben, a melyben egykor mi öregek vezettük őt. Az Isten áldja meg önöket ifju barátaim.

A jubileum emlékére Jókai a következő alapítványokat tette: A *Magyar Tudományos Akadémiának* 2000 koronát, a *hirlapirói nyugdijintézetnek* 2000 koronát, az *irói segélyegyletnek* 2000 koronát, a *Kisfaludy-társaságnak* 2000 koronát, a *Petőfi-társaságnak* 2000 koronát és a *képzőművészeti társaságnak* 2000 koronát, a *Fehér keresztegylet lelenczházának* 2000 koronát és a *László gyermekmenhelynek* 1000 koronát, tehát *összesen 15,000 koronát.*

Itt említjük meg azt is, hogy a jubileum örömére a százkötetes Jókai kiadásával megbizott *Révai Testvérek* 2000 forintot adományoztak a *Hirlapírók Nyugdíjintézetének* és 500 forintot a *Hirlapkiadók Egyesületének.*

Ez a története röviden a százkötetes nemzeti kiadásnak és a Jókai jubileumának. Felejthetetlen szép kulturális ünnep és páratlan irodalmi vállalkozás fogja maradandóvá tenni az 1894. esztendőt nemzetünk történetében. Irodalmi esemény még ennyire nem foglalkoztatta ezt az országot soha! Megmozdult az egész magyar társadalom, hogy legnagyobb poétáját ünnepelje s összerakta forintjait és filléreit gazdagja és szegénye, hogy a legnagyobb magyar irodalmi vállalkozás megszülethessék.

Ma is még, a mikor a jubileum ünnepe már a históriáé, a százkötetes Jókai pedig a könyves polczoké: csodálattal és büszkeséggel emlékezünk a nemzeti lelkesedés ama fényes napjaira, mert általuk bizonyosodott be újra, hogy lobbanó hevületünk nagy időkben és nagy dolgokra nem puszta szalmaláng, hanem hasonlóan a napfényhez, ragyog és termékenyít.

A

JÓKAI-JUBILEUM

ALKALMÁVAL ÉRKEZETT

ÜDVÖZLETEKNEK,

DÍSZOKLEVELEKNEK ÉS AJÁNDÉKOKNAK

JEGYZÉKE.

Ő felsége legmagasabb elismerése és jó kívánata, aláirásával és miniszteri ellenjegyzéssel, a hivatalos lapban közzétéve.

Ő Felsége, a királyné üdvözlő távirata.

Ő Fensége, Stefánia özvegy trónörökösnő üdvözlő levele.

Ő Fensége, József főherczeg üdvözlő levele.

Ő Felsége, Sándor király által küldött Szent Száva rend nagykeresztje.

Ő Fensége, Coburg Ferdinand fejedelem üdvözlő távirata.

Gróf Tisza Lajos, Ő Felsége melletti miniszter üdvözlő levele.

Gróf Csáky Albin kultuszminiszter üdvözlő levele.

Báró Vay Miklós, a főrendiház elnökének üdvözlő levele.

Az országos szabadelvű pártklubtól. Br. Podmaniczky Frigyes.

Főváros díszpolgári oklevele.

Rauscher műépitész tervezete szerint Bachruch hazai műékszerész által készített tömör ezüst, gazdagon aranyozott rámában, melynek kivitelében remekül van egyesítve a régi magyar ötvösművészet a renaissance styllel; felül középen a fő- és székváros czímere paizsban a Szent István koronával, alul a vérten 1843–1893. Két oldalon Jókai arczképei email festésben, az egyik 1843-ból való saját festménye után, a másik a mostani arczképe: mindkettő gyémántokkal körül kerítve; a ráma négy

oldalának oszlopain tizenhat filigran és zománcz művű paizson Jókai tizenhat regényének czíme bevésve; a négy sarkon négy boglár rózsa gyémántokkal, rubintokkal, smaragdokkal és igazgyöngyökkel ékesítve.

Vármegyék, városok, községek oklevelei és társulatok emlékajándékai.

Magyar hölgyek ajándéka.

A 82 úrhölgy által hímzett ugyanannyi négyszögméter nagyságú smyrna-szőnyeg.

Festő-művészek szekrénye, gothicus remekmű.

Schickedanz műépitész terve szerint készitette Fischof. A képek és művészek névsorozata a következő 72 hazai művész rajzaival és festményeivel:

A magyar művészek Jókai Mórnak 1843—1893.

Andráskovics Tamás, «Krasznahorka» vízfestmény.
Baditz Ottó, ónrajz.
Barabás Miklós, «1848-ból» vízfestmény.
Basch Gyula, «Scynthia» szénrajz.
Benczúr Béla, tollrajz.
Benczúr Gyula, vöröskréta rajz.
Bihari Sándor, vízfestmény.
Brandl Gusztáv, «Mikor fésültelek ugy-e nem téptelek» vízfestmény.
Brodszky Sándor, olajfestmény.
Bruck Miksa, szénrajz.
Cserna Károly, gouache.
Déri Kálmán, «Komaasszony tanácsa» vízfestmény.
Dörre Tivadar, «A két Trenk», gouache.
Dudits Andor, szénrajz.
Dux Zsigmond, tollrajz.
Ferraris Arthur, «Kártya partie» olajfestmény.
Frecskay László, tollrajz.
Horti Pál, ónrajz.
Ipolyi Sándor, ónrajz.
Istvánffy Gyula, «Jókai liget», tusrajz.
Jankovics Gyula, tollrajz.
Jendrassik Jenő, vízfestmény.
Kacziány Ödön «Alfonzine» szénrajz.
Keleti Gusztáv, «Badacsony felett» vízfestmény.
Klein Miksa, «Timea» ónrajz.
Knopp Imre, «A tengerszemű hölgy», vöröskréta rajz.
Kocsi Horváth Jolán, ónrajz.
Koroknyai Ottó, «Czigánybáró», vízfesmény.
Kriesch Aladár, vízfestmény.
László Fülöp, ónrajz.
Lohr Ferencz, «Az aranyember» vízfestmény.
Löschinger Hedvig, vízfestmény.
Mannheimer Gusztáv, gouache.
Makai Philomena, tollrajz.

Makai Philomena, vízfestmény.
Margitay Tihamér, ónrajz.
Márk Lajos, «Kőszivű ember fiaiból — a narische Leni» vízfestmény.
Markovics Iván, «Lőcsei fehér asszony» vízfestmény.
Mesterházy Kálmán, krétarajz.
Molnár Adél, olajfestmény.
Molnár Géza, ónrajz.
Molnár József, olajfestmény.
Morelli Gusztáv, tollrajz.
Munkácsy Mihály «Siralomház» szénrajz.
Nadler Róbert, vízfestmény.
Nagy Lázár, vízfestmény.
Németh Bertalan, vízfestmény.
Neogrády Antal, vízfestmény.
Papp Henrik, «Az első dér» tollrajz.
Pataky László, gouache.
Peske Géza, «Az arany embernek» vízfestmény.
Rinyi Ede, tollrajz.
Rippl Rónai Józsi, tollrajz.
Roskovics Ignácz, «Tisza Kálmánné» tusrajz.
Rubovics Márk, vízfestmény.
Schickedanz Albert, tusrajz.
Stetka Gyula, vízfestmény.
Storno Ferencz id., vízfestmény.
Storno Ferencz ifj., «Lőcse» vízfestmény.
Strobentz Frigyes, «Magyar paraszt» vöröskréta rajz.
Tahi Antal, vízfestmény.
Telepi Károly, «Odvas kő» vízfestmény.
Tölgyessy Artur, vízfestmény.
Ujváry Ignácz, «Fortunatus» szépiarajz.
Vágó Pál, szépiarajz.
Vastagh György, id. szépiarajz.
Vajda Zsigmond, krétarajz.
Vajda Zsigmond, gouache.
Vogel Ilona, «Tájkép» olajfestmény.
Zala György, szénrajz.
Zichy Mihály, «Véres könyv. — A fegyvertelen» vízfestmény.
Zilzer Antal, vízfestmény.

«Otthon» írók és művészek társulata által felajánlott arany írótoll.

Adria magy. kir. tengeri gőzhajózási társulat arany könyve.

Felsö táblán rubintokkal, smaragdokkal és igaz gyöngyökkel kirakott vésett díszítés, középen zománczos jelvénye a társulatnak, horgony A betüvel, felül a magyar korona, alul szalagon jelmondat «Hazának használj», alsó arany táblán Jókai nevét viselő tengeri gőzhajó kivésve; belül aquarell czímkép; Fiume látképe, érkező «Jókai» gőzössel; üdvözlő lap.

Aláírva: Gróf Szapáry István, Bélaváry Burchard Konrád, lovag Lederer Sándor, csetei Herzog Péter, Matlekovich Sándor, báró Molling, Pósch Gyula, Kohner Zsigmond, Simon Jakab, dr. Rosenberg Gyula, Kuranda, Szarvassy Sándor, Lánczy Leo, Zeyk A. József, Kupecz Ödön.

Bécsi «Concordia» irodalmi egylet díszokmánya.

Vörös plüsh albumban aranyozott, ezüst táblába bevésve:

«Der Wiener Journalisten- und Schriftsteller-Verein Concordia, ernennt hiemit Herrn Moriz Jókai, den hervorragenden ungarischen Poeten, den Stolz seiner Nation, die Zierde der Weltliteratur zu seinem Ehrenmitglied. — Wien, am 5. Jänner 1894. Warhanek, Präsident, I. Winternitz, Präsident-Stellvertreter, Edgar Spiegl, Obmann des akad. Comités, Dr. Leo Pribyl, Cassa-Verwalter, Dr. G. Kohn, Leopold Löbl, Schriftführer, Wilhelm Frey.

Történelmi társulat diplomája, kutyabőrre írva, latin szöveggel, Jókai czímer kezdőbetűjén, XVI. századbeli mintára, régi vörösréz capsulában. — Aláírva: Fr. Pulszky præses, Alexander Szilágyi secretarius, Julius Nagy notarius.

Strobl Alajos. Bronz szobor márvány talapzaton magyar munkást ábrázoló, pihenő állásban.

Zala György. Jókai mellszobra háromszoros nagyságban.

Athenaeum. «A gondolat», bronz szobor, Picaulttól.

Budapesti vendéglősök. Ezüst billikom.

Petrozsényi casino. Allegorikus szoborcsoportozat, bányát ábrázoló.

*Budapesti turista-egylet. Olajfestmény Spányitól, a Mária-*makk-zárdát ábrázoló. Fráter György regényből.

Szepsi-Szent-Györgyi jótékony-nőegylet ezüst koszorúja.

Löfkovics Arthur debreczeni ékszerész. Jókai-medaillon, rubin és smaragddal ékítve, túllapján Pannonia zománczfestésű képével.

Ludvig János budapesti mézeskalácsos és viaszkmű nagyiparos Jókai arczképe kerettel, viaszkból.

*József-falvai bukovinai csángó község. Népmunka, remek sző-*nyeg, hímzett kendőkkel.

*Abaúj-Tornamegye. Díszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott ke-*rettel, középen vármegye czímere: fenn koronás sas, paizson három arany, három vörös sáv, kék mezőben fehér galamb. — Okirat aláírva Makkai Fábián János alispán által.

Abrudbánya. Díszalbum, barna bőrkötés, aranyozott kerettel, középen város czímere: griff két kalapácscsal markában. — Okirat aláírva: Boér Béla polgármester. Sturm Mihály jegyző.

Alsó-Fehér vármegye. Díszalbum, kék plüshbe kötve.

Okmány aláírva: Jankafalvi Csató János kir. tan. alispán és Hadikfalvi Török Bertalan főjegyző által. — 1893 okt. 28.

*Arad város. Díszalbum, barna bőr, aranyozott keretben, mo-*nogrammal. — Okirat aláírva: Salacz Gyula kir. tan., polgármester és Institoris Kálmán főjegyző által. — 1893 máj. 10.

Arad város. Oklevél díszdobozban, vörös bársonyból.
Salacz Gyula kir. tan. polgármester. Institoris Kálmán főjegyző. — Decz. 4.

Bars vármegye. Díszalbum, fehér bőrkötés, czímer középen: két templom közt harántfutó folyam. — Okirat aláírva Dombay Vilmos alispán által.

Baja város. Díszalbum, fehér bőrkötés, renaissance érczkerettel középen J. M. monogrammal. — Okirat aláírva dr. Hegedüs Aladár polgármester és Erdélyi Gyula főjegyző által. — 1893 máj. 25.

*Békés megye. Díszalbum, fehér bőrbe kötve, aranyozott keret*ben, középen vármegye czímere: ezüst paizs egyik felén kardfogó oroszlán, másikon három folyó zöld mezőben. — Dr. Fábry Sándor főjegyző. — Szept. 27.

Bajmok községe. Díszalbum, vörös brokátba kötve.
Aláírva Schossberger Elvira Olga, Révész Hugó, Ehrenreich Dezső, Budanovics Árpádné, Essers János káplán, Matkovich Bertalan plebános, Szakács Mátyás, Veréb Kornélia, Révész Ottó, Horovitz Náthán és Czeczilia által. — 1893 aug.

*Békés-Gyula. Díszalbum, fehér bőr, zománczolt kerettel, kö*zépen városi czímer: fél paizson kardos oroszlán, más felén három folyó zöld mezőben. — Okirat aláírva Dr. Fábry Sándor főjegyző által.

Bihar vármegye. Díszalbum, sötétkék bőrkötés, középen ezüst, arany és aczél ornamentikával. — Okirat aláírva Szunyogh Péter alispán által. — 1893 decz. 20.

Biharudvari község. Díszalbum, barna bőrkötés, aczél, bronz és ezüst ékítményekkel. — Okirat aláírva Szőke Sámuel főbiró. Ötvös Károly jegyző és több elöljárók által. 1893 nov. 15.

Beszterczе-Naszód megye. Díszalbum, sötétvörös bőrbe kötve, középen hímzett bársony. — Okirat aláírva: gr. Bethlen Pál főispán, gr. Lázár István alispán, Kuales Godofréd főjegyző. — 1893 deczember.

*Csanád vármegye. Diszalbum, sárga bőrkötés, aranyozott dí*szítés, középen J. M. — Aláírva: dr. Meskó Sándor kir. tan. alispán. — 1893 nov. 20.

Czegléd. Diszalbum, vörös brocatkötés.
Aláírva Gubody Ferencz polgármester és Szalay Sándor főjegyző által. — 1893 máj. 13.

*Debreczen. Diszalbum, sajtolt marokinkötés, zománczolt jelvé*nyekkel, középen város czímere: legfent sugárzó nap, paizskorona fölött lángok között lebegő phoenix, paizson agnus Dei,

lábaival két kitárt könyvön, fölötte egy pálmafa, zománcz festésben. Belül egész lapra irott diploma, régi miniatur festéssel. Aláirva: Simonffy Imre kir. tan. polgármester, Vértesy István főjegyző. — 1893 máj. 25.

Eperjes város. Díszalbum, vörösbarna marokinba kötve, aranyozott zománczos keretben, város czímerével. Felül griff, egyik markában kardra tüzött koronát, másikban három piros rózsát tartva, paizson négy szakaszba osztott oroszlán és kétfejű sas; oroszlán oszlopot tart, sas gyöngyvirágot. Belül huszonhat kép Eperjes városából és egy allegoria. Aláirva Fuhrman Andor polgármester, Kyss Géza főjegyző által.

Eger város. Díszalbum, barna bőr, vörös és kék bársony kötés, város czímerével: kigyó, egyszarvu és phoenix egy vár fölött. Okirat aláirva Grónay Sándor polgármester és Dálnoky János főjegyző által. — 1893 okt. 23.

Fehér vármegye. Díszalbum, sötétzöld bőrbe kötve, középen sárga plüsh. Középen megye czímere: Szent István király felajánlja koronáját a boldogságos szűz anyának, ország czímere előtt térdepelve. Aláirva Sárközy Aurél csász. és kir. kamarás alispán által.

Fiume. Díszalbum, barna bőrkötés, czímer: két egy irányba néző fekete sas, egy ömlő amphorára lépve, felül Szent István koronája, alul jelmondat «Indeficienter», belül olasz nyelven díszpolgári oklevél. Pelletich podesta, Francesco Polesi titkár.

Gyöngyös. Díszalbum, plüsh kötés monogrammal.

Okirat aláirva Balogh Gyula polgármester, Baltás Ferencz főjegyző által. — 1893 nov. 6.

Győr város. Oklevél pergamenen, művészi festésü kerettel, város czímerével, díszdobozban, barna bőrből; város czímere zománczczal: paizs egyik felében szt. Benedek, másikban várkaputorony, alatta három folyó vörös mezőben. — Zechmeister Károly polgármester, Kiss Ferencz főjegyző. — 1893 máj. 13.

Gyula város. Oklevél, barna bőr díszdobozban, pergamenre irva, város czímerével (boldogs. szűz anya glóriában). — Ruttkay Béla polgármester, Popovics Justin főjegyző. — Ápril 29.

Hajdú-Szoboszló. Díszalbum, barna bőrbe kötve, zománczos sarkokkal. — Okirat aláirva Túry Albert polgármester, Szivós Géza főjegyző által. — 1893 jun. 25.

*Hódmezővásárhely. Díszalbum, kék bársonykötés, aranyos ke*retben, középen város czímere: vörös mezőben három nyilat markoló pánczélos kar, nap és félhold. — Dr. Baksa Lajos polgármester, Kmetyko József főjegyző. — 1893 nov. 22.

Hunyad vármegye. Díszalbum, vörös plüshbe kötve. Aláírva Hollaky Arthur alispán által. — 1893 decz. 28.

Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye. díszalbum, zománczos díszitésű táblával, középen vármegye czímere: paizs felső része egyik felén ezüst túzok, másikon kétfarku arany oroszlán, félhold és csillag. Középső szakaszban három ezüst folyam, alsóban fehér lovon vágtató vörös ruhás lovag kürttel, paizszsal. Oklevél díszes keretben. — Aláírva: Bagossy Károly főjegyző. — 1893 nov. 23.

Komárom megye. Díszalbum, vörös plüshbe kötve. Okirat aláírva Ghyczy alispán által. — 1893 decz. 21.

Komárom város üdvözlete. Díszalbum, fakó bőrbe kötve, aranyozott kerettel, középen város czímere: hármas torony két csillaggal. Okirat elején aquarell initiale, mely a vár fokán levő márványszűzet mutatja. Aláírva: Tátray József polgármester. Domány János főjegyző. — 1893 decz. 19.

Kolozsvár. Díszalbum, barna bőrbe kötve, zománczolt aranyos keretben, középett város czímere: hármas torony; belül művészi rajz, alvó oroszlánt ébresztő genius, «Salve» feliratot tartva. Három lapon régi miniatüre festmények és betűkben az okirat. Aláírva Albach Géza, kir. tan. polgármester, dr. Szabó Gyula főjegyző által.

Kolozs megye. Díszalbum, barna bőr és bársony, aranyos jelvényekkel. — Okirat aláírva Béldi Ákos főispán, Gyarmathy Miklós alispán, Bonis István főjegyző által. — 1893 nov. 30.

Kecskemét város. Díszalbum, fehér bőr tábla, zománczolt érczkerettel, középen város czímere: felül remekművű Szent István koronája, paizsban vörös mezőben, hármas zöld halmon ágaskodó ezüst kecske. Okirat aláírva Lestár Péter polgármester és ifj. Bagi László főjegyző által. — 1893 ápril 24.

Krassó-Szörény megye. Díszalbum, tengerkék bőrbe kötve, középen biborszín bársony, aranyozott kerettel. Középen egyesült megyeczímerek. Elsőn balról Duna folyam híddal, fenn nap és hold, jobbról vörös mezőben méhköpü, alul zöld erdő fanövő óriással. Másodikon felül tornyos vár ország czímerével, alatta folyam, lefelé fordult félholddal. — Okirat aláírva Litsek Béla alispán által. — 1894 jan. 4.

Kőszeg. Díszalbum, kék plüshbe kötve, középen város czímere, koronázott torony. — Okirat aláírva Tipka Felix polgármester, August János jegyző által. — 1893 decz. 22.

*Kis-Kun-Félegyháza. Díszalbum, fehér bőrkötés, aranyos ke*rettel; középen város czímere: bástyatorony, kapujában álló

alabárdos vitéz, arany, zománcz és oxydált ezüst ékítés, függő pecsét. — Aláírva: dr. Zámbó Géza polgármester, Ulrich István főjegyző. — 1893 nov. 22.

Kisújszállás. Diszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott jelvényekkel, városi czímer: pánczélos kar három buzakalászszal. — Okirat pergamenen, aláírva Gaal Vilmos polgármester és Imo Mihály főjegyző által. 1893 nov. 16.

Kis-Küküllő megye. Diszalbum, sárga bőrkötés, zománczolt sarkokkal, középen megye czímere: szőlőfürtöt tartó griff, aczél és aranyból. — Okirat aláírva Gál Domokos alispán által. — 1893. okt. 14.

Kassa. Díszdoboz, préselt marokin, belül okmányon város czímere: boldogságos szüz ölében paizs, azon fent három liliom, középen négy folyó vörös mezőben, fehér sas fele, alul liliomok, függő pecsét. — Münster Tivadar polgármester, Kozora Vincze főjegyző. — 1893 ápril 27.

Kézdivásárhely. Oklevél, kék selyem díszdobozban, pergamenen, művészi festésű antik minta szerinti kördíszítéssel, felül Jókai arczképével, alant a város látképével, város czímerével (szekeret hajtó férfi, szekéren három buzakalász), függő pecsét. — Szept. 29. Karatnai Bartók Károly polgármester, Varga József főjegyző.

Kis-Kun-Halas. Oklevél, díszdobozban, pergamenre irva, város czímerével (ország heroldja paizszsal, puzdrával, csatabárddal, tegezzel, lábainál három ezüst hal). — Dr. Tóth Kálmán polgármester, dr. Babó Mihály főjegyző.

Libetbánya. Díszalbum.

Aláírva Lehotzky Nándor biró és Récsey Béla jegyző által. — 1894 jan. 6.

Lőcse. Díszdoboz, vörös bársony. Belül művészi festményű díszítés. — Sümegy Kálmán polgármester, Fleischhakker Lajos főjegyző. — Ápril 19.

*Losoncz. Oklevél pergamenen, függő pecséttel, fehér bőr dísz*tokban. — Török Zoltán polgármester, Draskovics Ede főjegyző. Decz. 13.

Maros-Torda megye. Diszalbum, fehér bőr és kék bársonyba kötve, zománczos aranyozott keretben, monogrammal. — Okirat aláírva Sándor László alispán és Désa Elek főjegyző által. — 1893 decz. 23.

Mezőtúr város. Diszalbum, sárga bőrkötés, aranyozott, zománcz és filigrán keret. Középen város czímere: korona, liliom és rózsa, körirat: «Mezőtúr város közönsége Jókai Mórnak», függő pecsét.

Okirat aláirva: Mészáros Aladár polgármester, Talán Gábor főjegyző. — 1893 nov. 21.

Mármarossziget. Nagyméretű, diszalbum, biborvörös bársonyban, függő pecséttel, belül okirat rajzokkal, initialékkal díszítve, középen város czímere: félpaizson bölényfő, másikon liliomok. Aláirva Mandics József polgármester és Darvay Béla főjegyző által.

Miskolcz város. Diszalbum, vörös bőr, zománczolt sarkokkal, középen város czímere, magyar férfi jobbjában buzakalász, baljában szöllőfürt. — Okirat aláirva: Soltész Nagy Kálmán kir. tan. polgármester, Diószeghy György főjegyző.

Makó. Diszdoboz, kék bőrben, okmány pergamen, város czímerével: két fehér galamb, kereszt kigyóval, függő pecsét. — Major Miklós polgármester, Bakos Ferencz. — 1893 máj. 8.

Nagykanizsa város. Díszalbum, táblája aranyozott ezüst rámával, középen a város czímere: koronás egyfejű fekete sas, csőrében cserfaág, egyik markában félhold, másikban cserfüzér. Az oklevél pergamenen aláirva: Babochay György polgármester és Lengyel Lajos főjegyző. — 1893 okt. 5.

Nagykőrös. Diszalbum, vörös bőrkötés, bronz és ezüst diszités, középen J. M. — Aláírva: Kálmán polgármester és Molnár Gedeon főjegyző. — 1893 okt. 29.

Nagybánya. Díszdoboz, kivül két kalapács, díszoklevél művészi rajzkerettel. — Turman Olivér polgármester, Gellért Endre főjegyző. — 1893 decz. 6.

Nagy-Kikinda. Diszalbum, tengerkék bőrkötés, aranyozott keretben, középen város czímere: vörös szív fölött kardos kar, feltüzött fejjel. — Okirat aláirva Teveszky Kristóf polgármester és Augusztin Miklós főjegyző által. — 1893 nov. 27.

Nógrád vármegye. Díszalbum, fehér bőrkötés, zománczos aranyozott kerettel. középen vármegye czímere: pánczélos vitéz. jobbjában kard. baljában nemzeti czímeres paizs. — Okirat aláirva Szitovszky alispán által. — 1893 nov. 12.

Nagyvárad. Diszalbum, fekete kötés.

Aláirva Sal Ferencz kir. tan. polgármester, Rácz Mihály főjegyző által. — 1893 nov. 9.

Nyitra megye. Diszalbum.

Pécs város. Okirat, selyem diszdobozban, művészi festésü kerettel, város czímerével. függő pecséttel. — Kardos Kálmán főispán, Aidinger János polgármester, Majoros főjegyző. — Máj. 17.

Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun megye. Díszalbum, aranyozott ezüst sarkokkal, középen koronát és országalmát tartó kétfarku oroszlán, alsó mezőben kardot tartó magyar vitéz. — Aláirva Föld-

váry Mihály alispán, Hajós József, Szivák Imre, Dalmady Győző, Tahy Lajos, Rudnay József küldöttségi tagok által. — 1893 november 29.

Pozsony város. Díszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott antik zománczú rámában, középett a város czímere: hármas bástyatorony. Az okirat belül egyetlen nagy lap, régi mintázatu miniatur festéssel, középen a Jókai-család nemesi czímerével, oldalt a régi Pozsony látképével, kétfelől a város és ország czímereivel. — Aláirva Taller Pál h. polgármester és Brolly Tivadar főjegyző által.

*Pápa város. Díszalbum, kék és vörös bársonykötés. Belül mű*vészi aquarellekkel. — Osváth Dániel polgármester, Lamperth Lajos főjegyző.

Rimaszombat. Díszalbum, fehér bőrkötés.

Aláirva Szabó György polgármester, Nagy Ferencz főjegyző által. — 1893 ápril 20.

*Sáros vármegye. Díszalbum, kék bőrkötésben, megye czímeré*vel: hegyek és vizek közül kiemelkedő nemtő, koronát magasra emelve. — Okirat pergamenen aláirva Szinnyei Merse István alispán — 1893 nov. 6.

Selmeczbánya. Díszalbum.

Aláirva Ocsovszky Vilmos polgármester. — 1893 okt. 17.

Somogy megye. Okirat, díszdobozban, zöld plüsh, aranyos foglalattal. — Maár Gyula alispán. — Nov. 23.

*Sopron város. Díszalbum, vörös és fehér bőrbe kötve, aranyo*zott kerettel, középen J. M. név kezdőbetükkel. Belül kezdő lap, barokk stilben festett allegoricus kép. felül két hölgyalak, egyik a Hétköznapokat, másik a Frater Györgyöt jegyzi fel, középen Jókai mellképe, a boltíven: «A világnak él, ki a hazának él», alább a város czímere, legalant Sopron mai látképe. — Okirat aláirva Fink János kir. tan. polgármester és Reichenhaller Béla főjegyző által.

*Szathmár-Németi város. Díszalbum, fehér bőrkötés, ezüst sar*kokkal, középen város czímere: vártorony, pálmákkal, várkapun griff. — Aláirva Böszörményi Károly kir. tan. polgármester és Joó Gábor főjegyző által. — 1893 nov. 13.

Szabadka város. Tengerkék bőrkötés, táblája zománczozott ércz, almandin kövekkel, középen város czimere: felül a boldogságos szüz anya és szent Anna képe, alul kardot fogó oroszlán: czímer fölött korona, függő pecsét. — Okirat pergamenlapon, aláirva Gyorgyevich polgármester, Vojnits Felix főjegyző által. 1893 szept. 14.

Szarvas város. Díszalbum, barnabőr és lilaszín plüshkötés, aranyos kerettel, monogrammal. — Melis György biró, Dancs Béla I. jegyző. — Nov. 28.

Szeged város. Díszalbum, világoskék bársony tábla, ezüst zománczos keretben, négy sarkán türkisekkel, középen város czímere: felül koronás ezüst sisakos fő, azon fehér bárány; paizs egyik felén két fehér sáv, másikon kétfejü sas fele, markában jogarral, függő pecsét. — Oklevél aláirva Pálffy Ferencz polgármester és dr. Tóth Pál főjegyző által. — 1893 nov. 29.

Székes-Fehérvár. Díszdoboz, disznóbőr, ezüst foglalat, ezüst czímer kívül, egyfelől város czímere, másfelől a Jókai czímer. — Havranek József polgármester, Tóth István főjegyző. 1893 ápril 27.

Szathmár-Németi. Díszalbum, barna bőrkötés, aranyos és ezüst kerettel, középen ezüst paizson «Jókai Mórnak». — Aláirva Böszörményi Károly kir. tan. polgármester, Joó Gábor főjegyző által. — 1893 máj. 10.

Székelyudvarhely. Díszalbum, kék bársonykötés, aranyozott kerettel, középen S. U. monogramm zománczban. Belül okirat egész lapon, diplomaszerűen művészi kivitelű miniatur festményekkel. — Aláirva Kassai Farkas Ignácz polgármester, Pálffy Károly főjegyző által. — 1893 szept. 18.

Szombathely. Díszalbum.

Okirat aláirva dr. Török Sándor polgármester, Csedera Gyula aljegyző által. — 1893 okt. 31.

Szeged város. Díszalbum, testszín selyem boriték.

Okirat aláirva Pálffy Ferencz polgármester és Tóth Pál főjegyző által. — 1893 nov. 29.

Szilágy megye. Díszalbum, aranyos filigran kerettel, középen kettős czímer. Jobbról kétfelé osztott paizson kalászt és szőllőfürtöt tartó kar, alatta iramszarvas, más felén három folyam vörös mezőben; zöld hegyen fehér fellegvár. Balrul kétfarku oroszlán, és olajágat tartó galamb vörös paizsban. Zománczmunka. — Szikszay Lajos kir. tan. alispán. — Nov. 16.

Sepsi-Szt.-György. Díszalbum. Belül művészi aquarellekkel és válogatott jelmondatokkal. — Benedek János elnök, Darvas Lajos titkár.

Temesvár. Díszalbum, fehér bőrboriték, ezüst kerettel, négy szegletén ezüst dombortükrök, középen város czímere, két ágaskodó fehér méntől tartva, bal szakaszában négy ezüst folyam vörös mezőben, jobbon vártorony két keresztes lobogóval. Alul hét tornyú város, kék égen arany nap, ezüst félhold. Középen

kétfejű sas. — Aláirva Telbisz Károly polgármester. Geml József főjegyző által. — 1893 jun. 28.

Tolna vármegye. Díszalbum, remek szép fényes antik bőrbe kötve, rococo díszítésekkel aranyozott ezüstből, felső fülkében megye czímere miniatur festésben: Szent István király trónján ülve; alsó fülkében költészet múzsája festményben. — Okirat aláirva: Simoncsics Béla alispán. — 1893 május 30.

Torda-Aranyos vármegye. Okirat, díszdobozban aranyozott állványnyal. — Gróf Bethlen Géza főispán, Rédiger Béla alispán, Nagy Olivér főjegyző. — Máj. 26.

Torontál megye. Okirat, 1000 frtos alapítvány Jókai Mór nevére, közmivelődési czélra. — Szamosujvári Némethy László alispán. — Szept. 4.

*Torda város. Díszalbum, barna bőrkötés, zománczos sarkok*kal, középen város czímere: szent László király sziklahasadékon lovával átugratva. — Okirat aláirva Lászlófalvy Velics Ödön polgármester és Nesselfeld Miklós főjegyző által. — 1893 jun. 3.

Túrkeve. Díszalbum.

Ujvidék. Díszalbum, barna bőrkötés, aranyozott zománczos kerettel, középen város czímere: hármas bástyatorony, fölötte galamb olajággal, alatta zöld mező a Duna folyammal. — Okirat aláirva Flatt Victor főispán, Petry Popovich István polgármester és dr. Demeterovich Vladimir által. — 1893 nov. 18.

Ungvár. Díszalbum, fehér bőr, középen Jókai családi czimere. Okirat aláirva Fincziczky Mihály polgármester, Eöry Elek főjegyző által. — 1893 ápril 15.

Vas vármegye. Díszdoboz, belül okirat, várm gye czímerével: koronán álló struczmadár. — Dr. Károly Antal kir. tan. alispán. 1893 decz. 4. — Kívül zománczolt monogramm.

Veszprém. Díszalbum, fehér brokátkötés.

Aláirva Kovács Imre polgármester, Vikár Lajos főjegyző. — 1893 nov. 28.

Vizakna város. Oklevél zöld plüsh dobozban.

Szőcs József polgármester, Koncz Lajos jegyző. — Decz. 15.

Zenta város. Díszalbum, barna bőrkötés, aranyozott és ezüst kerettel, czímpaizson város czímere: zománczban paizsos magyar vitéz. — Boromisza János polgármester, Dudás János főjegyző.

Zilah. Díszalbum, fehér bőrkötés, ezüst sarkokkal, középen J. M. Aláirva Péntek Farkas polgármester és Czeglény Miklós főjegyző által. — 1893 okt. 22.

Zala vármegye. Díszalbum, szederjes plüshbe kötve, aranyozott kerettel, középen sárga brokát, megye czímerével: kék mezőben

korona, középen fehér sávban egy nyílvessző. — Okirat aláirva: Zala vármegye közönsége.

Zombor. *Diszalbum, sárga bőrkötés, város czímerével: hármas* tornyú bástya, egyik ablakából kék zászló, másikból kardfogó kar nyulik ki, kapu előtt két fegyveres vitéz. Függő pecsét. — Aláirva Schlagetter Gyula polgármester. — 1893 máj. 30.

Testületek, egyletek díszoklevelei.

Selmeczbánya városi óvóda növendékei. Diszalbum, képekkel.

Orsz. magy. daláregyesület. Diszalbum, lilaszin plüshkötés, aranyos keret és czímpaizszsal.

Népnevelők budapesti egylete. Diszalbum, vörös plüsh és kék selyemkötés. Okmány díszes rajzzal. — Sántha Lajos elnök, Váradi Ármin titkár.

*Tanítóképző intézet tanári testülete. Diszalbum, vörös plüsh*kötés, aranyozott keret és J. M. monogramm. — Péterfy Sándor elnök, Nagy László főtitkár, Zirzen Janka, Thuránszky Irén, Kozocsa Tivadar, Komáromy Lajos.

Főv. III. ker. társaskör. Diszalbum, zöld bársony aranyozott keret és monogramm J. M. — Gyulányi Adolf elnök, Hauzer Ferencz titkár.

Orsz. polg. iskolai tanárok egylete. Diszalbum, kék plüshkötés, aranyos keret, monogramm, belül művészi tollrajzú kezdőlap. Hahóthy Sándor elnök, Lád Károly alelnök. Vass Károly jegyző.

Az «Én Ujságom» albuma. Fehér bőrkötés, aranyozott keret és miniatur festés monogrammal. Belül ezer gyermek fényképe, az «Én Ujságom» olvasóié.

*A kir. József műegyetem hallgatói. Díszalbum, aranyozott ke*rettel, monogramm J. M. — Belül kezdőlap aquarell festménynyel, rózsák, nefelejtssel. — Ifj. Schimanek Emil elnök, Kornpay Frigyes s. e. elnök, Zboray János alelnök, Vay Sándor titkár. Összes tagok aláirásai.

Mária-Dorothea-egylet. Díszalbum, fehér brocatkötés, ezüst diszítéssel. — Gr. Csáky Albinné elnök, Bischitz Dávidné alelnök, Herich Károlyné alelnök. Tóth József alelnök, Zirzen Janka pénztárnok, Radnai Jenőné titkár, Lovag Falk Zsigmond ellenőr, Sebestyénné Stettina Ilona, Berta Flóra jegyző, Doroghsághy Dénesné jegyző.

Országos szinészegylet. Diszalbum, fekete bőrkötés.

Tartalma a Jókai Mór színműveiből megtartott díszelőadások

színlapgyűjteménye. Okirat pergamenen. — Hoffman László elnök, Bényei István irodaigazgató, Vedres Gyula titkár.

Hunyad megyei tanító-egylet. Diszokmány.
Boga Károly elnök, Borostyány Béláné alelnök, Sziklay Gyula titkár.

Gizella egylet Bécs. Diszalbum, barna, fényes bőrkötés, aranyozott ezüst díszítés és monogramm J. M.

*Székesfehérvári Vörösmarty-kör. Diszalbum, kék bőr és bár*sonykötés, aranyozott és zománczolt keret, középen Jókai családi czímer. — Vértessy József igazgató, Czapáry László titkár.

Országos magyar iskola egyesület. Okirat, palatábla utánzású tokban. Belül tollrajzú kezdőlap — Mágócsy Károly elnök, dr. Buday József jegyző.

M. o. közp. Fröbel egylet. Díszalbum, himzett boritékkal.
Özv. Rosenzweig Saphir Sarolta alelnök, Kugler Jánosné pénztárnok, Kauders Hermina ellenőr, dr. Virava József jogtan., Cseckel Győző titkár.

*Assicurazione Generali Budapest. Diszalbum, vörös bársony*kötés, filigran díszítés, Jókai-czímer középen. — Aláirva Hegedüs Sándor, Rott József s több tag által.

Magyar általános takarékpénztár. Diszalbum, zöld plüshbe kötve, aranyos keretben, Jókai-czímer középen, belül aquarellfestményyű kezdőlap. — Aláirva Hegedüs Sándor elnök, Bekk Miksa, Besso Leipziger Vilmos, Frankl J., Beck, Rott József, Kronberger Lipót.

Assicurazioni Generali Trieste. Diszalbum, fehér bőrkötés, filigran díszítés. Jókai-czímer zománcz festésben. — Aláirva Morpurgo, Besso s több igazgató-tag által. — Olasz és magyar szöveggel.

*Mérnök- és építész-egylet. Diszalbum, faragott bőrtábla, alle*goriás képpel, belül Komárom látképe aquarell. Aláírva K. Lipthay Sándor elnök, Fittler Kamill titkár.

Segesvári Casino. Diszalbum.
Horváth László elnök, Balázs Imre jegyző. — 1893 nov. 20.

Nagy-Küküllői Tanító egyesület. Diszalbum.
Benedek Mihály elnök, Csulak Lajos titkár. — 1893 decz. 28.

Pozsonyi jogász ifjuság. Diszalbum, zöld bársony, aranyos díszítéssel. P. J. I. monogramm.

Gyermekbarát-egyesület. Diszalbum, kék bőrkötés, diszfestésű diploma. — Berecz Antal elnök, dr. Neumann Árminné, Hosszú Józsefné, Semler Sándorné.

Magyar Földrajzi Társaság. Díszalbum, vörös brocatkötés. Belül díszfestményű lap. — Dr. Erődy Béla elnök, Berecz Antal főtitkár.

Budapesti könyvkereskedő segédek egylete. Díszalbum, vadgalambszín brocatkötés. — Stokovszky Antal elnök, Wiesner Jakab titkár, Levitter Győző alelnök, Reich Bernát altitkár, Weinberg Gyula pénztárnok.

Szegszárdi Casino-egylet. Díszalbum, barna bőr, zománczos kerettel és paizszsal. — Fördös Vilmos elnök, Diceuty Géza jegyző.

Pápai Jókai-kör. Díszalbum, vörös plüshbe kötve, aranyozott szegletekkel. — Fenyvessy Ferencz elnök, dr. Kapossy Lucian titkár.

Eötvös-alap országos tanító-egylete. Díszalbum, fehér plüsh, nemzetiszín sávval, aranyos kerettel. Okirat három lapja művészi rajzokkal diszítve. — Péterfy Sándor elnök, Lakics Vendel, Luttenberger Ágost, Jenei József, Kurz Sámuel, Roller Mátyás, Sebestyén Gyula.

Nemzeti zenede. Díszalbum, testszín bőrkötés, aranyozott keretben, J. M. monogramm. — Gróf Zichy Géza elnök, Bartay Ede kir. tan. igazgató, Gerlóczy Károly alelnök, Vajdafy Emil titkár. — 1893. decz. 17.

II. kerületi polgári kör. Díszalbum, vörös plüshkötés.
Delmedico Ágoston elnök, Herman Gyula jegyző. — 1894 jan. 6.

Magyarországi kereskedelmi utazók egyesülete. Díszalbum, fehér bőrkötés, aranyozott szegletek. — Guttman Ádám elnök, dr. Guttman Adolf titkár. — 1894 jan. 6.

Marosvásárhelyi ügyvédi kamara. Díszalbum, zöld plüshkötés, ezüst monogramm. J. M. — Csongvay Lajos elnök.

*Ujvidéki magyar Casino. Díszalbum, fehér bőrkötés, aranyo*zott zománczos díszítés é monogramm J. M. — Rohonyi Gyula elnök, Profuma Róbert titkár. — 1893 decz. 17.

*Soproni irodalmi és művészi kör. Vörös plüshkötés, renais*sance stylu művészi festményű diploma. — Hoffmann Pál elnök, dr. Berényi Pál titkár.

Sáros megyei jótékony nőegylet. Díszalbum, vörös plüsh hímzéssel. — Kubinyi Albertné elnök, Krayzell Aurélné alelnök, Horváth Ödön titkár.

*Budapesti hegyvidéki tourista-egylet. Díszalbum, barna bőr*kötés, külső lapon svábhegyi tájkép művészi festménye, belül aquarell. — Rákosfalvi Mérő János kir. tan. elnök.

Magyarországi tanítók orsz. bizottsága. Díszalbum, vörös bőr- és kék bársonykötés, ezüst sarkokkal, paizson monogramm J. M. Lakits Vendel elnök, Szabó Bugáth László titkár.

Országos nőképző-egyesület. Díszalbum, vörös brocatkötés. Özv. Veres Pálné elnök, özv. gr. Teleky Sándorné alelnök, özv. Majthényi Alajosné alelnök, Rudnay Józsefné alelnök, özv. Szathmáry Király Pálné ellenőr, özv. Gönczy Pálné pénztárnok és választmányi tagok.

Királyi Magyar Természettudományi Társulat. Díszalbum, barnavörös bőrkötés. — Szily Kálmán elnök, Lengyel Béla titkár.

Felső nép és polgári iskolai tanítók és tanítónők orsz. egylete. Díszalbum, fehér brocatkötés. — Gyertyánffy István kir. tan. elnök, dr. Kiss Áron alelnök, dr. Kerékgyártó Elek alelnök, dr. Baló József titkár.

*Pozsonyi Toldy kör. Díszalbum vörös bársony és fehér brocat*kötés. — Dr. Schwamosky Victor elnök, Güdölle Gábor főjegyző.

Szegedi hölgyek alapitványi okirata. Díszalbum, brocatkötés, belül Jókai nevére alapítványi okirat 2000 koronáról, melynek kamatai négy évenkint irodalmi munkálatokra tüzetnek ki. — Keméndy Drucker Irma elnök, Szluháné Pataky Irma társelnök, Reökné Kelemen Ida társelnök, Babarczi Erzsi titkár, Zákányi Pálfy Margit pénztárnok, Vass Zoltán titkár.

Szegedi Dugonics-Társaság. Díszalbum, barna bőrkötés. Dr. Lata elnök, Békefy Antal főtitkár.

Orsz. középiskolai tanáregylet. Díszalbum, barna bőrkötés, aranyozott ezüst paizsdíszszel. — Beöthy Zsolt elnök, Hofer Károly alelnök, Köpesdy Sándor alelnök.

Győri általános tanítóképző-intézet. Díszalbum, vörös plüsh és fehér selyemkötés, aquarell-festmények; mellékelve jelenetek Jókai regényeiből élő képek után, rámában.

Budapesti lakatos, puskaműves, késes, sarkantyus, reszelővágó, láncz- és szerkovács, csattos, műszerész, kardmüves és köszörűs ipartestület. Díszalbum, kék brocátkötés. — Jungfer Gyula elnök, Schmelhegger alelnök, Zombory Gyula jegyző.

Békés-Csabai polg. kör. Díszalbum, vörös plüshbe kötve, ezüst sarkokkal. — Ridovszky János elnök.

Magyar könyvkereskedők egylete. Díszalbum, barna bőrkötés, faragott díszítés, oxydált ezüst paizs, fenn szárnyas pegazus, alul könyv, bagoly és kigyós bot. — Hoffmann A. elnök, Emich Gusztáv alelnök, Benkő Gyula titkár.

Szentesi Casino-egylet.
Okirat. — Fekete Márton elnök.

Felvidéki magyar közmívelődési egylet. Díszalbum, kék selyemkötés. — Dancs István alelnök, dr. Kostenszky Géza titkár.

Oraviczai Arany-kör. Díszalbum, barnakötés, aranyozott és ezüst díszítés, középen paizson J. M. monogramm. — Kruesz Ferencz esperes-plébános elnök, Flaschner Vilmos tanár jegyző. Decz. 10.

Miskolczi I. hadastyán-egylet. Díszalbum.
Láng Károly parancsnok, Miskovich István elnök, Erdey Antal titkár.

Békés-Csabai Casino. Díszalbum, kék bársony, ezüst díszítéssel.
Varságh Béla elnök, Donner Lajos jegyző.

Lévai Casino. Díszalbum, kék brocatkötés.
Dr. Brach Ferencz elnök, Jaross Ferencz jegyző.

IX. kerületi kereskedelmi középiskola önképző köre. Díszalbum, vörös selyemkötés. — Schlinghoff Károly elnök, Pelikan Gyula, Friedmann Miksa.

Kisdednevelők orsz. egylete. Díszalbum, vörös bőrkötés.
Dr. Hagara Viktor elnök, Schneider János titkár.

Temesvári társaskör. Díszalbum, sárgabőr, monogrammal.
Csasznek József elnök, Schäffer Károly alelnök, Unterreiner Jakab titkár.

Liszt Ferencz-társaság. Díszalbum, vörös selyemkötés.
Fenyvessy Ferencz elnök, Szentirmay Elemér alelnök.

Nagykanizsai izrael. nőegylet. Díszalbum, fehér selyemkötés.
Vidor Samuné elnök, Blau Pálné alelnök, Rosenfeld Lajos titkár, Sommer Sándorné pénztárnok.

Rudolf trónörökös-egylet. Díszalbum, vörös bársonykötés.
Grünwald Bernát elnök.

Révkomáromi Casino. Díszalbum, fehér bőrbe kötve, aranyos kerettel, monogrammal. — Szombathelyi Győző kir. tan. elnök, dr. Gaál Gyula jegyző.

Maticza szerbszka. Díszalbum, barna bőrkötés, ezüst filigran kerettel, négy szegletében zománcz festésü arczképek, belül diploma, díszrajzú kerettel. Szerb nyelven.

Brassói kereskedelmi és iparkamara. Díszalbum, kék bársony, ezüst díszítéssel. — Fabriczius elnök, Lázár Gerő alelnök, Gild alelnök, Jekelius titkár.

*Budapesti Luther-társaság. Díszalbum, fehér bőrkötés, mono*gramm. — Zsilinszky Mihály elnök, Bachát Dániel alelnök, Horváth Sándor, Scholz Gusztáv titkár, Falvay Antal jegyző, Bexheft Ármin.

Budapesti Erzsébetvárosi Casino. Díszalbum, kék plüshkötés, aranyos keret és czímpaizs. — Csikvári Jákó tiszt. elnök, dr. Csengeri János elnök, Roháry Antal főtitkár, Kocsis Ferencz titkár.

Halmi olvasóegylet.
Nagy József elnök, Vajda Gábor jegyző.

Bécsi magyar-egyesület. Díszdoboz, kék plüsh.
Neugebauer László elnök, Zápori Regenhart Ferencz alelnök, Lukács Sándor titkár.

Orsz. m. gazdasági egylet. Okirat, pergamenre irva.
Gróf Dessewffy Aurél elnök, Tolnay Lajos alelnök, gr. Andrássy Aladár alelnök.

Pesti izr. nőegylet. Okirat, vörös bársony, aranyos diszítésű díszdobozban. Jókai Mór alapítvány egy árva leány neveltetésére. — Bischitz Dávidné elnök, Herzl Antalné alelnök.

Beszterczebányai Társaskör. Okirat, díszdobozban.
Jeszenszky János elnök, Blanár Ödön titkár.

Szabadkai kereskedő ifjak. Okirat díszdobozban.
Stojkovics István alelnök, Komlós Ármin titkár.

Rudolf trónörökös jótékony-egylet. Okirat, díszdobozban.
Grünwald Bernát elnök.

Erdélyi magyar közművelődési egylet. Okirat, díszdobozban.
Gróf Bethlen Gábor elnök, Sándor József alelnök.

Terézvárosi polgári kör. Oklevél, díszdobozban.
Ráth Péter elnök, Dr. Rigócz Kálmán titkár.

Fischer Sámuel néptanító. Héber nyelven irt köszöntő vers.

Budai dalárda. Oklevél, díszdobozban, kőrajzú keretben.
Dr. Országh Sándor elnök, Rózsavölgyi Gyula alelnök, Jáhl Nándor jegyző.

Kolozsvári tudom. egyetemi kör. Okirat, díszdobozban.
Szenkovics Aurél elnök, Knörr Ferencz titkár.

Budapesti zeneművész-kör. Okirat, dobozban, művészi rajzzal.
Mihalovszky Ödön elnök, Kereszty István jegyző.

Orsz. magy. izr. tanító-egylet. Okirat, kék plüsh díszdobozban, Jókai nevét viselő ezer forintos alapítványnyal, magyar nyelvtanítás jutalmazására. — Kornfeld Gyula elnök, Reif Jakab alelnök, Csajági Béla alelnök, Morgenstern Jakab titkár.

Brassói magyar Casino. Oklevél, díszdobozban, fekete bőr, ezüst abroncsokkal és paizszsal, művészi tollrajzú kerettel, Brassó látképével. — Hamerman Pál elnök, Buslig József titkár.

*Szathmár-Németi társaskör. Okirat, nemzeti szín brocat, dísz-*dobozban, művészi rajzú keretben, Szathmár város látképével

és czímerével (várfokon két vitéz, két pálma, hármas tornyú bástya). — Boross Bálint elnök. Ferenczy János jegyző.

Magyar-Óvári Kazinczy-kör. Oklevél, díszdobozban. Szikszay Elemér elnök, ifj. Cathry Szalér jegyző.

Pozsonyi magy. közművelődési egylet. Oklevél, díszdobozban, zöld bőrkötés. — Gróf Pálffy István elnök, dr. Németh Dezső jegyző.

Szathmár megyei Széchenyi-társulat. Díszdoboz, kívül monogramm. — Jandrasics János aligazgató.

Hódmezővásárhelyi Casino. Díszdoboz, kék bőrből, okirat-pergamen, körül kézrajzokkal. — Dr. Imre József elnök.

Terézvárosi Casino alapító okmánya 1000 koronás Jókai Mór nevét viselő alapítványról. — Hieronymi Károlyné elnök, Havas Károly elnök, Pucher Józsefné elnök, Radocza János, Tenczer Pál, dr. Feleki Béla, Pucher József, Róna Márk.

Orsovai magyar nyelvterjesztő egylet. Díszalbum. Pavlovics Miklós díszelnök.

Üdvözlő levelek.

Moson vármegye közönségétől. — Tóth Imre alispán.

Körmöcz szab. kir. és bányaváros közönségétől. — Chabada József polgármester, Szmethánovics József főjegyző.

Losoncz r. t. város képviselő-testületétől. — Draskány Elek főjegyző.

Liptó megye közönségétől. — Liptó megye alispáni hivatalától.

Mármaros vármegye közönségétől. — Szaplonczai Miklós alispán, Szabó Sándor főjegyző.

Gömör-Kishont vármegye közönségétől. — Bornemiszsza László alispán.

Hajdu vármegye közönségének üdvözlete. — Rásó Gyula kir. tanácsos, alispán.

Hont vármegye törvényhatósági bizottságától. — Hont vármegye közönsége nevében: Lestyánszky Sándor kir. tanácsos, alispán.

Szolnok-Doboka vármegye közönségétől. — Dr. Torma Miklós alispán.

Ugocsa vármegye közönsége nevében: Szentpály István alispán.

Díszpolgári oklevél Turkeve rendezett tanácsú város képviselőtestületétől. — Kiss Pujohn főjegyző, Kenéz Béla polgármester.

Baranya vármegye közönsége. — Alispán helyett: Sey Lajos.

«Gyermekvédő Egyesület» választmányától. — Malcomes Gizella báróné, Földváry Mihály alelnökök, Dr. Ottam egyes. igazgató. Gelléri Miklós egyes. titkár.

Ung vármegye törvényhatósági bizottsága által, a vármegye közönsége nevében: Kende Péter alispán.

Veszprém vármegye közönségétől. — Véghelyi Dezső alispán.

Deés város tanácsától. — Akosfalvi Szilágyi Albert polgármester, Losonczy István főjegyző.

Szepsi-Szent-György város közönsége. — Kovács Bálint polgármester, ifj. Gödri Ferencz főjegyző.

Nagy-Károlyból, a városi képviselő-testület megbizásából. — Herey Ábrahám főjegyző, Schuszterics polgármester.

Magyar tisztviselők országos egyesülete. — Rakovszky István elnök, Lintner Imre alelnök, Turóczy Adolf alelnök, Jankovich István igazgató.

Nagyváradi Szigligeti-társaság nevében. — Rádl Ödön elnök, K. Nagy Sándor főtitkár.

A «veszprémmegyei kör» Budapesten. — dr. Eötvös Bálint elnök, Cseh Gyula jegyző.

A budapesti ügyvédjelöltek és joggyakornokok köre. — Dr. Bittó Gyula elnök, dr. Nászai Károly titkár.

Petrozsényi Casino. — Tallatschek Ferencz elnök, dr. Rosenberg Ignácz titkár.

Az országos kisdedóvó-egyesület nevében: Tisza Kálmánné elnök, Berzeviczy Albert másodelnök, Nagy Gábor titkár, dr. Hegedüs István.

A budapesti I. gyermekmenhely-egyesület. — Gróf Károlyi Sándorné egyesületi elnök, Novák Lajos egyesületi titkár.

Budapest VII. kerület külső részének polgári köre. — Dr. Hlatky József elnök, Lambory Miksa titkár.

Ő császári királyi felsége Erzsébet királyasszonyunk védnöksége alatt álló pesti első bölcsőde-egylet. — Gróf Károlyi Sándorné elnök, Novák Lajos titkár.

A budapesti épitőmesterek, kőmives-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestülete. — Pucher József elnök, Gunszt József jegyző.

A Magyar-Óvári Széchenyi-kör igazgató-tanácsának megbizásából: Balásy Árpád kir. tanácsos, elnök, Mezey Gyula titkár.

Budapesti hentes ipartestülettől. — Pórszász Gyula elnök, Feszeli Béla jegyző.

Stefánia fehérkereszt-egylet nevében. — Tabódy József csász. és kir. kamarás, m. elnök.

Árva vármegye üdvözlő irata. — Id. Csillaghy József alispán.

Nagy-Enyed. — Kovács Gyula polgármester, Horváth József főjegyző.

Zemplén vármegye. — Matolay Etele alispán.

Heves vármegye. — Zalár József alispán.

Rimaszombat. — Szabó György polgármester.

Nyitra város képviselő-testületétől. — Kostyál Pál polgármester. 1893 julius hó 7-én.

Veleg községe. — Aláírva minden gazda.

Temesvár-Józsefvárosi társaskör.

Aradi kereskedő ifjak köre. — Tedeschi Viktor elnök.

Beodrai iskolaszék. — Nagy Kende elnök, Liska Ferencz jegyző.

Korpona. — Bujkovszky polgármester.

Istensegíts községi csángó magyarok (Bukovinában). — László István plébános, Szőcs Jóska biró, Szőcs Antal, Kilyén Ferencz, Lőrincz Mihály.

Hajdu-Böszörmény. — Somossy Béla polgármester, Gaál Bertalan jegyző.

Maros-Vásárhelyi ügyvédi kamara. — Csongvay Lajos elnök.

Szepes-Igló. — Dr. Kotz Gyula polgármester, Schivetz Gyula aljegyző.

Esztergom. — Dr. Helcz Antal polgármester, Kollár Károly főjegyző.

Sátoralja-Újhely. — Ujfalusi Endre főbiró, Pataky Miklós főjegyző.

New-Yorki önképző-egylet. — Székely Miklós.

Besztercze város Erdély. — Pellion Márton polgármester, Kerth Jakab jegyző.

Szabolcs vármegye. — Miklós László alispán.

Brassó vármegye. — Maurer Mihály főispán, dr. Jekel Frigyes főjegyző.

Budapesti kereskedelmi akadémia. — Br. Kochmeister Frigyes elnök, Ghyczy Géza igazgató, Bricht Lipót titkár.

Budapesti szünidei gyermektelep-egyesület. — Gróf Teleki Géza elnök, dr. Dégen Gusztáv alelnök, Szabó József titkár.

Győri olvasó-egylettől. — Ellesberg N. elnök, dr. Németh Károly titkár.

A mátészalkai polgári kaszinótól. — Szalkai Gyula elnök.

Nagykőrösi ev. ref. főgymnázium tanári testülete. — Ádám Gerzson főgymn. igazgató.

A «Jó szív» egyesülettől. — Tisza Kálmánné, dr. Hajduska Emil titkár.

Pénzintézeti tisztviselők országos egyesülete. — Wavry egyesületi elnök, Schuller Alajos egyes. alelnök, Sternfrál egyes. titkár.

A szegedi jótékony nőegylet. — Özv. Wöber Györgyné elnök, Szomolény Sándor titkár.

A budapesti arany- és ezüstmíves, ékszerész, aranyverő és óratok készítő ipartestület elöljárósága. — Zitterbarth Károly elnök, Parall Ferencz iparhatósági biztos, Tanyai Géza jegyző.

A komáromi evangelikus református egyház közönsége nevében. Konkoly Thege Béla főgondnok, Pap Gábor dunántuli ev. ref. püspök mint lelkész.

A budapesti üggyvédi kör tagjai nevében: Dr. Szedenics János elnök, dr. Márkus Dezső titkár.

A «IV. kerületi társaskör». — Hahóthy Sándor elnök, dr. Eulenberg Salamon titkár, dr. Donáth Fülöp jegyző.

A fővárosi szegény-gyermekkert-egylet alapitványi okmánya. Nagys. Jókai Mór úr nevére. — Br. Nikolics Fedorné elnökné, dr. Grósz Sándor elnök, Csillag Máté titkár.

A magyar gazdasszonyok országos egylete. — Gróf Batthyány Gézáné pártfogó-védnök, Damjanics János özvegye egyleti elnök, Hollán Ernőné egyleti alelnök, Hegedüs Sándorné egyleti alelnök, gróf Pálffy-Daun Lipótné tanbizottsági elnök, Mayer György egyleti titkár.

Gyulafehérvár közönsége nevében: Novák Ferencz polgármester, Ujvári Károly jegyző. 1893 deczember 1-én.

Érsekújvár képviselő testületétől. — Paulus Ignácz polgármester, Kőszeghy Ferencz főjegyző. 1893 decz. 18-án.

Borsod vármegye nevében: Melczer Gyula alispán. — Miskolczon. 1893 decz. 11.

Marosvásárhelyi Casinotól. — Elekes Pál elnök, Molnár Albert titkár. 1893 decz. 3.

Háromszék vármegye közönségétől. — Tompa Mihály alispán. 1893 jun. 13.

A budapesti Katholikus körtől. — Pintér Kálmán alelnök. 1893 decz. 17-én.

Halas város képiselő testületétől. — Dr. Tóth Kálmán polgármester. 1893 jul. 16.

A zirczi apáttól. — Vajda Ödön zirczi apát. 1893 okt. 22.

Zólyom vármegye közönségétől. — Zsigray Károly alispán. Beszterczebányán, 1893 okt. 11-én.

Bács-Bodrog megye közönsége nevében: Schmausz Endre alispán. Zombor, 1893 decz. 19.

Istenhegyi lakosok. — Bertsik József orvos, Gotléb György vezetőtanító, Horn Vilmos állandó lakos, dr. Han Pál orvos s többen.

Szilágy-Somlyói Casino-egylettől. — Faragó Sándor elnök. 1893 decz. 31-én.

H.-Nánási Casino-egylettől. — Dr. Nagy Gábor egyleti elnök. 1893 decz. 17.

Kivonat a szathmári ev. ref. egyházmegye tiszavidéki lelkészi körének Pangolán tartott értekezlete jegyzőkönyvéből. — Bélteky Albert elnök, Kovács Lajos jegyző.

Kolozsvári tud. egyetemi kör. — Knörr Ferencz főtitkár. 1893 decz. 15.

Bereg vármegye közönsége nevében: Jobszty Gyula alispán. Beregszász, 1893 decz. 19.

Budapesti ügyvédi kamara által. — Dr. Györy Elek elnök, dr. Nagy Dezső titkár, Reményi Antal, dr. Pap József.

A privigyei Casino 1893 jul. 9-diki jegyzőkönyvének kivonata. Sztancsek József egyl. jegyző, Gulyak Antal igazgató mint a választmány elnöke.

Nyitra város közönsége nevében: Kostyál Pál polgármester, Mérey Ágoston főjegyző. 1893 jul. 7-én.

Ezeken kívül vannak a számos jó barát, rokon, ismerős hölgyek kedves ajándékai, miket a megtisztelt élőszóval, vagy magánlevélben köszönt meg, himzett ingek, vánkosok, asztalterítékek, borok, koszorúk, versek, emlékérmek.

*

Mindezen tárgyak rendezett elhelyezésére a jubileumi bizottság készíttetett két nagy szekrényt Thék Endre műasztalos által rococo stylben, melyek Jókai dolgozószobáját diszitik.

JÓKAI ÉLETRAJZA.

Teljes Jókai-biográfiáról ma még szó sem lehet. Az életrajzíró tolla alatt nőne az anyag, a melynek összehordásával máig sincsenek készen a Jókai biografusai. Mi itt csak id. Szinnyei József Jókai-biografiája nyomán, azoknak a nevezetesebb adatoknak egymásutánját adjuk, a melyekre föltétlenül szüksége van az olvasónak, hogy Jókait tökéletesen élvezhesse.

Jókai Mór, Ásvay Jókay József hites ügyvédnek és Pulay Máriának fia, született 1825 február 18. (20-án keresztelték meg) Rév-Komáromban.

Szülei 1831-ben adták az elemi iskolába; 1832-ben már ugyanott az evangelikus református középiskolában a gymnasiumi declinisták sorába lépett és 1833-ban conjugista lett; mind a két osztályban Keresztesi Barsi József volt a tanára.

1834—35-ben grammatista volt Sörös Lajos tanárkodása alatt. Jókaiban korán jelentkezett az erős képzelődés. Ennek tulajdonitható ideges félénksége, mely egyebek között abban nyilvánult, hogy rettegett a nagyszakállú zsidóktól, a kutyáktól és különösen attól, hogy élve eltemetik. Szülei nem eresztették el a háztól, pajtásai nem igen voltak; magában, bizarr játékokkal szeretett mulatni. Nagy hatást gyakorolt lelkére édesatyja, ki barátja volt az irodalomnak, szinészetnek és maga is irogatott időtöltésből verseket s rajzolgatott,

festett, valamint édes anyja, ki jeles adomázó volt. Mindezeket a hajlamokat Jókai szüleitől örökölte.

1834-ben jelent meg első verse nyomtatásban, melyet Tóth Lőrincz fedezett föl.

1835-ben Pozsonyba adta őt atyja cserébe Zsigmondy Sámuel ágostai evangelikus lyceumi tanárhoz, a német szó megtanulása végett. Pozsonyban Schröer Tóbiás Godofréd volt a tanára, ki az akkori idők szelleme szerint szigorúan óvta az ifjakat a magyar beszédtől és irodalomtól. A német nyelven kívül jól megtanult latinul és a görögbe is belekezdett; kitünő tanuló volt.

1837-ben hazatértekor már halálos betegen találta atyját és még abban az évben el is vesztette. A fájdalom ágyba döntötte a gyermekifjút és méltán féltették életét. Hálával emlékezik Jókai «áldott jó Eszter nénjére», a ki őt ápolta, mert ennek az ápolásnak köszöni, hogy életben maradt. Gymnasiumi tanulmányait szülővárosában folytatta. Tanárai közül nagy szeretettel és hálával emlékezik meg Vály Ferenczről, a ki később sógorává lett. Úgy jellemzi őt, mint puritán szigorúságú, sokoldalú, tudományosan képzett férfiút és jeles tanárt. Tőle tanult meg Jókai három év alatt francziául, angolul és olaszul; az ő vezetése alatt készitette rhetorikai (1837—38) és poetikai (1838—1839) feladatait. Jókainak télen-nyáron mindennap reggel öt órakor ott kellett lennie tanitója irószobájában és ezt úgy megszokta, hogy most is reggeli hat órakor kel fel és 10 órára elvégzi irni valóját. Az 1839—40. iskolai évben a logikai tanfolyamot ugyancsak a komáromi evangelikus református középiskolában végezte Vály vezetése mellett.

1841-ben a második bölcseleti osztályra, melyet akkor physikának neveztek, a pápai evangelikus református főiskolába küldte őt édes anyja. Jeles tanárai voltak, köztük a természettudós Tarczy Lajos, ki egyébként az irodalmi foglalkozásban is vezetője volt az ifjúságnak. A szerencsés véletlen több tehetséges kortárssal, többek

közt Kerkapoly Károlylyal, Petrich Somával, Kozma Sándorral és Petőfivel hozta össze; utóbbival szoros barátságot kötött. Jókai 11 tantárgyból mind a két félévben csupa kitünő osztályzatot kapott és az elsők között volt mint poéta is. Volt t. i. a főiskolában egy képzőtársulat, melynek tagjai hetenkinti üléseikben a beadott irodalmi műveket birálták, a mit elfogadtak, azt a szerzők felolvasták és sajátkezűleg az érdemkönyvbe iktatták. 1841 november 21-én érdemkönyvbe írásra itélték: Mi az? czímű lyrai költeményét; 1842-ben hasonló tisztesség érte: Az istenitélet czímű elbeszélését. Írt még több lyrai művet, 1842 julius 26-án pedig egy arany jutalmat nyert Tűz és víz czimű elbeszélésével. Erős és gyakori mellfájás kínozta, meg volt róla győződve, hogy tüdővésze van.

1842-ben, az iskolai év bevégeztével, hazament szüleihez. Levegőváltozásra lévén szüksége, anyja Kecskemétre küldte őt jogot tanulni. Ez az alföldi város testére, lelkére egyaránt üdvösen hatott. «Itt lett belőlem ember! Itt lett belőlem magyar író», mondja visszaemlékezésében ő maga. Mellbaja teljesen megszünt, szervezete megerősödött. Megismerte az igazi magyar népéletet, a népjellemet, a puszták világát. Kecskeméten a visszatért életkedv elég változatosakká tette napjait. Szorgalmasan tanult, de volt ideje színi előadásokat rendezni, játszani, rajzolni és festeni.

1842-ben, Kecskeméten írta a Zsidó fiút. A darab pályázatra lévén szánva, idegen kézzel kellett írva lennie. Petőfi mint szinész 1843 január közepén Kecskemétre került s felkereste Jókait. A szinészköltő sanyarú helyzetben volt, Jókai arra kérte őt, másolja le drámáját, gondolván, hogy majd tisztességes honoráriumot ad neki. Petőfi örömmel tette meg a baráti szolgálatot; a honoráriumot azonban nem fogadta el. Jókai tehát azzal fejezte ki háláját, hogy lefestette barátját olaj-miniatureban, violaszin sárga gombos frakkban. Petőfi nagyon meg-

örült a képnek és később is szivesen mutogatta pesti barátjainak. (Ekkor festette bankházi Ács Pál arczképét is, mely a kecskeméti főiskola birtokában van.)

1843 márczius 8-án nyujtotta be Jókai darabját a Magyar Tudományos Akadémiához és október 31-én dicséretben részesült (a pályadijat Obernyik Főúr és pór czimű drámája nyerte el).

1843 április elején Jókai elkisérte Petőfit Pestre s együtt ment vele Frankenburg lakására.

1844-ben, a jogi tanulmányok befejezése után, egy évig patvarián volt Asztalos István komáromi ügyvédnél, azután mint jurátus Molnár Józsefnek irodájába jutott Pesten. Javadalma volt szálláson kivül 6 frt egy hónapra. Petőfi már ekkor Pesten lakott és ünnepelt költő volt. Örömmel fogadta Jókait és büszkén mutatta be fiatal irótársainak, a kik az Életképekben megjelent Nepean sziget után ismerték. Ekkor irta Petőfi Jókai Mórhoz czimű költeményét, mely a Pesti Divatlapban (1845. II. 37. sz. deczember 11-én) jelent meg.

1845-ben a nyári hónapokat Komáromban édesanyja körében tölté; a társaságot kerülve rendesen kora reggel ment ki szigeti kertjükbe s késő este tért haza; ott készült az ügyvédi censurára s irta a Hétköznapok czimű regényét; olykor ellátogatott Orbán Gábor városi rajzmesterhez, hol olajba festett egy várat.

Az 1845—46. telet ismét Pesten töltötte, többnyire Petőfi, Lisznyay, Czakó, Pákh és Vahot Imre társaságában; ezen a télen Tompa Mihály is a társaságukhoz tartozott.

1846-ban letette a censurát, ügyvédi oklevelet nyert és egy pert is vitt, melyet szerencsésen megnyert. De az ügyvédi pályával csakhamar szakitott. Eszménye, az irodalom, vonzotta őt ellenállhatatlanul és a lapokban egymást követték elbeszélései s mutatványai regényéből.

1846-ban Frankenburg lapjánál vállalt foglalkozást, vezetvén a szinházi rovatot; nemsokára azonban Hel-

meczy Jelenkoránál az ujdonságok rovatának vezetését vette át és itt működött három hónapig. Ugyanez év tavaszán Petőfi ösztönözésére a fiatal írói nemzedék legkiválóbb tagjai állást foglaltak a kiadók és szerkesztők ellen. Igéretet tettek egymásnak, hogy egy évig semmiféle lapba nem írnak, hanem maguk fognak lapot alapítani, mely az ő irányukat képviselje. Tízen voltak az új irány hívei: Petőfi, Pálffi, Degré, Obernyik, Pákh, Bérczy, Tompa, Kerényi, Lisznyai s Jókai. A kormány azonban nem adott engedélyt a «tizek»-nek lap kiadására. Frankenburg erre felszólította őket, hogy dolgozzanak újra lapjába; félévi szünet után, a társak felmentették egymást a fogadás alól és az egy Obernyiket kivéve, mindnyájan elfogadták a meghívást. Jókai leghathatósabban támogatta az Életképeket és dolgozatai tetemesen fokozták a lap népszerűségét.

1847 közepén Frankenburg az udvari kanczelláriánál kapván hivatalt, Bécsbe költözött. Lapjának szerkesztését Jókainak adta át. Petőfi is ekkor tért Pestre (junius 14.) utazásaiból. Jókai naponként találkozott vele, szövetkeztek a lap érdekében; megnyerték Aranyt, Tompát és többeket munkatársakul. Petőfi nejével november 4-én megérkezvén Pestre, a Dohány-utcza 373. sz. Schillerház első emeletére költözött; e lakás egy előszobából és három utczai szobából állott; az egyiket, melynek a konyhán át külön bejárata volt, Jókainak adták ki (itt laktak együtt 1848 junius 12-ig). A közös ebédet az Aranysasból hozatták, bort egyikök sem ivott; az estéket beszélgetéssel teltek el thea mellett.

1848 márczius 14-én az ellenzéki kör közgyűlést tartott, melyen az ifjuság, köztük Jókai is, elhatározta, hogy a reformokat 12 pont alakjában a királyhoz fölterjesztik. Este a Pilwax-kávéházban értesültek a márczius 13-iki bécsi forradalomról; ekkor már elhatározta az ifjuság, hogy a 12 pont érdekében nem petitionálni fog, hanem megadásukat követelni fogja.

1848 márczius 15-én Petőfi Vasvári Pállal és Bulyovszky Gyulával Jókaihoz ment, s nála a négy ifjú megegyezett a sajtó felszabadításában. Jókai és Bulyovszky proclamatiót szerkesztettek a 12 ponthoz. A proclamatio elkészülvén, nyolcz órakor az ifjak kávéházába értek. Itt Jókai szólt, felolvasta a proclamátiót és a 12 pontot. Az ujvilág-utczai orvosi egyetemhez érvén, beszóltak a tantermekbe; az ifjak az udvarra tódultak, hol Jókai székre állva, még egyszer elolvasta a proclamátiót és Petőfi elszavalta a Nemzeti dalt. Az ifjak vállalkozása magával ragadta a tömeget, mely zajosan követte őket a mérnöki egyetem felé. Jókai ismét felolvasta a proclamátiót és Petőfivel újból elszavaltatták a Nemzeti dalt. Ezután a Landerer és Heckenast-féle nyomdához indultak, mely a Hatvani-utczában a Horváth-házban volt. A proclamátiót és a Nemzeti dalt kinyomatták. Ezalatt Jókai jelentette a történteket a népnek. Fél 12 óra tájt a szabad sajtó első termékeit, a 12 pontot és a Nemzeti dalt Irinyi mutatta be a népnek és ezrenként osztották azokat szét. Délután a muzeum terén népgyülés volt és innét a városház tanácskozó termébe tódult a nép, hol a többek közt Jókai is beszélt a nép nevében és erre a polgármester Szepessy Ferencz társaival együtt kijelentette csatlakozásukat s aláírta a 12 pontot. Rögtön választottak egy rendreügyelő választmányt, melynek Jókai is tagja lett. 1848 márczius 16-án Budán Táncsicsot a rab-irót kiszabadították és a nemzeti szinházhoz vitték. Itt közkivánatra a Bánk bánt adták elő, a sokaság beözönlésére felbomlott az előadás, a zenekar a Rákóczy-indulót harsogtatta; a közönség a Marseillaiset követelte; majd Egressy a Nemzeti dalt szavalta el; annak eskütartalmú szavait a nép utána dörgé. A mikor Vasvári, Irinyi és Petőfi hiába csillapitották a tömeget a nézőtérről, Jókainak az a gondolata támadt, hogy felmegy a színpadra s onnan szól a néphez, és csakugyan felrohant. Ott találta Laborfalvi Rózát, a ki saját nemzeti

színű kokárdáját tűzte mellére. Igy felékesítve, egyébként «térdig sárosan (egész nap esett az eső), karbonári köpenyegben, behorpadt czilindere mellett óriási veres tollal, oldalán jurátus karddal», lépett a közönség elé. Meghallgatták és a nép lecsendesedett: lelkesülten, de szépen, rendesen oszlott szét. Jókai a további eseményekben is folyvást élénk részt vett; nemcsak gyülésekben, demonstratiókban, a nemzetőrségben, hanem lapjában is egész lélekkel szolgálta a szent ügyet. Az Életképek szinte politikai lappá alakult át. Mint igazi demokrata, nevének nemesi y-ját i-vel cserélte fel. Április 30-tól Petőfivel együtt szerkesztették a lapot, melynek mottója lett: Egyenlőség, szabadság, testvériség.

1848 szeptember 24-én Kossuth engedelmet kapott az országgyüléstől, hogy az Alföldön népfölkelést szervezzen. Az ifjúságból többen csatlakoztak hozzá, köztük Egressy Gábor, Csernátoni Lajos és Jókai mintegy testőrségképen esetleg, hogy ha kimerülne, felváltsák a beszédben. Kossuth elfogadta Rózsa Sándor folyamodását bűnbocsánatért, és a kegyelmet Jókai vitte meg a fogolynak. A bécsi forradalom kitörése után, október elején Kossuth Jókait és Csernátonit küldte Bécsbe, hogy a felkelőket segitségre szólítsák. Az Életképek befejezvén pályafutását, Jókai készséggel fogadta Landerer és Heckenast meghívását, hogy újévkor a kormányhivatalba lépő Csengery helyett a Pesti Hirlap szerkesztését elvállalja; már deczember 3-án közölte programmját, melynek lényege «Magyarhon független egységének biztositása». Bécs megfékezése után az osztrák hadsereg Pest ellen kezdett nyomulni; deczember 30-án a főváros lakossága a Gellért-hegy alatt hatalmas sánczokat emelt; több ezeren dolgoztak a sánczokon rangkülönbség nélkül, férfiak és nők, köztük Jókai is nejével.

1849 január elsején, a moóri csata után, Jókai is Debreczenbe menekült nejével. Itt is hirlapirással tartotta fenn magát; február 22-én meginditotta az Esti

Lapokat, melyet az alkotmányos irany független képviseletére alapitott a radikálisok főorganuma, a Márczius Tizenötödike ellen. Midőn április 14-én az országgyülés egyhangúlag mondotta ki a detronizálást, Jókai is radikálissá lett és már előbb (április 3-án) a respublica mellett nyilatkozott. A mint honvédeink Budavárát bevették, a kormány és az országgyülés Pestre költözött: Jókai is ott adta ki az Esti lapokat és a Pesti Hirlap szerkesztését is átvette. Mind a két lapnak egyedüli törekvése a haza védelmére való buzditás volt. A kormány egy hónap mulva azonban az osztrák és orosz hadak előnyomulása miatt Szegedre, onnan pedig Aradra tette székhelyét. Jókai is követte azt mindkét helyre. A világosi katasztrófa után menekülését Rákóczy János, Kossuth rokona és titkára mozditá elő, a ki kocsit, lovat vett, felöltözött kocsisnak, felvette Jókait utasnak és vakmerően keresztül hajtott a szembe jövő orosz táboron. Gyulán találkozott ismét nejével és vele együtt menekült tovább a borsodi Bükk rengetegeibe. Tardonán, az erdős hegység elrejtett völgyi falujában, Csányi Béni földbirtokosnál vonta meg magát és itt élt, leginkább festéssel foglalkozva, ötödfél hónapig. Jókainénak sikerült egy Klapka-féle komáromi menedéklevelet szerezni, mely Jókai Mór, mint Klapka által kinevezett honvédhadnagy számára állittatott ki s a melyet Szathmáry Zsigmond (Szigligeti testvére) honvédkapitány küldött el Jókainénak. Élete így meg volt mentve, de az ovatosság nem volt felesleges. Pestre csak később, Kovács János neve alatt Miskolczon szerzett útlevéllel tért vissza, s még itt is több hónapig részint neje lakásán, részint a budai hegyekben Adliczer vendéglőjében rejtőzött. Az irodalom férfiaival szemben a katonai kormány kiméletes volt; azonban egy Hegyesi nevű magyar közvádló 34 irót, köztük Jókait is halálra jelölt ki; de Kossalkó János államügyész, terjedelmes emlékiratban megvédte őket, kimutatván, hogy az irodalom nem vezette a forradalmat, csupán visszhangja volt

a közérzésnek. Így volt lehetséges, hogy az 1850. irodalmi művek közt Jókai (Sajó álnév alatt) munkái is megjelenhettek, elébb a Szilágyi Sándor által szerkesztett Magyar Emléklapok, Pesti Röpívek és Magyar Írók Füzetei-ben közölve.

1851-ben élénkebb irodalmi élet kezdődött, Jókai már saját neve alatt dolgozgatott Vahot Imrével szövetkezve, kinek Remény czímű folyóiratába írt és félévig szerkesztő társa volt. Minthogy lapszerkesztésre nem kapott engedélyt, 1853—54-ben a Festetics Leo gróf alapította Délibábnak lett főmunkatársa és névtelenül szerkesztette is a lapot, melybe sokat írt.

1854-től Jókai tevékenységét jó részben az akkor megindult Vasárnapi Ujságnak szentelte; a lap eszméje is Jókaié volt, de szerkesztője nem lehetett, tehát főmunkatársa maradt. Jókai már ekkor igen népszerű volt a magyar irodalomban. A Hölgyfutár már 1854-ben megírta, hogy Jókai ekkorig 45 kötetet írt 611 ívvel.

1853 május elején Jókai meglátogatta Erdélyt és ott több hetet töltött.

1856 márczius 13-án halt meg édes anyja Komáromban, 66 éves korában.

1856-ban alapította a Nagy Tükör czímű humorisztikus képes folyóiratot.

1858 augusztus 21-én az első humorisztikus hetilapot, az Üstököst.

1858 deczember 15-én a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai sorába választotta (1861. deczember 20-án rendes tag lett és 1883. május 17-én tiszteletbeli, 1892-ben pedig igazgató-tag); a Kisfaludy-társaság 1860. julius 15-én szintén tagjának választotta. A mint az összbirodalom kudarczai után a nemzet ismét felszólalhatott eltiport jogai mellett és megtagadott alkotmányáért, Jókai a politika terén is buzgó munkásságot fejtett ki.

Az 1861-iki országgyülésen, mint a siklósi kerület kép-

viselője, a határozati párthoz csatlakozott, május 24-én mondott beszédével avatta fel magát parlamenti szónokká.

1858-tól a Magyar Sajtónak volt főmunkatársa s 1862-ben szerkesztését is átvette.

1863-ban maga alapitotta a Hon czímű nagy politikai napilapot. Alig állott fenn a Hon öt hétig, abban február 7-én Zichy Nándor gróftól Alapkérdéseink czímű czikk jelent meg, mely alkalmul szolgált Pálffi Móricz helytartónak, hogy a sajtót megfélemlítse; perbe fogták a szerkesztőt is, meg az írót is; február 17-én a katonai törvényszék meghozta az itéletet; csendháborítás czimén Jókait egy évi nehéz börtönre, vasban, nemessége s 1100 forint biztosíték elvesztésére, Zichy Nándort szintén egy évi nehéz börtönre vasban, továbbá grófi s kamarási méltósága elvesztésére ítélte. Április 23-án Jókai (pár héttel rá Zichy Nándor is) a budai József-kaszárnya kazamatájába vonultak be, fogságukat eltöltendők. Parancsnokuk Haymerle kapitány, a későbbi külügyminiszter öcscse, igen elnéző volt a foglyok iránt; és egy hónap mulva Ő felsége kegyelméből visszanyerték szabadságukat.

1865-ben Jókai ismét a siklósi kerület mandátumával jelent meg az országgyülésen.

1867 után is előkelő tagja volt a «balközép»-nek, benső barátja s híve Tisza Kálmánnak. Ugyanebben az évben alapította az «Igazmondó» czímű politikai néplapot, melyet 1879-ig szerkesztett.

1869-ben a budapest-terézvárosi kerületben megbuktatta Gorove István minisztert; 1872-ben azonban kisebbségben maradt ugyanott Radocza János deákpárti jelölt ellenében. Ekkor a dárdai választó-kerület tisztelte meg őt bizalmával.

1874 február 18-tól márczius 4-ig Jókai Prágában és Berlinben volt, hol Bismarckot is meglátogatta.

1875-ben Jókai a balközépi párt kebelében a fúzió

érdekében felszólalt, miután az idők tanulságai meggyőzték róla, hogy a Deák Ferencz által teremtett alapon biztosan áll Magyarország független államisága s ezentúl mint az új szabadelvű-párt tagja vett részt a törvényhozásban és dolgozott mint journalista. (Az 1875—78-iki országgyülésen a budapest-józsefvárosi, az 1878—81-ikin az erdélyi Erzsébetváros, az 1881—84-ikin az illyefalvi kerület, 1884—92-ig Kassa város képviselője volt, 1892—1896-ra Krassó-Szörénymegye oraviczai kerületében választatott meg és 1896-ban Karczagon kisebbségben maradt.)

1876-ban a Petőfi-Társaság elnöke lett. Ugyanabban az esztendőben Felső-Olaszországba utazott és ott két hetet töltött, hogy Egy az Isten czímű regényéhez tanulmányokat tegyen; augusztus 12-én erdélyi útjából visszatérve, Teleki Sándor grófhoz rándult Koltóra, innét Nagybányára.

1876-ban a királytól a Szent István-rend kis keresztjét kapta.

1879 augusztusba esik vágvölgyi utazása.

1881 január 4-én érkezett a székelyekhez.

1882-ben lapja: a Hon a Csernátoni Ellenőrjével összeolvadt és belőlük Nemzet czímmel új kormánypárti lap lett. Ennek Jókai kezdettől fogva főszerkesztője. (Az Üstököstől 1880-ban vonult vissza.)

1883-ban tanulmányutat tett Lőcsén, Betléren és egyebütt is Gömörmegyében.

1885-ben Rudolf trónörökössel jutott ismeretségbe. Ekkor indult meg t. i. Az osztrák-magyar monarchia írásban és képben czímű vállalat, és a trónörökös Jókait bízta meg a magyar kiadás szerkesztésével és e munka gyakrabban hozta őt érintkezésbe a nagyrahivatott fejedelmi sarjjal. A királyfi váratlan halála mélyen lesujtotta s kegyeletének kifejezést adott az akadémiában fölötte május 5-én tartott beszédében.

1886 április 18-án egy napot töltött Boszniában a doboj-szimánházi vasut megnyitásánál.

1886 november 20-án vesztette el nejét és fájdalmára Olaszországban keresett vigaszt.

A magyar közélet, irodalom és társadalom megújuló ovátiókkal ünnepelte a költőnek 50-ik és 60-ik születésnapját.

1894 január 6-án volt ötven éves irói jubileuma.

1897 január 23-án Ő felsége a főrendi-ház tagjává nevezte ki.

JÓKAI A MAGA IRODALMI MUNKÁSSÁGÁRÓL.*

Tavaly múlt negyven éve annak, hogy a legelső elbeszélésem az olvasóközönség elé került. A czíme «Istenitélet». Pályamű volt: «egy» arany jutalmat nyert s megjelent a «Tavasz» czímű almanachban. Azóta nagyon sokat írtam: hogy mennyit? magam sem tudom megmondani. Körülbelül ilyenformán állnak az activáim. Az Athenæumnál van 66 kötet első kiadásbeli újabb munkám; a Franklin-társulatnál 112 régibb, népszerű kiadásban; Pfeiffer István kiadónál (a most sajtó alatt levővel) 50, Révai testvéreknél 7, Stampfel Károlynál 6, Ráth Mórnál 2, Abafinál 1. Saját kiadásomban 7. Azonkívül 4 kötet költemény, 4 kötet színművek, 2 kötet Magyar nemzet története; az Üstökösben, Honban szórványosan megjelent mindenféle apróbb munkáimat adom ráadásba.

Hogy lehetett ennyit összeírni?

Legelőször is az rá a válaszom, hogy *negyven év szép idő!*

Azután pedig micsoda negyven év!

Négy olyan különböző korszak egymásutánja, melynek minden eszmejárása különbözik, elüt a másikétól.

Gyermekkorom emlékei visszahatolnak egész a napoleoni világharczok korszakáig: a magyar insurrectióig. Apám maga is ott verekedett Győr alatt a francziákkal, mint nemesi hadnagy. Még én láttam azokat a nyugal-

* «Negyven év visszhangja» czímmel írta Jókai ezt a tárczát, a mikor irói működésének negyvenéves jubileumát akarta a nemzet megülni.

inazott huszárfőstrázsamestereket, a kik egy elveszthetetlen golyóval a lábukban, s azokat a nagy vállalkozókat, a kik egy (nagyon is elveszthető) millióval a zsebükben jöttek haza a világháborúból; s hallgattam a történeteket, a mikben maguk is résztvettek, a «kend az Alvinczy?» adomáját (a sárkánytalan puskával), a «retirálj, Komáromig meg se állj!» gúnydalát, a meses korszakot, a mikor Komáromban volt az udvar: Még láttam azt a csodaszép hölgyet, a kiről az «Aranyember» legendája szól: egykor császári kegytől fölemelve, aztán elfeledve, megvénülve. Még én találkoztam azokkal a mult századbeli senátorokkal, a kik a czopfot megtartották, csakhogy a nyakravalójukba kötve viselték. Még én ismertem azokat a magyar embereket, a kik az arczukat simára borotválták, de hozzá kuruczöltözetben parádéztak. Hát azokat a polgárokat, a kik egyenruhában jártak, hogy az öltözetükről meg lehetett őket ismerni: ez a szabó, ez a molnár, ez a csizmadia, ez a takács!

Aztán még olvastam azokat a könyveket, a miket csak leírni volt szabad, de kinyomtatni nem; néhányat még most is tartogatok.

Talán el sem hiszik már, hogy ilyen korszak is volt valaha.

Jött helyébe a másik; az ébredés, az újjá alakulás kora. Táblabiró kornak csúfolják mai nap. *Pecsovicsokról* beszéltek és *Kubinszkyakról.* Két nagy tábor volt. Fegyvere, zászlója, vezére sok! Ütközeteik nagyok! — Úgy elmultak, mint egy álom! A történetiró feljegyezte küzdelmeiket; de hova lettek azok a tarka képek, a mikben az élet nyilatkozott?

Szétfútta őket a szabadságharcz: következett rohammal a forradalom, a népátalakitó fordulat, a meses harczok, a mámoritó diadalok, a kétségbeesés; azután az elnyomatás, a hősi ellenállás a néma türelemben, a világháboritó reménykedés. Ezer ellentétes helyzet, indulat, fogalom: de a korszak minden eleme ugyanaz: ma hősök, holnap

földönfutók; ma a rémület szörnyetegei, holnap a nevetség karrikaturái; népvezetők, aztán rabok; nagy urak, aztán földönfutó koldusok; rablókalandorok, s népmesék hősei, a sorstól jobbra-balra forgatva; óriási katastrofáktól letiporva s megint fölelevenülve, egymással szembeállítva. Egy lehetetlen korszak. Átélni is nehéz: átérezni még nehezebb.

Fátyol takarja már! — S most megint egy új «Maëlstrom» ragad bennünket magával; a mi egészen elválik attól a jeges tengertől, a mit hátrahagytunk; a szikláktól, a forgatagoktól.

Ennek a négy különböző korszaknak minden eseménye, minden alakja átvonult a szemem előtt. Kicsiny pont voltam benne, de mindenütt ott voltam.

Jártam a korszak legnagyobb hőseivel együtt diadal útjaikon s futottam futó betyárokkal együtt úttalan pusztákon, mocsarak, erdők sűrűjében; ott voltam Bécs város és Budapest ostrománál, a bombatűz közepett, s a feldúlt Komárom romjai közt; s láttam a világot a fejemre szakadni Világosnál; ettem czigány bográcsából s királyi asztalok ezüst tálairól; voltam szegény ördög, a ki zsidógyerekeket tanít magyar nyelvre havi két forintért, s voltam bankelnök, a ki százezrekkel hajigálózik; volt a nyakamon kötélhurok és érdemrend-szalag; megdobáltak koszorúval és sárral; hallottam magamat hivatni írókirálynak és Kossuthkutyának; huszonhárom esztendős koromban egy év alatt csináltam forradalmat, háborúba mentem és megházasodtam; — egyiket se bántam meg . . .

És a míg ezt a földglobust, a minek Magyarország a neve, annyiszor körülkerültem, mennyi alakjával kellett megismerkednem az egymást váltó kornak! élők és halottak nekem modellt álltak: hívásomra most is előjönnek, változatosságban kifogyhatatlanok. Emlékkönyveimben annyi tárgy van följegyezve, hogy egy másik negyven év sem volna elég azokat mind feldolgozni.

De őszintén be kell azt vallanom, hogy segítségem is van. Maga a közönség. A mi csak jellemző adat, ötlet fölmerül a napok történetében, azt nekem mindenünnen beküldi maga az ismeretlen jóbarát. Sok éven át az általam szerkesztett humoristikus lapot úgy szólván maga a közönség írta tele; s ezeken a lapokon van a magyar népélet minden rétegeiben s fázisaiban ismertetve. Azontúl jó barátjaim közé számíthattam olyan szellemi kincstárnak nevezhető nagy alakjait a magyar közéletnek, mint Deák Ferencz és Nyáry Pál, a kik élő krónikásai voltak a magyar világnak, a legalantabb rétegektől a legmagasabbakig. Én bennük az én porrá lett aranybányámat siratom.

Azonkívül, akármerre járok az országban, jóakaróim mindenütt elém hozzák azokat a hagyományokat, történeteket, a mik a vidékhez vannak kötve; régiségbuvárok, történettudósok figyelmeztetnek a historiai események közé beszövődő regényes episodokra; nyomába igazítanak rejtélyes, titokszerü alakoknak; úgy hogy mondhatnám, hogy az egész magyar nemzet együtt dolgozik velem.

Igaz, hogy ez a közremüködés csak olyan, mint mikor Liszt Ferencznek a figyelmét megragadta ez a népdal: «nem ettem én ma egyebet, fekete retket, kenyeret!» s csinált belőle egy nagyszabású oratoriumot. Én is csak egy akkordot kapok meg, egy végső katastrophát, s ahhoz kell hozzá divinálnom a megelőző regényt.

Ez a mesterség pedig így megy.

Elmondom az egész titkomat: utánam csinálhatja akárki.

Vagy egy vezéreszmém akad, vagy egy történelmi adatom, vagy egy lélektanilag megoldatlan eseményem az életből. Ez ötlet, véletlen, ajándék, lelet.

Akkor ehhez meg kell találnom az alakokat, a mik ezt a történetet keresztül viszik. Ez már tanulmány. Sok munka, buvárkodás, megfigyelés, megválogatás kell hozzá. Útmutató a korszak; de még arra is rá kell előbb találni,

mert nem minden mesét lehet akármely korba áthelyezni. Annak a kornak a szokásait, hangulatát, fogalmait, uralkodó eszméit, divatját, néha még a nyelvét, kifejezéseit is át kell tanulmányozni; gyakran a történet helyszinét beutazni, tájak, viseletek rajzait felvenni, műhelyek titkait tanulmányozni, szaktudósoktól leczkét venni, stb. stb.

Mikor aztán ez megvan, akkor maguknak az előteremtett alakoknak kell kidolgozniok a regénymese egész szövevényét. Itt már nem segit senki: egyedül a fantázia. Akkor belehelyezem magam az egyes alakoknak a kedélyhangulatába: iparkodom bennük élni. A gyilkosnak, az árulónak, a kéjencznek, a zsugorinak a lelki állapotját épen úgy a magamévá teszem, mint a szenvedőét, a kétségbeesettét, a haragos boszúállóét. Ilyenkor ha a családom tagja, vagy a legkedvesebb barátom háborgat is, roszúl esik; lehet, hogy akkor éppen zsarnoki kedvemben talál, indulatos vagyok, vagy elérzékenyülök, a könyekre fakadásig; vagy az egekben járok és gyönyörködöm. Egy ajtónyitás, s az egész hangulatnak vége van. Újra kell kezdeni. — Bele kell melegednem a tárgyamba: a nélkül is lehet ugyan írni, hidegen, kiszámitva; hanem olyan munka is az aztán. Lehet, hogy szabályszerűbb, de én azt akarom, hogy az olvasó érezze azt a meleget, a mi engem hevített.

Ülve soha sem gondolkozom, hanem járkálva. Előbb az egész hosszú regényt apróra kidolgozom a fejemben, a legrészletesebb dialogokig (kivéve a leíró részeket). Ilyenkor a fantázia átveszi a memoria szerepét s az egész munka úgy készen van a fejemben, hogy le tudnám diktálni. Hanem diktálni nem szeretek; mikor dolgozom, nem akarok emberi arczot látni. Mikor aztán leülök, akkor egyszerre megirok egy nyomtatott ivet; de megesik, hogy kettőt is, egy szó kitörlés, igazitás nélkül. S hogy valósággal a képzelet pótolta az emlékezetet, bizonyitja az, hogy egy év múlva már úgy olvashatom a regényemet, mint valami idegen munkát, nem tudom, mi van benne, s na-

gyon kiváncsi vagyok rá, hogy a regényhősöm hogy fog kigázolni abból a hinárból, a mibe belelovagolt?

Ha hibásak a regényalakjaim, az a hibájuk, hogy nem látom őket; mert bennük vagyok. Ha kívülről mintáznám őket, lehet, hogy jobb lábon állnának; — de mi lenne a szárnyaikból?

Már ezt a hibámat meg nem javíthatom. Vénebb leszek, de okosabb nem. Igy kell azt a közönségnek elfogadni, a hogy megvan negyven esztendő óta.

Nem tartom semmi érdemnek, hogy sokat dolgoztam: nem követelek érte se a jelenkortól, se az utókortól semmit, még azt sem, hogy olvassák. Magamnak irtam: gyönyörüségem volt benne. Ez volt a világom, életemnek titka, utamnak vezetője, nagy bajokban vigasztalóm, balsors csapásai között védelmezőm, jobb idők reményét, megnyugvást, új erőt új küzdelmekhez ez adott, ez az íróasztal; elvesztett vagyont ez adott vissza, rámtámadó ellenségeket ez vert vissza; az életet újra kezdeni ez buzdított. Negyven éve beszélgetünk egymással, s még mindig van egymásnak valami mondani valónk. Sok jó volt, a mit szerettem ezen a világon, sok elmúlt már belőle: a többit itt kell hagynom. Megnyugszom benne. Hanem hogy az íróasztalomat itt kell hagynom: azt sajnálom.

S ha már ennyire mentem az emlék-szellőztetésben, hadd mondjam el azt is, hogy lettem én regényíróvá.

Előrebocsátom, hogy fatalista vagyok, omenekben, prædestinatióban hiszek: a földöntúli világ, az életentúli élet, az érzékektől felfoghatatlan lények befolyása sorsunkra, meggyőződés nálam. Egész életemen át annyi rendkivüli csoda által szabadultam meg magam kereste veszélyekből, hogy egészen theosophistává lettem.

Maga a családomnak a czimere is egy kész regény. Ütközet volt a magyar király és a török vezér között. Egy fiatal zászlótartó felfedezi a királynak, hogy a spanyol tüzérek meg vannak vesztegetve az ozmanoktól: szándékosan rosszúl lőnek. «Lőjj te jobban!» mond neki a király.

Erre a zászlótartó odalép az ágyúhoz, czélbaveszi a török vezér sátorát s úgy odatalál a szakállas golyóval, hogy a vezér halva terül el. Ez mind le van festve a czimerpaizsunkon: a zászlótartó az ágyúval a veres mezőben, alatta a török tábor a félholdas sátoraival, a vezér a középsátorban: csak egy fiatal hajadon hiányzik még (az én præsumtiv ősanyám), a ki a koszorút a hős zászlótartó fejére feltegye, s kész a regény.

Ezt hallottam én elbeszélni, mikor még nagyon kicsi gyerek voltam, az édes apámtól. Neki is voltak költői, művészi hajlamai. Emlékezem azokra a jó vastag papirosra írt verses könyveire, a mikhez igen jellemzően rajzolt és kiszínezett alakok is voltak festve. Meg volt neki Blumauer travestalt Aeneise is, saját rajzaival illustrálva; s milyen szépeket tudott nekem mesélni a «Szalonna várról», — «Csalóka Péterről», — «Hüvelycsik Palkóról» — a «farkas komáról», — meg a «jövendőmondó czigányasszony»-ról az insurrectio alatt! — Hanem a hivatala egészen mostoha talaj volt a költői és művészi hajlamokra. Ügyvéd volt és a városi árvavagyon pénztárnoka. Ezekhez az ellentéte kell a poézisnek: s nála az is megvolt. A rendszerető pontosság.

Visszaemlékezem rá, hogy egyszer kis gyermekkorombban felvitt magával az apám a városházára, a hol a hivatala volt, s megmutogatta a nagy vasládákat, a mik mesterséges zárakkal nyiltak fel, s azokban azt a sok mindenféle csillogó és penészes pénzt. Egy hivatalnoktársa is jelen volt, az ellenőr. Egy gömbölyű fatányérban álltak a legkisebb ezüst pénzek, ötkrajczárosok. «No, végy el belőle magadnak egyet!» mondá az ellenőr. Szép fényes újveretű pénzek voltak. — «Nem szabad, *az a másé*» mondám. «Igen, de én a helyett egy ócska ötöst teszek vissza a magam zsebéből», biztatott a jószívű gyermekbarát. Erre aztán bátorságot vettem magamnak egy ötöst kiszemelni a sok közül. De nagyon égette én nekem az az ötös a markomat. Mégis csak olyan pénz ez, a mi az én apám

gondviselésére van bizva. Mikor senki se nézett oda, visszatettem az ötöst a tálkába. Mikor az apám halálával a számadásait és a pénztárt átvették: öt krajczárral többet találtak benne a kimutatásnál. Ez az én visszalopott ötkrajczárom volt. És én annak az ősömnek a *véres kezére*, a ki egy török basát ölt meg, nem vagyok büszke; de az apámnak a *tiszta kezére* az vagyok.

Milyen angyali élet volt annál a mi házunknál! Soha sem hallott ott egy haragos szó. Testvéreim szerették egymást, engemet még jobban. Mikor kis gyerek voltam, iskolába mentem, Eszter nénémnek a házajtóból utánam kellett addig nézni, míg az iskola kapuján befordulok. Nagyon félénk voltam. Három tárgya volt különösen félelmem fantáziájának. Azok a nagyszakállú zsidók, — azután a veszett kutyák — és az élve eltemettetés. Ez az utóbbi rém annyira üldözött, hogy egy kis papírra felírva szüntelen a derekamra kötve hordoztam a *végrendeletemet*, (8 éves gyerek), a miben arra kérem az anyámat, hogy ha meghalok, ne temettessen el felbonczolás nélkül. — Leghamarabb kibékültem a zsidókkal: az élve eltemettetéstől nem rettegek, halva se temetnek már el engem! hanem a kutyáktól még most is félek s bot nélkül nem járok az utczán.

Az elemi iskolában volt egy kedves tanítóm, Székely János; leczke után sokszor ott tartott s mesélt nekem régi szép adomákat Mátyás királyról, Mária Theresia udvari bolondjáról, találós meséket, a mik közül egyre emlékezem: «az elseje mindig *fur*; a vége, *lány* előtt csipked s szúr: ha kitalálod is furcsa, ha nem találod is «furcsa». Ez aztán arra buzdított, hogy én is csináljak találós mesét: még pedig versben. Az első siker arra buzdított, hogy még merészebb kisérletet tegyek. Volt egy utczán járó bolond a városban, a ki mindig azt kiabálta, hogy «urak a papok!» (nem is volt egészen bolond). Erről írtam verset. Egyszer odafenn járt Komáromban Tóth Lőrincz, akkor épen a tudós akadémiától pályakoszorúzott költő, (Komá-

rom a poéták házája); meglátta az én két versemet, elhozta Pestre, kiadatta az egyiket a Regélőben, a másikat a Társalkodóban, aláanyomtatva az egész nevem prædicatumostól, az életkorommal együtt: kilencz éves. — Ez volt a fátumom. Ezzel el voltam jegyezve a muzsának. El volt döntve, hogy nem lesz belőlem se szolgabiró, se vicefiscalis. — Még egy másik múzsának a nyomai is keresztezték az útamat, a festészeté; tollrajzaim közül egy, a mit 14 éves koromban rajzoltam, szintén a nyilvánosságnak lett átadva (Tóth Ferencz, ref. superintendens arczképe) s sok olajfestményű arczkép heverhet még, ha emlékezik még rájuk valaki, tőlem, a világban; hanem ez nem volt komoly szenvedély.

Tíz éves koromban a szülőim *cserébe adtak.* Kedves patriarchalis szokás volt ez; két család összebeszélt: az egyik lakott Pozsonyban, a másik Komáromban; az egyiknek a gyermekei nem tudtak magyarul, a másiké németül: kicserélték őket. Családi gond, jó iskola egyforma mind a két helyütt. Pozsonyban Zsigmondy tanár fiai és leányai voltak az én testvéreimnek és nekem a helyetteseim Komáromban. Nekünk is, azoknak is, mindenikünknek volt így egy «édes anyja», meg egy «liebe mutter»-je. Úgy tekintettük egymást, mintha testvérek volnánk. Az akkori tanrendszer mellett már a 11 éves gyermekeknek kellett tanulni a poezist, prosodiát, természetesen latinul, ornata syntaxist! Aztán meg a kegyetlen görög nyelvet. De mind hasznát vehetni annak!

Mikor Pozsonyból hazakerültem, már akkor az én feledhetetlen jó apámat halálos betegen találtam. Még abban az évben meg kellett ismernem azt a megmérhetetlen nagy fájdalmat, a mi az árvaságra jutás. Ez annyira összetörte a lelkemet, hogy halálos beteg lettem utána. Csak áldott jó Eszter néném ápolásának köszönhetem, hogy megmaradtam. Itt hozta elém (ismét) a sors azt a férfiut, a kinek befolyása egész életemre kihatott, Vály Ferenczet. Elébb tanárom volt. Később sógorom lett, ki nénémet

elvette. Puritán szigorúságú ember volt. Sok oldalu tudományos miveltséggel birt. Nem csak azt tanitotta, s nem csak azokban a tanórákban, a mik kötelezett tantárgyak és órák voltak, hanem mindenfélét, a mi az életben hasznos, a mi a miveltséget kiegésziti. Reggeltől estig foglalkozott a lélekmiveléssel. Senki sem sokallta meg. Úgy tudott tanitani, hogy az gyönyörüség volt. Egy évben előszedte velem a gymnasium könyvtárából a nagy incunabulákat, s azokból készittetett velem tanulmányokat, s három év alatt megtanitott francziául, angolul és olaszul. Igaz, hogy mindennap télen-nyáron öt órakor reggel már ott kellett lennem az ő irószobájában; de azt meg is szoktam, úgy hogy most is mindig hajnalban kelek fel s tiz óráig dolgozom: mikor más ember felkel, már akkor én elvégeztem s járok a publicum officium után.

Ez alatt mindennapi gyakorlataim voltak a rhetorica és poézis feladványai; de azok (hála Istennek!) mind elégtek a padláson Komárom bombáztatása alatt; nem kell rettegnem, hogy valaha kinyomtatják.

Tizenhét éves koromban a pápai főiskolába küldött el szeretett jó anyám, a hol akkor kitünő tanári kar volt: Tarczy, Bocsor, Stettner; mind elsőrendü tudományos capacitások, a kiknek az előadásait nem «muszáj»-ból hallgattuk, hanem a tudvágytól hevitett ifjui lélek vonzódásával. És miután (ismét) a sors olyan kortársak közé hozott, a kiknek a szelleme versenytérre kényszeritett. Ott voltak Kerkapolyi, Petőfi, Petrich Soma, Gondol Gábor, Bárány Gusztáv, Bathó Bálint, Gaál Péter: mind nevek, a miknek a betüi maig is fényesek. Ott volt «Képző-társasága» a fiatalságnak, a hol hetenkint irodalmi müveket olvastunk fel, azokat birálatra kiadtuk, a birálatokat is felolvastuk: ebben az évben egy «Tavasz» czimü almanachot is szerkesztettünk s akadt rá kiadónk: ebben jelent meg az *első elbeszélésem.*

Ekkor tele voltam egészségtelen képzelődéssel. A miket írtam, csupa világfájdalom, embergyülölet, sentimentalis

érzelgés; rendkivüli, hihetetlen esetek hajhászása; a mihez járult még az is, hogy testileg is sokat szenvedtem. Folyvást fájt a mellem: elhitettem magammal, hogy tüdővészben vagyok. Jó anyám azt hitte, hogy a pápai éles levegő és meszes víz a bajom, s elküldött az áldott levegőjü alföldre, Kecskemétre, a jogi tanfolyamra. Áldott legyen érte! Mert itt lett belőlem ember; e derék tősgyökeres magyar városban: és különösen itt lett belőlem magyar iró. Itt ismertem meg az igazi népéletet, a maga kifogyhatatlan változatosságában; a néphumort, a puszták világát, egész irói müködésemnek az alaphangulatát itt sajátítottam el, s a mellett testileg is megerősödtem: elmúlt rólam a mellbaj, a világfájdalmas bolondságok, új vért, új szívet kaptam, és kedvet a munkához. — Tizennyolcz éves voltam, mikor az első drámámat írtam Kecskeméten, a minek a czíme *«Zsidó fiu»* (tárgya: Fortunatus Imre, II. Lajos pénzügyérе). Ezt a művemet Petőfi másolta le, minthogy pályamű volt, idegen kéz írásának kellett lenni; s az akadémiai pályázaton *dicséretet* nyert e drámám, sőt öt szavazat közül kettő: Vörösmarty és Bajza, a száz aranyos pályadijra ajánlotta azt. A munkának természetesen nagy hibái voltak. Vörösmarty és Bajza atyai szeretettel hívtak oda magukhoz és nem restelltek naphosszant fáradozni velem, hogy ezeket a hibákat kiigazítani segítsék. (Ugyan ki tenné ezt meg a mai világban fiatal iróval?) Utoljára azt mondtam: «Irok én ennél jobbat, menjen ez a semmiségbe!» S a «Zsidó fiu» soha sem jelent meg. Most már sajnálom, hogy elpusztítottam. Azt tudom, hogy jó jambusokban volt írva. A tárgyát később feldolgoztam «Fortunatus» czím alatt novellának.*

Tizenkilencz éves koromban írtam az első regényemet, a *«Hétköznapok»*-at. Az egész kecskeméti visszaemlékezés; zabolátlan fantázia szüleménye; de itt-ott olyan

* Azóta Gyulai Pál barátságos utánjárása mellett az elveszettnek vélt kézirat kezemhez jutott. *J. M.*

leírásokkal, hogy most nem tudnék hasonlót írni. Ezt Hartleben adta ki, Nagy Ignácz ajánlatára, igen tisztességes tiszteletdij mellett. — Azontúl aztán nem kellett nekem többet a prókátorság. Maga a principálisom, a derék Molnár József ajánlotta Heckenastnak kiadásra a két első kötet novellámat: «*Vadon virágai*» czím alatt. Azok közül az *első* novella, «*Sonkolyi Gergely*», hat kiadást ért meg, s angolra is lett fordítva (Hungarian sketches. Mr. Stuart).

Húsz éves koromban már állandóul Pesten laktam s tagja voltam a Petőfi által tervezett «*tizek társaságának*», melynek irodalmi missiója volt; de nem kezdett hozzá.

Petőfi befolyása nagy tényező volt pályám kezdetén. Az ő fényes sikerei buzdítottak engem is. Bámulói voltunk mind a ketten a franczia romantikusoknak, azután Shakespearenek, Byronnak, Shelleynek; — első müveimen észrevehető a Hugo Viktor és Sue Jenő bálványozása; csak a humorisztikus munkáknál érvényesül valami önállóság. Kerestem a rendkívüliségeket, a soha meg nem történteket. Ambitióm volt, olyan helyeken járni, a hol még pegazus patkója nyomot nem hagyott.

Ekkor szólított fel Frankenburg az általa kiadott «*Életképek*» szerkesztésének átvételére. Huszonkét éves voltam. Nem a magam érdeme, hanem a közreműködött írótársaké, hogy bátran elmondhatom, miszerint annál becsesebb évfolyamai magyar szépirodalmi lapnak nem voltak, talán nem is lesznek. Olyan irodalmi csillagzatok, mint Petőfi, Arany, Vörösmarty, Tompa egyszerre, egymás mellett, körülvéve Jósika, Gyulai, Szász, Lévay, és annyi más ifju tehetségtől. Hanem engem a lapszerkesztés elzsibbasztott. Költő és szerkesztő egyszerre nem lehet valaki. Lehet, de rossz lesz, vagy az egyik, vagy mind a kettő.

Jöttek aztán az 1848-iki martiusi napok.

Akkor kezdtem lenni huszonhárom esztendős.

Hogy mit csináltunk ezeken a napokon, az más lapon

van megírva; annyi bizonyos, hogy a forradalom egész más irányt adott az eddigi költői működésnek.

Engem is ragadott magával Petőfi, mint Phætont a világgyujtogató napszekér.

Szerencsémre, hogy (ismét) a sors összevezetett ugyanekkor egész életemnek jó nemtőjével, a feleségemmel: akkor még Laborfalvy Rózával.

Maga is egy rendkívüli tehetség: az előadó művészetben párját nem találó alak; erős, önálló lélek; a mellett széles tanulmánynyal, ismeretgazdagsággal megáldva, akarata aczél, hanem a szíve arany.

A mi életemben sikernek nevezhető, annak legnagyobb részét neki köszönhetem.

Nem beszélek életem regényéről, a minek ő volt vezérfénye, s azt hálával kell elismernem; a ki elolvassa *Politikai divatok* czímű regényemet, ott a főalakban sokszor ráösmerhet. Hogy keresett fel bujdosásomban, hogy szabaditott meg ezer veszély közül, hogy jött velem fényes életmódból hosszú nyomort, üldözést, halál-rettegést viselni a szabadságharcz alatt? ez mind az *embert* illeti csak; de hogy mi befolyást gyakorolt egész irodalmi működésem irányzatára, arról műveimnek egész sorozata beszél. A mi láng van bennük, az az ő szikrájánál gyúlt meg. Egy írónak a kedély az, a mi az eső és napsugár a kertésznek: mesterség, üvegház pótolja mind a kettőt; de a zamatot csak amaz adja meg. S ezt a kedélyt köszönhetem az asszonynak.

Annak, hogy olyan sokat dolgozom, az egyik oka az is, hogy szeretek otthon lenni.

S hogy még egyet megvalljak, még a birálóim legelsőjét is tisztelem az én asszonyomban. Az ő itélete nekem oraculum.

És én egyátaljában nagyon tisztelem a birálókat. Köszönöm, ha velem foglalkoznak, s tanulok tőlük. Petőfi mindig beczézett, annak minden nagyon jó volt, a mit írok. Ez elrontja a fogat. A kritika keserű, de gyógyít.

Sokat köszönök Gyulainak, még többet Aranynak és Keménynek, a kik, ha nem nyilvánosan is, de magánhasználatra szánt bírálataikban olykor kegyetlenül bántak velem, s nagyon jót tettek vele.

Azonban az író hiába dicsekedik Apolló kegyeivel, ha a főszemély nincs az oldala mellett: a kiadó. Horatius Flaccus idejében Mæcenas, atavis edite regibus! Én professionatus író vagyok negyven év óta. Szépirodalmi munkáim jövedelméből élek, tisztességesen, jogosult igényeimnek megfelelő módon. A kik ebben segédkezet nyujtanak, a kik a közönség részvétét számomra fentartják, terjesztik, méltók rá, hogy hálás emlékezettel chronologiai sorban felemlítsem őket. Magyar kiadóim voltak: Hartleben Adolf, Heckenast Gusztáv, Emich Gusztáv, Müller Adolf, az Athenæum, a Franklin-Társulat, Pfeiffer Nándor és István, Ráth Mór, Révai testvérek, Stampfel Károly, Abafi — és a Nemzeti Szinház. Munkáimból magyar nyelven mintegy két millió kötet számra menőt terjesztettek el.*

De a mit még kevésbbé hagyhatok felemlítés nélkül, ez azon külföldi kiadók és fordítók megbecsülhetlen barátsága, a melylyel ők egy ilyen kis «anonym» nemzet troglodyth írójának a műveit a földrészünket lakozó minden nemzet nyelvén megismertetni törekedtek. Angol, német, franczia, hollandi, dán, svéd, lengyel, orosz, finn, spanyol,

* Ebbe csak az önálló munkáim vannak beleértve, azokon kívül vannak az általam szerkesztett hirlapokban megjelent munkálataim. Életképek 1847—48. III kötet; ugyanaz 1876. I k. Esti Lapok I kötet. Délibáb 1863—64. III k. Nagy Tükör 1857. I k. Üstökös 1858—1880-ig. XXIII k. Magyar Sajtó 1862. I k. Hon 1863—1882-ig XL k. Igazmondó IV k. Kakas Márton albuma II kötet; összesen hetvenkilencz kötet: meg a politikai röpiratok, a miknek se a számára, se a czímére nem emlékezem.

A regényeim közül legtöbb példányszámban adták ki a «Kárpáti Zoltán»-t (13,000), *azután* a «Magyar Nábob»-ot (12,000), a miben az a különös, hogy az előbbi ennek az utóbbinak a *folytatása.*

cseh, román, szerb, szláv, horvát és török nyelven megjelent müveimnek kiadói, átültetői, megbirálói sorából alig tudom kiválasztani azokat, a kiknek legtöbb hálával tartozom: Wallner, Janke Ottó, Braun von Wiesbaden, Schmidt Julian, Uhlbach, Jalava, Patterson, de Gerando Antónia grófnő, Stuart M. grófnő, Callier A. grófnő, Hemgren Károly, Axel Damkier, Jovancvics, Kertbeny Károly, Dux Adolf, Kárffy, Silberstein, Geist, Schwarz Armin, Weisz Julian, Helfy I., Brelich E., Pock Waczláw, Sasváry, Erődy, Lindau Pál, Fleischer Richard, Karpeles, Heigel s a jelen művem kiadója, a magyar nemzettel annyira rokonszenvező, Kárpátainkat évenkint meglátogató Prochaska, tescheni könyvkiadó. — Tisztelet annak, a kit megillet. A jó fordító és a jó kiadó az írónak az, a mi a *szárny* a madárnak. Egy «*toll*» még nem röpít el.

A magyar tudományos akadémiának az elismerését is hálás köszönettel kell felemlítenem, mely nekem a levelezőtagságot 1850-ben, úgy szólván, előlegezte; mert még ekkor mindössze hat kötet munkám volt csak a közönség előtt: a «Csataképeket a forradalomból» ebben az évben írtam. Az akkori rémuralom alatt a magyar tudományos akadémiának sem volt szabad közgyűlést tartania: én tehát olyanformán lettem tudóstársasági taggá, hogy *az akadémiai igazgató-tanács ajánlatára* az akkori *katonai főparancsnokság által neveztettem ki,* (a hogy ezt a kiállított diplomám bizonyítja). Nem hiszem, hogy a kerek földön volna még valaki, a ki hasonló úton jutott a halhatatlanok sorába! Csak 1859-ben jutottam be újra rendes tagnak megválasztás útján.

És mostan, legvégül, hadd szóljak rólatok, leghívebb munkatársaim, segitőim, gyámolítóm: *édes szép zöld fáim!* a kiket ültettem, magjáról neveltem, ójtva idomítottam: égnek emelkedő földi társak. Ti tudjátok, mennyit suttogtatok nekem? mennyi gondolatot hullattatok alá virágaitokkal? hányszor kerestem nálatok eszmét, felüdülést? mennyi álmot, ábrándot árnyékoltatok be? egész

világ üldözése ellen hogy rejtettetek el? szívnek nehéz háborgásait hogy csendesitettétek el? Ha egyszer valaki idejön, azt kérdeni, miért tudtam többet dolgozni nyáron, mint télen, mondjátok el neki, hogy ti is ott voltatok akkor.

A szabad természet volt az én sokatirásomnak legfőbb, legmélyebb titka!

Irtam Budapesten, 1883 május 29-én.

Jókai Mór.

ÖNÉLETIRÁSOM.

(Tíz évvel később.)

A legtekintélyesebb newyorki folyóirat, The Forum szerkesztősége szólított fel, fölöttébb lekötelező modorban önéletírásom adatainak közlésére.

Megvallom, hogy én ezt a legnehezebb feladatnak találom egy íróra nézve; mert az életírás nem szorítkozhatik a száraz adatok összeállítására: annak át kell szövetni úgy az elismeréssel, mint a megrovással. S az első még nehezebb, mint a második magára az íróra nézve.

Azonban egy bevégzett életpálya végén lehető mind a kettő: a mikor az író úgy beszélhet már magáról, mint egy objectumról.

Ez évben (febr. 18-án) töltöttem be hetvenedik esztendőmet. Tavaly, szintén az év elején ünnepeltem az ötvenedik évfordulóját irodalmi működésemnek.

Hetven éves koromban egy új hazát, egy új nemzetet, egy új családot és egy új irodalmat látok magam körül és nem érzem magamat benne idegennek és kivénültnek: én folyton együtt maradtam a megújulókkal; az új a régiből támadt s én együtt fejlődtem vele; ott maradtam a közepében, otthon vagyok benne: hozzájuk tartozom. S én tudom most is viselni a munka terhét, élvezni az örömöket, daczolni a szenvedésekkel, s remélni a jövendőben. Minden este úgy hajtom álomra a fejemet, mint a ki a számadásait végkép befejezte, s minden reggel úgy kelek fel, mint a ki előtt még évtizedek feladatai állnak.

Tavaly megtartott írói jubileumom alkalmával kétszáz vármegye, város és társulat választott meg díszpolgárává,

az egyetem doktorává. A számomra beküldött albumok és diplomák, művészi és industrialis tekintetben is egy ritka érdekes múzeumot képeznek: mondhatnám egy unicumot. Először azért, mert Magyarországon kívül egy kontinensi államnak sincsenek önkormányzattal bíró municipiumai, a kik íróiknak díszpolgári kitüntetéseket oszthassanak; másodszor, mert az író is ritkaság, a ki ötven esztendei folytonos munkássággal erre alkalmat szolgáltasson.

E félszázados munkásságról ismét egy egész megtelt könyvtár tanuskodik, a mi írószobám dekoráczióját képezi. Műveimnek első rendes kiadásai háromszázötven kötetet számítanak, kiadói szeszély szerint kisebb-nagyobb formátumokban bekötve. Azután a népszerű kiadások. Kiegészítik a gyűjteményt az idegen nyelvre lefordított munkák. Azok között kétszáz kötetre megy a német kiadás; ezen túl legtöbb a svéd, azután az angol, a franczia, lengyel, olasz, hollandi, dán, finn, cseh, orosz, szerb, horvát és tót. Tizennégy nemzet nyelvébe lettek átültetve. Sikernek kell neveznem, hogy annyi mívelt nemzet érdeklődött műveim nyomán nemzetem élete, viszontagságai iránt s tanulta megismerni hazám viszonyait, népe alakjait, jellemrajzát és művelődési stádiumait.

Most megszaporítja még e könytárt összes munkáimnak jubiláris kiadása, mely száz kötetben, kétezer nagy alakú íven fogja csupán szépirodalmi munkáimat a közönség kezébe juttatni. Történelmi és politikai műveim, nyilvános beszédeim, valamint a gyüjteményes művekben megjelent dolgozataim nem foglaltatnak benne. Eddigelé harmincz kötet lett kinyomatva s még négy év kell rá, hogy az egész elkészüljön. Magam dolgozom át az egészet: a számos hibákat kiigazítom s a nagyobb műveket jegyzetekkel látom el.

Megvallom, hogy jobb szerettem volna összes munkáimat elébb a kritika rostáján átverni s azoknak egy részét megsemmisíteni. Különösen azokat, a mik nem a magyar történelemből és társadalomból vannak véve; (kivételt csak

a keleti tárgyú műveimre tennék, a miket hasonló szeretettel írtam, mint a saját hazámra vonatkozókat); azután azokat, a melyek egy túlcsigázott fantázia alkotásai, meg az alkalmi munkákat; de abban állapodtam meg, hogy azt később egy avatottabb kéz könnyebben megteheti, mikor már nekem nem fáj.

Azt is sikernek kell neveznem, hogy a míg a rendezőbizottság ez összes műveim kiadásánál ezer megrendelőre számított, (a mi egy 400 márkába kerülő munkánál igen merész számításnak tetszett): mostanáig egy év lefolyta alatt több mint négyezer példányra történt megrendelés; a mi a magyar nyelv elterjedésének korlátolt voltához arányítva, rendkívüli eredménynek mondható.

Megkezdem az életirásomat.

Jómódu nemesi családból származtam: atyám neve volt Ásvai Jókay József. Az y-grec a név végén nemesi privilegium volt, valaminthogy vármegyei hivatalt csak nemesek viselhettek. Atyám azonban nem maradt az apai háznál «a kis urak» ősi gazdálkodását folytatni; hanem arra a szokatlan pályára lépett, melyen az egyéni tehetség szerzi meg az életmódot. Jogot végzett, ügyvéddé lett s e hivatása mellett városi hivatalt töltött be: a mit úgy hívtak, hogy «árvák atyja». Halála után a számadása alatt levő pénztárak az utolsó fillérig rendben találtattak. Én büszkébb vagyok az apám tiszta kezére, ki rám a polgári becsületet hagyta örökségül, mint az ősapám véres kezére, a ki harczi érdemeiért a nemesi czímerünket szerezte.

Már gyermekkoromban hajlamokat árultam el a festészethez és költészethez: eléggé jól talált arczképeket rajzoltam és festettem ismerősökről és városi kitünőségekről, később nagy előszeretettel szép hölgyekről miniatürben; saját gyermekkori arczképem (tükörből festve) most is meg van nálam. Kilencz éves koromban két versem jelent meg a hirlapokban.

De azért nem helyes adat az, mintha én előbb festői életpályára készültem volna, s később tértem volna át a

költőire. Az én ifjukoromban se a festést, se a költést nem tekintették életpályának: mind a kettő «nobel passio» volt, a mi az embernek nimbust igért, de betevő falatot nem. Honoráriumot senki sem fizetett s kész munkát csak úgy adhatott ki a költő, ha mæcenást kapott, a ki dedicatio fejében fedezte a nyomtatás költségét. A könyvét azután kioszthatta az ismerőseinek; ha pedig megtörtént az az eset, hogy egy piktornak festményért pénzt adtak, úgy az bizonyosan boltczimer volt.

Hanem a helyett készültem én is, mint minden jól tanuló gentry ifjú, a jogi pályára. Mindig első eminens voltam a klasszisban minden exact tudományból, s mielőtt egy irodalmi munkám megjelent volna, már ki volt hirdetve az ügyvédi diplomám a komáromi vármegyeházán. Az irodalommal foglalkozás még akkor csak élvezetszámba ment nálam.

A legelső regény, melyet olvastam, Scott Walter Ivanhoeja volt magyar fordításban. Németül már akkor tudtam jól: Pozsonyban tanultam meg, mint seregyerek. (Az a szép szokás volt akkor, hogy a pozsonyi német családok komáromi magyar családokkal kicserélték a gyerekeket, fiút fiúért, leányt leányért egy pár esztendőre: ez volt a legjobb tanrendszer a nyelvtanulásra.) Én azonban előszeretettel viseltettem az angol és franczia költők iránt. Tizenöt-tizenhat éves koromban megtanultam angolul és francziául grammatikából nyelvmester nélkül, — hogy Boz Dickenst és Coopert olvashassam eredetiben. A francziák közül első volt Hugo Victor, a kit megkedveltem. Boznak még akkor csak egy regénye volt nálunk kapható: a «Pickwick-klubb». Coopertől az «Utolsó Mohikánok», Hugotól «Bug Jargal» és «Han D'Izland». Ezekhez jött később Sue Eugen, kinek exotikus regényei (többek közt a «Női kékszakáll»), végzetes szuggesztióval voltak a fantáziámra. Dumast legkésőbb ismertem meg a Trois musquetaires-ből. A mint azonban Shakespeare több művét megszerezhettem: Lear királyt, III. Rikhardot, ez az

olvasmány végképen holdkórosává tett a nagy irodalmi planétának. Jogász voltam a kecskeméti kollégiumban, Petőfi pedig szinész egy ott letelepült vándortársulatnál. Neki is jelent már meg két verse a lapokban. Együtt álmodoztunk elérhetlen dicsőségről és a mellett tanultunk angolul, francziául. Megtettük azt, hogy lefordítottuk Lear királyt és aztán rábirtuk a kecskeméti közönséget, hogy Shakespeare darabjára a színházat megtöltse és tapsoljon Lear királynak! — Az a túlvilági mámor, a mit a fölséges szellemóriás ihlete támasztott agyamban, mentheti azt a vakmerőséget, hogy én, a tizenhét éves gyerek, egy dráma irására vállalkozzam (mindjárt a legmagasabban kezdve); megirtam a «Zsidó fiú» czimü szomorújátékot, melynek hőse «Emericus Fortunatus» II. Lajos király kincstárnoka s azt beküldtem a magyar tudós akadémia drámai pályázatára. És a tudós akadémia ezt az én első művemet dicsérettel tüntette ki, sőt a pályabirák kisebbsége (Vörösmarty, Bajza) a száz aranyos jutalomra ajánlotta.

Ezzel alá volt irva a vérszerződésem annak az édes ördögnek, a kit úgy hivnak, hogy «poézis», a ki elvisz bennünket abba az örökké égő lángba, a mely folyvást éget, de soha el nem hamvaszt. Az ügyvédi diplomámnak soha hasznát nem vettem: egy pöröm volt, azt meg is nyertem; azon időben az ügyvédnek magának kellett exequálni az alperest. Azt már nem követtem el.

Ettől fogva tudtam, hogy nem lesz belőlem más, mint iró.

Negyven évig azt hittem, (a hogy meg is irtam a «Negyven év viszhangjá»-ban), hogy ez a legelső munkám elveszett. Az ötvenedik évben azonban az én szintén ötven évet jubiláló kedves barátom és kritikusom: Gyulai Pál (az is ritka kegyelme és nagy adománya a sorsnak, hogy egy ötven évig iró egy ötven évig kritikust tisztelhessen maga előtt!) addig kutatott az akadémia levéltárában, míg rátalált az elveszettnek hitt első drámámra s most már az is ki van nyomatva a műveim próbakötetébe.

Hiszen rossz dráma a «Zsidó fiú», tele vakmerő képtelenségekkel; de vannak benne gondolatvillámok, a minőkre most nem volnék képes, és van egy merész emberi eszme, a mi a korszellemet félszázaddal megelőzte, egy elnyomott faj szenvedéseinek égrekiáltása.

Az első siker uj ösztönt adott: én fölfelé szédültem. A dráma után következett a regény. Tizennyolcz, tizenkilencz éves voltam, a midőn megírtam első regényemet, a «Hétköznapok»-at. — Ez is tele van hibákkal; de én az összes munkáim kiadásában semmit sem igazítottam rajta. Azok a hibák is az én eredetiségeim, hozzám tartoznak. Én az első művemben senkit sem utánoztam azon nagy regényírók közül, kiknek műveit bámultam. Tévedeztem, botorkáltam az úton; de az az út a saját magamtörte csapás volt.

Később aztán írtam rosszabbakat is, olyan genreben, mely idegen befolyásra vall. Első novella-gyüjteményeimben sok excentricus fantázia működik, túlcsigázott életnézetekkel: a mik közül ismét kiválik egy-egy való életből kikapott eredeti magyar kép, minő a «Sonkolyi Gergely» elbeszélésem, mely angolra is lefordíttatott Stuart grófnő által.

Az első regényem megjelenése után életpálya lett rám nézve az irodalom. Voltak már kiadók, a kik tisztességes honorariumot fizettek egy kezdő magyar irónak, a kinek nyelvén nem is értettek. Németek voltak. Hartleben, Heckenast. Dicséretreméltó derék emberek. Szorgalmas irónak meg lehetett élni, mellékfoglalkozás nélkül is. Én már huszonegy éves koromban egy szépirodalmi lap szerkesztésével bizattam meg, a mi abban az időben nem volt olyan rendes hivatás, mint most. Lapot csak a kormány engedélyével lehetett kiadni. Az akkori dikasterialis kormánynak pedig az volt a nézete, hogy a politikában divó pártok szerint, melyekből csak kettő volt: 1. liberális, 2. conservativ, elég mindegyiknek egy organum; harmadiknak aztán egy neutrális. Ezek mellé függeléknek szin-

tén csak három szépirodalmi lapra adtak engedélyt, hasonló irányzattal. A hogy a conservativ párt politikai lapjának satellese volt az aristocrata Honderü, a neutrális táblabiró világ organumának a Pesti Divatlap: úgy csatlakozott a liberalis reformok közlönyéhez a demokrata Életképek, s a milyen harczok folytak amazok között a politika magas régióiban, nem kevesebb erélylyel küzdöttek emezek az æsthetica, poézis és társadalmi élet mezején. Én a liberális irányzatú szépirodalmi lapnak, az «Életképek»-nek lettem a szerkesztője. Ebbe a lapba dolgoztak a magyar költővilág legkiválóbb matadorai. Különösen az ifjú nemzedék s annak vezérszelleme, Petőfi, kivel a legbensőbb barátság fűzött össze évek óta.

Majd elkövetkezett az egész Európára nézve új korszakalkotó 1848-ik év, mely különösen Magyarországon az egész eddigi társadalmi és politikai viszonyok helyett merőben újakat teremtett.

Ezideig Magyarországon kizárólag a félmilliónyi nemesség képezte a nemzetet. A többi jobbágy volt: ez viselte az adó terhét, ez adta a hadsereghez az ujonczokat, a nemes csak háboru idején fogott fegyvert; az országgyűlést a nemesség követei alkották: az összes polgárság egy szavazattal volt képviselve; a kormány nem volt felelős, nála volt a hatalom, a mit a censura útján még a szellem fölött is gyakorolt.

Ezen elavúlt rendszer ellen küzdött az új nemzedék, melynek programmját képezte a történelmi nevezetességű «pesti tizenkét pont», melyekben a jobbágyság felszabadítása, a nemesi előjogok eltörlése, közteherviselés, sajtószabadság, jogegyenlőség követeltetett, felelős kormány és képviseleti országgyűlés mellett.

Nekem adatott a sorstól a szerencse, hogy márczius 15-ikén a köztéren a polgárok előtt e tizenkét pontot felolvashassam, Petőfivel együtt, ki ugyanekkor a «Talpra magyar!» költeményét elszavalta. Ezt úgy neveztük, hogy «forradalom».

A merész kezdeményezést teljes siker követte. A pesti pontokat magáévá tette az egész nemzet, elfogadta a pozsonyi országgyűlés, szentesíté a korona; a magyar nemesség önként lemondott nemesi előjogairól, (ezen lemondás jelzéseül hagytam én el a nemesi y-grec-et nevemből) s felszabadította a jobbágyságot s ez által a közös hazaszeretet tüzében egygyé-olvasztá az egész magyar nemzetet.

Ezzel ismét egy új kötött pálya lett elém rajzolva a sorstól: a politika útja, melyen a költői működéssel parallel irányban haladtam mind ez ideig; a szabadságot, az emberiséget, a felvilágosodást, a haladást szolgáltam hiven.

Ugyanez évben magánéletem is határozott fordulathoz ért. A márcziusi napok diadalmámora összehozott azzal az alakkal, a ki hosszú éltemen át jótékony befolyással volt kedélyemre, valóságos jó fátumom nemtője. A szinpadon szónokolva a forradalom néptömegéhez, találkoztam a drámai művészet legmagasabb alakjával, Laborfalvy Rózával: megszerettük egymást és egybekeltünk.

Nemsokára kitört a reactio által felidézett ellenforradalom, mely a magyar nemzetet és szabadságot végpusztulással fenyegette. A magyar nemzet e szabadságharczban csodáit mutatta fel a vitézségnek és honszeretetnek. A felszabadúlt nép kaszával és szuronynyal sietett hazáját és szabadságát védeni, s a bilincseitől menekült sajtó a szellem lángfegyvereivel intézte a harczot, s a magyar honvédsereg diadalmaskodott a reactio zsoldos tábora fölött. Petőfi elesett a csatatéren. Én egész Világosig kisértem a szabadságharcz vezéreit, minden viharokon keresztül: Debreczenben politikai lapot szerkesztettem, Esti Lapok czime alatt, mely a «magyar girondistáknak» nevezhető országgyűlési pártnak az organuma volt, melynek vezérei voltak: Nyáry Pál, Almásy Pál, Kazinczy Gábor, politikai elvük: harczolni a végső erőfeszitésig Magyarország szabadságáért és alkotmányáért, de nem a trón megdön-

téseért, előre látva, hogy az ellenkező politika ellenünk idézi az orosz nagyhatalmat. E politikai irány hazafias volt és becsületes; — hanem hálátlan. A reactio nem tett külömbséget szabadságharczosok és forradalmárok között. A magyar szabadságharcz leveretése után az orosz hadsereg által a Magyarország fölött úrrá lett osztrák rémuralom épen úgy halálra keresett engem is, mint a többi politikai szereplőket. A vértörvényszékek uralma alatt nyártól télig ott rejtőztem a Bükk erdőségei között, s megszabadulásomat a vesztőhelytől nőmnek köszönhetem, ki a művésznő és feleség látnoki szellemétől vezetve, azt a módját találta ki számomra a védelemnek, hogy Komárom várának Klapka által történt átadásakor az én nevemet is beiratta a kapituláló sereg hadnagyai sorába, s az így szerzett menedéklevéllel felkeresett a borsodi rengeteg közepett. De még azután is egy évig rejtőzve kellett maradnom; mert az osztrák menedéklevél biztosította ugyan a fejemet a halálitélet ellen, de nem a lábaimat az ellen, hogy engem is úgy, mint a többieket (például Podmaniczky Frigyest) besorozzanak közkatonának az osztrák hadseregbe s elmasiroztassanak Lombardiába.

Nevem ki volt törülve az irodalomból két évig. Jókai Mór nem létezett. De azért tollam nem nyugodott. Egy szerencsétlen emlékű folyóviznek a nevét választottam magamnak irói álnévként «Sajó». (Ezt a nevet csak kutyának szokták adni.) És ezen név alatt írtam a «Forradalmi és csataképeket». Szabadságtól és honszeretettől lángoló, keserűségkeltő elbeszélések hosszú sorozatát.

S ez volt a kezdete irói jellemem uj átalakulásának.

Elhagytam a beteges fantázia agyrémeit, s a hozzájuk illő bombasztos irályt: törekedtem az élet igaz alakjait megtalálni, s olyan nyelven irni, a minőn a nép beszél; legnagyobb sikernek tartva azt a palócz parasztnő mondását, a ki egy elbeszélésemre azt véleményezte, hogy «hisz így én is tudnék irni!»

A szépirodalmi lapok a szabadságharcz után mind

tönkrementek. Egyáltalában minden költészeti productio el volt sekélyesedve. A közönségben el volt zsibbadva a kedv az olvasáshoz, a költőkben a kedv a lelkesedéshez.

Ismét én kisértettem meg egy szépirodalmi lap (a Délibáb) szerkesztését. Saját nevem alatt nem kaptam rá engedélyt: a nemzeti szinház igazgatója, gróf Festetich Leo kölcsönözte oda a magáét. A mint aztán Festetich megszünt intendáns lenni, az én Délibábomnak is meg kellett szünni. Ekkor Heckenast Gusztáv nyomdatulajdonos inditott meg egy új vállalatot: az első illusztrált magyar heti lapot, «Vasárnapi Ujság» czím alatt, (mely mind e mai időkig kedvencz olvasmánya a magyar közönségnek). A kiadó engem szólitott fel ennek a szerkesztésére. Az én nevem azonban még folyvást a proscribáltak tábláján állt az osztrák kormány előtt. De nemcsak az enyém, hanem valamennyi magyar iróé. A felelős szerkesztő (gerant) minőségét senkinek sem adták meg. Jó szerencsére volt egy irótársunk, a ki makacs betegség miatt az egész 48, 49-iki korszakot a græfenbergi gyógyintézetben töltötte és így nem lehetett a szabadságharczban kompromittálva: Pákh Albert, ezt neveztettük ki felelős szerkesztőnek; de a ki még ezután is hosszú időkig a græfenbergi gyógyintézetben maradt. Ennek a firmája alatt szerkesztettem én ezt a nagyhamar népszerüvé vált képes folyóiratot, melyben magam «Kakas Márton» név alatt írtam a humorisztikus heti szemlét. Volt a V. U.-nak olyan évfolyama, melyben 12 ezer volt az előfizetőinek száma. Ez volt a török-orosz-angol-franczia-olasz keleti háboru alatt.

Ezen időközben irtam én az erdélyi fejedelmi és a török uralom alatti történelmi regényeimet: a török regényeket és a Véres Könyv czímű keleti novelláimat. De nyomban utánuk a Magyar Nábob és Kárpáthy Zoltán czimű regényeimet, melyek nekem magamnak legrokonszenvesebbek.

Később kezdtem hozzá a «Magyar dekameronhoz», mely száz novellát tartalmaz a legtarkázottabb tartalommal.

E közben drámákat is írtam, a mik között a Dalma,

Dózsa György, Szigetvári vértanuk hatással voltak a közönségre. A költészet nimbuszába burkolt hazaszeretet és szabadság eszméi megtalálták a fogékony kebleket. A szinpad volt a parlament helyettesítője.

Ekkor ismét egy új vállalatot kezdeményeztem. Az első magyar karikaturákkal illustrált humorisztikus lapot «Üstökös» czím alatt.

A kezdeményezés nehéz volt: se humorisztikus iró, se karikatura rajzoló hozzá. Magamnak kellett kezdetben írnom is, rajzolnom is, később segített maga a közönség. Azóta a magyar humor magas fokra fejlődött mind irodalmi, mind művészi tekintetben; de azért az Üstökösnek első évfolyamai becsesek maradnak, melyekben a szöveget is, a képeket is maga a közönség hordta össze: jellemezve magát a magyar népéletet.

A csörgő-sipka alatt harczoltak a koreszmék. Tizenkét évfolyama e humoros lapnak élő képét örökíti meg a kort jellemző eszméknek és észjárásnak. Ebben is egy új álnév alatt működtem, mint Tallérossy Zebulon.

Ugyanebben a lapban kezdeményeztem én a nemzeti öltözet viselését (1860-ban), mint eleven tiltakozást az elnemzetietlenítés ellen; a mi az egész országot magával ragadta, s éveken át fentartotta magát.

A következő évben fordulat állt be a politikában. A korona megkisértette az alkotmányos élet helyreállítását Magyarországon. A kisérlet eredménytelenül végződött. Az európai concertben megbukott az absolut kormányzat. Helyébe lépett a szerencsétlen kétbalkezű Schmerling kisérlete egy theoreticus összalkotmánynyal, mely egy összmonarchiát tervezett német alapon. Ez a kisérlet Magyarországon még az absolutizmusnál is nagyobb resensusra talált. Az ellenálló nemzeti párt ekkor egy nagy politikai lapot alapított meg, s annak kiadásával és szerkesztésével engemet bizott meg, mint a ki a 61-iki országgyűlésen tartott képviselői programmbeszédemmel bizalmát megnyertem. A lap czime volt «A Hon». Nagy hatás-

sal indult meg, a mit a kormány azzal gondolt megakadályozhatni, hogy engemet és munkatársamat Zichy Nándor grófot, egyikét a magyar aristocratia legkiválóbb championjainak haditörvényszék elé állíttatott (egy akademikus vezérczikk miatt) s elitéltetett egy évi nehéz vasban töltendő fogságra. A fogság nagyobb részét az uralkodó kegyelme elengedte, s a Hon továbbra is a szabadelvű ellenzék közlönye maradt, az én vezetésem, de más szerkesztő felelőssége alatt, míg Schmerling bukása után ismét visszanyertem a szerkesztői állást s vezettem a Hont hazafias irányban a bal-közép politikája értelmében, míg Tisza Kálmán kormányra jutásával a lap is a kormányt támogató fuzionált szabadelvű párt organumává lett (most Nemzet). Ez alatt folyvást tagja voltam a képviselőháznak tíz országgyűlésen keresztül s tevékeny részt vettem a törvényhozás tanácskozásaiban. Mint szónokot is szivesen meghallgattak.

És e közben megírtam 350 kötet költői munkát különböző czím alatt, 3937 ív terjedelemmel, mely most is szaporodik. A lapokban elszórt apróbb munkálataimat nem számítom közé.

Hogy lehetett ennyit összeírni?

Legelőször is az rá a válaszom, hogy ötven év nagy idő!

Aztán micsoda ötven év!

Négy olyan különböző korszak egymásutánja, melynek egész észjárása elüt a másiktól.

Gyermekkorom emlékei visszahatolnak egész a napoleoni világharczok korszakáig, melyben a magyar insurrectió is szerepelt. Még én ismertem annak a kornak a szereplőit; a nyugalmazott huszár őrnagyoktól kezdve a czopfos szenátorokig, s a fejedelmi kegytől fölemelt és aztán elfelejtett szép asszonyokig: azt az egész társadalmat, melyben a ruházatáról meg lehetett ismerni mindenkit: ez a nemes, ez a molnár, ez a takács, ez a szekeres gazda, ez magyar, ez német. Costume volt divat helyett. Apám hadnagy volt az insurrectióban.

Még én a magyar életet visszatükröző tiltott könyvekből lopkodtam ismereteimet, miket kinyomatni nem volt szabad, apáink leírva adták tovább; nehányat most is tartogatok belőlük; magáról az országgyűlésről is csak irott lapok útján lehetett értesülni.

Aztán megértem az ébredés, az ujjáalakulás korszakát, a hol a lángeszme harczolt a kőkemény valóság ellen; «virrad! haladjunk!» jelszó alatt.

És az arra következett szabadságharcz is magával sodort, hol felemelt, hol letiport. Vezettem és vitettem benne. Végigéltem egy nemzet ujjászületését, a mesés harczokat, a mámorító diadalokat, a kétségbeesett elbukást, a szivós ellenállást, a világháborító reménykedést.

Láttam az ezerféle ellentétes helyzetet, indulatot, fogalmat; a mai nap hőseit, kik holnap földönfutók, a rémület szörnyetegeit a nevetség karikaturáivá torzulva; koldussá lett nagy urakat; rablókat, mint népmesék hőseit.

És most ismerem az uj korszakot, uj jelszavaival, tágult látkörével, felmagasult czéljaival, reális eszközeivel, ideáljainak megtartása mellett.

Egy ily mozgalmas életpálya mellett, mennyi alakjával kellett megismerkednem az egymást felváltó korszakoknak! Élők és halottak nekem modellt álltak: hivásomra most is előjönnek, változatosságban kifogyhatlanok.

Azt mondják rólam, hogy mint regényíró ideálista vagyok. Vádnak nem volna megszégyenítő, de nem fogadhatom el. Hogy rendkivüli alakokat, szokatlan helyzeteket rajzolok: az nem teszi sem a tárgyat, sem az egyént lehetetlenné. Én azokkal együtt éltem, s a mi exorbitans fantáziának látszik, az visszaemlékező tapasztalat többnyire.

Én jártam a korszak legnagyobb hőseivel együtt diadalútjaikon s futottam, vesztett csaták után, futó betyárok vezetése mellett, úttalan mocsarakon, pusztákon keresztül. Ott voltam Bécs város és Buda ostrománal a bombák tüzijátéka közepett, s láttam egy rombadőlt világot fejemre szakadni Világosnál. Részt vettem egy elnyomott nemzet

halálveszélyes conspiratióiban, s részesültem a koronás király legkegyelmesebb kitüntetéseiben; voltam szegény ördög, a ki zsidógyerekeket tanít magyar nyelvre havi két forintért, s voltam komoly vállalatok szerencsés igazgatója. Viseltem a sors minden csapását, s élveztem minden kedvezését; volt a nyakamon kötélhurok és érdemrendszalag; hullott a fejemre a dicsőítés arany virágpora s a rágalom assa foetidája. Voltam szeretve és voltam gyűlölve, mint talán senki más. S a saját életem szinének keresztül kell rémleni a munkáimon. S a míg ezt a furcsa földglobust, a minek Magyarország a neve, s mely a külvilág előtt oly ismeretlen, mint a hold tulsó oldala, keresztül-kasul jártam — (hol kergetve, hol hivogatva, hol meg a magam gyönyörűségére) mennyi alakjával kellett megismerkednem a népéletnek; mennyi drámát láttam, a mi valóság volt; mennyi különösséget, mely nemzeti sajátságot képviselt és mennyire meg kellett győződnöm arról, hogy fajomnak és a civilizált társadalomnak alaplelkülete a becsület, az emberszeretet, az igazság. S a mi ezzel ellenkezik, az kivétel. Én is megtalálom a rútat, a rosszat a közéletben, fel is mutatom, de nem csinálok az árnyékból alapszínt, nem használom czélnak az eszközt, nem veszem ethicának a pessimizmust. Lehet-e engem ezért idealistának szidalmazni? A nyomort én is gyógyitandónak hirdetem, de nem hiresztelem kétségbeejtően gyógyithatatlannak.

Hogy tárgyaimból nem tudok kifogyni, abban segítségemre van maga a közönség. A mi csak jellemző adat, ötlet fölmerül a napok történetében, azt nekem mindenünnen beküldi egy-egy ismeretlen jó barát. Két élő kronikája volt a magyar közéletnek: Deák Ferencz és Nyáry Pál; azokat én jó barátaim, mondom inkább protektoraim közé számitottam, tőlük nyertem sok adatot, a mit munkáimban felhasználtam. Magyarországon a vidék tele van anekdotákkal s a mező népdalokkal.

És akármerre járok az országban, jó akaróim (s mint

regényirónak minden párt jóakaróm, még a legtúlzóbb nemzetiségiek is) mindenütt elém hozzák azokat a hagyományokat, a mik vidékükhöz vannak kötve; régiségbuvárok, történettudósok figyelmeztetnek a históriai emlékek közül kivillanó epizódokra; nyomába igazítanak rejtélyes titokszerű eseményeknek, rámbízva a lélektani kutatást úgy, hogy mondhatnám, hogy az egész magyar nemzet együtt dolgozik velem.

Igaz, hogy ez a közremunkálás csak olyan, mint mikor Liszt Ferencznek a zeneérzékét megkapta ez a népdal: «nem ettem én ma egyebet: fekete retket, kenyeret». S csinált belőle egy nagyszabásu oratoriumot. Én is csak egy accordot kapok meg, egy vég-katasztrófát. S ahoz kell hozzá divinálnom a megelőző regényt.

De hadd emlékezzem meg méltó hálával költői munkásságom legerősebb támaszáról, a könyvtáramról.

Munkáimnak nagyobbik fele magyar tárgyú, s ebből ismét tetemes részt foglalnak el a történelmi regények és elbeszélések, melyek a régi pogány magyarok korszakától kezdve, átvonúlnak az első keresztyénség, Kálmán király, a tatárpusztítás, a Dózsa pórlázadás, a török-uralom, az erdélyi fejedelmi udvar, a Zrinyiek, a Tököly és Rákóczy szabadság-harczok, a törökök kiüzetése, Rákóczy fiai, Mária Therézia, II. József, a magyar insurrekczió és napoleoni hadjárat eseményein keresztül, egész az 1848—49-iki szabadságharczig.

A régi Magyarországot bejárta a fantáziám a Kárpátokon kezdve, a Székelyföldön, a magyar tengerparton, a pusztákon, mocsarakon, a várakon keresztül, a bányákig és a névtelen Dunaszigetig s aztán átszáguldozta a kerek földet: elbeszéléseim játszanak a tengereken és azok szigetein, Észak és Délamerikában, a régi és uj Egyptomban, a cæsarok Rómájában s a forradalmi Rómában, Párisban, Londonban, Szent-Péterváratt (itt különös előszeretettel), Lengyelországban; azután az orosz sivatagokon, Szibériában, Kamcsatkában. Törökország története, kelet meséi, Sztam-

bül, nagy tért foglalnak el regényeimben, hozzájárul a Krim, a Kaukázus; tovább Perzsia, Palmyra, Afghanisztán, China, az Amur vidék, Ázsia pompás városai, majd Syria, a régi Palesztina; visszatérett Sicilia, az egész olasz paradicsom, Raguza, Bosznia; aztán Poroszország, megállapodva a régi Bécsben. Azonkívül még szárnyára eresztve uratlan, léttelen régiókba; az elsülyedt világrészbe, Oczeániába, az eltemetett Leaotungba, a hozzájárulhatatlan északi polus alá, s a jövő század álomországába, sőt a pliocene özönvízelőtti világába.

Annyi esze azonban már van a fantáziának, hogy saját szárnyain kívül felhasználja a rendelkezésére álló gőzerőt, sőt a hol meredek az út, az öszvér hátára sem átall felülni. Ennyi történelmi és tájleirási művet puszta képzeletből nem lehet, nem «szabad» előteremteni.

Az én könyvtáram egyike a (magán kézben lévő) legbecsesebb gyűjteményeknek, a melyben minden nevezetes útleirás, néprajzi, természettudományi mű a legdíszesebb illustrált kiadásokban feltalálható s legbecsesebbek közte azok az egérrágta régi krónikák. Ezek az én kalauzaim a multak történetében s a széles nagy világban. Nincs olyan elrejtett völgye a földnek, olyan táják, olyan vegetatió, a mit könyveimből ne ismerném. De hát ehez tanulni is kell sokat. Először is a saját anyanyelvemen kívül teljesen el kellett sajátítnom a latin, angol, franczia, német nyelvet; azután az olasz, szláv, görög nyelvben annyira vinnem, hogy szótár segélyével eligazodjam benne, a saját nemzetem történetét és a világhistóriát keresztül tanulmányoznom, a természetrajzot erősen kultiválnom, (a növényeket névszerint mind ismerem, csigák dolgában egyikét a legszebb gyűjteményeknek birom), a mellett a modern társadalom irányeszméivel: a technika vívmányaival, a csodatermő korszellem hódításaival, a politikai eseményekkel folyvást ismeretségben maradnom. Mint a hogy az akrobatának mindennap kell gyakorolni az izmait: úgy kell nekem folyton fejleszteni az ismereteimet könyvekből és

lapokból. A napi sajtó maga egy nagy iskola, melyből a regényírónak egy leczkét sem szabad elmulasztani.

Bevett fogalom az elmetehetséget három minőségre szétválasztani: judicium, memoria, fantazia. Sőt ezek még ellentétbe is hozatnak; a kinek erős a fantaziája, annak gyönge a memoriája, vagy megfordítva. Az én tapasztalatom szerint a regényirónál együtt kell dolgozni mind a háromnak. Különben tündérmeséket teremtünk. Ebből a fajtából is található müveim közt elég, talán több is a kelleténél. Hanem ennek is meg van a közönsége, a melynek számára érdemes írni. Nálunk különösen még a naiv kedélyek nem fogyatkozának el, s a magyar gyermekvilág egy nagy olvasóközönséget képez.

A regényírás mestersége pedig így megy.

Elmondom az egész titkomat, utánam csinálhatja akárki.

Vagy egy vezéreszme érik meg agyamban, vagy egy történelmi adatra találok, vagy lélektanilag megoldatlan esemény merül fel előttem. Ez mind ötlet, adomány, lelet: mint a csigahalásznál a gyöngy.

Akkor ehhez meg kell találnom az alakokat, a mik ezt a történetet keresztül viszik. Ez már tanulmány. Sok fejtörés, megfigyelés, megválogatás kell hozzá. Útmutató a korszak, a melyben a történet játszik; de azt megválasztani már az itélőtehetség dolga, mert nem minden mesét lehet akármely korba áthelyezni. Bayardból Don Quixote lesz. A megfelelő korszak szokásait, fogalmait, hangulatát, uralkodó eszméit, külső divatját, néha még a kifejezéseit is át kell tanulmányozni; többször a történet szinhelyét beutazni, tájképek, népviseletek rajzait felvenni, műhelyek technikai titkait ellesni és a többi.

A mikor aztán ez megvan, akkor maguknak az előteremtett alakoknak kell kidolgozniok a regénymese egész szövevényét. Itt már együtt működik a képzelet az emlékezettel. Én ekkor odahelyezem magam az egyes alakoknak a lelki világába: bennük élek. Magamévá teszem mindegyiknek a kedélyhangulatát. S ez nem jár mindig gyönyörűséggel:

vannak emberi indulatok, a mik lelki egyéniségemmel antarctice ellenkeznek; a kéjencz, a gyilkos, a fösvény, a zsarnok, a szivtelen kedélyhangulatának szuggerálása fájdalommal jár; a kétségbeesett öngyilkos idegzavara kinoz, az atheista ridegsége borzaszt; de nem tudok máskép írni s a képzelt alakok szenvedése könyre fakaszt. Ezért föltétlen magányra van szükségem, mikor kigondolom a regényemet. Rendesen járkálva dolgozom, ezért tudok többet és jobbat írni nyáron künn a fák alatt, mint télen a falak között. Elébb az egész regényt apróra kidolgozom a fejemben, a legutolsó dialogig, s mikor már leülök írni, akkor oly sebesen irok, hogy egy szótörlés sem fordul elő a papiron. Munkáimnak egész tömegét sajátkezüleg irtam; (valaki kiszámította: 72 millió betüt) s most is ugyanolyan mákszemnyi gömbölyű betűkből áll az irásom, a miken nem látszik a kéz reszketése. A mit irok, azt mind érzem. De a velem egyidejű korból vett regényeim alakjai mind élő emberek, s ha rendkivüliek is, de valóságosak.

Lehet, hogyha nem így csinálnám a regényeket, hanem úgy, mint a szerencsésebb mesterek, a kik nem benne élnek az alakjaik meséjében, hanem maguk előtt látják azokat s kivülről mintázzák őket, akkor alakjaim jobb lábon állnának; de mi lenne a szárnyaikból?

Már ezt a hibámat meg nem javíthatom. Vénebb leszek, de bölcsebb nem. Így kell a közönségnek elfogadni — hibáimmal együtt.

Most még egy munka áll előttem, a mivel szeretném aztán irói pályámat befejezni. Egy magyar «Nibelungenéneken» dolgozom már évek óta, s soká fog tartani, mig elkészülök vele, ha testi, lelki erőm kitart. Árpád honalapitásának történetét akarom költői tollal megírni, melyben egybeolvad a történelem a mondakörrel. Elenyészett fogalmak, a miket érthetővé kell tenni; tündérek meséje, melyben a tündérek igazi alakokul jelennek meg, s a mese valósággá válik. Formája a költeménynek regény, drámai alakzattal s lirai lendülettel; a regényben a

modern irodalom nyelve, verselésben, prozodiában; a drámában az a nyelv, az az észjárás, az a fogalom, a mely ezer év előtt az ősök sajátja lehetett. Természetesen nem a búcsúztató «Laatiatuc feleim zumtukhel mic wogmuc» mintájára, a mi nem az ősnyelvet, csak az ős ortografiát jelzi; a magyar kiejtés ezer év előtt is csak az lehetett, a mi most, a népdalokból elsajátított versformákkal, a tájszólásokból összegyűjtött kifejezésekkel, százakra menő szavakkal, miket szótáraink nem jegyeztek fel, de a melyek ismerősek, a néptől használtatnak; egy uj szónak, egy mostani eszmének nem lehet azok közé vegyülni és mégis teljesen kifejezni a legegyszerübb szavakkal a gondolatokat, úgy, hogy az olvasó ne találjon bennük keresettséget, eredetiséghajhászatot. És aztán az egésznek, mikor minden basreliefjeiben ki lesz faragva, egy nagy ethicai és állami eszmének a megtestesülését kell felmutatni. Ha elkészülhetek vele úgy, a hogy képzeletemben látom, akkor aztán Isten kezébe hajtom le a fejemet.

Magánéletemről a következőket tartom följegyzendőknek. Kora gyermekségemtől kezdve mindig a legjobb családi életet láttam magam körül. Otthon mindenki szerette egymást: szülőim, testvéreim engemet valamennyien és én is őket. Soha egy zokszó nem hangzott a házunknál. És a hová idegen helyre kerültem, mindenütt valódi puritán szokások, jellemes, derék emberek álltak előttem. A pozsonyi, pápai, kecskeméti házigazdáimnak családjaival úgy összerokonultam, hogy ivadékaik késő korukig testvérüknek néztek. Nagy szerencsém volt, hogy kitünő tanáraim voltak; és még nagyobb, hogy kortársaim, kikkel az iskolában versenyeznem kellett, fényes tehetségü és nagy szorgalmú ifjak: közülök támadt egy pénzügyminiszter, miniszteri tanácsos, három országgyülési képviselő, két kuriai biró, egy alispán, egy hires mérnök, az első artézi kútfúró, kitünő lelkészek, tudományos akadémia tagjai, tanárok, egy hires festő, és egy Petőfi! Egy hosszú sor a hir kandidátusaiból. Az volt az olympi ver-

seny! Prédáló úrfi, korhely czimbora még példának sem volt közöttünk, önképző társaságokat alakitottunk, a hol a klasszikusok és romantikusok remekeit s a magunk irodalmi zsengéit felolvastuk, az elsőbbeket essayvel, az utóbbiakat birálattal kisérve, a lancaster-nevelési rendszer mintájára egymást tanítottuk, ki mihez értett, énekre, zenére, rajzolásra, tornára és kardvívásra. Bort nem ismertem húsz éves koromig, s asszonyt nem, míg meg nem házasodtam; én a nőmhöz egész szivet vittem.

Nőm elsőrendű művésznő volt a nemzeti szinháznál: a magasabb dráma személyesitője, ki a shakespearei darabokban Lady Macbethet, Cleopatrát, Volumniát játszta. Szobortermet, classicus szépségű arcz, csodálatos beszélő nagy szemekkel; hangja mély, lágy és erőteljes, minden indulatkifejezésre képes; szavalása tiszta és érzésteli. Az angol-amerikai Rosciussal, Ira Aldridgesal együtt játszott a pesti szinpadon, az Macbethet, ő a Ladyt, és játszta Rachel jelenlétében Lecouvreur Adriennet, egyik estén a nagy franczia művésznő, másik estén ő.

És művészete mellett a legegyszerübb háziasszony volt, minden rigolyák nélkül; lelke művelt, a hazai és külföldi irodalmat jól ismerte. Szive tiszta volt és jó. Emberszerető a szegények iránt, független és büszke a nagyokkal és gazdagokkal szemben. Irántam, csak mint költő iránt volt szigorú, munkáimat megbirálta, s a mit ő megjegyzett, az reám nézve orákulum volt.

Hogyan szabadított meg forradalmi bujdosásomból, azt fentebb megemlítém, és aztán hosszú életen át hányszor éreztette velem önfeláldozó jóságát nehéz napjaimban; s nekem sok nehéz napom volt, a miknek emlékét nem fogom megörökíteni, legyenek megbocsátva azoknak a jó barátaimnak, a kik azokat okozták. Eltakarja az árnyékot azoknak a «jobb» barátaimnak az emléke, a kik életemnek napos oldalát képezik. (Tisza Kálmán.)

Legjobb barátom volt maga a magyar közönség, mely nagy kegyével gondtalan élettel jutalmazott; a király

kitüntetett a Szent-István-rend s az irói és művészi érem adományozásával, a kormányférfiak barátságukkal, a nemzet a képviselői állással, a magyar tudományos akadémia négy izbeni választással, a tudományegyetem doktori promoveálással, városok, társulatok disztagsággal, intézetek jövedelmező állásokkal; kiadóim műveim elterjesztésével, ifjú irótársaim és a művészek szeretetükkel. Ha ma elhagynám a földi világot, csak azt tudnám referálni annak a másik világ népének, hogy ez az elhagyott nagyon szép világ volt.

Azon fényes alakok között, a kik életem egének első csillagait képezték, elsők közé jegyezhetem dicsőséges királyunkat és királynénkat, József főherczeget és mindnyájunk közös fájó emlékét, Rudolf trónörököst és Stefániát. A csillagászok találnak az égen olyan foltot, melyen a legerősebb távcsővel sem lehet találni legkisebb csillagot; azt úgy híják, hogy «szénüreg». Arról az üres foltról a «mi» csillagunk futott le.

Harmincznyolcz esztendeig éltem nőmmel háboritatlan családi életet. Most már csak arczképei vesznek körül, s csak álmaimban jelen meg előttem. De sokszor megjelen. Mindig ugyanaz.

Hanem azért nem állok egyedül. A hozzám való jó indulat átöröklött gyermekeinkre: egy leányom, egy vőm, egy kis csevegő unokám. Rokonszenves alakok mind. Eszük, szivük hozzámvaló. Művészi lelkek, kikben nemes nagyravágyás lángol s viszi előre, magasra.

A fának csak a koronája törött le: a sarjak virágoznak a törzs körül.

Jókai Mór összes megjelent műveinek bibliografiája.

Ebbe a jegyzékbe Jókainak összes művei (hírlapi czikkei, tárczái, költeményei, alkalmi dolgozatai) föl vannak véve, még pedig a megjelenés évének sorrendjében és azon újság vagy folyóirat megjelölésével, a melyben a közlemény első ízben megjelent. A melyik czímnél nincs valamely folyóirat megnevezve, az önálló könyvalakú kiadás.

Ezen könyvészeti összeállítás Id. Szinnyei Józsefnek «Magyar Irók» cz. művében foglalt adatok alapján készült.

1834.

Gyermekkori vers, Társalkodó.

1839.

Egy adoma, Regélő.

1844.

Románcz, Pesti Divatlap.

Az arany és az ember, K., Pesti Divatlap.

Hármas kín, K., Pesti Divatlap.

1845.

Az ingovány oáza, mutatvány, Pesti Divatlap.

Csodák, mutatvány, Pesti Divatlap.

Kártya, elbeszélés, Pesti Divatlap.

Marcze Záre, elbeszélés, Pesti Divatlap.

Istenitélet, Tavasz.

Nepean sziget. Életképek.

A fukar végperczei, Életképek.

1846.

A nyomorék naplója, Pesti Divatlap.

A gonosz lélek, Pesti Divatlap.

Házasságok desperáczióból, Pesti Divatlap.

A csavargó, mutatvány, Életképek.

Sonkolyi Gergely. Elbeszélés. Életképek.

Hétköznapok. Regény. 2 kötet. (8-r. 187, 176 l.) Pest, Hartleben C. A.

1847.

A remete hagyománya, Pesti Divatlap.

A bűntárs, elbeszélés, Életképek.

A serfőző, elbeszélés, Életképek.

Irodalmi levelek, Életképek.

Az aegyiptusi rózsa, elbeszélés, Életképek.

Mi hír Budán? Életképek.

Hirlapi kacsák, Életképek.
Hölgysalon, Életképek.
Keselyeő Péter, Életképek.
Adamante, Életképek.
Czakó Zsigmond emléke, Életképek.
Nemzeti Szinház, Életképek.
Budapesti Napló czímű rovat január 1-től deczember 31-ig, Jelenkor.

1848.

Forradalom vér nélkül, Életképek.
Nyilt szavak hònunk fiatalságához, Életképek.
Nőszabadság, Életképek.
A napok hangulata, Életképek.
Délibáb, Életképek.
A világhirű Martinovics-összeesküvés részletei, Életképek.
Hyppona romjai, Életképek.
Egy római polgárnő, Életképek.
Pillanatnyi fényűl némely sötétebb helyekre, Életképek.
Charivari, Életképek.
A forradalom költészete, Életképek.
Congrev rakéták, Életképek.
Fiatalság, Életképek.
Pesti polgárság, Életképek.
Nép, Életképek.
Nemesség és táblabirák, Életképek.
Diplomatikus barometrumok, Életképek.
Az utolsó fejedelem, Életképek.
Hol leszünk két év mulva? vagy három exkolléga Szibériában. Életképek.
Szomoru napok. I—VII. czikk. Életképek.
Szegény király, Életképek.
Nem szeretem a sápadt arczokat, Életképek.
Bizalmi hévmérő, Életképek.
Keserű hangok, Életképek.
A forradalom metempsychosisa, Életképek.
Pan Jelasics, hősköltemény, Életképek.
Budapesti napló czímű rovat márczius 16-ig, Jelenkor.
Az átkozott ház, Unió zsebkönyv.
Az üstökös útja, Országgyülési Emlék.
Vadon virágai. Novellák. 2 kötet. (Kis 8-r. 238, 212 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1849.

Magyarhon népei, vezérczikk, Közlöny.
Windischgrätz több proklamatiói, vezérczikk, Közlöny.
Fel munkára, vezérczikk, Közlöny.
Nem csalódunk, vezérczikk, Közlöny.
Bár csak örökké . . . Vezérczikk, Közlöny.
A czivakodás nem nagy mesterség, Esti Lapok.
Nagy napok előperczeit éljük, Esti Lapok.
Magyarország boldog leend, Esti Lapok.
Mi lesz belőlünk? Esti Lapok.
Miért küzdünk? Esti Lapok.
Pro memoria, Esti Lapok.
Martius 15, Esti Lapok.
Orosz interventio, Esti Lapok.
Szerkesztői nyilatkozat, Esti Lapok.

Habsburgház, Esti Lapok.
1848-iki törvény, Esti Lapok.
Politikai horoskop, Esti Lapok.
Respublika, Esti Lapok.
Békepárt, Esti Lapok.
Kaputosok, Esti Lapok.
Kérdeztem egykor . . . Esti Lapok.
Aristokraták és demokraták, Esti Lapok.
Odiozus elnevezések, Esti Lapok.
Egyike a legfülhasgatóbb . . . Esti Lapok.
Flectere si nequeo, Esti Lapok.
Nekünk az új alkotmány . . . Esti Lapok.
Az április 20-iki ülés, Esti Lapok.
Klapka levele, Esti Lapok.
Pesti levelek, Esti Lapok.
Levelek Debreczenbe, Esti Lapok.
Kedves Táncsics komám, Esti Lapok.
A király felesége, Esti Lapok.
Megint Táncsics, Esti Lapok.
A huszárkáplár, Esti Lapok.
Levelek Debreczenbe, I., Pesti Hirlap.
Levelek Debreczenbe, II., Pesti Hirlap.
Levelek Debreczenbe, I. stb., Charivari.
Levelek Debreczenbe, II., Charivari.

1850.

A gyémántos minister, Magyar Emléklapok.
Az ércz leány, Magyar Emléklapok.
A tarczali hadnagy, Magyar Emléklapok.
A fránya hadnagy, elbeszélés, Magyar Emléklapok.
F—y Béla, Magyar Emléklapok.
Székely asszony, Magyar Emléklapok.
II., Magyar Emléklapok.
Szenttamási György, Magyar Emléklapok.
A vérontás angyala, elbeszélés, Magyar Irók Füzetei.
Egy hóhér 1849-ből, Magyar Irók Füzetei.
Bujdosó tanyája, naplótöredék, Magyar Irók füzetei.
Csonka vitéz, Magyar Irók Füzetei.
Az eltűnt leányok, Magyar Irók Füzetei.
Egy poetaviselt ember levele, Pesti Röpívek.
Az erdők leánya, Pesti Röpívek.
Sic vos non vobis, Pesti Röpívek.
Egy halálitélet, Pesti Röpívek.
A munkácsi rab, Reguly-Album.
Széchenyi feltámadása, Kazinczy-ünnep emléklapja.
Forradalmi és csataképek (Sajótól). 2 kötet. (8-r. 147, 169 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1851.

A láthatatlan csillag, Losonczi Phönix.
Rozgonyi Cecilia, Losonczi Phönix.
Másik haza, Romemlékek.
A népdalok hőse, Remény.
Soliman álma, Remény.
Béldi Pál, Remény.
Egy lakoma a hunn királynál, Remény.

Tsong Xu, Remény.
Koronát szerelemért, Nagyenyedi Album.
Egy halálítélet, Magyar Hirlap.
Vándoroljatok ki! Magyar Hirlap.
Erdély aranykora, regény, Pesti Napló.
Az utolsó tengeristen, Pesti Napló.
Kelet királynője, Pesti Napló.
Kalóz király, Pesti Napló.
A varchoniták, Pesti Napló.
Fortunatus Imre, Pesti Napló.
A kétszarvú ember, Pesti Napló.
Egy bujdosó naplója. Novellák. (8-r. 212 l.) Pest, Geibel Ármin.

1852.

Jókai felségfolyamodása, Pesti Napló. (1896. 228. sz.)
Shirin, novella, Értesítő.
Az örmény és családja, Hölgyfutár.
Egy bukott angyal, Hölgyfutár.
Mahizet, lappon ősmonda, Müller Gyula Nagy Naptára.
Hangok a vihar után. Novellák. (8-r. 163, 209 l.) Pest, Emich és Eisenfels.
Erdély aranykora. Regény. 2 kötet. (8-r. 236, 225 l.) Pest, Emich Gusztáv.
A kétszarvú ember. Históriai beszély. (8-r. 182 l.) Pest, Emich és Eisenfels.

1853.

Carinus, elbeszélés, Pesti Napló.
Egy magyar nábob, regény, Pesti Napló.
Egy komondor naplója, Müller Gyula Nagy Naptára.
Petki Farkas leányai, elbeszélés, Délibáb.
Magyar népvilág, apró regék, I—III. Délibáb.
Úti levelek: Nagyvárad, Kolozsvár, Berzencz, Kelementelke, homoród-almási barlang és Szent-Anna tava, Délibáb.
A nagyenyedi két fűzfa, Délibáb.
A háromszéki leányok, Délibáb.
Papagályom emlékiratai, Délibáb.
Egy agg szinész naplójából, Délibáb.
Halil Patrona, Délibáb.
Perozes, Jókai Országos Nagy Naptára.
A szökevény, Jókai Országos Nagy Naptára.
Egy ünnepnap a Svábhegyen, Jókai Országos Nagy Naptára.
A nagyidai nóta, Jókai Országos Nagy Naptára.
Kivonatok egy nevezetes külföldi gazdasági tanácsos jegyzeteiből, Jókai Országos Nagy Naptára.
Találmányok, Jókai Országos Nagy Naptára.
A hold és a nap, Jókai Országos Nagy Naptára.
A magnetismus, Jókai Országos Nagy Naptára.
Bacsó Tamás, elbeszélés, Jókai Országos Nagy Naptára.
A játékos, Jókai Országos Nagy Naptára.
Különös qualifikátio, Jókai Országos Nagy Naptára,
Ötven adoma és életkép, Jókai Országos Nagy Naptára.
Igen száraz adatok egy humor-

dús fölolvasáshoz, Szépirodalmi Lapok.

Szent-Anna tava, Magyarország és Erdély képekben.

Törökvilág Magyarországon. Regény. 3 kötet. (8-r. 204, 253, 195 l.) Pest. Müller Gyula.

Egy magyar nábob. Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 149, 163, 155, 114 l.) Pest, Emich Gusztáv.

1854.

Kárpáthy Zoltán, regény, Pesti Napló.

A janicsárok végnapjai, Délibáb.

A janicsárok végnapjai regény folytatása, Hölgyfutár.

Manlius Sinister, dráma, Hölgyfutár.

Holtak harcza, regék I—VIII., Hölgyfutár.

Az utolsó csatár, Müller Gyula Nagy Naptára.

Férj és jegyes, vígjáték, Jókai Országos Nagy Naptára.

A Hargita, székely népmonda, Jókai Országos Nagy Naptára.

Anecdoták, Jókai Országos Nagy Naptára.

Az utolsó czigányország, Vasárnapi Ujság.

Magyar költők sorsa, Vasárnapi Ujság.

A hosszú álom, Vasárnapi Ujság.

Hinni és nem hinni, Vasárnapi Ujság.

Történeti rajzok, Vasárnapi Ujság.

A székelyek, Vasárnapi Ujság.

Az amazon, Vasárnapi Ujság.

Fejedelmi párbaj, Vasárnapi Ujság.

Egy pár szó Szontagh Gusztáv úrhoz, Vasárnapi Ujság.

Az avar vezér, Vasárnapi Ujság.

Könyves Kálmán, Vasárnapi Ujság.

A koldus gyermek, Vasárnapi Ujság.

Dsem herczeg, Divatcsarnok.

A hazajáró lélek, Magyar Nép Könyve.

Janicsárok végnapjai. Regény. 3 kötet. (Kis 8-r. 204, 253, 195 l.) Pest, Müller Gyula.

Erdélyi képek. Novellák. 2 kötet. (Kis 8-r. 127, 160 l.) Pest, Emich Gusztáv.

Kárpáthy Zoltán. Regény. 4 kötet. (8-r. 160, 136, 160, 96 l.) Pest, Emich Gusztáv.

A magyar nemzet története. (Nagy 8-r. 352 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

Török mozgalmak 1733-ban. Regény. 2 kötet. (Kis 8-r. 192, 170 l.) Pest, Számwald Gyula.

1855.

A bajadere, mutatvány, Hölgyfutár.

Az év kezdetén, Vasárnapi Ujság.

Az akhtiari fogoly, Vasárnapi Ujság.

Emlékezzünk régiekről: Tánczvigalom stb. Vasárnapi Ujság.

Szóváltás a dalidó fölött, Vasárnapi Ujság.

Vörösmarty Mihály, Vasárnapi Ujság.

Valahány ház, annyi szokás, Vasárnapi Ujság.
A szegedi vésznapok, Vasárnapi Ujság.
Gonosz háznak gonosz vége, Vasárnapi Ujság.
Egy népnevelő, Vasárnapi Ujság.
A karácsonyi dolgozó, Vasárnapi Ujság.
Tábornok és asztralszellem, Divatcsarnok.
A veszélyes sakkjáték, Divatcsarnok.
A kötél áztatva jó, Magyar Nép Könyve.
A tengerszem tündére, Magyar Hölgyek Naptára.
Thorlatievna, Laczikonyha.
Czigánynő, Család Könyve.
Véres könyv. Csataképek a jelenkori háborúból. 3 kötet. (Kis 8-r. 225, 162, 190 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
A magyar előidőkből. Novellák. (Kis 8-r. 342 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Tarka élet. 2 kötet. (Nagy 8-r. 160, 160 l.) Pest, Landerer és Heckenast.

1856.

A régi jó táblabirák, regény, Pesti Napló.
Szomorú napok, regény, Pesti Napló.
Válasz a Hölgyfutár szerkesztőjének, Pesti Napló.
Nemzeti haladásunk, Vasárnapi Ujság.
A nőlázadás, Vasárnapi Ujság.
Egy nevezetes gazda honunkban, Vasárnapi Ujság.
A koldus veréb, Vas. Ujság.
Hogyan mulat a magyar nép piros pünkösd napján, Vasárnapi Ujság.
Vörösmarty laka Nyéken, Vasárnapi Ujság.
Feltámadunk, Vasárnapi Ujság.
Fekete világ, Vasárnapi Ujság.
Felszólítás a pecsétczimer-magyarázatok végett, Vasárnapi Ujság.
A rézpataki lelkész, Vasárnapi Ujság.
Melyiket a kilencz közül? Vasárnapi Ujság.
Adjunk számot, Vasárnapi Ujság.
Petőfi Sándor, Vasárnapi Ujság.
Kakas Márton levelei, harminczegy czikk. Vasárnapi Ujság.
A mohácsi veszedelem, ballada, Vasárnapi Ujság.
Kincses Abdul és gyáva Izmál, Budapesti Visszhang.
Thonuzoba, ősmagyar rege, Magyar Hölgyek Naptára.
Bokáczius kalandjai, Nemzeti Képes Naptár.
Oczeánia. Egy elsülyedt világrész története. (8-r. 177 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Délvirágok. 2 kötet. (Kis 8-r. 224 103 l. Pest, Emich Gusztáv.
Árnyképek. Novellák. 2 kötet (8-r. 199, 176 l.) Pest, Emich Gusztáv.
Szomorú napok. Regény. 2 kötet. (Kis 8-r. 144, 150.) Pest, Emich Gusztáv.
A magyar nép adomái. (Kis 8-r. 272 l.) Pest, Heckenast G.
A legvitézebb huszár. Történeti rajz, tizenöt képpel. (16-r.) Pest, Heckenast Gusztáv.

A régi jó táblabirák. Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 148, 140, 142, 122 l.) Pest. Emich Gusztáv.

1857.

Az elátkozott család, regény, Pesti Napló.

Végszó, Pesti Napló.

Jókai válasza Gyulainak, Pesti Napló.

Az első alapkő, Vasárnapi Ujság.

Az aradi vérnap, Vasárnapi Ujság.

Magyar szinészet a legrégibb időkben, Vasárnapi Ujság.

Szigligeti Ede, Vasárnapi Ujság.

Népszokások a magyar szinészek országából, Vasárnapi Ujság.

Az istenhegyi székelyleány, Vasárnapi Ujság.

Kakas Márton levelei, harmincz czikk, Vasárnapi Ujság.

A gyémántkirály, Nemzeti Képes Nagy Naptár.

A világ vége, Délibáb Naptár.

A hold, egy sensitiv hölgy naplójából. Sárosy, Az én albumom.

Politikai körút gyalog, Nagy Tükör.

Jaska és Jakso. Nagy Tükör.

Diplomatia, Nagy Tükör.

Baromtörténetek, Nagy Tükör.

Koldusnő asszonyság, Nagy Tükör.

Ez a világ sorja, Nagy Tükör.

Kutyahistóriák, Nagy Tükör.

Kiliameron, ezer novella, Nagy Tükör.

Szaladj, szaladj, jön a billog, K., Nagy Tükör.

A megölt ország. Szinházi Naptár.

Új dekameron: Az én galambom nem vált porrá, Nővilág.

Új dekameron: A halálfős álarcz, Nővilág.

Új dekameron: A tündérpalota, Nővilág.

Új dekameron: Valdivia, Nővilág.

Új dekameron: Bolivár, Nővilág.

A hősök könyvéből: Dobozy és neje. Magyar Sajtó.

Debreczeni krónikákból: A struczmadár, Magyar Sajtó.

Hogyan lett Dull Mátyás uramból Rácz János? Magyar Sajtó.

Korán elsült pisztoly, Magyar Sajtó.

A magyar irodalom missziója, Magyar Sajtó.

Eötvös Nővérek czimű regényének ismertetése, Magyar Sajtó.

A nemzeti szinházi pályázatok felől, Magyar Sajtó.

Színi kritikák, Magyar Sajtó.

Prolog a miskolczi szinház megnyitásakor, Magyar Sajtó.

Ajánló levél Tóth József czikkéhez, Magyar Sajtó.

Jordaki feje, Szépirodalmi Közlöny.

Novellák. (12-r. 129 l.) Pest, Beimel J. és Kozma Vazul.

Népvilág. Elbeszélések. 2 kötet. (8-r. 188, 215 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1858.

Sylvester-éjszakák, Hölgyfutár.

Újév napján, Vasárnapi Ujság.

Szent László, Vasárnapi Ujság.
Lendvay Márton, necrolog, Vasárnapi Ujság.
A regényes Tempevölgye, Vasárnapi Ujság.
Vatha lázadása, Vasárnapi Ujság.
A peregrinus, Vasárnapi Ujság.
More patrio, regényes kóborlások Erdélyben, Vasárnapi Ujság.
A tatárfutás után, Vasárnapi Ujság.
Kakas Márton levelei, huszonnyolcz czikk, Vas. Ujság.
Farsang bolondjai, Vasárnapi Ujság.
Húsvéti piros tojások, Vasárnapi Ujság.
Mi van a föld alatt? Nővilág.
Történetek egy ócska kastélyban, Nővilág.
Egy kis feleselés Gyulaival, Magyar Sajtó.
Felfordult világ, regény, Magyar Sajtó.
Szombati tárcza: politikai körút a nagyvilágban, Magyar Sajtó.
Violenta, Szépirodalmi Közlöny.
Mátyás király fája, rege, Nemzeti Szinházi Naptár.
Bizebán, Remény.
Magyarázatok a dalidóhoz, Napkelet.
Bürgözdi bácsi csíntevései, Üstökös.
Kakas Márton költeményei és levelei, Üstökös.
Exotikus történetek, Üstökös.
Négy óra egy vulkán fenekén, Üstökös.
Az áruló gyűrű, Szépirodalmi Album.
Regék.
Az elátkozott család. Regény. 2 kötet. (Kis 8-r. 182, 201 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Jókai Mór dekameronja. Száz novella. 10 kötet. (Kis 8-r. 158, 158, 160, 160, 160, 175, 148, 173, 183. l.) — Pest, Heckenast Gusztáv.

1859.

Az utolsó budai basa, Vasárnapi Ujság.
Irinyi József, necrolog, Vasárnapi Ujság.
Az első koronázás Magyarországon, Vasárnapi Ujság.
Giskra hadai, Vasárnapi Ujság.
Szent László diadala a kunokon, Vasárnapi Ujság.
Kakas Márton levelei, harmincz czikk, Vasárnapi Ujság.
A magyar divat, K., Üstökös.
Első az etiquette, Üstökös.
Krónikás adomák és apró czikkek.
Kakas Márton naptára.

1860.

Még egy csókot, Vasárnapi Ujság.
Benzerade szerelme, Vasárnapi Ujság.
Egy női szó, Vasárnapi Ujság.
A magyar néphumorról, Vasárnapi Ujság.
Széchenyi megszünt élni, Vasárnapi Ujság.
Kurbán bég, Vasárnapi Ujság.
Egy család drámája, Vasárnapi Ujság.
Korona és kard, Vasárnapi Ujság.

Imre király elfogja lázadó öcscsét, Endrét, Vasárnapi Ujság.
A főváros gyásza az ország halottjaiért, Vasárnapi Ujság.
Az első testvérharczok, Vasárnapi Ujság.
Árpád honfoglaló csatái, Vasárnapi Ujság.
Kakas Márton levelei, tizennyolcz czikk, Vasárnapi Ujság.
A három Csák, históriás álom, Üstökös.
A szerelem és a kis kutya, Üstökös.
A huszti beteglátogatók, Üstökös.
Kakas Márton emléklapjaiból, Üstökös.
Ama bizonyos csizmadiá beszélgetései a feleségével, Üstökös.
Mit tudnak a nők? Családi Kör.
A kuruczvilág után, Szépirodalmi Figyelő.
A gyujtogató, Szigeti-Album.
Bábel, K., Kisfaludy-Társaság Évlapjai.
Fulkó lovag, Emich Gusztáv Nagy Naptára.
A magyar néphumorról, Magyar Akadémiai Értesítő.
Kakas Márton naptára.
Kakas Márton tolltaraja. Versek, levelek, stb. 2 kötet. (Kis 8-r. 160, 160 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Szegény gazdagok. Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 185, 169, 140, 196 l.) Pest, Emich Gusztáv.
Színművek (Szigetvári vértanúk, Könyves Kálmán, Dózsa György, Manlius Sinister, Dalma és Murányi hölgy). 3 kötet. (Kis 8-r. 192, 192, 179 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1861.

A pesti Nemzeti Szinház ügyében teendő vizsgálatra kiküldött bizottmány jelentése, Hölgyfutár.
A budai népszinház megnyitására, K., Hölgyfutár.
Teleki László meghalt, Vasárnapi Ujság.
Széchenyi feltámadása, Vasárnapi Ujság.
Életem legszomorúbb napja, Vasárnapi Ujság.
Smaragdok és zafirok, Vasárnapi Ujság.
A debreczeni kastély, I., Vasárnapi Ujság.
Egy katholikus pap ól, Vasárnapi Ujság.
A Thököly-emlékünnep Ujvidéken, Vasárnapi Ujság.
Kakas Márton levelei, hat czikk, Vasárnapi Ujság.
Igazi czigánypeticzió, Vasárnapi Ujság.
Beszéd a képviselőházban, Vasárnapi Ujság.
Visszaemlékezések 1849-re, Magyar Sajtó.
Érdemrendek kiosztása Debreczenben, Üstökös.
Bölcs tanácsbirák, Üstökös.
Egy vers története, Üstökös.
A sánta koldus, Üstökös.
Országgyülési Napló, Üstökös.
Tallérosy Zebulon levelei Mindenváró Ádámhoz, Üstökös.
Ha az ember híressé lesz, Üstökös.

A felirati javaslatról, Toldy István, Magyar politikai szónoklat kézikönyve.
Kakas Márton naptára.
Országgyülési beszéd (8-r. 15 l.) Pest, Lampel Róbert.
Jókai és báró Podmaniczky Frigyes beszédei. (8-r. 20 l.) Pest, Wodianer F.

1862.

Az új földesúr, regény, Pesti Napló.
Nemzet szózata, prolog, Hölgyfutár.
1862!? Vasárnapi Ujság.
A debreczeni kastély, II., Vasárnapi Ujság.
Miért láttál, Vasárnapi Ujság.
A villámjárta, Vasárnapi Ujság.
Silvester és utolsó percze, Vasárnapi Ujság.
Bábel, K., Vasárnapi Ujság.
A nemtő szózata, K., Vasárnapi Ujság.
Nemzeti eledeleink, Vasárnapi Ujság.
Kakas Márton levelei, öt czikk, Vasárnapi Ujság.
Beszéljünk már egyszer világosan, Magyar Sajtó.
Egy kis gyanakodás, Magyar Sajtó.
Ismét a Vojvodina ügye, Magyar Sajtó.
A magyar klerus, Magyar Sajtó.
Szellőztetések, Magyar Sajtó.
Kényszerített magyarázat, Magyar Sajtó.
Egy szerény kisérlet, Magyar Sajtó.
Kecskeméti Aurél úrnak, Magyar Sajtó.
Az ellentétek fölhasználása, Magyar Sajtó.
A birodalom alkotmányos rendezése magyar fölfogás szerint, Magyar Sajtó.
Egy régi baj, Magyar Sajtó.
A mai nap története, tiz czikk, Magyar Sajtó.
Egy szegény asszony története, Szépirodalmi Figyelő.
Prolog a budai népszinház megnyitására, Thália.
Kakas Márton naptára.
Kakas Márton politikai költeményei. (Kis 8-r. 254 l.)
Politikai divatok. 4 kötet. (Kis 8-r. 192, 169, 184, 149 l.) Pest, Ráth Mór.
Téli zöld. Elbeszélések az ifjuság számára. (4-r. 376 l.) Ifjuság Könyvesháza.

1863.

Az én dolgom a Pesti Naplónál, Pesti Napló.
Miranda, Vasárnapi Ujság.
Egy lengyel történet, Vasárnapi Ujság.
A kalifa papucsa, Vasárnapi Ujság.
A míg a termő rügyből körte lesz, Vasárnapi Ujság.
Hol születnek a regények, Üstökös.
Száz év mulva. Üstökös.
Csodabogarak, Üstökös.
Emina, beszély, Üstökös.
Egy kritikus álmai, Üstökös.
Salamon kibékülése Szent Lászlóval. Emich Gusztáv Nagy Naptára.
A fehér lap, beszélyek, Emich Gusztáv Nagy Naptára

A kardvas és a villám, Részvét Könyve.
Milyenek a nők? Koszorú.
Gyümölcsészet, Falusi Gazda.
A «Hon» első olvasóihoz, A Hon.
Politikai divatok, regény, A Hon.
Szini kritikák, három czikk, A Hon.
Helyzetünkről, A Hon.
A «Függetlennek», A Hon.
A Független pártja, A Hon.
Mi mindent tudna tenni a magyar ember, ha sokat járna Bécsbe? A Hon.
Azokhoz, a kik bennünket szeretnek megijeszteni, A Hon.
Január 31-én, A Hon.
Kakas Márton naptára.
Az új földesúr. Regény. 3 kötet. (Kis 8-r. 154, 178, 161 l.) Pest, Emich Gusztáv.
Szélcsend alatt. Elbeszélések. 2 kötet egyben. (Kis 8-r. 374 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Felfordult világ. Humorisztikus papirszeletek. 2 kötet. (Kis 8-r. 180, 115 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1864.

Megyeri emléke, K., Hölgyfutár.
A hittagadó, Vasárnapi Ujság.
A vakmerő, Vasárnapi Ujság.
Ádám apánk első hűtlensége, Üstökös.
Juida, novella, Üstökös.
Az ikes igék áldozatja. Üstökös.
Egy csók, egy szó, Üstökös.
A hivatalviselő hölgyek, vígjáték, Üstökös.
Tudtán kivül férj, Üstökös.
Szinházi publikumfogás fürdőn, Üstökös.
Fredegonda, Koszorú.
Lucretia, Koszorú.
Hétköznapi fecsegések, K., A Hon.
A jótékony úrnői bazár, A Hon.
Műkedvelői előadás, A Hon.
A rabnő, A Hon.
Kazinczy Gábor meghalt, A Hon.
Szini kritikák, A Hon.
Az úrnő, A Hon.
Válaszok Vadnai Károlynak. A Hon.
A szerb Beszeda, A Hon.

1865.

Nevezetes férfiak, negyven czikk, Üstökös.
Prolog a debreczeni szinház megnyitására, Üstökös.
Toaszt ifj. Emich Gusztáv és Tormay Lenke menyegzőjén, Üstökös.
Jókai első és utolsó pöre, Üstökös.
Mire megvénülünk, Regény, A Hon.
Szini kritikák, A Hon.
A magyar journalistika a napi kérdésekben, A Hon.
Tizenegy vezérczikk, A Hon.
Restauratio vagy retablirozás? A Hon.
Levelek Tisza Kálmánhoz, A Hon.
Mi a legfőbb nehézség? A Hon.
Egy kényes kérdésre kénytelen válasz, A Hon.
A cancellar a provizoriumról, A Hon.
Az erdélyi emlékirat, A Hon.
Kaiserfeld beszéde, A Hon.
Nyílt levél Kemény Zsigmondhoz, A Hon.

Jegyzet Mocsáry Lajos czikkéhez, A Hon.
Kemény Zsigmond a megyékről, A Hon.
Az erdélyi országgyülés, A Hon.
Tanulságok Kemény Zsigmond észrevételeivel, A Hon.
Két hang «intra muros», utómegjegyzés, A Hon.
A szeptember 20-iki manifestum, A Hon.
A «verwirkt» és «sistirt», A Hon.
A sajtó, a tanácsterem és a könyvpiacz, A Hon.
A pestmegyei barátságos értekezlet, A Hon.
A közhangulat körülményei, A Hon.
Milyen phasisai lesznek a jövő országgyülésnek, A Hon.
Nyilatkozvány a siklós-kerületi választó közönséghez, A Hon.
E hét eseményei, A Hon.
Választási izgalmak, A Hon.
Kényes kérdések, A Hon.
Az uralkodói trónbeszéd, A Hon.
A szünnapok alatt, A Hon.
Az elmult évről, A Hon.
Két menyegző, Regélő.
Fáy András, Hazánk és a Külföld.
Hajnik Pál, Hazánk és a Külföld.
Kazinczy Gábor, Hazánk és a Külföld.
Madách Imre, Hazánk és a Külföld.
Szalay László, Hazánk és a Külföld.
Chinchilla herczeg, Hazánk és a Külföld.
Kerüld a szépet, Hazánk és a Külföld.
Milyenek a nők? Elbeszélések. 2 kötet. (Kis 8-r. 207, 200 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Milyenek a férfiak? Elbeszélések. (Kis 8-r. 194 l.)) Pest, Heckenast Gusztáv.
Mire megvénülünk? Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 204, 168, 178, 156 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.
Kakas Márton albuma. 2 kötet. (123, 120 l.) Pest, Emich Gusztáv.

1866.

Visszatekintés 1865-re, A Hon.
Egy napirenden lévő kérdés felőli javaslat, A Hon.
A kérdések kérdése, A Hon.
Az országgyülés nevezetesebb momentumai, A Hon.
A válaszfelirati javaslat, A Hon.
Egy kis históriai helyreigazítás, A Hon.
A második válaszfelirat. A Hon.
Nem leszünk Epimetheusok, A Hon.
Jelen válság és a magyarországi kérdés, A Hon.
Mit szóljon a magyar nemzet? A Hon.
Mire kellene hát az a Reichsrath most? A Hon.
Mit hozhat egy háború előtti congressus? A Hon.
Sikertelen munkák, A Hon.
Inségi aggodalmak és megnyugtatási kisérletek, A Hon.
Hová juttatta az államot az egységes német politika. A Hon.
Kilencz vezérczikk, A Hon.
A sajtó és a czenzura Magyarországon, A Hon.

Somsich Pálnak, A Hon.

Egy szónok, a ki «el nem áll», A Hon.

Baróthy Ilona, Hazánk és a Külföld.

A mostoha meséi, Hazánk és a Külföld.

1867.

Jósika Miklós emlékezete, Kisfaludy-Társaság Évlapjai.

Szerelem bolondjai, Emich Gusztáv Nagy Naptára.

Huszonhat vezérczikk, A Hon.

A hadkiegészítési pátens ügyében indítványozott felirata a képviselőházhoz, A Hon.

Emlékbeszéd báró Jósika Miklós felett, A Hon.

Hideg vérrel, de jó szándékkal, A Hon.

A február 17-iki leirat, A Hon.

A «Concordia» elnökéhez tartott beszéde, A Hon.

Még egyszer de profundis, A Hon.

Néhány szó a szélső baloldal indítványáról, A Hon.

A magyar «úr» Amerikában, A Hon.

És még egyszer de profundis, A Hon.

Tisztelt külmunkatársainkhoz, A Hon.

A szabad sajtó, A Hon.

Fiume??? A Hon.

Martius 15-ike, A Hon.

Indítvány az akadémiai pályázatok ügyében, A Hon.

A cseh országgyülés, A Hon.

Ezer év, K., A Hon.

A politika a ' malom alatt, A Hon.

Egy ember, a ki nem akar koronázni, A Hon.

Petőfi??? A Hon.

Kossuth Deákhoz, A Hon.

A koronázás után, A Hon.

A honvédek központi gyűlése Pesten, A Hon.

Néhány szó a Pesti Naplóhoz, A Hon.

Balaton-Füred, A Hon.

Kivel szövetkezzünk? A Hon.

Az ungvári képviselőválasztás, A Hon.

Magyarországnak, a Pesti Naplónak, A Hon.

Türr megérkezett Pestre, A Hon.

Rövid üdvözlés, A Hon.

Egy igen szerény kérdés a Pesti Hirnökhöz, A Hon.

A multakra vetett fátyol, A Hon.

Jókai válasza Görgeinek, A Hon.

A pécsi választás, A Hon.

Ifjú honfitársainkhoz, A Hon.

Türr altábornagy levelezése, A Hon.

Négy szem közt Böszörményi Lászlónak, A Hon.

A hosszúhajú hölgy, Hazánk és a Külföld.

Egy magyar honvéd, Igazmondó.

Gressák József mint aranyásó Ausztráliában, Igazmondó.

Még sem lesz belőle tekintetes asszony, Igazmondó.

Adatok a magyar szabadságharcz kisebb történetéből, Igazmondó.

A magyar nép adomái, (Kis 8-r. 320 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1868.

A szerelem bolondjai, regény, A Hon.

Harminczhét vezérczikk. A Hon.

Az ellenzék kormányképessége, A Hon.

A segítő a szükségben, A Hon.

Lássuk mi lesz belőle, A Hon.

Azok a szegény honvédek, A Hon.

A magyar királyné Budapesten, A Hon.

Nyílt levél a belügyminiszterhez, A Hon.

Válasz Vay Lászlónak, A Hon.

Válasz a Pesti Naplói M. czikkre, A Hon.

Még egyszer a Szegfi-ügy, A Hon.

Nyílt levél Tisza Kálmánhoz, A Hon.

Perczel körútja, A Hon.

Szabó Jánoshoz, A Hon.

Jókai beszéde siklósi választóihoz, A Hon.

Ludvigh János barátomnak, A Hon.

A király igazat ad az ellenzéknek, A Hon.

A Nép Zászlója szerkesztőjének, A Hon.

Napoleon herczeg Budapesten, A Hon.

Megyünk-e vagy állunk? A Hon.

Merre menjünk? A Hon.

Non quid iuris, nec quid consilii: sed quid personae, A Hon.

Schmerling és mink, A Hon.

A baloldali delegátusok lemondása, A Hon.

A nemzetiségi viták a képviselőházban, A Hon.

A honvédség újjászületése, A Hon.

Az országgyülés befejezése, A Hon.

Előfizetési felhivás, A Hon.

Jókai választóihoz a baloldal működéséről, A Hon.

A hevesmegyei határozat, A Hon.

Benn és künn, A Hon.

Jókai beszéde választóihoz, Igazmondó.

Jókai beszéde a képviselőház julius 25-iki ülésén, Igazmondó.

Jókai köszönő levele, Igazmondó.

A fekete sereg, Igazmondó.

Azok a szegény honvédek, Igazmondó.

Mi az a munkáskéz, Igazmondó.

A tizenegyedik, Igazmondó.

Megjegyzés Kossuth Ferencz levelére, Igazmondó.

A nemzeti becsületérzéshez Igazmondó.

Három vezérczikk, Igazmondó.

Egy dal, «Kossuth Lajos azt üzente» keletkezésének története, Kossuth-Album.

A honvédek 1848-ban, Honvéd-Világ.

A két hizó, tréfás versezet, Népiskolai Könyvtár.

A munkáról és a munkás kezekről, Munkások Ujsága.

Virradóra. Legújabb novellák. 4 kötet. (8-r. 184, 188, 163, 126 l.) Pest, Emich Gusztáv.

Szerelem bolondjai. Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 158, 189, 158, 189 l.) Pest, Athenæum.

1869.

A kőszívű ember fiai, regény, A Hon.
Jókai beszéde a pestvárosi ellenzéki értekezleten, A Hon.
Jókai beszéde terézvárosi választóihoz, A Hon.
Tizennyolcz vezérczikk, A Hon.
Jókai beszéde a pestvárosi választók összejövetelére, A Hon.
A mohácsi balpárti választókerületi központi bizottmány kérdéseire felelet, A Hon.
A Hon tisztelt munkatársaihoz, A Hon.
Jókai beszéde választóihoz, A Hon.
Gyermekkori életéből, A Hon.
Nyilatkozat, A Hon.
Siklósi választókerületi elvtársaimhoz, A Hon.
Jókai beszéde a választás után, A Hon.
Az új földfelosztás, A Hon.
Egy tisztességes eszköz, A Hon.
A királyi trónbeszéd, A Hon.
Jókai pohárköszöntője a május 4-iki banketten, A Hon.
Öt válaszfelirati javaslat, A Hon.
A birálóbizottságok igazságszolgáltatása, A Hon.
A julius 3-iki országos ülés, A Hon.
Magyarország önálló pénzügye, A Hon.
Egy pár szó az ellenzékről, A Hon.
Nyilatkozat és helyreigazítás, A Hon.
A dalmatiai lázadás, A Hon.
Felvilágosítás, A Hon.
Észrevétel Szilágyi Virgil levelére, A Hon.
Jókai Mór a királynénál, Igazmondó.
Az Irányi-Horvát Boldizsár-féle ügy, Igazmondó.
Beszéd junius 26-án a képviselőházban, Igazmondó.
Jókai interpellatiója a bankügyben, Igazmondó.
Jókai beszéde a Pesti Népkörben. Igazmondó.
Mit akar az ellenzék? (12-r. 16 l.) Pest, Athenæum.
A malom alatt, (16-r. 79 l.) Pest, Corvina-társaság.
Beszéde a pest-terézvárosi választókhoz. (Kis 8-r. 14 l.) Pest, Athenæum.
A kőszívű ember fiai. Regény. 6 kötet. (Kis 8-r, 162, 169, 162, 148, 192, 134 l.) Pest Athenæum.

1870.

Vértanúk emléke, K., Üstökös.
A szellem meghamisítása, Kisfaludy-Társaság Évlapjai.
Fekete gyémántok, regény, A Hon.
Magyarország belpolitikája az elmult évben, A Hon.
Néhány szó a betüszedői strikeről, A Hon.
Az országházból, A Hon.
Ötvenkét vezérczikk, A Hon.
Észrevételek Horn Ede nyilatkozványára, A Hon.
A II-ik és VI-ik osztály, A Hon.
Batthyány temetése napján, A Hon.
Honvédek és honvédmenház, A Hon.

Két barátomhoz, A Hon.
Politikai tanulságok, A Hon.
Majd meglássuk, A Hon.
A nemzeti gyűlöletcsinálók ellen, A Hon.
Ki bukott meg? A Hon.
Palikao és Kuhn, A Hon.
Egy nevezetes nyilatkozata Bismarcknak, A Hon.
A háború mint absurdum, A Hon.
Nostradamus jóslatai, A Hon.
Qui est Lambert? A Hon.
Belügyek!!! A Hon.
Szives kérelem, A Hon.
A sajtkukacz monologja, A Hon.
Archimedesi pontok, A Hon.
Xantus gyüjteménye a Muzeumban, A Hon.
Petőfi ismeretlen költeményéhez; levél Várady Antalhoz. A Hon.
Jókai megjegyzése, A Hon.
A miniszterelnöknek, Igazmondó.
Jókai beszéde a honvédnyugdij mellett, Igazmondó.
Ludvigh János, necrolog, Igazmondó.
Belügyek, Igazmondó.
A fekete gyémántok. Regény. 5 kötet. (Kis 8-r. 181, 175, 143, 171, 165 l.) Pest, Athenæum.

1871.

A magyar Faust, népmonda Hatvani professorról, Kisfaludy-Társaság Évlapjai.
A csigák regénye, Üstökös.
Milyen demokraták vagyunk mi? Üstökös.
A Jakli, természethistóriai rajz, Üstökös.
Eppur si muove! És mégis mozog a föld! Regény, A Hon.
Kilencz vezérczikk, A Hon.
Egy léghajós, kit Amerikába vert át a szél, A Hon.
A szavazás után, A Hon.
Észrevételek Csáky Gyula gróf vezérczikkére, A Hon.
A béke hirnökei, A Hon.
A reactió? A Hon.
Jókai levele a baloldali kör elnökéhez, A Hon.
Pletykázzunk egy kicsit, A Hon.
Nyáry Pál meghalt, A Hon.
Nyáry Pál emléke, A Hon.
Jókai észrevétele Horn czikkére, A Hon.
Még egyszer a delegatiók kérdése, A Hon.
Nyilt levél a Hon szerkesztőségi tagjaihoz, A Hon.
Az ellenzéki pártok egyesülése, A Hon.
Öt év alatt, A Hon.
Quid nunc? A Hon.
Kormányválságok, A Hon.
Andrássy mint külügyminiszter, A Hon.
A nyitrai események alkalmából, A Hon.
«*Vasuti politikánk*» czikk kiigazítása, A Hon.
Andrássy első külügyminiszteri lépései, A Hon.
Felelősség és adott szó, A Hon.
A nagy vasuti szerződés, A Hon.
A budgetvitához, A Hon.
Budapest jövője, A Hon.
Párbaj az Istennel. Regényes korrajz. Igazmondó.
Milyen demokraták vagyunk mi? Igazmondó.

Jókai beszéde február 25-én, Igazmondó.

Necrolog és búcsúszózat Nyáry Pál felett, Igazmondó.

Jókai levele a baloldali kör elnökéhez, Igazmondó.

Jókai levele a kolozsváriakhoz, Igazmondó.

A megyékről, Igazmondó.

Ne sülyedjünk, Igazmondó.

A siami ikrek, politikai satyra, Igazmondó.

Kossuth a cseh kérdésről, Igazmondó.

Andrássy Gyula első külügyminiszteri lépései, Igazmondó.

A budgetvitához, Igazmondó.

Vezérczikkek, Igazmondó.

Jókai kolozsvári toasztja, Budapesti Közlöny.

Beszéd a hivatalos lap tartalmáról, Budapesti Közlöny.

Salamon nyilatkozata, Budapesti Közlöny.

Kakas Márton humorisztikus levelei. 2 rész egy kötetben. (Kis 8-r. 160, 160 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

1872.

Az én színpadi életem, Üstökös.

Az én színpadi életem, Igazmondó.

Az én kortársaim, Kisfaludy-Társaság Évlapjai.

Jósika Miklós mint barát, Üstökös.

Az arany ember, regény, A Hon.

A középpárt, A Hon.

Az én színpadi életem, A Hon.

Tizenegy vezérczikk, A Hon.

Fáklyásmenet alkalmával mondott beszéde, A Hon.

A többség, A Hon.

Jókai képviselő jelentése Pest-Terézváros választópolgáraihoz, A Hon.

Jókai programmbeszéde választóihoz, A Hon.

A balpárt agendája, A Hon.

Jókai választói körében mondott beszéde, A Hon.

A választás után, A Hon.

Nyílt levél Törs Kálmánhoz, A Hon.

Mit Rebellen unterhandeln wir nicht, A Hon.

Az osztrák Nemzeti Bank pinczéi, A Hon.

A bécsi arzenalban, A Hon.

A válság, A Hon.

A véres kenyér, Igazmondó.

A választás után, Igazmondó.

Jókai beszéde Pozsonyban, Igazmondó.

A bécsi arzenál, Igazmondó.

Jókai beszéde a képviselőházban a főváros rendezéséről szóló törvényjavaslat ellen, Igazmondó.

Parlamentarismus? Igazmondó.

Ki felelős a história előtt? Igazmondó.

A loyalitás, Igazmondó.

A véres kenyér. Egy ifjú hős naplója, Igazmondó.

Föld felett és víz alatt. Regénykék. (Kis 8-r. 283 l.) Pest, Athenæum.

Ha az ellenzék többségre jut. Programmbeszéd. (Kis 8-r. 16 l.) Pest, Athenæum.

A baloldal igazi reformpárt. Képviselői jelentés. (8-r. 43 l.) Pest, Athenæum.

Eppur si muove! És mégis

mozog a föld! Regény. 6 kötet. (Kis 8-r. 198, 198, 184, 192, 228, 188 l.) Pest, Athenæum.

A jövő század regénye. 9 kötet. (Kis 8-r. 188, 182, 139, 184, 193, 160, 154, 155, 130 l.) Pest, Athenæum.

Jókai Mór válogatott beszélyei. 2 kötet. Pest, Heckenast Gusztáv.

A véres kenyér. Egy ifjú hős naplója. (Kis 8-r. 87 l.) Pest, Athenæum.

1873.

Bernát Gazsi a mennyországban. K., Üstökös.

1848 márczius 15, Üstökös.

Utolsó napjai a fürdőidénynek, Üstökös.

A jövő század regénye, regény, A Hon.

Petőfi, A Hon.

Bernát Gáspár, A Hon.

III. Napoleon és Magyarország, A Hon.

Liszt hangversenye, A Hon.

Deák Ferencz czáfolata és utószó, A Hon.

1848 martius 15, A Hon.

A nemzeti szinházról, A Hon.

A Leszámitoló Bankról, A Hon.

Három vezérczikk, A Hon.

Lehet-e pártfuzió? A Hon.

Selbst ist der Mann, A Hon.

A trónralépés huszonötéves ünnepélye, A Hon.

«Az államnak élni kell», A Hon.

Quid nunc? A Hon.

A királyi estélyen, A Hon.

A mi válságunk, A Hon.

Az angyalarczú démon, Igazmondó.

Petőfi, Igazmondó.

Bécsi nemzetközi kiállitás, Igazmondó.

Mit várunk a balközéptől? Igazmondó.

Megtámadóinkhoz, Igazmondó.

Az államnak élni kell; Igazmondó.

A trónralépés 25 éves ünnepélye, Igazmondó.

A mi válságunk, Igazmondó.

Irodalmi statisztika, Igazmondó.

Ősapánk, Athenæum Nagy Képes Naptára.

Kis dekameron. A serdülő ifjúság számára. (8-r. 370 l.) Pest, Heckenast Gusztáv.

Az arany ember. Regény. 5 kötet. (Kis 8-r. 191, 186, 175, 141, 146 l.) Pest, Athenæum.

Két menyegző. (Kis 8-r. 188 l.) Pest, Athenæum.

Chinchilla herczeg. (Kis 8-r. 184 l.) Pest, Athenæum.

A fránya hadnagy. (Kis 8-r. 163 l.) Pest, Athenæum.

Fekete sereg. (Kis 8-r. 126 l.) Pest, Athenæum.

1874.

Az utolsó vers és az utolsó golyó; Zeyk Domokos halála, Vasárnapi Ujság.

Prolog a székesfehérvári szinház megnyitására, Vasárnapi Ujság.

Nem vagytok halva ti hősök! K., Vasárnapi Ujság.

A legelső gőzhajó Magyarországon, Vasárnapi Ujság.

A lőporos látogatók, Vasárnapi Ujság.

De mi lesz a feltámadás után? Vasárnapi Ujság.
A jól nevelt ifjú. Vasárnapi Ujság.
A hochbreitensteini uralkodó herczeg, Vasárnapi Ujság.
Kit tetszik keresni? Vasárnapi Ujság.
Hogy lett Miklós öcsémből szakács? Vasárnapi Ujság.
Holt költő szerelme, K., Vasárnapi Ujság.
Egy föltétel alatt, Vasárnapi Ujság.
Hol van Sas Pál? Vasárnapi Ujság.
Mindent látni sem jó. Vasárnapi Ujság.
Egy ember, a ki mindent tud, regény, Vasárnapi Ujság.
Bölcs bolondságok, tizenöt czikk, Vasárnapi Ujság.
Petőfi mint szinész, Vasárnapi Ujság.
Az itélet utolsó napja: utóhang a jövő század regényéhez, A Hon.
Hat vezérczikk, A Hon.
Ha egy koalicziós ministerium fog alakulni, A Hon.
A befagyott Balaton, A Hon.
Az ölelkező várromok, A Hon.
Azok a sok keresztek, A Hon.
A bécsi börzén, A Hon.
A Reichsrathban, A Hon.
A bécsi hirlapokról, A Hon.
Bismarcknál, A Hon.
Prága, A Hon.
Berlin, A Hon.
Német irodalmi viszonyok, A Hon.
A német irók otthon, A Hon.
A berlini magyarok, A Hon.
Még egy coalitio, A Hon.
Jókai válasza Simonyi Ernőnek, A Hon.
A Bitto-Ghyczy-Bartal miniszterium, A Hon.
Tizennégy vezérczikk, A Hon.
A sérthetlen lovag, A Hon.
Kiki a maga helyén, A Hon.
Ki hogy tudja, A Hon.
A főherczeg és a fuvaros, A Hon.
A gutai petitio, A Hon.
A félkrajczáros pör, A Hon.
A «tens asszony», A Hon.
A szinház macskájával egy rangban, A Hon.
Egy sajtóhiba, A Hon.
Még egyszer arról a bizonyos orról, A Hon.
Az a bizonyos dolog, A Hon.
A Bacchus-szobor, A Hon.
Az arany mondás, A Hon.
Taps, fütty és hagymakoszorú. A Hon.
A veszélyes titok, A Hon.
Petőfi mint szinész, A Hon.
Az osztrák-porosz tűzérpróbához, A Hon.
Még egyszer az adófölemelés kérdéséhez, A Hon.
Kossuth levele után, A Hon.
Sobri Jóska elfogatása, A Hon.
Egy magyar festő mint utazó, A Hon.
Nem vagytok halva ti hősök! K., A Hon.
Az aradi vértanúk huszonötéves emléke, K., A Hon.
A Bravalla-mező hölgyei, Igazmondó.
Zafireh, Igazmondó.
Holt költő szerelme, K., Igazmondó.

A philolog szerelme, parodia, K., Igazmondó.
A bankkérdésről, Igazmondó.
Isaszeg és hősei 1849 április 6-án, Igazmondó.
A szegénység útja. (Kis 8-r. 151 l.) Pest, Athenæum.
Egy ember, a ki mindent tud. (Kis 8-r. 175 l.) Athenæum.

1875.

A zsolczai hős, Vasárnapi Ujság.
A Balaton vőlegényei, elbeszélés, Vasárnapi Ujság.
Egész az északi pólusig, regény, Üstökös.
A debreczeni lunatikus, Üstökös.
Ne hagyd magad, Üstökös.
Az ecsedi lápban, Üstökös.
A bambuki nótárusné, Üstökös.
A bátorság próbája, Üstökös.
Petőfi-ébresztő, K., Üstökös.
Enyém, tied, övé, regény, A Hon.
A balközép hétfői értekezlete, A Hon.
Vezérczikk, A Hon.
A «nullák», A Hon.
Az 1848—49. honvédek ügye, A Hon.
Márczius 15-én, A Hon.
Az élet komédiásai, regény, A Hon.
Nyílt levél Bakay Nándornak, A Hon.
Szabadelvűség, szabadság, A Hon.
Észrevételek Bakay Nándornak, A Hon.
Jókai beszéde a szentesi és hódmezővásárhelyi választókhoz, A Hon.
Jókai programmbeszéde a Józsefvárosban, A Hon.
Jégvihar a Svábhegyen, A Hon.
Balaton-Füred, julius 10, A Hon.
Deák Ferencznél, A Hon.
A mi saját magunkon mulik, A Hon.
A magyar delegatióból, A Hon.
Az Uchatius-ágyúk között, A Hon.
A szavazógép a delegatióban, A Hon.
Lőpróba aczélbronz-ágyúinkkal a Steinfelden, A Hon.
Horn Ede, A Hon.
A balközép a költségvetési vitában, Igazmondó.
Tisza Kálmán a királynál, Igazmondó.
Vértanúk emléke: Török, Gálfi, Horváth K., Igazmondó.
Frettwell, Igazmondó.
Az «Igazmondó» programmja. Igazmondó.
Az ezerkettedik éjszaka, Igazmondó.
Miért nincs vörös könyv? Igazmondó.
Az új miniszterelnök, Igazmondó.
Az a hires zászló, Igazmondó.
Enyim, tied, övé. Regény. 6 kötet. (Kis 8-r. 163, 151, 152, 150, 154, 138 l.) Budapest, Athenæum.
Emlékeim. 2 kötet. (Kis 8-r. 273, 307 l.) Budapest, Ráth Mór.
Jókai forradalom alatt írt művei. (Nagy 8-r. 274 l.) Budapest, Athenæum.
Jókai Mór elbeszélő költeményei és satyrái. (Kis 8-r. 332 l.) Budapest Athenæum.

1876

Deák Ferencz temetése előtt, A Hon.
Tánczestély József főherczegnél, A Hon.
Tóth Ede, A Hon.
Tizenegy vezérczikk, A Hon.
Nyilt levél a választókhoz, A Hon.
Andrássy külügyi politikája, A Hon.
A magyar politika mint európai politika, A Hon.
Az ifjúság tüntetéséről, A Hon.
Ülések végeztével, A Hon.
Petőfi összes költeményeinek ismertetése, A Hon.
Atlantis, Igazmondó.
Egy elsülyedt világrész története, Igazmondó.
Jókai válasza a Józsefváros küldöttségének, Igazmondó.
Deák Ferencz, necrolog, Igazmondó.
Borotvaélen tánczolunk, Igazmondó.
Tánczestély József főherczegnél, Igazmondó.
Ne hagyjuk magunkat, Igazmondó.
Akkor és most, Igazmondó.
Nyílt levél a választókhoz, Igazmondó.
Szenttamási György. Elbeszélés. Igazmondó.
A szamosújvári fegyencztelep, Igazmondó.
Az osztrákok és a kiegyezés, Igazmondó.
Ülések végeztével, Igazmondó.
Vezérczikk, Igazmondó.
Az utolsó eszménykép, K., Életképek.
Milton, dráma, Életképek.
Feredzse, Életképek.
Medzsidée, Életképek.
Utazás a harangokkal együtt, Életképek.
Rendkívüli nők: Őrült Johanna, Életképek.
Rendkívüli nők: Xara, Életképek.
Rendkívüli nők: Zatime, Életképek.
Rendkívüli nők: Hormosane, Életképek.
Rendkívüli nők: Artemisia, Életképek.
Excusé. Humoros elbeszélés. Életképek.
Hajdan, most és valaha, Életképek.
Apró monographia: Az emberkerülők tanyája, Életképek.
A rémnap, Életképek.
Az emberszeretők tanyája, Életképek.
A Parnassus, Életképek.
A nagy nap, Életképek.
A szőlőmívelő vandalok, Életképek.
Uti táskámból: A szamosujvári fegyencztelep, Életképek.
Teleky Sándor, Életképek.
Koltó, Életképek.
Egy európai muzeum, Életképek.
Petőfi Koltón, Életképek.
A megénekelt czigány, Életképek.
Pila Anikó, Életképek.
Kakas fogta farkast, Életképek.
Kisfaludy Sándor új szobra, Életképek.
Balatonfüredi levelek, Életképek.

Báró Sina életéből, Életképek.
Az utolsó eszménykép, emlékezés Petőfire, K., Életképek.
Szép Mikhál, regény, Életképek.
Jegyzetek a Szép Mikhálhoz, Életképek,
A debreczeni lunatikus. (8-r. 141 l.) Budapest. Athenæum.
Egész az északi pólusig. Regény. 2 kötet. (8-r. 155, 174 l.) Budapest, Athenæum.
Az élet komédiásai. Regény. 7 kötet. (8-r. 202, 189, 191, 159, 155, 157, 155 l.) Budapest, Athenæum.

1877.

Ne nyúlj hozzám, elbeszélés, Vasárnapi Ujság.
Uti táskámból: A szentbenedeki várkastély, Vasárnapi Ujság.
Uti táskámból: A leányka-kő, Vasárnapi Ujság.
Muszka rajzok: Nagy urak boszúja, Üstökös.
Muszka rajzok: Szép Febrónia mulatságai, Üstökös.
Muszka rajzok: A czár, a ki boszút áll, Üstökös.
A tüzesvas próba, ballada, Üstökös.
A király és bolondja, ballada, Üstökös.
Amirani, elbeszélés, Üstökös.
Hogyan kezdik és hogyan végzik, Üstökös.
A három karácsonyfa, Üstökös.
Egy az Isten, regény, A Hon.
Tizenhárom vezérczikk, A Hon.
Lakoma a tisztelt ház elnökénél, A Hon.
Az ál-báró, A Hon.
Phantasmagoria, K., A Hon.
Apotheosis, a Várszinházban a töröksebesültek javára, A Hon.
Néhány jóakaratú szó, A Hon.
A plevnai hősök, K., A Hon.
Ördögsáncz, A Hon.
Görög tűz, elbeszélések. A Hon.
A kiegyezésről, Igazmondó.
A muszkák arany ágyúgolyói, Igazmondó.
A helyzetről, Igazmondó.
A zólyomiak, Igazmondó.
Egy szent nő, Athenæum Nagy Képes Naptára.
Ne nyúlj hozzám, elbeszélés, Életképek.
Petőfi-ébresztő, K., Életképek.
Elnöki megnyitóbeszéd a Petőfi-Társaság megnyitó közgyűlésén, Petőfi-Társaság Lapja.
Solferinonál, Petőfi-Társaság Lapja.
Egy az Isten. Regény. 6 kötet. (8-r. 182, 183, 182, 171, 191, 131 l.) Budapest, Athenæum.
Névtelen vár. Történelmi regény. 3 kötet. (8-r. 240, 320, 250 l.) Budapest, Pfeiffer Ferdinánd.
Szép Mikhál. Regény. 3 kötet. (Kis 8-r. 174, 170, 150 l.) Budapest, Athenæum.
Milton. Dráma. (8-r. 99 l.) Budapest, Pfeiffer Ferdinánd.

1878.

Tisztelt ház, karzat és buffet, Üstökös.
Mahadi, Üstökös.
Jedikulai rab, Üstökös.
A nyulak históriája, Üstökös.
Boszniai huszárkaland. Üstökös.

Hogyan ontottam én a véremet Francziaországért? Üstökös.
A hazatért, Üstökös.
Az angol, Üstökös.
Az utolsó kaczaj, Üstökös.
Egy hírhedett kalandor, regény, A Hon.
Mondjuk ki az igazat, A Hon.
Három vezérczikk, A Hon.
Beszámoló beszéd a józsefvárosi választókhoz. A Hon.
Józsefvárosi választóimhoz, A Hon.
Jókai beszéde a képviselőház február 8-iki ülésén, Igazmondó.
Az utolsó mór királyok, Igazmondó.
Mondjuk ki az igazat, Igazmondó.
Programmbeszéd a józsefvárosi választókhoz, Igazmondó.
Egy dal keletkezésének története, Igazmondó.
Rendkívüli nők: Agatha, Xara, Zatime stb, Igazmondó.
Bosznia és Herczegovina, Igazmondó.
Ki mit akar, Igazmondó.
A fátyol, Athenæum Nagy Képes Naptára.
Elnöki megnyitóbeszéd a Petőfi-Társaság közgyülésén, Petőfi-Társaság Lapja.
Az életből ellesve. Beszélyek. 3 kötet. (8-r. 186, 197, 186 l.) Budapest, Athenæum.
Egy asszonyi hajszál. Történelmi regényvázlat. (8-r. 252 l.) Budapest, Pfeiffer Ferd.
Észak honából. Muszka rajzok. (Kis 8-r. 179 l.) Budapest, Aigner Lajos.
Görög tűz. Elbeszélések. 3 kötet. (8-r. 179, 188. 202 l.) Budapest, Athenæum.
Jókai Mór programmbeszéde. (8-r. 31 l.) Budapest, Athenæum.
Mondjuk ki az igazat. (Kis 8-r. 45 l.) Budapest, Pfeiffer Ferdinánd.

1879.

Hogy született, hogy dajkáltuk, Vasárnapi Ujság.
Petőfi és ellenségei, Üstökös.
Rab Ráby, történelmi befejezés, Üstökös.
Feladvány jogászok számára, Üstökös.
Jön a deres, Üstökös.
Min kezdődik a magyar diplomáczia, Üstökös.
Rab Ráby, regény, Üstökös.
Szabadság a hó alatt, regény, A Hon.
A szegedi vész, A Hon.
A szegedi életmentők, A Hon.
A költő, K., A Hon.
Jókai toasztja, A Hon.
Csöndes évek, A Hon.
A magyar nyelv a népiskolában, A Hon.
Chateau Palugyay. A Hon.
Szeged, A Hon.
A corruptió-ügy a hírlapokban, A Hon.
A Petőfi-megjelenések rejtélyének megoldása, A Hon.
A magyar nyelv a király házánál, A Hon.
Petőfi és ellenségei, A Hon.
Petőfi arczképének kérdése, A Hon.

Albumsorok három albumba, A Hon.

A második ülésszak, A Hon.

Andrássy ismét itthon, A Hon.

Jókai levele Arany Jánoshoz, A Hon.

A párbaj a magyar irodalomban régibb időkben, A Hon.

Maguk ketten! Adalék a Petőfi-korszakhoz, Koszoru.

A látható Isten, Koszoru.

Fölhivás előfizetésre, Magyar Népvilág.

A bölcső, K., Magyar Népvilág.

A csendes évek története, Magyar Népvilág.

A dagői torony, Magy. Népvilág.

A magyar kisbirtokosokhoz. Magyar Népvilág.

A hazajáró lelkek, Magyar Népvilág.

Jókai levele Frankenburg Adolfhoz, Pesti Hirlap.

Jókai levele a bécsi egyetem német-osztrák olvasó-köréhez, Pesti Hirlap.

Jókai bécsi pohárköszöntése, Pesti Hirlap.

Eötvös József, K., Pesti Hirlap.

Egy hirhedett kalandor a XVII. századból. Regényes korrajz. 3 kötet. (8-r. 186, 188, 167 l.) Budapest, Athenæum.

Hős Pálffy. Drámai jelenetek. (8-r. 39 l.) Budapest, Pfeiffer Ferdinánd.

Rab Ráby. Regény. 3 kötet. (318, 239, 149 l.) Pozsony, Stampfel Károly.

Szabadság a hó alatt, vagy a zöld könyv. Regény. 4 kötet. (8-r. 191, 197, 175, 264 l.) Budapest, Athenæum.

A magyar világból. Magyar Ifjuság Könyvesháza.

1880.

Egy nap Arany Jánosnál, Vasárnapi Ujság.

Az irói jog tulajdonának elévüléséről és Petőfiről, Vasárnapi Ujság.

Levél dr. Fenyvessy Ferenczhez, Vasárnapi Ujság.

Március 15-ike Bécsben, Üstökös.

Az én legkedvesebb czenzorom, Üstökös.

Asszonyt kisér, Istent kisért, regény, Üstökös.

Intervju, Üstökös.

Petőfi jellemzéséhez, Üstökös.

Nefélsz Pista, adomázás, Üstökös.

Szeged feltámadása, K., Üstökös.

Visszaemlékezések a jó Wenckheim Bélára, Üstökös.

Az első Lendvay Márton emlékére, K., Üstökös.

A kik kétszer halnak meg, regény, I., A Hon.

Öt vezérczikk, A Hon.

Reportereink fantáziája, A Hon.

A párbajügy és az utczai zavargások, A Hon.

Hát mi feltámadunk-e még? A Hon.

Petőfi István, necrolog, A Hon.

A ki még a királyon kivül viselte Szent István koronáját, A Hon.

Széchenyi, a szobor, A Hon.

Orlai Petrich Soma, A Hon.

Az első magyar irodalompártoló társulathoz, A Hon.

A Petőfi-életrajzhoz, A Hon.

Az első Arany, A Hon.
Reminiscentiák arról az átkozott német nyelvről, A Hon.
Látogatás a Helikonon, A Hon.
Zichy Mihály és Jókai, A Hon.
A drága karácsonyi kalács, szájhagyomány, A Hon.
Ne bántsd a magyart! drámai jelenetek, Koszoru.
A Széchenyi-szobor, Magy. Népv.
Kamoensz, Magyar Népvilág.
Az egyhuszasos lány, Magyar Népvilág.
Az orgyilkos, Magyar Népvilág.
Levél Fenyvessy Ferenczhez, Magyar Népvilág.
Felhivás előfizetésre, Magyar Népvilág.
Mátyás király és a szegény varga, Magyar Népvilág.
Jókai beszéde a budget-törvényjavaslat felett, Magyar Népvilág.
Jókai levele Fenyvessy Ferenczhez, Pesti Hirlap.
Jókai beszéde a költségvetési ügyben. (8-r. 30 l.) Budapest, Athenæum.
A török világból. 3 kötet. (Kis 8-r. 79, 72, 84 l.) Pozsony, Stampfel Károly.
Bacsó Tamás. Egy bukott angyal. (Kis 8-r. 88 l.) Pozsony, Stampfel Károly.

1881.

Az utolsó prolog, a pápai szinház megnyitására, Vas. Ujság.
A kik kétszer halnak meg, regény, II., A Hon.
A «Ma», regény, A Hon.
Jókai beszéde a kaszinó Széchenyi-lakomáján, A Hon.
Jókai saját irói pályájáról, A Hon.
Jókai beszéde a váczi szabadelvű párt értekezletén, Magyar Népvilág.
Jókai programmbeszéde Ilyefalván, Magyar Népvilág.
Jókai beszéde Tisza Kálmánról Sepsi-Szent-Györgyön, Magyar Népvilág.
Prolog a fiumei városi szinházban, Magyar Népvilág.
Saját irói pályájáról, Magyar Népvilág.
Az utolsó prolog, a pápai szinház megnyitási ünnepén, Magyar Népvilág.
Üdv Fiuménak, prolog, Pesti Hirlap.
Jókai önéletirása, Pesti Hirlap.
A kik kétszer halnak meg. Regény. 4 kötet. (Kis 8-r. 186, 169, 181, 119 l.) Budapest, Athenæum.
Páter Péter. Regény. (Kis 8-r. 217 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Jókai beszéde a váczi szabadelvű párt értekezletén. (4-r. 7 l.) Budapest, Athenæum.

1882.

Szeretve mind a vérpadig, regény, A Hon.
Deliancsa, Koszoru.
Petőfi emlékszobránál, emlékbeszéd, Koszoru.
II. Rákóczy Ferencz emléke, Pesti Hirlap.
Petőfi emlékszobránál, Pesti Hirlap.
Az életből ellesve, végnélküli czikksorozat, Nemzet.

A pánszlávok földjén, rejtelmes história, Nemzet.

Balaton-Füred és a Balaton jövője, Nemzet.

Az életből: A miskolczi szűz, Nemzet.

A social-demokratia Európában és Észak-Amerikában, Nemz.

Bálványos vár, történeti regény, Nemzet.

Mire megvénülünk? Nemzet.

Mikor az embernek nincsen gondolatja, Nemzet.

Egy karácsonyest a bolondok házában, Nemzet.

Asszonyt kisér, Istent kisért. Regény. (Kis 8-r. 187 l.) Budapest, Aigner Lajos.

Targallyak. Beszélyek. (8-r. 312 l.) Budapest, Athenæum.

Szeretve mind a vérpadig. Történeti regény. 5 kötet. (8-r. 186, 192, 208, 180, 227 l.) Budapest, Athenæum.

Egy játékos, a ki nyer. Regény. 2 kötet. (8-r. 183, 213 l.) Budapest, Révai Testvérek.

A ma. Regény. 3 kötet. (Kis 8-r. 168, 193, 102 l.) Budapest, Athenæum.

Mátyás diák és Bente úr. (Kis 8-r.) «Jó könyvek». Budapest, Révai Testvérek.

Mátyás király és a szegény varga. (Kis 8-r.) «Jó Könyvek». Budapest, Révai Testvérek.

1883.

A kőszegi hősök, Képes Családi Lapok.

Jókai felköszöntője Betléren, Pesti Hirlap.

Negyven év visszhangja, Pesti Hirlap.

Fejedelem és Fra Diavolo, Pesti Hirlap.

A Damokosok, regényes történet, Nemzet.

Bálványosvár a trónörökös főherczegi párnál, Nemzet.

Mikor Haynald a kálvinistáknak prédikál, Nemzet.

A koldusok királya, K., Nemzet.

A pénz betegségei, elbeszélés, Nemzet.

Oroszlánhűség, elbeszélő költemény, Nemzet.

Negyven év visszhangja, Nemzet.

Ischia, K., Nemzet.

A király a pusztán, Nemzet.

Történelmi kommentár a lőcsei fehér asszonyhoz, Nemzet.

Szaffi, elbeszélés, Székely Nemzet.

Jókai háromszéki beszédei, Székely Nemzet.

Puskás Kalári. (Kis 8-r.) «Jó Könyvek». Budapest, Révai Testvérek.

Oroszlánhűség. (Kis 8-r.) «Jó Könyvek». Budapest, Révai Testvérek.

A pénz betegségei. Elbeszélés. (Kis 8-r. 64 l.) Budapest, Grill Károly.

A bálványos vár. Történeti regény. 2 kötet. (8-r. 170, 205 l.) Budapest, Athenæum.

A Damokosok. Regényes történet. 2 kötet. (Kis 8-r. 181, 186 l.) Budapest, Athenæum.

1884.

Alcsuthról, Vasárnapi Ujság.

Fejedelem és Fra Diavolo,

Athenæum Nagy Képes Naptára.

Hogyan lettem én filoszemitává? Pesti Hirlap.

A lőcsei fehér asszony, történeti regény, Nemzet.

Jókai nyilatkozata társadalmi regényeinek hőseiről, Nemzet.

Jókai pohárköszöntője Kassán, Nemzet.

A trónörökös irodalmi vállalatáról, Nemzet.

Hogyan lettem én filoszemitává? Nemzet.

Jókai válasza a trónörökös könyve ügyében, Nemzet.

Romano csibakero sziklaribe, Nemzet.

Villámvonat szekerén, Nemzet.

Beszéd a budget-törvényjavaslat fölött. (8-r. 24 l.) Budapest, Athenæum.

Negyven év visszhangja. (Kis 8-r. 38 l.) Budapest, Franklin-Társulat.)

Minden poklokon keresztül. Történeti regény. 2 kötet. (8-r. 191, 175 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Magyarország története a népiskolák részére. (8-r. 79 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Magyar föld. (8-r. 109 l.) Budapest, Kilián Frigyes.

1885.

Prolog a temesvári szinház megnyitására, Vasárnapi Ujság.

Királyéknál, Vasárnapi Ujság.

Gyermekkori két vers, Vasárnapi Ujság.

Prolog a temesvári szinház megnyitó ünnepére, Pesti Hirlap.

A kis királyok, regény, Nemzet.

Milyen a török nép? Nemzet.

Tisza Kálmán tíz éves miniszterelnöki ünnepén, Nemzet.

Verescsagin és Irányi, Nemzet.

Alcsuth, a tündérlak Magyarhonban, Magyar Szalon.

1848 márcz. 15, Magyar Szalon.

A lőcsei fehér asszony. Regény. 5 kötet. (8-r. 226, 178, 198, 181, 135 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Az arany ember. Dráma. (Kis 8-r. 262). Budapest, Révai Testvérek.

A czigánybáró. Regény. (8-r. 166 l.) Budapest, Révai Testvérek.

1886.

A Jókai tágabb hazája. Az ifjabb nemzedék számára, Vasárnapi Ujság.

Lidérczfény, Vasárnapi Ujság.

Előszó a pozsonyi szinház megnyitására, Vasárnapi Ujság.

A trónörökös otthon, Vasárnapi Ujság.

Három márványfej, regény, Nemzet.

Egy ember, a ki nem akar adós maradni, Nemzet.

Rudolf trónörökösnél, Nemzet.

Egy nap Boszniában, Nemzet.

Lidérczfények, K., Nemzet.

A lissai tengeri ütközetből, Nemzet.

A kis királyok. Regény. 5 kötet. (8-r. 198, 202, 112, 333, 174 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Fekete gyémántok. Dráma. (Kis 8-r. 170 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Életemből. Igaz történetek. Örök emlékek. Humor. Útleirás. 3 kötet. (8-r. 407, 356, 258 l.) Budapest, Ráth Mór.
Még egy csokrot. Elbeszélések. (8-r. 280 l.) Budapest, Athenæum.

1887.

Mátyás király forrása, Vasárnapi Ujság.
Olympi verseny, K., Vasárnapi Ujság.
Magyar családélet, Vasárnapi Ujság.
Utazás egy sirdomb körül, Nemzet.
Levél Urváry Lajoshoz, Nemzet.
Levél Paulay Edéhez, Nemzet.
A kántorné királyi palástja, Nemzet.
Az első szereptanulás, Nemzet.
Olympi verseny, ábrándkép, Nemzet.
Levél Urváry Lajoshoz, Nemzet.
Jókai félszázados irodalmi munkásságáról, Nemzet.
Levél az ujságiró reporterhez, Nemzet.
A Magláy-család. A ki holta után áll boszút. (8-r. 168 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Keresd a szived. Dráma. (Kis 8-r. 180 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Három márványfej. Regény. 3 kötet. (8-r. 211, 236, 187 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Olympi verseny. Ábrándkép a budapesti Nemzeti Szinház ötven éves fennállásának ünnepére. (8-r. 29 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Gróf Benyovszky Móricz életrajza. 2 kötet. (Nagy 8-r. 413, 310 l.) Budapest, Ráth Mór.

1888.

A világlátott fiú, Vasárnapi Ujság.
Az igazi «Jó szív» Vasárnapi Ujság.
Tiszamenti élet, Vasárnapi Ujság.
Emléksorok, Képes Családi Lapok.
A Guta, Herkó Páter meg a kis borbély, Képes Családi Lapok.
A lélekidomár, regény, Nemzet.
Márczius 15-ike negyven év mulva! Nemzet.
Nyilt szavak honunk fiatalságához, Nemzet.
Huszonöt év mulva, Nemzet.
Az ifjusághoz, Nemzet.
Világszép leányok, népszinmű-részlet.
Vialis levelek: Az árviz utáni táj, Nemzet.
Vialis levelek: Deák Ferencz-adoma, Nemzet.
A tengerszemű hölgy, regény, Nemzet.
Barak Hageb asszonyai, Mikszáth Almanachja.
A családélet, Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben.
Az új korszak, folytatása a Habsburg-házbeli királyok korának, Osztr.-Magy. Monarchia Irásban és Képben.
A magyar nép, Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben.

Jocus és Momus. Adomák. (8-r. 188 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Lenczi fráter. Regény. (8-r. 150 l.) Budapest, Révai Testvérek.

1889.

A rosszul osztozott testvérek. Vasárnapi Ujság.

Corvin Mátyás király, Vasárnapi Ujság.

Rudolf trónörökös, necrolog, Nemzet.

Andrássy Gyula gróf, necrolog, Nemzet.

Jókai emlékbeszéde Rudolf trónörökös felett, Nemzet.

A Hortobágy, Nemzet.

Egy sirkert, Nemzet.

Gazdag szegények, regény, Nemzet.

A pusztai rózsa. A «lélekidomár»-ból, Mikszáth Almanachja.

A ki a szivét a homlokán hordja, regény, Budapesti Hirlap.

Utazás egy sirdomb körül. (Nagy 4-r. 199 l.) Budapest, Révai Testvérek.

A lélekidomár. Regény. 5 kötet. (8-r. 205, 161, 173, 159, 188 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Szemelvények Jókai Mór műveiből. (16-r.) Budapest, Lampel Róbert.

1890.

A jószivű ember, vigjáték, Vasárnapi Ujság.

Kassári Dániel, regény, Képes Családi Lapok.

Kétszer kettő négy, elbeszélés, Képes Családi Lapok.

Elisanne, elbeszélés, Képes Családi Lapok.

A kajmános hölgy, Pesti Hirlap.

Levél a Pesti Hirlap szerkesztőjéhez, Pesti Hirlap.

A kit nem engednek meghalni, Pesti Hirlap.

A királyleány babái, Pesti Hirlap.

Thespis kordéja vagy a földönjáró csillagok, szinjáték, Pesti Hirlap.

Földön járó csillagok, drámai prolog, Pesti Hirlap.

Majmuna, az álomtündér, Pesti Hirlap.

A leaotungi emberkék, Pesti Hirlap.

Hogy jutottam én a leaotungi emberkékhez, Pesti Hirlap.

Levél Mikszáth Kálmánhoz, Pesti Hirlap.

Szent Antal generális. Pesti Hirlap.

Valami furcsaság, Pesti Hirlap.

Nincsen ördög, regény, Nemzet.

Magam magamról, Nemzet.

Volt, van és lesz, Nemzet.

Tisztelendő és tiszteletes, nyelvtudományi értekezés. Nemzet.

Szegedinecz Péró viselt dolgai, Mikszáth Almanachja.

A tengerszemű hölgy. Regény. 3 kötet. (8-r. 179, 151, 161 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Gazdag szegények. Regény. 2 kötet. (8-r, 226, 240 l.) Budapest, Révai Testvérek.

A ki a szivét a homlokán hordja. Rege, regény és való. (8-r. 182 l.) Budapest, Révai Testvérek.

Thespis kordéja, vagy a földön

járó csillagok. (8-r. 112 l.) Budapest, Légrádi Testvérek.

1891.

Vén emberek nyara, Vasárnapi Ujság.
A kis király beszélő babája, Vasárnapi Ujság.
A legdrágább öltöny, Pesti Hirlap.
Petőfi eszmecsirái, Pesti Hirlap.
Álmodád, Pesti Hirlap.
Az aradi hősnők, vigjáték, Pesti Hirlap.
Báró Kemény fogságban, Pesti Hirlap.
A budapesti samaritanusok, Pesti Hirlap.
Tengeren a magyar, Pesti Hirlap.
A névtelen társaság, Pesti Hirlap.
Én és a százezer forint, hogy kerültünk mi össze, Pesti Hirlap.
A két poluson, Pesti Hirlap.
Pulvis et umbra sumus. Pesti Hirlap.
A magyar thea, életkép, Pesti Hirlap.
A fekete vér, regény, Pesti Hirlap.
Az új szőlővész, a «nekropolisz», Pesti Hirlap.
Hányféle a becsület, Pesti Hirlap.
Az én birói hivatalom, Pesti Hirlap.
Lesz-e háború? Pesti Hirlap.
Bécsi dolgok, Pesti Hirlap.
A királyné és a majom, Pesti Hirlap.
Petőfi eszmecsirái, Nemzet.
Rákóczy fia, regény, Nemzet.
Királyhymnus, Nemzet.
Komárom, Nemzet.
Brazil Heliogabálné asszony férje, Nemzet.
A béke, életkép, Nemzet.
Csel-csal, elbeszélés, Mikszáth Almanachja.
Tiszamenti élet, Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben.
A pesti sikság, bevezetés, Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben.
A rémhalász, Pesti Hirlap Naptára.
Napraforgók. Újabb elbeszélések. 2 kötet. (8-r. 196, 186 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Nincsen ördög. Regény. 2 kötet. (8-r. 178, 212 l.) Budapest, Légrádi Testvérek.

1892.

Házasság éhségből, Vas. Ujság.
A koronázás örömünnepén, Vasárnapi Ujság.
Ilonca, Athenæum Nagy Képes Naptára.
Női honvédhadnagy. Képes Családi Lapok.
A Feszty-féle körkép, Képes Családi Lapok.
Jókai levele a komáromi választópolgárokhoz, Pesti Hirlap.
Az a rongyos 739,000 forint, Pesti Hirlap.
Petőfi könyve, Pesti Hirlap.
Rudolf trónörökös verse Magyarországról, Pesti Hirlap.
Mátyás-ugrás napja, Pesti Hirlap.
A szatyor, életkép a mult időkből, Pesti Hirlap.

A női honvédhadnagy, Pesti Hirlap.
A mándrucz-király, Pesti Hirlap.
A hét nemes, Pesti Hirlap.
«Csináljunk magunknak egy jó napot», Pesti Hirlap,
Sárga rózsa, regény, Pesti Hirlap.
A művészek ünnepe az árvai inségesek fölsegítésére, Pesti Hirlap.
A királykoronázás, Pesti Hirlap.
Madártávlatból, Pesti Hirlap.
Deák Ferencz a koronázás napján, Pesti Hirlap.
Vipera a Svábhegyen, Pesti Hirlap.
A Feszty-féle körkép, Pesti Hirlap.
Szép lövés volt! Pesti Hirlap.
A két Trenk, történeti regény, Pesti Hirlap.
Prolog az erdélyi magyar színészet százéves jubileumára, Pesti Hirlap.
Mink szegény tótok, Pesti Hirlap.
Fráter György, regény, Nemzet.
Baross Gábor, necrolog, Nemzet.
Ferencz József király huszonöt éves uralkodása, Nemzet.
Az alcsuthi örömünnep, Nemzet.
A glóriás hölgy, Mikszáth Almanachja.
Első utam Bécsben, Reform-Naptár.
Irói életemből, Magyar Szellemi Élet.
Előszó Petőfi összes költeményeihez.
A fekete vér. Regény. 2 kötet. (8-r. 158, 142 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Rákóczy fia. Regény. 3 kötet (8-r. 161, 227, 238 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Meséskönyv. (Nagy 8-r. 393 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Diákok regénye. «És mégis mozog a föld» czímű regényből átdolgozta Bródy Sándor. (Kis 8-r. 306 l.) Budapest, Singer és Wolfner.
Rozgonyi Cecilia. Az ellenséges koponyák. (16-r.) Pozsony, Stampfel Károly.
A ceregyermekek. (16-r. 43 l.) Berger Miksa.

1893.

Nazli Hánem egyiptomi herczegnő, Vasárnapi Ujság.
Jókai levele anyjához, Vasárnapi Ujság.
Askrlje - dlniczai kariatidák, Athenæum Nagy Képes Naptára.
A faggyugyertya. Képes Családi Lapok.
Jókai vallomásai, Képes Családi Lapok.
Trenk Frigyes, regény. Pesti Hirlap.
A varázsing, Pesti Hirlap.
A királynő nyárfavesszeje, Pesti Hirlap.
Az első temetkezés s első feltámadás, Pesti Hirlap.
József főherczeg pálmáskertje, Pesti Hirlap.
Hatvanhárom év előtti diétai referáda, Pesti Hirlap.
A hol sok ember van s a hol senki sincs, Pesti Hirlap.
Tizenhárom levél Génuából, Pesti Hirlap.

Levél Csernátonyhoz, Pesti Hirlap.
Jókai parókája, 1871-ből, Pesti Hirlap.
A bécsujhelyi katonai akadémiában, Pesti Hirlap.
Fiume, K., Pesti Hirlap,
A «cinipsz», Pesti Hirlap.
Az én iskolatársaim, visszaemlékezés, Pesti Hirlap.
Közhasznú felriasztás, Pesti Hirlap.
A magyar kalendáriumosoknak barátságos figyelmeztetés, Pesti Hirlap.
A «Magyar nábob» megköltése, Pesti Hirlap.
A háromszinű kandur, Pesti Hirlap.
A zálog, elbeszélés, Pesti Hirlap.
A varázsing, Nemzet.
Rút leányok mentsvára, Nemzet.
Kráó, regény, Nemzet.
Jókai és a «Zsidó fiú», Nemzet.
Jókai vallomása, levél, Nemzet.
Egy nevezetes csók, emlékirataimból, Nemzet.
Huszonnégy év előtt, Nemzet.
A halberstadti Ádám, Mikszáth Almanachja.
Budapest, bevezetés, Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben.
Budapesti élet, Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben.
Jókai levelei Petőfihez, Petőfi-Muzeum.
A zálog, Ország-Világ.
A Balaton vőlegényei, Ország-Világ.
A három királyné, elbeszélés, Ország-Világ.
Imetullah, operaszöveg, Hazánk.
Házasság éhségből és egyéb elbeszélések. (8-r. 163 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Vén emberek nyara és egyéb elbeszélések. (8-r. 193 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Kétszer kettő négy és egyéb elbeszélések. (8-r. 215 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Sárga rózsa. Regény. (8-r. 167 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Fráter György. Regény. 5 kötet. (8-r. 186, 183, 222, 235, 283 l.) Budapest, Révai Testvérek.
A két Trenk. Történeti regény. 2 kötet. (8-r. 176, 208 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Szinművek. 3 kötet. (16-r. 580, 521, 571 l.) Budapest, Franklin-Társulat.

1894.

A nagy ellenség, Vas. Ujság.
Levél b. Eötvös Lorándhoz, Vasárnapi Ujság.
A kuglof, Athenæum Nagy Képes Naptára.
Hogy kezdődött ez a dolog, visszaemlékezések, Képes Családi Lapok.
Kossuthról, Képes Családi Lapok.
A Margitszigetről, Képes Családi Lapok.
Koronás gyermekek, regényes korrajz, Pesti Hirlap.
Jókai és a szerzői jog, Pesti Hirlap.
A halál után, Pesti Hirlap.
Egy kis falsum, Pesti Hirlap.
Ugyan értsünk tréfát, Pesti Hirlap.

A régi boldog ujságirók, Pesti Hirlap.
A három királyok csillaga, Pesti Hirlap.
Köszönet és kérelem, Pesti Hirlap.
Valóságos köszönet, Pesti Hirlap.
Újabb hálás köszönet, Pesti Hirlap.
Miért nem ismerik az én nevemet külföldön, Pesti Hirlap.
Egy újabb nyavalya és annak gyógymódja, Pesti Hirlap.
A Margitszigetről, Pesti Hirlap.
Csodák, Pesti Hirlap.
Magneta, regény, Pesti Hirlap.
A mi királynénk, Pesti Hirlap.
Utóhang a politikai divatokhoz, Pesti Hirlap.
Tégy jót! regény, Nemzet.
Jókai beszéde a nemzeti ünnepen, Nemzet.
Kossuth Lajos, necrolog, Nemzet.
A halál után, egy férj viziói, Nemzet.
Beszéd Kossuth Lajos ravatalánál, Nemzet.
A zálog, elbeszélés, Mikszáth Almanachja.
Egy régi adoma, mely mindig új marad, Ország-Világ.
Alkalmi kötet Jókai irói működésének ötvenedik évi fordulójára. 1894 január 6. (8-r. 318 l.) Budapest, Révai Testvérek.
A gyermek. Elbeszélés. (16-r. 43 l.) Budapest, Lampel Róbert.
Magyar nemzeti vértanuk. (8-r. 99 l.) Budapest, Franklin-Társulat.

1895.

De kár megvénülni, regény, Pesti Hirlap.
Gróf Zichy Nándor és a Hon, Nemzet.
Egy tapolczai választás, Nemzet.
Keresztény-e vagy keresztyén? Nemzet.
Hat nagy magyar történelmi festmény Bécsben, Nemzet.
Jókai önéletirása, Nemzet.
Magyarország milleniumáról és kiállitásáról, Nemzet.
A kedves László, necrolog, Nemzet.
Beszéd az interparlamentáris kongresszuson, Nemzet.
A históriai tarokkparti, Nemzet.
A magyar vér a munkás szivében, Nemzet.
Egy régi adoma, mely mindig új marad. Mikszáth Almanachja.
A hármas párbaj, Ország-Világ.
Az iskolamesterek a háborúban, Néptanítók Lapja.
Magneta. Regény. (8-r. 136 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Trenk Frigyes. Regény. (8-r. 116 l.) Budapest, Révai Testvérek.
A Kráó. Regény. (8-r. 131 l.) Budapest, Révai Testvérek.
Tégy jót! Regény 4 szakaszban, (8-r. 176 l.) Budapest, Révai Testvérek.

1896.

A két életű, Vasárnapi Ujság.
A Svábhegy és kábelvasut, Vasárnapi Ujság.
Mi a cynikus? Pesti Hirlap.

Jókai statisztikai jegyzetei, Vasárnapi Ujság.
Daliás új nemzedék, Pesti Hirlap.
Naplóm lapjaiból, Pesti Hirlap.
Etetés, itatás, Pesti Hirlap.
A napi kérdésekről, Pesti Hirlap.
Vészkiáltás! A szőlő legújabb veszedelme, Pesti Hirlap.
Cochyllis, ambignella, szőlőmoly, Pesti Hirlap.
Védekezés a szőlőmoly ellen, Pesti Hirlap.
Bulletin, Pesti Hirlap.
Coccus vitis, Pesti Hirlap.
A thanaton, Pesti Hirlap.
Azok a kertészek, Pesti Hirlap.
A kalapemelgetésről, Pesti Hirlap.
A Konti contra Káldy-ügy, Pesti Hirlap.
Egy szerény indítvány, Pesti Hirlap.
Külföldi publicista a magyar parlamentről, Pesti Hirlap.
Super eodem, levél a Pesti Hirlap szerkesztőjéhez, Pesti Hirlap.
A vaskapu és az aranykapu, Pesti Hirlap.
Az albumlegyező, Pesti Hirlap.
A gellérthegyi paradicsom, Pesti Hirlap.
Mauthner Ödön pavillonja és a magnemesítés, Pesti Hirlap.
Nyilt ajánlat Ugron Gáborhoz egy kormánypárti képviselőtől, Pesti Hirlap.
Komámasszony orvosság, Pesti Hirlap.
A legerősebb fej, Pesti Hirlap.
Jókai mint népdalénekes. Pesti Hirlap.
Az új ezredév első napja, Nemzet.
Hozsanna! Az ezredéves Magyarország, Nemzet.
A költő joga, Nemzet.
Erős várunk nekünk a tudomány, Nemzet.
Az én gyermekkori játszótársam, Nemzet.
Jókai levele a szerkesztőhöz, Nemzet.
A kvóta kérdése, Nemzet.
Jókai képviselőjelölt előrajza a karczagi választókhoz, Nemzet.
Jókai levele Papp Sándorhoz, Nemzet.
Jókai levele Endrődy Sándorhoz, Nemzet.
Levél a főszerkesztőhöz, Nemzet.
Jókai toasztja deczember 11-én, Budapesti Hirlap.
Miért férges a gyümölcsünk, A Kert.
Előszó Kéry Gyula, Blaha Lujza életéhez, (4-r. 190 l.) Rózsavölgyi és Társa.
De kár megvénülni! Regény. (8-r. 354 l.) Révai Testvérek Irod. Int. R. T.
Kertészgazdászati jegyzetek. (Kis 8-r. 80 l.) Budapest, Révai Testvérek Irod. Int. R. T.
Budapestnek emlékül. Budapest versekben. (Kis 8-r. 28 l.) Budapest, Grill Károly.

1897.

Az asztalos családja, elbeszélés, Vasárnapi Ujság.
Tallérosy Zebulon levele az

«Üstökös» szerkesztőjéhez, Üstökös.
A barátfalvi levita, regény, Pesti Hirlap.
Jókai levele Bartók Lajoshoz, Pesti Hirlap.
Astral szellemek, Pesti Hirlap.
Kérelem, Pesti Hirlap.
A méltóságos főrendek között, Pesti Hirlap.
Honnan jön az «abzug»? Pesti Hirlap.
Az ágyú mint háború-lehetetlenítő, Pesti Hirlap.
A párisi katasztrófa tanulságai, Pesti Hirlap.
A mi klubjaink, Pesti Hirlap.
Még egyszer Helvila, Pesti Hirlap.
Eltévesztett életpálya, Pesti Hirlap.
Még egy jubileum és egy álomlátás, Pesti Hirlap.
Petőfiről, Pesti Hirlap.
Jókai levele Goda Bélához, Pesti Hirlap.
Petőfi iszákossága, Pesti Hirlap.
Jókai levele Mészáros Károlyhoz, Pesti Hirlap.
Az el nem mondott válasz, Pesti Hirlap.
Az ellenmondások manója, az első pénteki levél a szerkesztőhöz, Nemzet.
Második pénteki levél a szerkesztőhöz, Nemzet.
Még egy új szinház, Nemzet.
Magyar irók honoráriuma a külföldön, Nemzet.
A mi araeopagunk, Nemzet.
Az európai pestis, Nemzet.
József főherczeg leveléről, Nemzet.
Levél Josipovich Gézához, Nemzet.
A Gellért-hegyi czitadella, Nemzet.
Abbazia, dr. Szegő gyermeksanatoriuma, Nemzet.
Hypparata, monolog, Nemzet.
Márczius tizenötödike, Nemzet.
Az új sajtó-rendszabályzat, Nemzet.
Az «Adria», Nemzet.
Az összeférhetlenségről, Nemzet.
Szinházaink, Nemzet.
Embermentő találmány, Nemzet.
A kuruti rektor, Nemzet.
Puliszka és dicsőség, Nemzet.
A legalsó tizezer becsülete, Nemzet.
A magyar insurrectio emlékszobra, Nemzet.
Levél dr. Herczegh Mihályhoz, Nemzet.
Papirrongyok. (Naplómból), Nemzet.
Milyen demokraták vagyunk mi? Magyar Hirlap.
Solitudo, Magyar Hirlap.
A nemzetiszín sipka, Magyar Hirlap.
A győri ütközet emléke, Magyar Hirlap.
A nazarénusok nálam, Magyar Hirlap.
Miért kétszerkettő a négy? Magyar Hirlap.
Ne hagyd magad és egyéb elbeszélések. (8-r. 148 l.) Budapest, Athenæum.
Ezernyolczszáznegyvennyolcz. (Nagy 4-r. 476 l.) Budapest, Révai Testvérek Irod. Int. Részv. Társ.

1898.

Tallérossy Zebulon levelei Mindenváró Ádámhoz és vissza, Magyar Hirlap.

A márcziusi fiatalság, Magyar Hirlap.

Petőfi-emlékek 1848—49-ből, Magyar Hirlap.

Elmult évek, Magyar Hirlap.

Öreg ember nem vén ember, képzelt regény, Magyar Hirlap.

Levente, történeti drámai költemény, Magyar Hirlap.

Helvila. Dráma öt felvonásban. (16-r. 110 l.) Budapest, Lampel Róbert. (Magyar könyvtár.)

Megölték a királynénkat, Magyar Hirlap.

A fekete vér, Dráma (Magyar könyvtár) Lampel.

Gyász orgiák, Magyar Hirlap.

A Henczi ügyről Magyar Hirlap.

Előszó Jókai Mór műveinek amerikai kiadásához.

JÓKAI MÓR ÖSSZES MŰVEI JUBILÁRIS NEMZETI DÍSZKIADÁSA ELŐFIZETŐINEK NÉVJEGYZÉKE.

a) Amateur kiadás.

(Japán papiron husz példányban nyomatott.)

1. *I. Ferencz József Ő cs. és kir. Felsége.*
2. *Erzsébet királyné Ő cs. és kir. Felsége.*
3. *Eötvös Loránd br.*
4. *Eszterházy Miklós gr.*
5. *Jókai Mór dr.*
6. *Szájbely Gyula.*
7. *Székely Ferencz.*
8. *Ernyei Gyula.*
9. *Révai Mór.*
10. *Hirsch Lipót.*
11. *Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun megye.*
12. *Szeged sz. kir. város.*
13. *Debreczen sz. kir. város.*
14. *Képviselőház könyvtára Budapest.*
15. *Nemzeti Casino Budapest.*
16. *Révai Testvérek Budapest.*

Készleten maradt négy példány.

*

b) Nemzeti díszkiadás (nagy 8-rét) és nemzeti kiadás (kisebb 8-rét).*

**József főherczeg Ő cs. és kir. Fensége. 3 példány.*
**Károly Lajos főherczeg Ő cs. és kir. Fensége.*
**Lipót Salvator főherczeg Ő cs. és kir. Fensége.*
**Mária Terézia főherczegnő Ő cs. és kir. Fensége.*
**Stefánia főherczegnő Ő cs. és kir. Fensége.*
**Ferencz Salvator fhg. és Mária Valeria főhgnő Ő cs. és kir. Fensége.*
**Ferdinánd bolgár fejedelem O kir. Fensége.*

*

* A *-al jelöltek a nemzeti díszkiadás 200 forintos előfizetői, kik a munkát megindítása előtt rendelték meg és a 100,000 forintos nemzeti tiszteletdijat létesítették.

Abauj-Torna megye.

Acél Gyula, dr.
**Andrejkovits Sándor*
Balogh Antal
**Szendrey Balogh Istv. és neje Szilágyi Katinka*
Bauernebel Szilárd ifj.
**Benedek Ferencz*
Berzáczy Mihály
Body Pál
**Bombelles Lajos, gr.*
**Bubics Zsigmond*
Buza József
Dessewffy Géza
Egey Gyula
Fábián Lajos
Falvay Béla
Fényes Soma, dr.
**Forgách József*
M. Forgon Lajos
Glancz Gyula, dr.
Glück Lipót, dr.
Grün Lajos, dr.
Gerlóczy Géza
Jankó Miklós
Kail Antal, dr.
Keczer László, dr.
Kepes Lina
Kiss Endre
Klimkovics Eleméréné
Hadadi Kovácsy Béla
Külkei Gyula
László Miksa
**Loosz József*
Máriássy Zoltán
Megela Antal
Meisels Alfons
Mokry Sámuel
Molnár Lipót
Mühlfluss Miksa dr.
Münster Tivadar, ifj.
Nagy Géza dr.
Nyulászy Jánosné, dr.
Paksy Józsefné
Pausz Béla
Péchy András
Pilisy Aladár
Piller Miklós
**Kassai Polinszky Emil*
Pongrácz Gyula
Puky Pál
Putnoky Sándor
Radovits Ferencz
Rombauer Sándor
Schäfer M.
Schalkház Lipót
Schaller Ernő
Soltész Jenő
Sudy K. János
Szontágh Sándor
Vanka Ferencz
**Vay Tihamér gr.*
Widder József
**Zábráczky József*
**Abauj-Torna megye*
**Kassa sz. kir. város*
**Társalgási egylet, Kassa*
**Magy. kir. áll. főreálisk. ifj. könyvt. Kassa*
**Magy. kir. posta és táv. igazg. Kassa*
**Társas kör Kassa*
Premontrei kanonokr. kassai főgymnásiumának ifj. önképzőköre
«Milit. Wissenschaftl. Verein és Casinó Kassa
Gazdasági ifj. Olvasókör Kassa
Prem. Gymn. ifj. könyv. tár Kassa
**Abauj-Szepsii Casino.*

Alsó-Fehér megye.

Ajtai Viktor
**özv. Baruch Gyuláné és Mendel Manó*
Binder József
Diamant Sámuel
Ebergényi Sándor
Fürst Lajos
**Gáspár János*
Incza Antal
Jancsó Sámuel
Janky Kálmán
Janky Lajos
Kálnoky Imre
**Kaufmann Gyula*
G. Képes Ferencz
Kiss Károly
**Lenk Lajos*
Posch Albert
Sebesi Zsigmond
Simonffy Alajos
Tookos Sándor
Tormay Gyula
Törzs Gyula
Versényi Károly
**Alsó-Fehér megye*
**Abrudbánya r. t. város*
**Gyulafehérvár sz. k. v.*
**Kölcsön könyvtár M.-Ujvár*
**Nagy-Enyed r. t. város*
**N.-enyedi Bethlen főisk. ifj. egylet*
**Ref. Bethlen-Collegium könyvt. Nagy-Enyed*
**Nagyenyedi Casino*
**Nagyenyedi polg. olv. e.*
**Tiszti Casino Ózd*
**Vizakna r. t. város*

Arad megye.

Andrényi Károly
Aschauer Mátyás
Balázs József
**Barkassy Kálmán*
Baross László
Barth Gyula
Basa Lajos
Berger & Balla
Blau Mór és fia
Bolyás János
Borsós Géza
Braun Fülöp
Braun Jakab
Csikós Mihály
Czégka Zdenko, dr.
Dobó Kálmán
Fehér Sámuel
Földes Kelemen
Gebhardt István
Gutsjahr Mihály
Hamvas Károly dr.
Hirschler Jakab
Hofbauer Lajos
Honisch L. István
**Tivadari Imre Sándor*
Issekutz László dr.
Kárász Elemér
Kelemen János
Kerpel Izsó
**Kintzig Jánosné*
Kiss Ferencz
**Konopy Kálmán*
**Kornay Károly*
Kosztolányi Béla
Kövér Gábor
Kripp József
**Kristyory János*
Kriván János
Laczay István
Lengyel Sándor dr.
**Löffler Mórné özv.*
Lukács Gyuláné
Madarász Géza
Mann Vilmos
Marossy Miklós
Mészáros Gábor, dr.
**Molnár Imre*
Nachtnébl Ödön
Neumann Mihály dr.
**Neumann Testvérek*
Pálffy Győző
**Péterffy Antal*
Popp József E.
Popp Vilmos
Purgly Jánosné ifj.
Rajla Péter
Razel István
Récsey Miklós
Réthy Viktor
**Rozsnyay Mátyás*
Sánka Vilmos
Seidner Miklós
Szathmáry Géza
Szatmáry Géza
Szigethy Elek
Szlovák János
Szmolinszky Károly
Szőke Dezső
Takács Gyula
Török Árpád
Turay János
Turtsányi Dezső
Urhegyi Alajos
Vajda Lajosné
Vas Sándor dr.
**Végh Aurél*
Verhos Nándor
Vesztmann Gyula
**Arad megye*
**Arad sz. k. város*
**Aradi ker. ifj. közm. köre*
**— polgári takarékpénzt.*
**— megyei takarékp.*
**— csanádi gazd. tak.-p.*
**— ipar és népbank*
**— Casino-egylet*
**— Kir. főgymn. ifj. kvt.*
**— Kölcsey-egyesület*
**— Keresk. és iparkam.*
**Aradi Casinó egyl. tagj.*
**Kisjenő erdőhegyi casinó egylet*
Olvasó kör N.-Halmágy
**Radnai Casino-egylet*
Társaskör Uj szent Anna

Árva megye.

Csillaghy József ifj.
Hilberth Rezső
Vojnár Tamás
**Árva megye*
**Magyar társaskör Alsó-Kubin*
**Árvai közbirtokossági uradalom (néhai Bethlenfalvi gróf Thurzó György ivadékai)*
**Kir. kath. gymn. tan. könyvt. Trsztena*

Bács-Bodrog megye.

**Abrasits Antal*
**Acsády Béla*
**Alföldi Gedeon dr.*
Araniczky Athanáz
Balaton Gyula dr.
Balogh Ernő dr.
**Békeffy Károly dr.*
Berecz Károly
Braun Károly dr.
Brenner József dr.
Bruck Nándor
**Buchwald Samu*

Donoszlovits Vilmos dr.
Duchon János dr.
Dungyerszky M. Ged.
★*Engisch Frigyes*
★*Ernst József és Bernát*
★*Fernbach Antal*
★*Fernbach Bálint*
Fernbach Lajos
Fischof Zsigmond dr.
Fischl Manó dr.
★*Flatt Viktor*
★*Gaiger A. Mór*
★*Gál Péter*
★*Gertinger Pál dr.*
Grigorevits Péter
★*Hadzsy János dr.*
Hailbrunn Artur dr.
Hajdu Dezső dr.
Hankovszky Béla
★*Hiersch Tivadar*
Hosszu Vazul
Ivánkovics Pál dr.
Jojárt János
Kakas János
Kirschbaum Lajos
Kiss Gyula
Kleiner Gyula
Korbai Pál
Kőnig Soma dr.
Kuszli Béla
Laczkovics Károly
Ledniczky Ipoly
★*Lichtschein Gyula*
Löbl Zsigmond
Matkovics Béla
★*Matkovich József*
★*Megyánszky Sebőné*
Méry Sándor dr.
Michitsch József
Mihályi János ifj.
Mikosevics Kanut
★*Milkó Izidor dr.*
Molnár Béla
Nyiraty Járosné dr.
★*Papp László*
Papp Pogány Endre

★*Pejacsevich Pál gr.*
Pekló Béla
Pinterovits Jenő
★*Piry József*
Pisztora József
Podmaniczky Endre br.
Récsey Ede dr.
★*Reisner Lajosné szül. Milassin Irma*
★*Reschner György*
Rosenstock Márton
Rottler József
Sárkány János dr.
★*Schäffer Mór*
Schieck Rezső
Schőn Ödön
Schwarz Márton
Stein Adolf dr.
Stenger László
Szabó József dr.
Szász Ottó
Széchenyi Emil gr.
★*Szekfű György*
★*Szilassi Kornél*
★*Szlávy János*
Thurszky Zsiga dr.
★*Törley Gyula*
Tripolszky Béla
Tripolszky Gyula ifj.
Trischler Károly
Ungár Rózsa
Vargay Ferencz
★*Városy Károly*
★*Vasdényei Géza*
Vermes Károly
Vojnits István
Vojnich Lajos dr.
Vojta Antal
Wagner Károly dr.
★*Weinberger Lajos*
Weitzenfeld Lajos
Wenetianer Sándor
Wiegandt Artur
Zombory László
Zombory József dr.
★*Bács-Bodrog m. 2 pld.*

★*Adai ifjusági kör*
★*Casino Bács-Almás*
★*Polgári Casinó Apatin*
★*Apatini Casinó egyesület*
★*Baja sz. kir. város*
★*Bajai takarékpénztár*
★*— keresk. Casinó*
★*— Casinó*
★*— ipartestület*
Olvasó kör Bezdán
★*Csantavér község*
★*Casinó egylet Cservenka*
Község Bács-Feketehegy
★*Bács-kulai népkör*
★*Polg. olvasó egylet Kula*
★*Ó-Becse község*
★*Ó-Becsei keresk. kör*
★*Casinó Ó-Kanizsa*
★*Palánkai Casino-egylet*
★*Szabadka sz. kir. város 2 pld.*
★*Szabadkai t.-pénztár és népbank*
★*Izraelita hitközség Szabadka*
★*Nemz. Casinó Szabadka*
★*Szabadkai kereskedő ifj. társulata*
★*Olvasó-egyl. Uj-Verbász*
★*Ujvidék sz. kir. város 3 pld.*
★*Szerb Maticza irod. társ. Ujvidék*
★*Ujvidéki takarékpénztár*
★*Magyar Casino Ujvidék*
★*Zenta r. t. város*
★*Zentai ip. ifj. önk. köre*
★*— Casino-egylet*
★*— gazdakör*
★*Zombor sz. kir. város*
★*Ker. középiskola Zombor*
★*Magyar olv.-kör Zombor*
★*Bács-Bodrog vármegyei községi és körjegyzők e. Zombor*

Baranya megye.

Antal György
**Antal Margit*
**Turonyi Biedermann R.*
Bittó Béla
Csukás Zoltán
**Czirer József ifj.*
Egedy Sándor
Fábry Zsigmond
Füzesséry József
Halász Géza
Kautz Adolf dr.
Kelemen Mózes dr.
Kisaszondy József
Kleszár Lajos
Komáromy B. István
Lechner Viktor
Lenkei Lajos
Littke József ifj.
Littke Lenczi
Loeszl Jenő dr.
**Majláth György gr.*
Medgyessy Béla dr.
Nagy Jenő
Orbán Márton
Philipp Ferencz dr.
**Pozsonyi László*
Rátky Béla dr.
Roth László dr.
**Rüll János dr.*
**Schmidt Boldizsár*
Scholtz István
Schütz Ferencz
**Simonkovits Mihály*
Stein Henrik dr.
Sudár Gyula
Szautner Gusztáv
**Taussig Zsigmond*
Urszinyi Pál
**Wachauer Károlyné*
**Wertheimer Jakab*
**Baranya megye 3 pld.*
Jegyzőség Izsész
**Mohács község*
**Pécs sz. kir. város*
**Pécsi takarékpénztár*
**— ker. és iparkamara*
**— M. k. 8. honv. husz. ezr. par.*
**— M. k. 19. honv. gy. ezr. tiszti könyvt.*
**— nemz. casino-egyl.*

Bars megye.

Balássy József
Boleman Árpád
Heine Alfréd
Justh Endre
**Kelecsényi Rafael*
**Kosztolányi Aurél*
Majláth István ifj.
Nedeczky Vincze
Persay Ferencz dr.
Pollák Gyula
Reichmann Sándor
Schvarcz Izidor
**Simonyi Béla*
Szabó Erzsike, Zsory Györgyné
Szajbely Árpádné
**Bars megye*
**Bars m. Casino-egylet Ar.-Maroth*
**Körmöczbánya sz. k. v.*
**Léva r. t. város*
**Lévai Casino*
**Casino-egyes. Zsarnócz*

Békés megye.

Achim Károly
**Almássy Dénes gr.*
Mecs-Balogh Ferencz
**Szendrey Balogh Samu*
Batizy Endre
**Beliczey István*
Berthóty Károly
Biró Benedek
**Bodoky Kálmán*
Bodoky Mihály
Bodoky Zoltán dr.
Bolza Pál gr.
Borsóthy Géza
Bugyis Andor
Csánki Béla
Csausz Lajos
Czitó Sándor
Décsey József
Dobay Ferencz
Fejér László
Fischer Salamon
Hinger Tivadar
Horváth Gyula
Horváth Károly
Edvi Illés Dezső
Jakab Sándor
Kállay Ödön
Kerényi Soma dr.
Keresztes Ferencz
Korcsok János
Kovács Gyula
Kovács János
Környey Zoltán
Kunos József
Lacsny István
Lakatos Károly
Manheimer Arnold
Maros György
Medveczky József
Menyhárt Zsigmond
Mikolay Mihály
Nagy Elemér dr.
Nagy Jenő
Piltz Endre
Piltz Márton ifj.

*Ponyiczky Máté
Sal Gyula
Serly Győző
Steiner Zsigmond dr.
Stolcz József
Suk Dezső
Szalay József dr.
*Szegedy Kálmán dr.
*Szekács István
Széll István
Terényi Lajos
Tevan Adolf
Thuróczy Endre
*Verner László
Wagner József
Walter Ferencz
Weisz Miksa
Weisz Mór
Willim István
*Zöldy János dr.
*Békés megye 3 pld.
Reform. tanítói szakkönyvtár Békés
*Békési Casino
*Polg. Casinó Bánfalva
*Békés-Csabai Casino-e.
*— polgári kör
Ker. ifj. egyes. B.-Csaba
*Ujvárosi olvasó egylet Békés-Gyula
M. kir. gyulai 2. honvéd gyalog ezred t.-könyvt.
*Központi Casinó Gyoma
Felsőrészi olvkr. Gyoma
*Orosházi takarékpénztár
*Polgári olvasó kör Orosháza
*Casino Orosháza
*Kereskedelmi csarnok Orosháza
Iparosifjak önk. egylete Orosháza
*Szarvas község
*— takarékpénztár
*— ág. ev. főgimn. tanári kara és tanulósága
*Szeghalmi polg. olv. e.
*— Casinó

Bereg megye.

Balajthy Mór
Csatlós Elek
Friedrich Vilmos
Grósz Jenőné
Hraboz Kyrosz
Janka Sándor
Kaul Jakab
Kiszely Aladár
Komjáthy Pál
Kotzba Nándor
Lőrincz Ignácz
Moskovits Károly
Murczkó Gyula
*Nemes József
Nyemczik Imre
Rosenfeld Bernát dr.
Török Gyula
*Bereg megye
*Munkács r. t. város
— Honv. tiszti könyvtár
*— polg. Casino

Besztercze-Naszód megye.

*Bethlen Pál gr.
Bodó Kálmán
*Jeszenszky Sándor
Klatrobecz Géza
Kubinyi László
Storch G. Gusztáv
Váradi Hajnal Géza dr.
Wagner Frigyes
*Besztercze-Naszód m. 2 pld.
*Besztercezei kör

Bihar megye.

Agáczi Norbert
*Andrényi Lajos
*Balásházy Bertalan
Balogh László ifj.
*Baranyi László
Baranyi Menyhért
Benedek Vilmos dr.
Benedek Zoltán
Berger Arnold
*Bernáth Margit
Bethlen Aladárné gr.
Bozsik Lajos
*Nagy-Bölöny József
*Bölöni Sándor
*Buzás Kálmán
Csanády Jenő
Czajlik György dr
Diószegi Mihály
Eisele Etelka
Fisch Lajos
Fleischer Ignácz
Fleischhacker Gyula
Géczy István
*Grosz Anna
*Groszmann Mór dr.
György László
Hegedűs Rezső
*Hegyessy Márton
Huzella M.
Jakab Rezső
*Janky József
Kassay Kálmán dr.
Kenéz Sándor
Klobusitzky Géza
Kohn Lipót
*Kollárszky István

Kolozsváry Béla dr.
★Kornhauser Antal
★Korniss Károly gr.
★Kurcz Gusztáv
Laszky Ármin
Lazarovits Gábor
Lédig Dezső
Leel Össy Albert
Leidl Henrik
Linter Ákos
Madari István
Major Gyula
★Markovits Kálmán
Medzihradszky Miksa
Mezei Ödön
★Miklóssy Ferencz
Miskolczy Barnabás
Morvay Tihamérné
★Nagy Márton
Pellér Ferencz
Rácz Gyula
★Rádl Ödön
Réthy Kálmán
★Rimanóczy Kálmán
★Schlauch Lőrincz
★Schwartz Ferencz
★Schwartz Margit
Skuteczky Emil
Somogyi Géza
Stern Sándor
★Sternthal Arthur
Sternthál Béla
Szalay Simon
★Széchenyi Jenő
Szirmay Vilmos dr.
Szlávy József
Tapfer Márton
Terdényi Olivér
Tóth Gyula
Török Gyula
Várszeghy Lajosné özv.
Vitályos Lajos
Wallerstein Mátyás
★Bihar megye
★Bihar Udvari község
★Csökmői olvasó-kör
★Ér-Köbölkut község
★Olvasó-egylet Margitta
★Nagy Szalonta község
★Nagyszalontai Casino
★Nagyvárad sz. kir. város 3 pld.
★Biharmegyei keresk. ip. és termény hitelbank
★Nagyváradi tak.-pénzt.
★Kereskedő ifjak egylete Nagy-Várad
★Biharmegyei Casino N.-Várad
★Nagy-Váradi «Magyar Király» kávéház asztaltársaság
★Casinó Székelyhid

Borsod megye.

Bajza István
Blechner Adolf
Bródy Lajos ifj.
Csallóközi Jenő
Cserey Gyula
Csizik János
★Debreczeni Gábor
Dick Hugó
Dobos József dr.
Engel Ignácz
Fábry Árpádné dr.
Fodor Pál dr.
Frankfurter Sándor dr.
★Gálffy Ignácz
Görgey László
Grünfeld Ödön
Gulyás Benő
Győry József
Hoffmann Erzsébet
★Horváth Lajos
Hubay József
★Jesze István
Juricskay Boldizsár
Kállai Kállay Manó
Kauschill Gusztáv
★Kiszely István
Kissházy Gyuláné
Klein Vilmos
Komjáthy János
Kőrössy Dániel
★Kun Kálmán
Lesiczky Kelemen
Leszkay Károly
Lusztig Jakab dr.
Markó László dr.
★Matkovich Albertné özv.
Matun József
★Matuskovics János és neje Mária
Menner Richárd
★Molnár Gyula dr. és neje szül. Polnis Ilona
★Orczy Gyula
Otrokocsy Végh Dani ifj.
Péchy László
★Petró József
★Popper József dr.
Prázay János
★Rácz György dr.
★Radvánszky Béla
★Radvány István
Ragályi Béla
Robicsek Adolf dr.
Rosenberg Lajos dr.
Sághy hadnagy
Schwartz József dr.
Schwartz Mór
Schweitzer Bernát
Soltész Károly dr.
★Soltész Nagy Kálmán
★Szatmáry Király Pálné
Szendeffy Károly
Szikszay Ferencz
★Szirmay Alfréd gr.
Szombathy János
★Tamkó Károly dr.
Terény Lajos
Ternovics Ödön
Vajda Adolf dr.
Varajthy István
★Vay Béla br.
Wattay Cornél

Weisz József
Wexler Miksa
**Borsod megye*
**Vasgyári Casino Diós-Győr*
**Miskolcz r. t. város*
Felső-Borsodi ev. ref. tanitó-egylet
**Keresk. és polg. iskola Miskolcz*
**Miskolczi tak.-pénzt.*
**— tak.-egylet*
**— hitelintézet*
**Ip. ifj. önképző és olv. közműv.-egylet Miskolcz*
**Miskolczi izr. nők*
**— nemzeti Casinó*
**Borsod-Miskolczi Club*
**Polgári egylet Miskolcz*
**Nádasdi gyári t. Casinó*
Olvasó egylet Nádasd

Brassó megye.

Czinege István
Fein Ármin
Harsányi István
Komoróczy Miklós
Lázár Ottó
**Nehrer Gyula*
**Rombauer Tivadar*
Wolff Aladár
**Brassó megye*
**— sz. kir. város*
**— áll. kereskedelmi akadémia*
**Brassó magyar Casinó*
**— m. kir. 24. honv. gy. ezr. tiszti könyvtára*
**Emke hétfalusi köre Csernátfalu*

Csanád megye.

Institoris Elemér
Iritz Manó dr.
Kerényi Vilmos
Kiss Vilmos
Kövér Béla
**Lonovits József*
Mályusz György
Molnár Albert
**Molnár Ede*
Nágel Vilmos ifj.
Ott Károly ifj.
Pöppel Gyula
Riesz Béla
Schambach Emil ifj.
**Steiner Simon dr.*
Temesváry Pálné
**Thomka Gyula*
**Csanád megye*
**Keresk. egylete Makó*
**Makói Casinó*
— iparos olvasó kör
**Nagylaki t.-pénzt. r.-t.*
**— polg. olvasókör*

Csongrád megye.

Albertényi Antal
**Aniszfeld Endre dr.*
Apró István
**Back Ernő bégavári*
Bácsy István
Csernáné Baghy Ilka özv.
Balassa Ármin dr.
Balogh Géza
**Bányai József*
Barcsay Károly
Bécsi Sándor
**Beregi József dr.*
**Beregi Lajos*
Bergentheil Mór
Biedl Samu
Biró Kálmán
Csernovics Agenor
Cserő Ede dr.
**Csonka Pál*
**Draskoczy Lajosné id., szül. Nagy Clementina*
Droppa Károly
**Ecseri Lajos dr.*
**Eisenstädter Nándor és Róbert*
Falta Marczel dr.
**Faragó Gyula*
Farkas Mihály
Fellmeier Sándor
Felsenburg Lipót
Flesch Mihály
Filo Tihamér dr.
Gaál Dániel
**Kesserüné Gerenday I.*
Gerle Imre dr.
Gunszt Lajos
Győri Antal
Halmi Mór
Hankisz Károlyné özv.
Hódi Mózes dr.
**Holczer Adolf*
Jászay Géza
**Jerney Zoltán*
**Joó Károly*
Kalmár Istvánné özv.
**Károlyi Zsófia gróf és Károlyi Nandin Berchtold Lipótné*
Kelemen Dezső dr.
**Kelemen István*
**Keleti Adolf*

**Kiss Gyula*
Korda Sándor
Kovács János
**Kovács Rozina és Vilma*
Kováts Károly
Kozák Györgyné özv.
Krausz József dr.
Kulisits István
László Gyula
Leinczinger Gyuláné
**Lichtenberg Mór*
Lichtenegger Gyula
Magyar Elek
Mátéffy Ferencz dr.
Mátéffy Pál dr.
Matók István
Mikecz Ödön dr.
**Milkó Sándorné és V.-né*
füssi Molnár Sándor
Müller Ferencz dr.
Kristó Nagy Antal
**sarkadi Nagy Antal*
dombrádi Nagy Gyula
Nagy Sándor dr.
Németh Lajos
**Németh Pál*
Nigriny Zoltán
Nyáry János
Oláh Sándor
**Ormódy Béla*
Papp Andor
Papp László
Pépa János
Pick Mór
Rigó Endre dr.
Simák Ferencz
Sohlya Gyula
Steinberger Simon
Szallay I. József
Székely Mihály dr.
**Szél Ákos*
**Széll Gyula*
Szénásy György
**Szobotka Vilmos*
**Tajthy Ferencz*
**Tasnádi Imre*
Torma István
Vajda Henrik
Valpeck Lajos
**Veress Károly*
Vetró Lajos Endre dr.
V. Vitalis Béla
Zehery Lajos
**Zsoldos Ferencz*
**Zsótér Andor*
**Csongrád megye 2 pld.*
**Csongrád község*
H.-M.-Vásárh. sz. k. v.
**Hódmezővásárh. Casinó egylet*
**— gazd. egylet*
**— takarékpénztár*
**— Ker. ifj. társulata*
**— ev. r. tan. főgymn. kvt.*
**— ev. r. főgymn. ifj. kvt.*
**— term. és gab.-csarnok*
**— Iparegylet*
**— ev. ref. tanító-egyes.*
Szeged város közönsége 2 pld.
**— Dugonics-társaság*
**Szeged-Csongrádi tak.-pénztár*
**Szegedi Casinó*
**— m. k. II. honvéd ker. tisztikara*
**M. k. államvas. szegedi üzletvez.*
**Szegedi keresk. és ipark.*
**Jókai-jubileum szegedi végreh.-bizottsága 8 pld.*
**Szentesi Casinó-egylet*
**— polg. olvasó kör*
**— városi főgymnasium*
**— 48-as népkör*
— városi polg. leányisk.

Csik megye

Almássy Zsigmond
**Balási Lajos*
Bocskor Domokos
Cziffra János
Fülöp József
Kracsovszky Gyula
Merza Vilmos
Szabó Lajos
Széchy Károly
Székely Károly
Szinnyei Ágost
**Csik megye*
**Gy.-Szt.-Miklós község*
**— keresk. kör*
**Gyergyó-Tölgyesi olv.-k.*

Esztergom megye.

Etter Gyula
Faragó Károly
Gorzó Nándor
György Emőd dr.
Horacsek Gyula dr.
**Kollár Mihály*
Magurányi József
Meszéna Lajos
Pfalcz József
**Pór Antal*
Rátz Mózes
Szalay Béla
Véghelyi Ödön
**Esztergom sz. kir. város*
**— Casinó*

Fejér megye.

Altmann Nándor
Babay Kálmán
Bányay Vincze
Baron Izsó
Bartóky Mariska
Borsodi Vilmos
**Cziráky Antal gr.*
Décsy György
**Dietrich Szilárd*
**Fehér Ipoly*
Festetich Bruno gr.
Fortwingler Ferencz
Görgey Vincze
**Grünfeld Jakab*
Günsberg Mór
Havas Béla
Heumann József dr.
Hirschhorn Sándor
Juraszek János
Kalmár Ödön
**Kégl György*
**Kempelen Imre*
Kolonits Ferencz
Löwinger Mór ifj.
Löwy Jenő
Lukáts Jenő
Makay Béla
Molnár József
Nagy Lajos
Polónyi Jenő
Rohrmann Ágoston
Schlammadinger J. dr.
Szammer Imre
Szekér István
Szkalla Ferencz
Szőllősy Gyula
Tautl Lajos
Trencsény János
Vértessy János
**Fejér megye*
**Alcsuthi segélyegyl. hiv.*
**Bicskei tak.-pénzt.*
**Csurgói ref. gymn. kvtr.*
**— Casinó*
**Polg. kör Ercsi*
**Kápolnás-Nyéki segélyegylet*
**Olv. kör Nádasd-Ladány*
**Sárkereszturi kölcs. népsegélyző egylet mint szövetkezet*
**Székesfehérvár sz. k. v.*
**Zirczi cistert. r. kath. főgymn. Székesfehérvár. 2 pld.*
**Székesfehérvári Vörösmarty-kör*
**Fehér megyei tak.-pénzt.*
**Sz.-fehérvári tak.-pénzt.*
**— tóvárosi olv. kör*
**— áll. főreálisk. ifj. könyvtár.*
**— pinczér egylet*

Fogaras megye.

Foris Richárd
Kincses Kristófné özv.
Kovács Gábor
Köntzei Károly
Urányi Aladárné
Várady Géza
**Fogaras megye*
**Takarékp. r. t. Bethlen*
**Olvasó-kör Fogaras*
**Fogarasi áll. polg. és keresk. középisk. ifjak könyvt.*

Gömör megye.

Benedikty Kálmán
Bronts Viktor
**Ebeczky Rózsi*
Gömöry Bertalan
**Hanvay Zoltán*
Heregi János
Hevessy László ifj.
baranyai Horváth S.
Horváth Zoltán
**Hönsch Anna*
Járdánházy Dénes
Kovács Ákos
Kozlasnik Sámuel
Krausz Gyula dr.
Lengyel György
Lintner Géza
Manczel József
Marikovszky I.-né özv.
Mészáros István dr.
Müller Lajos
Nádassy János
**Póka Gyula*
Somogyi Géza
Szabó Erzsike
Szénássy Béla
Szentpétery Árpád
**Thomka László*
barátosi Tóth Gyula
Urszinyi Zsigmond
Vajda Ferdinánd örök
Zajátz János
**Gömör-Kis Hont megye*
**Dobsina r. t. város*
**Közép kereskedd. iskola Nagy-Rőcze*
**Pelsőczi társaskör*
**Egyenlőségi kör Putnok*
**Rimaszombat r. t. város*
**— takarékpénztár*
**— Casinó*
**— polg. olvasó-kör*
**Sajó-Gömöri ev. polgári fiuiskola*

Győr megye.

Bleuer Viktor
Fekete Gyula
Gold Jakab
**Horváth Kálmán*
**Jedlik Ányos dr.*
**Kálóczy Lajosné*
Kayos Balázs
Kiss Mihály
Laszberg Rezső gr.
Németh Elek
Neubauer Gyula
**Popper Helén*
Szendrői Mór
Ticsinszky Károly
Vukailovich Z. Vilmos
**Győr megye*
**Győr sz. kir. város*
**Győri főreáliskola*
**— Lloyd r.-t.*
**— ügyvédi kamara*
**— olvasó-egylet*
**— takarékpénztár*
**— kath. főgymn. ifj. könyvtára*

Hajdu megye.

Alexi Sándor
Altmann Béla dr.
**Ármos Bálint*
Babolchay Béla
Bácsy Imre
Bakóczy János
Balás Ödön
Balogh István
Balogh László
Bartha Béla dr.
Beke Károly
Berger Andor dr.
Berger Jenő
Bernáth Miklós
Biró Mór
Borsányi Viktorné özv.
Bosznay István
Bosznay Károly
Burger Menyhért dr.
Chylinszky György lov.
Csanády Ferencz
**Csanak József*
**Csanak József ifj.*
Csiffy Katalin
Csiha Elek
Czeglédy Mihály dr.
Drumár János
Farkas Lehel
Fejér Ferencz dr.
Fischbein Ignácz
Forrai Ernő
Fried Leó
Fuchs Jenő
Fuchs Samu
Führer Andor
Füleky Pál
Füzy Kálmán
Geréby Fülöpné
Glück Géza dr.
Gondos Gyula
Harsányi Pál
Haty Kálmán
Hollaender Dezső dr.
**Horváth Kálmán*
Hütter Károly dr.
Igmándy József
Irinyi István dr.
Irsay Miklós
Kabay György
Kálmánczhelyi Kálmán
**Káposztás János*
Kardos Samu dr.
Kaszanyitzky Andor
Kohn Lipót
Kontsek Géza
Kontsek Kornél
Kovács Ferencz dr.
László Imre
**Lőfkovits Arthur*
Magoss György dr.
Meszlényi Lajos
Molnár Ferencz
Moskovics Miksa dr.
Muraközy László
Nagy Elek
Nagy Dániel
Nagy Imre
Nyegrus Gyuta
Oznitz Endre
Papp Antal
**Pap Ferencz*
Piacsek Sándor
**Polgár Jenő*
Reichard Manó dr.
Rosenberg Albertné
Rosenthál Sándor
Rótschnek Emil dr.
**Sajó György*
Schachtner Géza
Schesztauber János
Schuk József
Steiner Gyula
Szabó Lajos
Szabó Miklós
Szent-Királyi Tivadar
Szikszay Gyula
Szolnoky Gerzson
Szopek Gábor dr.
Szőllőssy Jánosné özv.
Szőllőssi Sándor
Sztachó István
Tar Gyula
Taróczky Antal
Tóth István
Tóth Sámuel
Ujfalussy Józsefné dr.
Unterberger Ignácz
Várady Géza
Varga Emil dr.
Varga József
Weisz Vilmos
Weisz Zsigmond
Weszely Jenő
**Wolafka Nándor*
**Hajdu megye*

*Balmaz ujváros község
*Debreczeni ref. Colleg.
*— I. takarékpénztár
*— István gőzmalom társ.
*— Casinó
*— m. kir. II. honv. h. ezred tisztikara
*— m. kir. III. honv. gy. ezred tisztikara
*Debreczeni róm. kath. algymn. tan. könyvtár
*— Csokonay-kör
*— függetlenségi kör
*— áll. főreáliskola
*— Jogász- és tisztv. kar
Ev. ref. felsőbb leányisk.
*Hajdu Böszörmény r. t. város
*Polgári Casino Hajdu-Böszörmény
*Hajdu-Hadház község
*Casinó Hajdu-Nánás
*Hajdu Szoboszló r. t. v.
*Hajdu megyei t.-pénzt. Hajdu-Szoboszló
*Casinó H.-Szoboszló
*P.-Ladányi társas-kör

Háromszék megye.

Balogh Vendel dr.
H. Bathó János
*Bogdán Arthur
Brachfeld L. Arnold
*Cseh Károly dr.
Csoboth János
Daday Vilmos dr.
*Domokos Dénes
Demes Péter
Felsner József
Gazda Gyula
Gergely István
*Hollaky Attila
Morvay Béla
Morvay István dr.
*Pótsa József
Solmossy István dr.
Szentiványi Árpád dr.
Szacsvay Gyula dr.
Tóth József dr.
Zágoni Erzsébet
*Háromszék megye
*A.-Csernátoni olv.-egyl.
*Gazd. felső népisk. tantestület Baróth
*Háromszék megyei kézdi jár. jegyzői kör Dálnok
*Olvasó egylet Hárombük
*Kovásznai Casino
Birtokoss. Málnás-fürdő
*S.-Szt.-Györgyr. t. város
*— ev. ref. székely Mikó-főgymn.
*— Háromszéki t.-pénzt.
*— Háromszék m. gazd. szövetkezet
*— Casino

Heves megye.

Alföldy Mór
Békefy Lajos dr.
*Beökönyi Viktor
*Bernáth Ignácz
Bolla János
Cséka János
Csik Imre
Csillag Mór dr.
Csütörtök Arnold dr.
Czingell László
Danilovits Pálné dr.
Fábián Ignácz
Farkas Kálmán dr.
Fáy György
*Fáy József
Fülöp Zoltán
Gebhardt Márton
Grünbaum József
Heringh Kálmán
Kanitz Gyula dr.
*Kintzly Béla
Klein Miksa ifj.
Kolozsváry József
Kreith Gyula gr.
*Lipcsey Józsefné
Makra Géza
Orosz Tibor
Pácz Ferencz
Polátschek Jenő
Preszler Ármin dr.
*Quintus Józsefné özv.
Reviczky Rudolf
Ringer Ede
Róth Gyula
*Samassa József dr.
Schüller Zsigmond
Sonnenschein Jenő
Szentivány József
Szokolay Lajos
Timon Tihamér György
Tóth Gyula
Ungár Ignácz
Vécsei Hermin
*Heves megye
*Eger r. t. város
*Egri Casino
*— Casinó Jókai-ünnep rendező-bizottsága
*Gyöngyös r. t. város
*Gyöngyösi társad. kör
*— keresk. csarnok
*— Casino egylet
*Olvasó egylet Heves

Hont megye.

Bárdossy Antal
**Braumüller Sándor*
Gaál Lajos
Halász Ferencz
Imre Ferencz
**Ivánka István*
Kőszeghy András
**László Sándor*
Myskovszky Emil
Niesner József
**Radvánszky János br.*
**Schenek Gyula*
Soltész István dr.
**Szartorisz Ferencz*
Sztancsay Miklós
Szwoboda János
Totovics Kálmán
**Hont vm. Cas. Ipolyság*
**Selmecz-Bélabánya sz. kir. város*
**Selmeczi m. k. dohánygyár szivargyártási o.*
M. kir. bányász és erd. akad. Selmeczbánya
**Magy. olvasó társulat Selmeczbánya*

Hunyad megye.

Adler Ármin
Biró József
Bock Hermann
B. Brázovay Zoltán
Dobay Ferencz
Jakab Géza
Kerpely Lajos
Kohn Samu
Naláczy Ákosné
Petco Valér
Petrovich Ferencz
Pick Samu
Richter Viktor
Rotter Jolán
Rozgonyi Viktor
Stojkovits Sándor
Szabó Edmund
Szőllősy Lajosné
Werner Samuel
**Hunyad megye*
**Áll. főreálisk. ifj. önk. köre Déva*
**Dévai nemzeti Casino*
**Hunyadmegyei tanitótestület Déva*
Erzs. leányisk. Hátszeg
**Magyar Casinó Hátszeg*
Olvasó egylet K.-bánya
Urikányvölgyi bánya r. társaság Lupény
**Casino Petrozsény*
Piski telepi polg. olvasó kör
**Szászvárosi m. polg. olv. egylet*
**— Ev. ref. Kun Collegium*

J.-N.-K.-Szolnok megye.

**Ádám Imre*
**Ádám Sándor dr.*
Alt Miksa
**Baghi Imréné*
Balogh Sándor
**Bárczay Gyula*
Bátorkeszy Béla dr.
Békefi Gyula dr.
**Beniczky Margit és L.*
Bentsik László
Bodogh Zsigmond
Body Antal
Buchelt Gusztáv
Csathó Lajos
Csávás János
**Csikós Balázs*
Czappán József
Dabis Antal dr.
Dala Károly
Dosa József
Dudás József
Ehrlich Adolf
Farkas Béla
Fiedler Róza
Fischmann Ignácz
Gombkötő Géza
Greksza János
Grünhut Ferencz dr.
Haasz Adolf dr.
Hay Lajos dr.
Hay Miksa
**Hellebronth Istvánné*
**Horthy István és neje*
Horváth Dezső
Istvánfy Gyula dr.
Jakucs Gábor
Kiss Ernőné
Klein Mór
Koczka István
Krasznay Gábor dr.
Krausz Lajos dr.
Kunay Imre
Lázár József
Lipthay György
Lukács Andor
Lukács Imre dr.
Makay József
Mészáros Gyula dr.
Nádas Gyula
Nagy Pál dr.
Nagy Sándor ifj.
Nánássy János
Némedy János
Neuberger Márk dr.

Orosz Miklós
Pádár Mátyás ifj.
bogdi Papp János
Pászthy Jenő
Pekker István ifj.
Pethes Pál
Petrovay György
Ruttkay Aladár
Schwertner Imre
Somogyi József
Soós József
Stein Vilmos
**Strassburger Oli*
Szabó Kálmán
Szegedi László
**Széky Péter*
Szemerédy János
Szolcsányi János
Szűcs Sándor dr.
**Várady Lukács*
Varga István
Vidinszky László
Vogl Antal
Weisz Emil
Wigner Ignácz
Wisnyák Alajos
Zoványi Jenő
Zöldy János
**Jász-N.-Kun-Szolnok m.*
**Casino-egyes. Jászapáti*
**Jászberény r. t. város*
**Uri Casino Jászberény*
**Casino-egylet J.-K.-Ér*
**Jászladány község*
**Karczag r. t. város*
**Kis-Ujszállás r. t. város*
**Kis-Ujszéllén N.-Kuns.*
**— Casino [t.-pénzt.*
**Kunhegyes község*
**Mezőtur r. t. város*
**— takarékpénztár*
**— közp. olvasó-egylet*
**— főgymn. ifj. könyvt.*
**Külső-Szolnok m. tak.-p.*
**J.-N.-K.-Szolnok megy. mezőgazd. hit. int. és tak.-pénztár r.-t.*
**Tiszavidéki hitelint. és takarékpénztár r.-t.*
**Tisza-Roffi Casino*
**Török-Sz.-Miklós község*
**— takarékpénztár*
**Turkeve r. t. város*
**— Casino*

Kis-Küküllő megye.

**Árkossy Gyula dr.*
Benkő Dénes
Bornemissza János br.
Csató Gábor
**Dersy Leontina*
Horváth Ákos
Láday István
Ugrai Gábor
Vitályos Géza
Zambler Domonkos
**Olvasó és társaskör D.-Szent-Márton*

Komárom megye.

Alföldy Győző
Asztalos Béla
Berzeviczy Zsigmond
**Csetke Béla*
Dávidházy János
Erdélyi Pál
Gandernak Frigyes
**Hittrich József*
Hofstetter József
**Holzmann Mór*
Kirchner Gyula
**Kovách Arisztid*
**Kézdy-Vásárhelyi Imre*
Luka Sándor
Mikos Nándor ifj.
**Pap Gábor*
**Köröskényi Paulovics D.*
Puhr János
**Pulay Géza*
Schmidlhauer Lajos
Seregélyesy Ferencz
Szili János dr.
**Szombathelyi Győző*
**Konkoly Thege Béla*
Konkoly Thege Lajos
Vály László
Vaszary Dezső
Wallner Endre
Zechmeister Sándor
**Komárom megye*
**Gesztesi járási takarékpénztár Kisbér*
**Ménes-intézeti Casino Kisbér*
**Komárom sz. kir. város*
**— vidéki tak.-pénztár*
**— I. tak.-pénzt.*
**— izr. hitközs. elöljárói*
**— Casino*
**Révkomáromi ev. ref. e.*
13. honv. gy.-ezr. IX. zászlóalj Tata-Tóváros

Kolozs megye.

Apáthy István dr.
Barcza Dániel
Bogdán Péter dr.
bessenyei Böjthe Bened.
Csürös József
Ferenczy Vilmos
**Gámán Zsigmond*
Geng Ákos
Gibbon Albert 3 pld.

Grün Lipót
Guttmann Béla
Héya Endre
Horváth Ferencz
Huszár János
Huszár Lajos dr.
Jakabházy Zsigmond dr.
Jancsó Lajos
Kahán Sámuel
Kunfi Pál
Kükemezey Árpád
Macserál Virgil
Mannsberg Sándor br.
Marinka Kálmán
Matskási Pál
⋆*Molnár Sándor*
⋆*Mózsa Attiláné*
⋆*Mucsy Ilona és Amália*
Nagy Kálmán
Nemes Károly
Páll Béla
Pigetty Lajos
Pohl Gyula
Posoni Gábor dr.
Poszler Gyula
Poszler K. József
Radnóthy Dezső
Reich Ernő
Remenyik Lajos
Richtzeit Artur
Sándor Imre
Schandl Emil dr.
⋆*Schilling Rudolf*
Simak Lajos
⋆*Szabó Dénes dr.*
⋆*Szász Domokos*
Székely Sándor
Szilágyi Károly
Szokolay István
Szőcs Ákos
Tamásy István dr.
Temesváry Gerőné
Tokaji László
⋆*Udránszky László dr.*
⋆*Vadona János*
Végh Ferencz
⋆*Wass Albert gr.*
⋆*Kolozs megye*
⋆*Kalotaszegi tak.-pénzt. Bánffy-Hunyad*
⋆*Magy. kir. gazd. tanintézet K.-Monostor*
⋆*Kolozsvár sz. kir. város 2 pld.*
⋆*Kolozsvári ker. ak. ifj. könyvt.*
⋆*E. M. K. E. Kolozsvár*
⋆*Erdélyi muzeum-egylet Kolozsvár*
⋆*Casino Kolozsvár*
⋆*M. kir. kolozsvári VI. honv. ker. tiszti kara*
⋆*Kolozsvári unit. főtan. könyvtára*
⋆*Áll. tanitóképző int. önk. köre Kolozsvár*
⋆*Kolozsvári keresked. és iparkamara*
⋆*Kolozsvári kör*

Krassó-Szörény megye.

Babics Dániel
Balogh Miksa
Biró Béla
Bozsenik Béla
Bugát Pál
Eibner József
Fitz Pál dr.
Fülöp Béla
Garlathy István
Héjja Mihály
⋆*Hirschl Béla*
Homoky Ferencz dr.
Hönsch Árpád
Jóczits Milorád dr.
Kovács Lajos
Mészáros J. György
⋆*Nagy Ödön*
Nagy Sándor dr.
Neufeld Dezső
⋆*Párvy Lajos*
Regenhardt Pál
Sebők Ernő
⋆*prikrájai Sussich Károly*
Talajdy Zoltán dr.
Trippon Sándor
belényesi Várady Gy.
Wigh János
Wittich Sándor
Zakariás Ferencz
⋆*Polg. fiuisk. ifj. könyvtára Oravicza*
M. kir. 8. honvéd gy.-ezred tisztikara

Liptó megye.

Demuth Gusztáv
Fischer Károly
Horánszky István
Krcsméry József
Platthy Zsigmond
⋆*M. társalg. kör Liptó-Rózsahegy*
⋆*L.-Szt.-Miklósi magyar társ. kör*

Mármaros megye.

Balázs Lajos
Balogh Péter
Bogdán Géza
Csoma Jancsó Ilona
Enyedi Alajos
Erdő Imre

*Fehér Zsigmond
Ferenczy Lajos
Gödrössy László
*Groedel Ármin és Melania
Heller Zsigmond dr.
Huber Ödön
*Kovássy Ákos és neje sz. Derzsy Irma
Kökényesdy Mihály dr.
Krajnyák Antal dr.
Mihalló Pálné
Páll Manó
Papp Simon
Pap Tibor dr.
Sándor Ágoston
Spanyol Géza
*Szabó Aurél
Szabó Elemér
Szkiba Józsefné
Török Gábor
Ujhely Pál
Vajna Dániel
Várady Gábor
Weinberger Sándor
*Mármaros megye tiszti segéd és kezelő személyzete
*Huszti Casino
— polgári olvasó egylet
*Mármaros-Sziget sz. kir. város 2 pld.

Maros-Torda megye.

Balla Attila
Bürger Albert
Csorba Miklós
Desbordes Viktor
Eitel Rezső
Flesch Adolf
Fried Farkas dr.
Gerbert Emilné özv.
Hofbauer Aurél
Petri Rezső
Sebestyén Miklós dr.
*Sellyei és Szt.-Lászlói Tholnay Reginald
Veress Árpád
Wittich József
*Maros-Torda megye
*Ev. ref. egyházmegyei papi könyvt. Görgény
*Maros-Vásárhely sz. k. v.
*Maros-Torda megye ált. tanitótest. közp. könyvt. Maros-Vásárhely
*M.-Vásárhelyi Marosi unit. egyházkör lelkészi és tanitói kvt.
*— Casino-egyl.
*— kir. táblabirói kara

Moson megye.

*Batthyány József gr.
borosjenői Jeney Artur
Jurcsek Géza
Klaber József
Pogány József
Szirmay Jenő
Zaicz Gusztáv
*Moson megye
*Gazd. akad. «Kazinczy-egylet» Magyar-Óvár
*Széchényi-kör M.-Óvár
*Lébeny község

Nagy-Küküllő megye.

Hirscheinstein Gyula
Pásztor József
Toldalagi Samu gr.
*N.-Küküllő megy. ált. tanitói egyesület Segesvár
*Segesvári magyar Casinó

Nógrád megye.

*Bauer Miksa
Berzeviczy Béla
*Borbély Lajos
Bruck J. Gyula dr.
*Butler Malvin br.
*Fáy Albert és neje
Foglár Géza
*Gömöry Elek dr.
Haffner Ferencz
Hammermüller József
Huszár Antalné
Löwy Hermann
Lövy Izidor
Markovits Lajos
Nagy Miklós
Nemessányi Gyula
Pap János
Pick Mór dr.
Pitrolffy Béla
Plichta Soma dr.
Pongrácz György
Révész Dezső dr.
Rubint Károlyné özv.
Sándor Zoltán
Schneller Ignácz dr.
Seyfert Danó
Somló Gyula

*Szmrecsányi Emil
*Szontágh Pál
*Wohl Hermann
Zajátz István
*Nógrád megye
*B.-Gyarmati tak.-pénzt.
*Nógrád megyei népbank Losoncz
*Losonczi tak. és hitelb.
*— Casino
*R.-Murány-Salgó-tarjáni vasmű részv.-társ. munkás és felügyelő személyzet olv.-egylete
*Aczélgyári tiszti Casino Salgótarján
*Szécsényi Casino Szécsény

Nyitra megye.

*Apponyi Lajos gr.
Barcs Béla
*Barsi Jenő dr.
*Bende Imre
Csacskó László
*Engel József
*Erdődy Ferencz gr.
Farkas Ferencz
Glega Rezső
Guth Jenő dr.
Hajdu András
*Jeszenszky Gézáné
*KárolyiAlajosné özv. gr.
Kenessey Kálmán
Kiss Jenő
Kostyál Pál ifj.
Koszoru Lajos
*Kozmovszky Ödön
Kratochvilla Antal
Kubinyi Rafael
Lutonszky Géza
Mankoviczky József
Marton Miklós
Mattyok Gyula
Mezner Vilmos
Moró Béla
Nevéry Sándor
Ozorai József dr.
Pálmay Dezső István
Petro István
Polónyi József dr.
Rohács János
Sándor Jenőné
Schmidt Adolf ifj.
Schönberger Vilmos
Schuch Zsófia
Szmida Antonia
*Thaly István
*Thuroczy Károly dr.
*Uzovits Pál
*Vagyon István
Vajda Mihály
Vanek Vilmos
*Weisz Pál br.
Willinek Kamill
*Nyitra megye
*Érsekujvár r. t. város
*— tak.-pénzt.
*Galgóczi polg. iskola
*— tak.-pénzt.
*— Casino-egylet
Magyar társaskör Miava
*Felvidéki magy. közm. egyes. Nyitra várm. választmánya
Felvidéki magyar közm. egylet Nyitra
*Nyitra megyei vívó és torna egylet
*Nyitra-Zsámbokréti tp.
*Pöstyéni fürdő-bérlet fürdői könyvtára
*Casino Privigye
*Szakolcza sz. kir. város
*Szeniczi m. k. áll. polg. iskola
*— takarékpénztár
*— magyar társaskör
*Vág-sellyei Casino-egyl.

Pest-Pilis-Solt megye.

*Aba Lehel barantali
Abelsberg Lajos
Abonyi Andor
Adler Imre
*Adler Lajos
*Adler Mór
Adolf Sebestyén dr.
Ajtai Albert
Albach Géza
*Algyai Jenő
Almásy Antal
Ambrózy Béla
*Amtmann Géza
Anderlick Emma
Andorffy Péter
*Andrássovich Béla
*Andrássy Aladár gr.
*Andrássy Gyula gr.
*Andrássy Tivadar gr.
Andreánszky Jenő dr.
Angyal József
*Antal Gyula dr.
Antal János dr.
Apáthy István
*Apponyi Albert gr.
Arany Sándor
*Arányi Miksa dr.
Arányi Vilmos
*Árkay Kálmán dr. és neje Schwachhoffer Linka
Arnoul Kálmán
*Atzél Béla br.
Bácskay Miklós ifj.
*Bäcker József dr.
Bádonyi Mihály
Báhr Vilmos
Baintner Ernő
Bakits Sándor

Balás Béla dr.
Balás János
Balásy Antal
**Balázs Ignácz*
**Balázs Mór*
**Bálint Sándor*
Balkay Béla dr.
Balla Jakab
Balog Károly
Balog Ödön
Balogh Pál
Bánd Lajos dr.
**Bánffy Dezső br.*
Bánki Donát
Baráth Zoltán
Barcza Adolf
Bárczay Gyula dr.
Bárdos József
**Barkassy Géza*
Barna Fülöp dr.
Barna Ignácz dr.
Barna Sándor
**Baross Gyula dr. és neje Hermina*
**Baross Pálné*
Bartha József
Bartos Jenő
Baruch Sámuel
Baschtyr Teréz
**Baumann Antal*
Baumann Mór
**Baumgarten Károly*
Beck Ignácz
Beck Jenő Gyula
**Beimel Sándor*
**Beliczay Béla*
Benczák János dr.
**Benczur Dénes dr.*
**Benczur Gyula*
Benecsek Gyula
Benedek Oszkár
Benedict Miksa
Bengyer Nándor
Benkő Nándor
Benkö Sándor
Beőthy László
**Berczik Árpádné*
Berényi Antal
Beretvás Endre
Beretvás Mátyás
Beretvás Péter
Berger Márkus
Bergsmann Adolf
Berkovits Jenő
Berkovits Lázár dr.
Bernáth József
Bernthaler Adolf
**Bertalan Lajosné*
**Bethlen András gr.*
Bethlen Miklós gr.
**Bezerédj Viktor*
Biasini Domokosné
Biró Bertalan
Biró István
Biró Zsuzsika
**Bischitz Dávid*
Bischitz Károly
**Bischitz Lajos*
**Bischitz Mór*
**Bittó István*
**Blaskovich Sándor*
Blau Gyula
Bleyer Péter
Blitz Ármin
Blitz Géza
Blitz Marczell
Bloch Adolf
Boday Jenő
Bodroghy Imre
Boglár Frigyes
Bohimiczky Ödön
**Bohus Pál ifj.*
Bokor József ifj.
Boleman Aladár
Balla Ferencz
Bornemissza Bertalan
Borszéky Soma
Brandt Adolf
Braun Kálmán
Brauner Nándor
**Brázay Kálmán*
Brázay Károly
Brázay Zoltán
Brehm Károly
Breitner Lipót
Brestyánszky Ödön
Bródy Sándor
Bródy Sándor dr.
**Bródy Zsigmond*
Bruchsteiner Rezső
Bruck Manó
Bruckmüller Ferencz
Bruckner Antal
**Brüll Ármin*
**Brüll Ármin ig.*
**domonyi Brüll Miksáné*
Brüll Oskár
Brummel József
Brunner Ferencz
Buchbinder Ármin
**Bucsányi Lajos*
Buday Aladár Elemér
Budinszky Károlyné
**bélavári Burchard K.*
Burdács Rezsőné
Burger Gusztáv
**Busbach Péter*
Butykay Elemér
Buza Barna
Buzay Béla
Chudovszky Móricz dr.
**Crouy Chanel Endre gr.*
Csajághy István
**Csáky Albin gr.*
Csáky Ármin
**Csáky Kálmán gr.*
**Csányi Ágoston*
**Császka György 2 pld.*
Cseh Béla
**Csekonits Endre gr.*
**Csekonits Ján.-né özv. gr.*
**Cselley Pál*
Csemiczky Pál
Csepcsényi Etelka
**Csernátoni Lajos*
**Csiszér Tömöry Clarisse*
**Csorba Béla*
Czentner Józs.-né dr. özv.
Czinner Márton
Czirhegyi Sándor
**Dániel Ernő br. és neje*
Danis Lajos dr.
Darányi Ignácz dr.
**Darázsi Albert dr.*

Darilek Henrik
Darvas Károly
Dávid Károly és fiai
Deák Tamás
Décsy Gyula ifj.
*Dekány Mihály
Delej Izidor
Demjanovich Emil dr.
Depold Lajos
*Detrich Zsigmondné
Deutsch M. Ármin
Deutsch Fülöp
*Deutsch Ignácz és fia
*Deutsch Jakab
*Deutsch József ifj.
Deutsch József
*Deutsch Károly
*Deutsch Sándor
*Deutsch Samu
Diamant Mór
Dittler Ferencz
Dittrich Nándor
Dobák Emil
Dobos István
Dömötör Béla dr.
Dömötör Pál
*Dömötör Sándor
Dörfner Antal
Drucker Viktor dr.
Eggenberger Alajos
Egler Oszkár
Egyény József
*Ehrlich Mózes
Eisenberger Ferencz
Eisner Jenő
*Eissen Ede
Elfer Dávid
*Emich Gusztáv
*Emmer Kornél dr.
Endrényi Árpád id.
*Engel Pál
*Eötvös Károly
Erdélyi Géza
Erdey Gyula dr.
*Erkel Ödön
Ernszt Kálmán
*Evva Lajos
Faber Lipót

Facsima Béla
Faludi Károly
*V. Faragó Ambrus
Faragó János
*Farkas Elek inárcsi
Farkas Gyula
Farkas János
*Farkas Ödön
*Fazekas Ágost
Fazekas Dániel dr.
Féder Vilmos dr.
Fejér Miksa
Fejős Dezső
Fejős Dezső
*Fekete Lajosné szül. Szalay Georgina
Feldmann Gyula dr.
Feldmann Izidor dr.
Fellner Dávid
Fellner Gyula
Ferenczy Gyula
*Festetich Tassilo gr.
Feszeli Ferencz
Feszty Béla
*Feszty Gyula
Fischer Emil
Fischer Gyula
*Fischer József
Fischer József
Fischer Manó
Fischer Zsigmond dr.
*Fischhoff Vilmos dr.
Fleischl Róbert
Fleischmann József
*Fleischmann M.
Fleissig Adolfné özv.
Fodor Béla
Fodor Béla
Fodor József
Fodor Károly
*Földváry Elemér
Földváry Mihály ifj.
*Földváry Miklós
Fölsinger Ferencz
*Forinyák Gyula
Formagyi Győző dr.
Formágyi Imre
*Forray Henrik

Forrai Lajos
*Forster Gyula
*Forster Kálmán
Franck Rezső
*Francsek Imre
*Frankl József
Freud Miksa
Freund Ármin dr.
Fried Adolf
Fried Mihály
Friedeczky Timót ifj.
Friedl József
Friedländer Imre
Friedländer Manó dr.
Friedmann Lajos
Frisch Jakab
Fritsch István
Fröhlich Pál dr.
Fuchs Ármin
Fuchs József dr.
Fuchs Kálmán
Führer Mór
Fülbier Béla
Fülöp Alfréd
Fürst Izidor
*Fürst Jakab
Fürst Lázár
*Futtaki Gyula
Gaál István
Gabel Vilmos
Gabory József
Gaizler Béla
*Gajzágó Salamon és neje
Gallasi Gyula
Galovits Viktor dr.
Gamentzy Márton
*Garai Károly
Gárdonyi Henrik
Gáspár B.
Grauer Vilmos dr.
Geguss Béla
Geiger Jakab
Gelb Zsigmond
*Gerbeaud Emil
Gerde Ödön
Geréby Imre
Gergelyi István
Gerlóczy Béla

Gerlóczy Zsigmond dr.
Gerő Miklós
⋆*Giczey Samu*
Giréth Károly
Glasel Frigyes
Glaubitz Flora br.
Glück Artur
⋆*Glück Frigyes*
Goitein Zsigmond
⋆*Goldberger Berthold*
Goldmann Andor
Goldmann Lipót
Goldner Zsigmond
Goldschmied Bernát
Goldzieher Emil
Gollovitz Mihály
Gonda Lajos
Göndöcs István
Göndöcs József
Görgey Gyula
⋆*Gorove Jánosné*
⋆*Gorove László*
⋆*Goszleth István*
Gottdiener Samu
⋆*Gottfried Ludwig*
Gottlieb József
⋆*Gráff Pál János*
Greiner Béla
Grill Rikhárd
⋆*Gróf Móricz*
Grosz Jenő
Groszberger Ernő
Grossmann János
Grossmann Lipót
Grottenegg József gr.
⋆*Grötschel Imre*
Gruber Nándor dr.
Grün Manó dr.
⋆*Grüner Dávid*
Grüner Mór
Grünfeld Margit
Grünhut Béla
Grünhut Edéné
Grünsberg Bertalan
⋆*Grunwald és társa Leipziger Vilmos*
⋆*Gundel János*
Güns Árthur
Gunszt Miklós
⋆*Guoth Sándor*
Guthi József
Guttmann Károly
Gyérey Richárd
⋆*Gyertyánfy István*
⋆*György Aladár*
⋆*Györgyei Illés*
⋆*Györgyei Kálmán*
⋆*Györgyei Miklós*
⋆*Haas Fülöp és fiai*
Habeszer Károly
⋆*Hadik Barkóczy E. gr.*
Háhn Béla dr.
⋆*Hainiss Géza dr. és neje*
Hajós Béla
Halasy Elemér
Halász Henrik
Halászy Géza
Halbauer Kálmán
Hamvay Gyula
Hanák Adolf
Hanák Lajos
Hann Lajos
⋆*Harkányi Frigyes*
⋆*Harkányi Károly*
Harmath Ede
Harsányi Gáspár dr.
Hartmann Elek dr.
⋆*Hartyán Imre*
Hauszner József
Havas Hugó
gömöri Havas Pál
Havass Sándor
Havasy Árthur
⋆*Hazay István*
⋆*Hecht Emil*
Hegedüs Dienes
Hegedüs Gyula dr.
Káli Hegedüs József dr.
⋆*Hegedüs Sándor*
⋆*Heidelberg V. Lipót*
⋆*Heinrich Ferencz*
Heinrich Rezső
Hele Ferencz
Heller Gyula
Hellsinger István
Herczegh Zsigmond
Herczfeld Samu dr.
⋆*Herczfelder Jenő*
Hermann Béla
Herodek István
Herschmanek Gyula
Hertzka Alfréd
Herz Ignácz id.
Herzl Leo
⋆*Hetényi Mór*
Heumann Rudolf dr.
⋆*Hieronymi Károly*
Hilian Jenő dr.
Hinzinger Gusztáv
Hirsch Gyula ifj.
Hirsch Henrik
Hirsch László
Hirsch Ottó
⋆*Hirsch Sándor*
Hirschbein Lajos
Hirschler Imre
Hirschmann Tivadar
Hody Imre
⋆*Hoffmann Alfréd*
Hoffmann Artur dr.
Hoffmann Imre
⋆*Hoffmann S. V.*
Holczer József
⋆*Hollán Ernő*
Holló Mihály
Hollós Ödön
Holzner Sándor
⋆*Holzwarth György*
Homássy Edéné
Homonay Szilárd ifj.
Horánszky Bertalan
Horánszky Lajos
Hörl Sándor
Horti Rudolf
Horváth Árpád
Horváth Döme
⋆*Horváth Géza*
Horváth György
Horváth Gyula
⋆*palóczi Horváth István és neje sz. Katona Ilona*
Hoselitz Arthur
Huber Elemér
Hubert Fülöp dr.

Hudacsek József dr.
Hujdits Károly
Humayer József
★*Hunyadi László gr.*
Husz József
Hüvös Iván
★*Huzella Elek*
★*Ihász Lajos*
Illy György
Illyés Endre
Iritz Ferencz
★*Irsay György és neje*
Isoz E.
Istvánffy Antal
★*Ivánka Imre*
★*Jahn József*
Jakabb Béla
★*Jakabfalvy Gyula*
Jámbory Lajos
Janik Imre
★*Jankovich Gézáné*
Jány József
Jármai Gyula
★*Jármay Gusztáv*
★*Jármay Gyula dr.*
Jármy Béla
★*Jellinek Henrik haraszti*
Jellinek Ignácz dr.
Jiraszek Nándorné
★*ásvai Jókai Móricz*
★*Jósika Sámuel br.*
Kaiser Sándor
Kajlinger Mihályné özv.
Kálai Mór
★*Kállai Gyula*
★*Kallos János*
★*Kálmán Géza*
Kalmár Károly
Kálnoky Henrik
★*Kammer Ernő*
★*Kammermayer K.-né özvegy*
Kanitz Ignácz és fiai
Kapeller Ferencz
Kapus Béla
★*Karátsonyi László*
Kardos Frida
Karkis István
★*Károlyi Gy.-né özv. gr.*
Károlyi Henrik
★*Károlyi Csekonics Margit grófnő*
★*Károlyi Tiborné gr.*
★*Karsay Albert*
★*Nagycsepcsényi Kaszay István*
Kasztreiner Mór
Kátay Lajos
Kattler Bernát
Kaufmann József
Kautz Gyula dr. ifj.
Kazinczy Lajos
Kecskeméti Antal
★*Kelemen Kajetánné*
Kellermann Lipót
★*Kellner János*
Kellner Miksa
★*Kende Kanut*
Képessy József dr.
Keppich Gézáné
Kerner István
Kertész Józsefné
★*Kétly K. dr. és neje*
Kilianek Ferencz
★*Kintzly Gyula*
Kirschner Sándor
Kiss Áron dr.
Kiss Antal ifj.
Kiss Bertalan
Kis Jenő
★*Kiss József*
★*Kiss Károly csávási*
Kisfaludy Pál
Klein Izidor
Klein Gyula
Klein Simon
★*Kleiner Ármin*
Klekner Mihály
Klemens Antal
Klobusitzky János
★*Klug Nándor dr.*
Kmetykó József dr.
★*Kobek István*
Kochanovszky István
Kohlmann János
Kohn Arnold
Kohn Emil
Kóhn Jakab
★*Kohner Adolf dr.*
★*Kohner Ágoston*
★*Kohner Henrik*
★*Kohner Zsigmond*
★*Kölber Alajos*
Koller Károly
★*Kollerich Géza*
Kondor Mihály
Kőnigsegg Fidelné gr.
Koós Ármin
Kopp Miksa
★*Korányi Frigyes dr.*
Korein Béla
★*Koritsánszky János*
Körmendy Ödön
Korniss Emil dr.
Környei Izidor
Kőrősmezey Gusztáv
Kőrösy Albert
magyari Kossa Sámuel
Kossuth Ágoston
Kosztka Antal dr.
Kótay Antal
★*Kovács Sebestyén A.*
Kováts Alajos
Kováts Arnold
★*Kováts Ferencz*
leleszi Kovách Gáspár
Kovács Gyula
Kovács István
Kovács Istvánné
Kovács Jenő
Kovács Jenő
Kovács József dr.
★*Kováts József*
Kovách Lajos
Kovács Manó
★*Kövér Kálmán dr.*
Középesy Béla
Kraitz Károly
★*Králitz Béla*
★*Kramer J.*
★*Kramer Samu*
Krasánszky Henrik
Kratochvilla Sándor
Krausz Arnold

Krausz Janka
*Krausz Mayer megyeri
Krausz Sándor
Krenedits Ferencz
Krenedits Géza
Krisbaher Károly
*Krizsán Miksa
Kronits Mirko
Krumpholz Mihály ifj.
Kubinyi Andor
Kucsera József
Kugler József
Kugler Sándor
Kuhn Nándor
Kühnel Károly
Kulcsár Ferencz
Kun Nándor
Kunos Ignácz dr.
*Kuranda Emil
Kurtz Sándor
Kytka Ernő
*Laczkó Antal dr. ifj.
*Lampel Róbert
*Lánczy Leo
Lang Árpád
*Láng Lajos dr.
*Láng László
Lányi Emil
László Frigyes dr.
László Lajos
László Lajos
Laszner Gusztáv
*Latinovits János
*Latinovits Gábor
Lázár György
*Lechner Ágost dr.
*Lederer Ede
Lederer Ignácz
*Lederer Sándor lovag
Leidenfrost László
Leitner Ármin
Leitner Ilona
Leitner Károly Rezső
Lelkes Sándor
Lengvári Ferencz
Lengyel Antal
Lesták Ödönné
*kisteleki Lévay Henrik

Lévai József
Libál Lajosné
*Lipthay Béla br.
Liptay József
Liptay Lajos
Liszer Lipót
*Liszkay Jenő
*Lobkovitz Rezső herczeg.
Löbl Vilmos
Lorber Béla
Losert Ferencz
Losonczy György
Lövit Emilné
*Löw Károly
*Lövy Adolf
Lövy Henrik
*szobbi Luczenbacher J.
*Lukács Béla
Lukács Bella
Lukács Dániel
Lukács István
Lukács József
Lukáts Gyula
Lukics Mihályné
*Luppa Péter, Svetozár és Vidor
Máday Aladár
Máday Lajos
*Madarassy Pál
Mády Gyula dr.
Magasiner Lajos
Magyar Ede
*Magyar Mór
Maison Lajos
Majerszky Vilmos
*Makai Emil
Mamusich Pál
*Mandel Pál dr.
Már Zoltán ifj.
Marcsekényi Emil
*Margó Tivadar dr.
Marikovszky Kálmán
Mark Sándor
Márkus Imre
*Marky István
*Marsovszky Lajos
Martin István
Márton Adolf dr.

Márton Ödön dr.
Mártonffy Imre
Máthé Lajos
Matkovich Tivadar
*Matlekovits Sándor
Matuska Ferencz
*Matuska Péter
Mátz János
Maurer Vilmos
*Mauthner Ödön
Meduna Géza
Meiszner Nándorné özv.
Melczer Károly
Melléki Ferencz
Meller Lajos
Menczer Béla
*Merényi József
Merkl Adolf ifj.
Meskó Márton
*Mészáros Károly dr.
Mezey Árpád
*Mezey Gyula
Mezey László dr.
*Mezey Mór dr.
*Migazzi Vilmos gr.
Mihálffy Vilmos
Mihály Ferencz
Miklós Elek
*Miklós Gyula id.
*Miklós Ödön
*Mikszáth Kálmán
Milvius Imre
Miskey F. Béla
Mogyorósi Aladár
Moldován Lajos
Molnár Albert dr.
Molnár Elemér
Molnár Emi
Molnár József
Molnár Károly dr.
Molterer Antal
Monostori Károly
Moricz Vinczéné özv.
Morvay Istvánné
Morvay Jenő
Moser János
Moskovitz Jónás
Müller Henrik

*Müller Kálmán dr.
*Müller Lajos
*Münnich Aurél dr.
*Nádasdy Ferencz gr.
*Nagy Dezső dr.
Nagy Elemér
*szotyori Nagy János és Nagy Károly
*Nagy József dr.
Nagy Pál
Nagy Sándor
Nagyfalusy Gyula
*Nákó Kálmán gr.
Námessy János
Nánássy Dezső
*Natter Ferencz
*nedeczei Nedeczky Rezső
Nemecsek Gyula dr.
Németh György
Németh Sándorné
Németh Zsigmond
Neufeld Mór
Neumann Albert
Neumann Károly
Neurath Tódor
*Neuschloss Emil
Ney Imre
Nierschy Tivadar
*Nikolics Fedor
*Nopcsa Ferencz br.
Novák Ferencz
Nyáry József
Nyáry László
Nyilas Antal
Nyisztor Sándor
Nyulászy Géza
Oberschall Viktor ifj.
Oberschall Zoltán
Oblatt Márkus
*Odescalchi Gyuláné hg.
Okolicsányi Gyula
*Oláh Nánássy József
Ónody A. dr.
*Orczy Andor br.
*Orczy Béla br.
Ormos Adolf
*Országh Sándor dr.
Orth Gyula
Osváth Albert
Oszvald Elza
Óváry István
Paál Elemér
Paál István
Paczka László
Palásthy Géza
Pálfy Ferencz
*Pallavicini Ede őrgróf
Papp György
Pásztory Dezső
Pásztory János
Pataky Andorné
Pataki Katicza
Patrubány Olivér
*Pauer Imre dr.
Paul Mór
*Pauler Gyula dr.
*Paulheim József
Paulovits János dr.
Paulovits Viktor
Pech Kálmán
Peér Gyula
Pekáry Ferenczné
Péntek Ferencz
Pesty István
Pethe Csongor
Petőcz Béláné özv.
Petrányi János
Petró János
*Petrovich László
Petrovits Pál
*Pfeiffer Ferdinánd
*Pfeiffer Ignácz
Pfeifer Ignácz
*ikvai Pfeiffer Mátyás
Philippe Orosdi
Pichler Győző
Pick Salamon
*Pilaszanovits József roglaticzai
Pilcz Károly
Pingiczer István
Pitzek János
Piváný Jenő
Piványi Ernő
Planer Béla
Pláner Jenő
Pocsy György
Podmaniczky Á.-né br.
*Podmaniczky Géza br.
*Podmaniczky Lev. br.
Pogács Cornél
Polgár Gyula
*Politzer Ármin
Pollák Adolf
Pollák József
Pollák Manó
Pollák Náthán
Polónyi Dezső
Pongrácz Elemér
De Ponty Nándor
Popovits Gyula
*Popovics Jenő
*Popper István
Popper Mór dr.
*Posch Gyula
Posch József
Poszpischil Károly
Pozsgay Tivadar
Preisach Izidor dr.
Pribék Imre
Prinner Vilmos
*Prohászka Ferencz
*Prónay Dezső br.
*Pucher József
*Pulszky Ágost
Rácz Károly
*Radanovits Iszáné
Radó Lajos
Rajz Béla
Rákóczy Lajos
Rákossy Gyula
*Rakovszky Géza
*Rakovszky István
Rappensberger Andor
Raskó Géza
*Rédl Béla br.
*Redlich, Ornstein és Spitzer
Reichenfeld Lipót
Reik Ferencz dr.
Reiner Vilmos
*Reiner Zsigmond
*Reinle Ignácz
Rémi Gyula

Réthey Lajos
Réthy Ákos
★*Révai Lajos dr.*
★*Révai Ödön*
★*Révai Samu*
★*Révész Adolf*
Révész Béla dr.
Révész Lipót
★*Reviczky Ambrus*
Rayd Ferencz lovag
Riedt Sándor
★*Riegersperger Ferencz*
Riesz Zsigmond
★*Rigler József Ede*
Rimanóczy Lajos
★*Robitsek József dr.*
★*Röck István*
★*Rohonczy Gedeon*
★*Rohrer László*
Róna A. Antal
Róna Lajos
Rónai Izsó
Rónai Miksa dr.
Rosenfeld Manó
★*Rosenberg Gyula dr.*
Rosenberg Jenőné dr.
★*Röser Miklós*
Rosmayer Ferencz
Roth Alfréd dr.
Roth Sándor
Rothbart József dr.
★*Rothberger Jakab*
★*Rott József*
Rötzer József
Royko János
Rozsa Mihály
★*Rozsnyai Károly és neje*
★*Rudnyánszky Béla dr.*
Rudnyánszky Jenő
Rumbach Pius
Ruzicska Ödön
Ryll Viktor
Saád József
Saenger Gyula
Sajó Aladár
★*alapi Salamon Aladár*
Salzer Oszkár
Samson Tibor Sándor
★*Sárcsevits Betti*
★*Sárkány József*
★*Sárközy László*
Sarlay János
Sas Ármin
★*Saxlehner Andrásné özv.*
Schaffer Mihály
Schäfer Adolf
Schell Zsigmond
Scher Ferencz
Schiff Fülöp
Schiffer Alajos
Schilhan József
Schiller Vilmos
Schlesinger Irma
Schlesinger Mór
Schlesinger Richárd
★*Schlesinger és Pollakovits*
Schmieder János
Schmiederer János
Schneider Alajos dr.
Schneider Bertalan
Schneider János dr.
Schober Géza
Schodl Ádám
Schön Mór
Schöntag Lipót
Schönviczky Aladár
★*Schossberger Henrik*
★*Schossberger Zsigm. br.*
★*Schottola Ernő*
★*Schreiber Ignácz*
Schulemann Anna
★*Schüler Frigyes*
★*Schultz Vilmos*
Schusztek Dezső
★*Schwartz Ábrahámné*
Schwarcz Ármin
Schwarz Ede dr.
Schwarz Felix Ferencz
★*Schwartz Ignáczné*
Schwarz Jenő
Schwarz Lajos
Schwarz Salamon
★*Schweiger Adolf*
★*Schweiger Márton*
Schweiger Mór
Schweiger Tivadar
Sebestyén Artur
Sebestyén Ignácz
Seidner Etelka
Selevér Józsefné
★*Semsei László dr.*
Sibrik György
Siletti Fortunato
Sillye Géza
Simak Márton
Simig Károly
★*Simon Jakab*
Simon József
Simon Mihály
Siráky Béla
★*Sivirszky Antal*
Skrilecz Mihály
M. Soharszky Gusztáv
Somogyi Béla dr.
Somogyi Ede
Somogyi Gyula
★*Somogyi Nándor*
★*Somogyi Rudolf*
★*hollósy Somogyi Zs.-né*
Sonnenfeld Andor dr.
Sonnenschein Géza
Spanraft Ágost
Splényi Ödön br.
Sréter Ferencz
Stebő Gábor
★*Steiger Gyula*
★*Steindl Imre*
Steiner Ferencz
★*Steiner József*
★*Steiner József dr.*
Steiner Lajos
Steiner Mária
Steiner Miksa
Steiner Simon
Stempien Lajos
★*Stephány Lajos*
★*Sternthal Adolf*
Stern Ármin
★*Stern Gusztáv*
Stern Lajos
Stern Miksa
Stern Salamon dr.
★*Stern Simon*

Stiberth Lothár
*Streliszky Sándor
Strem Tódor dr.
Strobentz Rezső
Sturcz István
Sugár Sándor
*Suhayda István dr.
Sulyok Kálmán
*Sváb Károly
*Sváb Sándor ifj.
Szabó Ákos
*Szabó Antal
*Szabó Fanny
Szabó Gyula
*Szabó János galléri
Szabó József
Szacsvay Gyula
Szalády Géza
Szalay Béla dr.
Szántó Frigyes
Szánthó Gyula
Szántó Jenő
*Szapáry Gyula gr.
Szapáry Pista gr.
Szárnyasi Béla dr.
*Szécsi Ferencz dr.
*Széchényi Gyula gr.
Szedenics Zoltán dr.
Szegfi Alfréd
Székely Elek
Székely Endre
Székely Henrikné özv.
Székely Ignácz
*Székely Miksa dr.
Székely E. Miksa
*Szelényi Aladár dr.
Szelényi Béla
Szelestey Károly
Széll Ignácz
Széll Zoltán
Szemere Leo
Szende Amigel
Szendrő Hermann
*Szeniczey Ödön
Szente Pál
Szentpétery József
Szeőcs Ferencz dr.
*Szepessy Gyula
*Szepessy Lajos
Szerényi Árpád
Szervátny Imre dr.
*Szeyffert Ede
Sziberth István
Sziklay Jenő
*Szilágyi Dezső
*Szilágyi Lajos
*Szilassy Aladár és neje
Sziméty József
Szincsák Mihály
*Szinnyei József id.
Szirmay Ignácz dr.
Szirmay István dr.
Szivos Gyula
Szkurka István
Szlatényi Valér dr.
*Szlávy József
*Szmrecsányi Pál
Szinstsák Lajos
Szőcs János
Szőke Edéné
Szokop Nándor
*Szomjas József
Sztankó Sándor
sztropkói Sztareczky I.
Szűcs Zsigmond dr.
Szukits Henrik
Szulyovszky Géza
*Tahy István
Takács Béla ifj.
*Takács Lajos
Takács Mihály
Tamás János
Tandlich Soma dr.
Tarits János
Tárnok Béla
*Tatár János dr.
Techert József
Téglássy István
Tekulics Sándor
*Teleki József gr.
*Teleki Sándorné özv. gr.
Tenner Soma dr.
Tenus Tivadar
Térffy Gyula dr.
Tesléry Károly
*Thék Endre
*Thonet testvérek
*Thuróczy Aranka
Tillmann Zoltán
*Tisza Kálmán
*Tisza Kálmánné
*Tisza Lajos gr.
Tizsér Ernő dr.
*Todorescu Gyula dr.
Tomcsányi Gyula
*Tomcsányi László dr.
Tomka István
*Tomory Anasztáz
Töpfner Vilma
Török Bálint
Török Istvánné dr.
*Török József
Török Sándor
*Tőry József dr.
Tószöghy Andor dr.
Tóth Arisztid
Tóth Ferencz dr.
Tóth Gyula
*Tóth József
Tóth Kálmán dr.
Tóth Kálmán
Tóth Kálmán
*Tóth László
*Tóth Mihály dr.
Tóth Ödön dr.
Tóth Pál
Totis Andor
Trebitsch Miksa
Troster Lajos
*Turnovszky Jenő dr.
*Turoczy Adolf
Tusák Arnold
Tuymer János
Ujfalussy Dezső
Ujhelyi Gyula
Ujhelyi Marczell
Ulár Pál
Ulreich Nándor
Ürge Károly Lajos
Vágó Aladár
Vágó László
*Vaisz Sándor dr.
Vajda Lajos
Vajda Sándor

Vajda Vilmos dr.
Vanyek Kálmán
* *Várady László dr.*
Várady Zoltán
Vargha Béla
Varga Gyula
Varga János
Varga Mihály
Vásárhelyi József
Vaskovich dr.-féle vizgyógyintézet
Vasskó Elemér
* *Vaszary Kolozs 2 pld.*
* *Vay Miklós br.*
Végh János dr.
Veress Győző
Verő György
Versenyi Dezső
* *Veszprémi János*
* *Vétsey Etelka*
* *Viczian Elek és n-je*
Hollóné Vidovics Teréz
* *Vigyázó Sándor gr.*
Villányi János
Violet Mór
Virágos Sándor
Virányi Mór
* *Virava József dr.*
* *Visontai Soma dr.*
Viszolay Istvánné özv.
* *Vizaknai Antal dr.*
Vizer Artur
Vizer Dezső
Vladár Márton dr.
Vojtek Ödön
* *Vuk Gyula*
* *Vuk Lajos*
Vachsmann Jenő
Wagner Géza dr.
* *Wagner József és neje*
* *Wahrmann Renée*
* *Wassermann Jónás*
Wéber Gyula
* *Wechselmann Ignácz lov.*
Wehrmann Ignácz
Weigerth Károly ifj.
Weil József
Weiller Zsigmond
Weinberger Gusztáv
Weinberger Izidor
Weiner Antal
* *Weisz Berthold*
Weisz Gusztáv
* *Weisz Manfréd*
Weisz Manó dr.
Weisz Menyhért
Weisz Mór
Weissburg Dezső
Weiszhausz Géza
* *Wekerle Sándor dr.*
* *Wenckheim Frigyes gr.*
* *Weresmarty Miklós dr.*
* *Weresmarty Ödön dr.*
Wilfing Nándor
* *Wimmerth Margit*
Winter Jakab
Wisinger Mór
Wittek Vilmos
Wladár Róbert
* *Wodianer Albert id. br.*
* *Wodianer Albert ifj. br.*
Wohl Márk dr.
Wolf Jenő
Wolf L. Lajos
* *Wolfner Tivadar*
* *Ybl Felix dr.*
Záborszky Jánosné
* *Zalán Lipót János*
Zalánffy Gizella
* *Zámori Kálmán*
Zboray Béla ifj.
Zechmeister Nándor
Zehntbauer Gyula
Zelovich Kornél
Zenovics Béla
* *Zichy Ágost gr.*
* *Zichy Antal*
* *Zichy Edmund id. gr.*
* *Zichy Ferencz gr.*
* *Zichy N. János id. gr.*
* *Zilah Benő dr.*
Zilahy Dezső
Zilahy Simon
Zinhober Illés
Zitterbarth Ernő
Zöld Károly
* *Zoltán Jánosné*
Zollner Béla dr.
Zólyomi Andor dr.
* *Zombory László*
* *Zsigmondy Géza*
* *Társalgási egylet Abony*
* *Casinó Abony*
* *Aszódi tak.-pénztár*

Főváros:

* *Budapest szék- és főváros 25 pld.*

Miniszteriumok:

* *M. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 100 pld.*
* *Honv. miniszterium*
* *M. kir. földmivelésügyi miniszterium*

Hivatalok:

* *M. kir. államvasutak igazgatósága*
* *Budapesti posta- és távirda igazgatósága 2 pld.*

Pénzintézetek:

* *Egyesült Bpest fővárosi takarékpénztár*
* *Magy. ált. tak.-pénztár r. t. Bpest*
* *Magy. orsz. központi tak.-pénzt. Bpest*
* *Hazai tak.-pénztár egyesület Bpest*
* *Magyar ipar és ker. bank Bpest*
* *Magy. jelzáloghitelbank Bpest*
* *Osztrák-magyar bank bpesti főintézete*
* *Angol-osztr. bank bpesti fiókja*
* *Pesti magy. keresk. bank*
* *Fővárosi bank r. t.*
* *Magy. leszámitoló és pénzváltó bank Bpest*

*I. magyar iparb. Bpest
*I. magy. ált. bizt. társaság Bpest
*Assicurazioni Generali Bpest
*Foncière pesti bizt. int.
*Duna bizt.-társ. magy. országi ig. Bpest
*Magyar-franczia bizt. intézet Bpest
*Pannonia magy. viszontbiztositó intézet Bpest
*Adriai bizt. társaság hivat. kara Bpest
*Gresham ált. bizt. társ. bpesti fiókja
*I. bizt. intézet katonai szolgálat esetére hiv. kara Bpest

Részvénytársaságok:

*Pesti hengermalom r.-t.
*I. bpesti gőzmalmi r.-t.
*Salgó-Tarjáni kőszénb. r.-t. Bpest
*Magy. ált. kőszénbánya r.-t. Bpest
*Északmagy. egy. kőszénbánya r.-t. Bpest.
*Magyar asphalt részv.-társ. Bpest
*Ganz és társa Bpest
*Rimamurány-Salgótarjáni vasmű r.-t. Bpest
*Schlick-féle vasöntöde r.-t. Bpest
*Budapest közuti vasp. társaság
*I. cs. k. Duna-gőzhajózási társ. Bpest
*Bpesti villamos városi vasut
*— könyvnyomda r.-t.
*Országos irodalmi r.-t. Bpest
*Athenaeum r.-t. Bpest
*Magyar papir-ipar r.-t.
*Hermaneczi papirgyár
*I. magyar részvényserfőződe Bpest
*Ált. osztr. légszesz-társaság Bpest
*Déli vaspálya-társaság Bpest 2 pld.
Magyar épitő r.-t. Bpest

Tanintézetek:

*Röser-féle tanintézet Budapest
*M. kir. Ferencz-József nevelő intézet Bpest
*II. ker. áll. reáliskola
*IV. ker. kegy. tan. r. főgymn. gyak. isk.
*Ágost evang. egyház főg. Bpest
*V. ker. főreáliskola
*VI. ker. állami reálisk.
*László Mihály dr. nyilv. főgymn. és nevelő int. Bpest
*Ludovika Akadémia Budapest
*II. ker. kir. egyetemi főgymn. tan. könyvt.
*II. ker. kir. egyetemi főgymn. ifj. könyvt.
*IV. ker kegy. tan. r. főgymn. ifj. könyvt.
*I. ker. kir. katholikus gymn. ifj. könyvt.
*V. ker. kir. kath. főgymn. tan. könyvt.
*V. ker. kir. kath. főgymn. ifj. könyvt.
*Pesti ref. egyh. főgymn. könyvt.
*Kir. isk. ifj. könyvt.
*Budapesti X. ker. Ligeti nép- és isk. könyvt.
*VII. ker. áll. gymn. ifj. könyvt.
VIII. ker. áll. főgymn. ifj. kvtára
*V. ker. főreálisk. önk. köre
*M. kir. tanárképző intézeti gyakorló főgymn. tan. ifj. Bpest
*Ág. ev. polg. leányisk. növend. Bpest
*II. ker. kir. egyet. gymn. önk. köre
*Ref. főgymn. önk. köre Bpest
*József-műegyet. tanári kara
*VI. ker. áll. tanitóképző intézet
*Állami tanitóképző int.
*Magy. ország. Fröbelnőegylet gyermekkert intézet Bpest
*Országos nőképző egyesület Bpest
*Egyetemi könyvtár Budapest
*Kegy. tan. rend kvtára Bpest

Társulatok:

*Kir. magy. tud. egyet. bölcs. hallg. »Segítő egyesülete«
*Nemzeti szinház kvtára
*Kir. magy. természettani társulat
*Magyar mérnöki és épitész egylet Bpest
*Magyar tudom. Akad.
*Budapesti Eötvös-alap orsz. tanitói egyes.
* — hivatalnokok és dijnokok segély egylete
*Izraelita hitközség Bpest
*Budapesti aut. orth. izr. hitközség
*— Mészáros ipartest.
*Lloyd társaság Bpest
*Katonai tudom. Casino egyesület Bpest
*Magy. tisztv. orsz. egyl. Bpest
*Árú- és értéktőzsde Bpest

*Utazó kereskedők egylete Bpest
*Izr. nőegylet választm. hölgyei Bpest
*Magyarország Simbol. nagypáholya Bpest
*Nagykereskedők és nagyiparosok test. Bpest
*Magy. szt. kor. vör. ker. egyl. Bpest
*Magy. keresk. csarnok Bpest
*Orsz. magy. szinész egy. nyugdij. int.
*Magyarorsz. könyvny. és betüöntők egyl. Bpest
*Tiszavölgyi társ. közp bizotts. Bpest
*Házépitő tisztv. egyes. Bpest
*Mária Dorottya egyes. Bpest
*Kisfaludy társ. Bpest
*Főv. VII. ker. Rákosi közművelődési és jótékony egylet
*Polg. keresk. testület Bpest
*A magyar erdőtisztek Bpest
*«Törekvés» m. á. v. főműhelyében fennálló dal- és önképző egyl.
*Izr. fiárvaház Bpest
Gőzh.tisztv.egylete Bpest
*Belvárosi polg. kör
*I. ker. polg. kör
*Terézvárosi polg. kör
*Terézvárosi Casino
*Lipótvárosi Casino
*Fővárosi VIII. ker. Józsefvárosi kör
*Erzsébetvárosi Casino
*Országos Casino
*V. ker. polgári kör
*VII. ker. Erzsébetv. kör
*X. ker. Kőbányai kör
*Budapest IV. ker. társaskör
*— Kath. kör
— fővárosi II. ker. kör
Kávéházseg. köre Bpest
*Czegléd r. t. város
*Czeglédi tak.-pénzt. egy.
*— Casino
*— népkör
* Duna-vecsei 1. polg. kör
*Halas r. t. város
*Halasi tak.-pénzt.
*— reform. főgymn. ifj. könyvtár
*Casinó egylet Kalocsa
*Kecskemét sz. kir. város
*Kecskeméti ref. főgymn. VIII. oszt. és főnöke
*— ref. főiskola könyvt.
*— ref. főgymnasium ifj. könyvt.
*— takarékpénztár
*— Keresk. Casinó
*— Casinó
*— róm. k. egyh. tanács
*Ág. hit. vall. ev. tanitói kar Kis-Körös
*Kis-Kun Dorozsma közs.
*Kun Félegyháza r. t. v.
*K.-Szt.-Miklós-Dabasi t.-pénzt.
*— közbirtokosság
*Monor ker. tak.-pénzt.
— társaskör
*Társaskör Nagy-Káta
*Nagy-Kőrös r. t. város
*Nagy-Kőrösi ev. ref. főgymn. önképző-köre
*— városi Casinó
*Casinó Ráczkeve
*Casinó Uj-Kécske
*Ujpest község
*Ujpesti közműv. kör.
*Vácz r. t. város
*Váczi egyesült Casinó
Visegrádi társaskör

Pozsony megye.

Angermayer Károly
Bakay Oszkár
Baksay Sohár Pálné
Báron Manó
Boronkay Ákos
Csépán János
*Eszterházy Ernő gr.
Fligl József
*Forray Ernő
Franko István
Grosz Ármin
Horváth László
Hozler Emil
Huberth Andor
Krascsenits Árpád
*Kuffner Károly
*Lányi Gyula
Naményi Géza
*Neumann József dr.
*Pálfy Miklós hg.
Pávai Vajna Gábor dr.
*Samarjai Károly dr.
*Soós Jenő
Vendörfer Nándor
*Wiener Rezső lovag dr.
Wilheim Ignácz
Zsarnay Mártonné
*Pozsony megye
*Felső Szeli község
*Galanthai tak.-pénztár
*Nagy-Szombat sz. kir. v.
*Pozsony sz. kir. város
*Pozsonyi I. tak.-pénztár
*— kir. kath. főgymn.
*— ker. akad. ifj. önk. köre
*— ág. hitv. ev. egyh.
*— zsidóság 2 pld.
*— magy. közműv. egyl.
*— Toldy-kör
*— polgári magyar kör
*Somorja r. t. város

Sáros megye.

*Bielek László
Csizy József
Goldberger Lajos
*Koós Elemér
Lillia Zsigmond
pécsujfalusi Péchy Ernő
Ribiánszky Elemér
*Schmidt Gyula dr.
*Szinyei Merse István
Veszelovszky Béla
*Sáros megye
*Bártfa sz. kir. város
*Bártfai társaskör
*Eperjes sz. kir. város
*— bankegylet
*— takarékpénztár
*— Széchényi-kör
*— társadalmi egylet

Somogy megye.

Andorka Elek dr.
Berzsényi Sándor dr.
Brestyánszky Dénes
Bruckner Ede
Buzás Alajos
*Duchon Ödön
Egyed Jenő
*Folly József ifj.
Gálffy János
Gundy Gyula
Hauer Sándor
Hermann Márk
Herzog Mór
*Kacskovics Zoltán
Kiss István
*Kovács János
Kuhn Mihály dr.
Küzdy Árpád
Major Árpád
Mérey Pál
Mihályi Zoltán
Nagy Sándor
Pehte Márton
Plainer Lajos
*Podmaniczky Horácz br.
*Politzer Géza
Rásky József dr.
Schwarz Artur
Solti Gyula
*Somsich József id. gr.
Sury Ferencz
Süteő Lajos
Svastics Elek
Szalánczy István
Szánthó Péter
Szapáry Istvánné gr.
Szenthe Ferencz
Weiss Sándor
Wenetianer Izor dr.
*Zichy Béla gr.
*Somogy megye
*Olv. és társaskör Barcs-telep
*Polg. olv.-kör Csokonya
Igali Casino
*Kaposvári nemz. Casino
*— jótékony nőegylet
*Tabi olv.-kör

Sopron megye.

Baditz Lajos
*Balkay Adolf
*Barthodeiszky Antalné
Csontos Ferencz
*Eszterházy Pál hg.
*Eszterházy hg. hitbizományi könyvtára
Faludi Nina
*martosi Feszty Adolf
*Hartig és Rottermann
Hőgyészy Béla
Józsa Menyhértné
Kass Ignácz
Kregczy Ottó dr.
*Kuncz Adolf dr.
Molnár Sándor
Nendtvich Jenő
Petz Ottó
*Széchényi Béla gr.
Tóth György
Vojtkó Pál
*Wolf Lipót fiai
*Sopron megye 3 pld.
*Premontrei kvtr. Csorna
*Nagyczenki czukorgyár
*Sopron sz. kir. város
*— megyei I. tak.-pénzt.
*Soproni tak.-pénzt.
*— ág. hitv. ev. lyceum könyvtára
*— ág. ev. ifjak magy. t.
*— irod. és műv. kör
*— Casino

Szabolcs megye.

*Ary Lajos
Beniczky Alajosné özv.
Bogár Lajos
Bogyay Zoltán
Bonis Zsigmond
Cukor Vilmos
Csanak János
Csernák Samu
Csernyus Margit
Detrich Miklós
Ébrey Győző
Ernyey János dr.

Erőss Mariska
Fleischer Ferencz
Fried Ignácz
Grosz Vilmosné
Groszmann Sámuel
Haas Ignácz
Hajdú Imre
**Horváth Ferencz br.*
Kálnay Zoltán
Katz Sámuel ifj.
Kende Sándor
Klár Gusztáv
Klár Leo
**Korniss Ferenczné*
Kornis Géza
Kovács Teréz
Kreisler Benő
Kubinyi Lóránd
Kun Ármin
Kunfalvy István
Küzmös György dr.
**Lang Zsigmond*
Lövey Elek dr.
Mandel Géza
Mikecz Dezső
Novák Géza
Nozdroviczky Jenőné
Péchy Béla
Prock Gyula dr.
Riszdorfer József
**Roth Izsó dr.*
**Salamon Tódor alapi*
**Silbersdorf Ferenczné*
Stelczer Imre
Hiczy Szabó Gyuláné
Szabó István
Szabó László
Szabó Zsigmond
Szalkai Emil
Szikszay Sándor
Ujhelyi Tamás
Virág Kálmán
Weinberger Arthur
Wouvermans Ferencz
**Szabolcs megye*
**Kisvárdai term. csarnok*
**— Casino-egylet*
**Mándoki önk. tüzoltó-testület*
**Szabolcs megyei tak.-pénzt. Nagy-Kálló*
**Nyiregyháza r. t. város*
**— tak.-pénzt. egyesület*
**— ág. hitvall. ev. fő-gymn. tanári könyvt.*
**— ág. hitvall. ev. fő-gymn. ifj. könyvt.*
**— Casino-egylet*
Szabolcsi hitelbank r.-t.

Szatmár megye.

Agricola Adolf
Bakcsy Domokos
Bakó Lajos
Balázsy Károly
Balla Samu
Benedek Erzsike
Biró Elemér dr.
Bodoky Béla
Egri Bonis Károly
**Böszörményi Sándor ifj.*
Budaházy Sándor
**Csaba Adorján*
Csepelyi Miklósné
De Gerandó Atilláné
**Domahidy István*
Domahidy Viktor
Dusárdy Lajos
Ekkel Lajos
Eötvös Irén
Fehér Edgár
Fényhalmy Árpád
Fogarassy József
Freund Sámuel ifj.
Fried Emil
**Galgóczi Zsigmond*
Góth Ferencz dr.
Göbl Adolf dr.
Gönczi István
Hader Ferencz
Hahn János ifj.
Halász Jenő dr.
Haraszthy Tamás
**Helmeczy József*
Hérmán Mihály
Horváth János
Illosvay Aladár
Ilosvay Endre
Isaák Elemér
Izsépy Andor
Jékey Ilona
**Jeney Géza*
Jesenszky Béla
**Károlyi István gr.*
**Károlyi Lajos gr.*
Kereskényi Sándor
Klein Andor
Kohányi Kálmánné özv.
Korányi Zsigmond dr.
Kossuth Zsigmond
Kovács Gyuláné
**Kovásznai Ákos*
Kölcsey Ferencz
**Kölcsey Sándor*
Kölcsey Zoltánné
Krasznay Sándor
Lakatos Dániel
Lator Gézáné dr.
Lator István
Leskó János
Losonczy József ifj.
Lővy Adolf
Luby Lajos
Majoros Károly
Markovits Mór
Matterny István
Nagy Gusztáv
Nagy Gyula
Nagy Imréné
sarkadi Nagy Sándor
Nagyiday Zsigmond
Nattland János
Novák Ferencz ifj.
**Palczer Ernő*
Papp Aurél
Papp Béla

Papp Berta
Papp Géza
Péchy Istvánné
Pirkler József
Pivány Béla
Rosenblum Miksa dr.
Roykó Viktorné
**Serly Gusztáv dr.*
Siposs Sándor
Somlyódy Jánosné
**Staudinger Béla*
Szalkay Zoltán
Szántó Lajosné dr.
Szaplonczay Elekné
Szegedy Antalné ifj.
Szentgyörgyi K. V.-né
**Szentiványi Gyula*
Szeőke Sándor
**Szoboszlay Sándor*
Szuhányi Ferencz
Teleky Jánosné gr.
Thott Károly
**Thury Lajos*
Sz. Török János
**Ujfalussy Miklós*
Vargha Antalné özv.
Vidra István
Weisz Lajos
Witt Miklós
Zimmermann Lajos
Zoltány Károly
**Szatmár megye*
Társaskör Csenger
**Olv. kör Ér-Endréd*
**Társaskör F.-Gyarmat*
Mátészalkai Casino
**Nagybánya sz. k. város*
**— városi t.-pénzt. 2 pld.*
**Nagy Károly r. t. város*
**Nagykárolyi tak.-pénzt.*
**— régi Casino*
**— polg. olv. kör*
**Szatmár-Németi sz. kir. város*
**Szatmári t.-pénzt. egy.*
**— keresk. és iparbank részv.-társaság*
**— népbank r.-t.*
**— társaskör*
**— pinczér egylet*

Szeben megye.

Bóka Iván
**Jánossy Sándor*
Strasser Miksáné
Szőcs Miklós
**Nagyszebeni m. kir. áll. főgymn. ifj. könyvt.*
**— szász-egyetem*
**Nagyszebeni B. Bruckental'sches Museum*
**— magy. polgári kör*

Szepes megye.

Ambro Gyula
Ambrózy István
Csáky Vidor gr.
Friedmann Mór
**Hohenlohe Öhringeni hg*
Holländer Jenő
Kozma Gyula
Lelkes Kálmán
Lichtmann Soma
Matavovszky Aladár dr.
Perlstein Jakab dr.
Rottenberg Márton dr.
alapi Salamon Géza ifj.
Scholtz Árpád
Schwarz Sándor
Sichwar Jusztus
Szánthó Márk dr.
Szedélyi József
Szuhay József dr.
Tarnay Róbert
Teichner Lipót dr.
Teöke László
Wein Károly
**Tátra-Muzeum e. Felka*
**Iglói ág. ev. főgymn.*
**— Casino*
**Késmárki Casino-egylet*
**Lőcse sz. kir. város*
**Lőcsei kir. főgymn. tan. testülete*
**— magy. kir. áll. főreáliskola*
**— Casinó*

Szilágy megye.

Balázs Árpád
**Bartha Dezső*
Bartha Lajosné
Bod Ferencz
**Dull Mariska*
**Fodor Blanka és Irén*
Friedmann Nándor
Goldstein Lajosné
Govrik Sándor
**Horváth Bertalan*
Józsa György dr.
Kandel Ödön
Kovácsy Miklós
Marossy Imre
Solymossy Ignácz
Szeőke Bálint
Szilágyi Miklós
Szilágyi Träger Antal
Tömpe Géza
**Szilágy megye*
Iparos olv.-kör Szilágy-Cseh
**Szilágy-Somlyó r. t. v.*
**Olv.-egyl. Szil-Krasznа*

*Tasnádi polg. olv.-kör
*Zilah r. t. város
Ev. ref. főgymn. Zilah
*Zilah ev. ref. coll. tan. k.
— Szilágy megyei tan.-egyesület
*Zilahi Casino
*— iparos olvasókör

Szolnok-Doboka megye.

Ambrózy János
*Bartók József
Biró István
Domonkos Károly
Gajzágó László
Gänger Arnold dr.
Görög Márton
Incze Lajos
Móricz Károly
Rehák Ágoston
Tarsoly Zoltán
Turóczy Ferencz
Tüzes Kristóf
*Szolnok-Doboka megye
*Deés r. t. város
*— iparos ifj. önképzőkörének a deési leányok
*Deési Casino
*Szamosujvár sz. k. város
*Szamosujvári társalk.-e.

Temes megye.

Baross Dezső
Barta Ignácz dr.
*Bissingen Ernő gr.
Brassoványi Mária
Buday József
Bukovszky Venczel
Cossel Arnold
Dajkovits István dr.
Darabonth János dr.
*Derera Izrael
*Dessewffy Sándor
*Deutsch Adolf
Domán Péter
Endrédy Zsigmond
*Gáll József
*Gerson Antalné özv.
Győry Imre
Hayduska Lipót
Hennel Gyula
*Hollósy Gyula dr.
Joanovics Döme
Junga Lajos
Kardos Zsigmond
Kolarits Nándor
Konkolyi Jenő
Kun Gábor dr.
Lazarovits Fedor
Lindner Árminné
Löwinger Samu
Mühlbach Károly
Novomeszky Imre
*Ormós Zsigmond
Pálosi Dénes
Pánczél Lajos
Pártos József
*Pászt Vilmos
Pauszip Miklós
Perlusz József dr.
Rácz Géza
Rigyitzky Vladimir
Rötth Miklós
*Schäffer Dezső
Schwarz Sándor
Serédy Géza
Stern Jenő
Stolcze József
Syposs Miklós
Szalay Lajos
Szandház Ferencz
Tyroler Emil
Ullmann József
*Vajda Károly dr.
Vargics Emilia
Wácz Bálintné
*Zselénszky Róbert gr.
*Temes megye 2 pld.
*Bavaniste község
*Társaskör Csákova
*Polgári Casino Detta
*Fehértemplomi m. kir. áll. főgymn. ifj. könyvt.
*Izbiste község
*Károlyfalva község
*Nagyzsámi olv.-egylet
*Társaskör Temes-Rékás
*Temesvár sz. kir. város 3 pld.
*Temesvári posta és táv. igazg. személyzet könyvtára
*— takarékpénztár
*— I. takarékpénztár
*— róm. kath. főgymn.
*— áll. reáliskola ifjus. könyvtára
*— gör. kel. szerb. egyházmegyei könyvt.
*— belvárosi társaskör
— gyárvárosi társaskör
*Versecz sz. kir. város
*Vinga r. t. város

Tolna megye.

*Apponyi Sándor gr.
Beőthy Károly
Berényi Jenő
Bobics Antal
Bruckmann János
Bruzer Mihály

*Csapó Vilmos
Dömötör Sándor
*Dőry Dénes
*Dőry Jenő
*Dőry Vilmos
*Eötvös Károly ifj.
Fejes György
Filipanits Lajos
Hainrikfy Pál
Janosits Károly
Késmárky Iván
Kiss Ernőné dr.
*Márton Sándor
Oravszky László
Pálföldy Lajos dr.
*Perczel Lajos
Popper Béla
Spitzer Károly
*Szarka Dezső
Tanárky Árpád dr.
Tihanyi Domokos
*Tóth Károly
*Varga István
Zoltán Sándor
*Tolna megye 5 pld.
*Bonyhádi polg. Casino
*Olv. kör Nagy-Szokoly
*Szegszárdi tak.-pénzt.
*— keresk. egylet
*— Casino
*Tamási Casino
Társaskör Tolna

Torda-Aranyos megye.

Bányai Elemér
Csiky József
Czakó László
Ferenczy Jenő
*Illyés Albertné
Ludmann Miksa
Magyar Bertalan
Moldovány Károly
Szikszay Gyula
*Teleky László gr.
*Ugron István
Vertán Endre dr.
Ziegler Emil
*Torda-Aranyos megye
*Torda r. t. város
*Tordai unit. gymnásium könyvt.
*— Iparos ifjak önképző köre
*— olvasó nőegylet
*— Casino-egylet

Torontál megye.

*Austerlitz Ede
Bánfalvy Ede
Bayer Józsefné
Becker János
Bernády Dániel dr.
*Bizek Kornél
Bodócsy Antal
Bolla Gyuláné dr.
Botka Ferencz
*Csávossy Ignácz
Czarina Szilárd
Czibere István
Demko Belánszky F.
Felber Mihály
*Fischer és neje dr.
Frank Sándor
Gacsal János
Gergelyi László
*Gerliczy Ferencz br.
Göszl Géza
Grosz János
Gyertyánffy Jenő dr.
Hadfy Döme
Haller István
Hegedüs Kálmán
Heinrich Irén
Holzinger Lajos
Horváth József
Horváth Károly
Hunyár Lászlóné
Ikotics Ödön
Jeszenszky Géza dr.
Kádár Árpád
*Karátsonyi Aladár gr.
*Karátsonyi Jenő gr.
*Kiss János dr.
Kiszely Kálmán dr.
Klein János
Klein Sámuel
*Korsos Elemér dr.
Kőszeghy Jenő
Krepsz József
Lázár Antal
Lowieser Imre
Lővy Izidor
Lubinszky Ernő
Magyar Károly dr.
Márton Samu
Nikolajevits Plátó
Orsó Gáspár
*Orsó Mátyás dr.
Pejov Lipót dr.
Polónyi Manó
Ribiczey Ferencz
Rónay László
Róth Béla
Scsitinszky Adolf dr.
Spányi Ernő
Szalay Vilmos
Szamek Gusztáv dr.
Szmik Antal
Szoboszlay Zoltán
Takácsy Imre
Térffy Dezső
*Tószögi Aladár dr.
Urszó Antal
Várady Imre dr.
Világhy Gyula
Vogel Ákos
Winkler Ignácz
Wittigschlager Rezső dr.
Antalffy Zsíros Gyula

**Antalffy Zsircs József és neje*
**— Zsiros Lajos*
Zsirkovits István ifj.
**Torontál megye 2 példány*
Casino Antalfalva
**Béga-Szt.-Györgyi társaskör*
**N.-Becskerek r. t. város 3 pld.*
**Torontál megyei tak. és hitelbank N.-Becsk.*
**Nagybecskereki tak. és előleg pénzt.*
**— Lloyd-társaság*
**— keresk. ifjak egylete*
**— magy. olv.-kör*
**— Casino társaság*
**Nagykikindai gymn. tanári testület*
— Casino
**N.-Szt-Miklósi uj Casino*
**Pancsova sz. kir. város*
**Párdányi Casino-egylet*
**Perlasz község*
**Szerb Nagy-Szt.-Miklós község*
**Török-Becsei tak.-pénzt.*
**— társaskör*
**Zsombolyi tak.-pénzt.*
**Casino-egylet Zombolyı*
Casino Torontál

Trencsén megye.

**Andaházy Pál Árpád*
Baán Árpád dr.
Dessewffy Aurél
Donáth Manó
Ferényi Antal
Gratzel Andor
Hajdu József
Hauptmann Kálmán
Khade Géza
Lange Kálmán dr.
Langer Jenő
Mednyánszky László
Póka Kálmán
Udvardy Gyula
Vietoris János
Zsigárdy Aladár
**Trencsén megye*
**Nemzeti kör Baán*
**Olvasó kör Nagy-Bittse*
**Trencsén sz. kir. város*
**Trencséni gymn. ifjak könyvt.*
**— m. k. 15. honvéd gy. ezr. tisztikara*
**— társaskör*
**Fürdői könyvt. és olvasó kör Trencsén-Teplicz*
**Casinó Zay Ugrocz*
Vasutasok olvasó köre Zsolna

Turócz megye.

Kafenda Frigyes
**Áll. köz. keresk. isk. ifj. önk. köre T.-Szt.-Márton*

Udvarhely megye.

**Dániel Gábor id.*
Hoffmann Sándor
Jakab Gyula
Jórend József
**Lantzky Sándor*
Lukácsfy Elek
**Stankovánszky Mária*
Szentkirályi Árpád
**Udvarhelyi unit. egyház ker. Dávid Ferencz könyvt. Homok-Szt.-Márton*
**Székelykereszturi unit. gymn.*
**Székely-Udvarhelyi r. kath. főgymn.*
**Székely-Udvarhelyi áll. kir. főreálisk.*
**Udvarhely m. tak.-pénzt.*
**— Casino*
— m. kir. Agyagiparisk.

Ugocsa megye.

**Aczél László*
**Csics Imre*
Kaminszky Mihály
Szentpály Miklós
Szintay János
Vajda Gáborné
Wolfmayer Viktor
**Ugocsa megye*
**Halmii olv. egylet*
**Tisza-Ujlaki tak.-pénzt.*

Ung megye.

Balajthy Jolán
**Firczák Gyula*
Garai Ignáczné
Goldner Fülöp
Győrőcskey Istvánné
Kaminszky Bertalan
Kardos Emil
Kende István
**Kende Péter kölcsei*
Kulin Aurél
Kusnyiry Gyuláné
Lehoczky Béla
Páll Albert
Pallósy Vincze
Róth Herman
Schulmann Ignácz
Takács Miklós
Zubay Béla
**Ungvár r. t. város*
**Ungvári székes káptalan*
**— főgymnásiumi önk. «Daykakör»*
**— társaskör*
**Ung megye értelmisége között eszközölt gyüjtés Ungvár*

Vas megye.

**Almássy Ede*
Banczy Sándor dr.
Bárdossy József
Berke Béla
Bertha György
Buzinkay Mihály
**Éhen Gyula*
Ernust Gézáné
Fejérváry Jenő
Feleky Ferencz
Gotthárdt Jenő
Gömbös Eleonora
Illés Antal
Illés István
Kaiser Lajos
Kiss Alador
Koller Ödön
Legáth testvérek
Leszner József
Lukács Gábor dr.
Magassy Sándor
Marothy Győző
Milán Gyula
Molnár Kálmán
Muszer Károlyné
Nagy Antal
Propper Sándor
Radó Gyula dr.
Rusa Lázár
Schönhofer Gusztáv
Steierlein Gábor
Széll Ödön
Toldi Szabó László
Várallyi Elemér
Vertán Csaba
**Walther Gyula*
Wechtich Gizella
**Vas megye 2 pld.*
**Körmend város*
**— tak.-pénzt.*
**— ifj. kör*
**— Casino*
**Kőszegi tak.-pénzt.*
**Szombathely r. t. város*
**Szombathely premontrei főgymn.*
**— tak.-pénzt*
**— keresk. ifjak önképző és betegsegélyző egyl.*
**— Vasmegyei Casino egyl.*

Veszprém megye.

Barcza Gyula
Bejek Vilmos
Belák István
Cseresnyés József dr.
Csiszár Gyula
Faa Imre
**kövesgy. Freistädler J. l.*
Fülöp Antal
Gyurkovich József
Hoff János
Horváth Gyula
Horváth Zoltán
**Ihász Lajos*
Kányai József
Karcsay István
Keresztes Ferencz dr.
Knopp Árpád
Kis Tivadar
Lázár Antal
Monspart Andor
**Puzdor Gyula*
Rácz Gyula
Révai Gyula dr.
Seefranz József
Szikora Béla
Szücs Albert
Szüsz Rafael
Szüts Ákos
Vég Izidor
**Veszprém megye*
**Lovász-Patonai olv.-kör*
**Pápa r. t. város*
**Pápai tak.-pénzt.*
**— ev. ref. főiskola ifj.*
**— Dunántuli ev. e. k.*
**Várpalotai tak. pénzt.*
**— társaskör*
**Veszprém sz. kir. város*
**Veszprémi kápt. könyvt.*
**— tak.-pénzt.*
**— nemzeti Casino*
**Apátsági könyvt. Zircz*

Zala megye.

Bachrach Lajos
Baranyai Béláné
Batthyány Tamás gr.
Biró Mária
★*Csigó Pál*
Csizmadia András
Deák Jenő dr.
★*Eperjessy Gábor*
★*Feledi Miksa*
★*Guttmann Vilmos gelsei*
Hajós Izsó
Hertelendy Ferencz
Jámbor Márton dr.
Juhász József
★*Karczag István*
Kreiszler József dr.
Langer Hugó
Nagy Zoltán
Schwarz Soma ifj.
Skubics Károly
Skublics Imre
Stampay Sándor
Szabó Döme
Szmodiss Viktor
★*Ujlaky, Hirschler és fia*
Visla Vilmos
★*Zala megye*
★*Keszthely község*
★*Keszthelyi premontrei főgymn.*
★*— tak.-pénzt.*
★*Nagy-Kanizsa r. t. város*
★*Nagykanizsai t.-pénzt.*
★*— m. kir. 20. honv. gy ezr. tiszti könyvt.*
★*— izr. nőegylet*
★*— Casino*
★*Tapolczai Casino*
★*Zala-Egerszegi ker. kör*

Zemplén megye.

★*Ballagi Géza*
Buday Ákos
Constantin Ottó
★*Czibur Bertalan*
Czigányi Béla
Dauscher Miklós
Dienes Gyula
Dókus Gyula
★*Elek Imre dr.*
Erényi Manó dr.
Farkas Dezső
Galambos János
Gay János
Goldblatt Mór
Grósz Jenő
Hatvany Antal
Horváth Hugóné
Joós János
★*Kazinczy Arthur*
★*Keglevich Gábor gr.*
Klein Artur
Kurucz János
Lehoczky István
Markovics János
Matolay Béla
Meczner Ferencz
Moskovits Ervin dr.
Ölbey János
Palasovszky Sándor
Pólányi Gyula
★*Rácz Kálmán dr.*
★*Rónay Albert*
Rosenberg Bernát dr.
★*Stepán Gábor*
Szántó Mihály
Szűk Ödön
Theisz Géza
Thuránszky László
Veress Károly
★*Vitányi Bertalan*
Widder Márk dr.
Wohl Áron
★*Zemplén megye 3 pld.*
★*Gálszécsi Casino*
★*Homonnai Casino-egyl.*
★*Sárospataki ev. ref. főiskola*
★*— népbank mint szövetkezet*
★*S.-A.-Ujhely r. t. város*
★*S.-A.-Ujhelyi t.-pénztár*
— Gyártelepi dal, zene és önképző kör
Varannói tak.-pénzt.

Zólyom megye.

Bálint László
Bothár Sámuel dr.
Endes Antal
Forgács János
Frank Dániel
Graber Károly dr.
Hupka Lajos dr.
Markstein Mór
Martinovits István
Mészáros Béla
Pajer István
★*Radvánszky György dr.*
Reisz Bertalan
Ungvári Miklós
Wahlner Aladár
★*Zólyom megye*
★*Beszterczebánya sz. kir. város*
★*Beszterczebányai tak.-p.*
★*Breznóbánya sz. kir. v.*
★*Zólyom sz. kir. város*
★*Zólyom-Brezó-Kis.-Garami vasgyári olv. és társaskör*

Fiume.

Bóna Géza
**Corossacz Francescó*
Csury József
Dunay László
Hegyi Jenő
Kain Albert
**Ossoinack Luigi*
**Rudán Carló*
**Steinacker Arthur*
**Fiume sz. k. város Tengerészeti akadémia*
**Cassa Communale Di Rispargnio*
**Fiumei m. kir. áll. fő-gymn. ifj. könyvt.*
**m. kir. állami fő-gymnasiumi tan. könyvt.*
**m. k. áll. keresk. ak. tanuló ifj.*
Áll. el. fiuiskola tantest.
**Keresk. és iparkamara*
Pénzügyőri szemlészek olv. köre

Horvát-Slavonország.

Basztits Ggörgy
**Brankovich György*
Havas József
**Hirschler Árnold*
Kubányi Gyula
Kundrát Emil
Lővi Mór
Márton Nándor
Puskás Elemér
Schilhan László
Sommer Lipót
Szende Dávid
Szombathelyi János
Trapich Károly
Vuchetich Sándor

Ausztria.

Altenburger Guido
**Chotek Rezső gr.*
Delej Imre
Eibisch Dezső
Erney Jenő
**Eszterházy Miklós hg.*
**Franck Henrik fiai*
Fucskó József
Geyer Emil
Hámos Béla
Haupt Ödön
Jarabin László
**Kállay Benjamin*
**Kálnoky Gusztáv gr. 2 pld.*
**Fülöp Szász Koburg gothai herczeg*
**Lujza Szász Koburg gothai herczegné*
Kunfi József Jenő
**Mérey Sándor*
Morgenstern Gusztáv dr.
Norman H. gr.
Pietsch Felix
**Schmidt Ádám Vilmos*
**Schnitzer Ignácz*
**Schönborn Buchheim K. gróf*
**Schönerer Alexandrine és Jauner Ferencz*
**Strausz Johann*
Szegő Kálmán dr.
**Ullmann Lajos erényi*
Weszelovszky Béla dr.
**Bécsi cs. és kir. hadi tengerészet*
* *— Theresianum*
**— magy. kir. testőrség*

Más külállamok.

**Back Hermann*
**Rajeczi Burján István*
**Dessewffy Tamás*
Fischer József
**Jármay Gusztáv ifj.*
**Jaskovich J. J.*
**Korizmics Antal*
**Menrling Leopoldine*
**Munkácsy Mihály*
**Okolicsányi A.*
Razovich J.
**Szathmáry Király Domokos*
**Szögyény-Marich L. ifj.*
**Türr István*
**Velics Lajos lászlófalvi*
**Zsigmondy Pál*
**Berlini magyar egyes.*
**Bukaresti magyar társ.*
**Hungarian Association London*
**Kölcsönös seg. magyar egylet Páris*

Az előfizetők statisztikája.

1. Megye szerint. — 2. Állások szerint.

1. Megye szerint:

1.	Abauj-Torna megye	73
2.	Alsó-Fehér megye	34
3.	Arad megye	95
.	Árva megye	7
5.	Bács-Bodrog megye	144
6.	Baranya megye	51
7.	Bars megye	21
8.	Békés megye	87
9.	Bereg megye	21
10.	Beszterce-Naszód m.	11
11.	Bihar megye	95
12.	Borsod megye	87
13.	Brassó megye	14
14.	Csanád megye	23
15.	Csongrád megye	136
16.	Csik megye	15
17.	Esztergom megye	15
18.	Fejér megye	57
19.	Fogaras megye	10
20.	Gömör megye	41
21.	Győr megye	23
22.	Hajdu megye	126
23.	Háromszék megye	33
24.	Heves megye	52
25.	Hont megye	22
26.	Hunyad megye	31
27.	Jász-Nagy-Kun-Szolnok megye	104
28.	Kis-Küküllő megye	11
	Átvitel	1439
	Áthozat	1439
29.	Komárom megye	39
30.	Kolozs megye	72
31.	Krassó-Szörény megye	31
32.	Liptó megye	7
33.	Mármaros megye	34
34.	Maros-Torda megye	21
35.	Moson megye	11
36.	Nagy-Küküllő megye	5
37.	Nógrád megye	39
38.	Nyitra megye	63
39.	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun megye	1569
40.	Pozsony megye	42
41.	Sáros megye	18
42.	Somogy megye	47
43.	Sopron megye	33
44.	Szabolcs megye	67
45.	Szatmár megye	125
46.	Szeben megye	8
47.	Szepes megye	31
48.	Szilágy megye	30
49.	Szolnok-Doboka m.	19
50.	Temes megye	78
51.	Tolna megye	42
52.	Torda-Aranyos m.	19
53.	Torontál megye	100
54.	Trencsén megye	26
55.	Turócz megye	2
	Átvitel	4017

Áthozat	4017
56. Udvarhely megye	15
57. Ugocsa megye	10
58. Ung megye	23
59. Vas megye	49
60. Veszprém megye	42
61. Zala megye	37
Átvitel	4193
Áthozat	4193
62. Zemplén megye	53
63. Zólyom megye	21
Fiume	18
Horvát-Szlavonország	12
Ausztria	33
Más külállamok	21
Összesen	4354

2. Állások szerint:

1. Uralkodóház	9
2. Miniszterek	14
3. Főrendek	79
4. Diplomaták	12
5. Miniszteri tanácsosok	12
6. Főpapok	23
7. Főispánok	8
8. Egyetemi tanárok	18
9. Országgy. képviselők	43
10. Birák és birósági tisztviselők	103
11. Állami hivatalnokok	250
12. Közjegyzők	31
13. Ügyvédek	240
14. Orvosok	200
15. Mérnökök és építészek	142
16. Művészek és hirlapirók	49
17. Tanfelügyelők, iskolai igazgatók, tanárok és tanitók	99
18. Gyógyszerészek	92
19. Megyei, törvényszéki és városi tisztviselők	274
20. Pénzintézeti igazgatók	38
21. Egyházi személyek	56
Átvitel	1792
Áthozat	1792
22. Földbirtokosok	246
23. Kereskedők	216
24. Gyárosok	23
25. Iparosok	85
26. Magánosok	338
27. Magánhivatalnokok	380
28. Hölgyek	213
29. Miniszteriumok és állami hivatalok	112
30. Megyék	104
31. Városok, községek	112
32. Pénzintézetek, biztosító intézetek	112
33. Ipari részvénytársaságok	26
34. Gymnasiumok	56
35. Reáliskolák	12
36. Polg. és kereskedelmi iskolák	26
37. Önképző egyesületek	39
38. Katonai személyek és hivatalok	121
39. Kaszinók	240
40. Különféle	101
Összesen	4354

UTÓSZÓ

ÖSSZES KÖLTŐI MŰVEIM GYŰJTEMÉNYÉHEZ.

Hálát adok az én jóságos Istenemnek, hogy összes költői műveimnek kiadásában megsegitett!

Olyan feladat volt ez, melyet magán a szerzőn kívül senki meg nem oldhat.

Életem bevégezte után az a barátom, a ki műveimnek sajtó alá rendezését elvállalta lesz, nem tehetett volna mást, minthogy mindazt, a mi tőlem nyomtatásban, vagy még kiadatlan kéziratban fenmaradt, szakszerint osztályozva, sorba állitsa s úgy bocsássa a közönség elé. Egyedül nekem volt jogom hozzá, itéletet tartani saját műveim fölött.

Hosszú életpályám alatt nemcsak költő voltam, hanem politikus is, és mint ilyen, hirlapiró, élczlapszerkesztő, adomázó, képviselőjelölt, törvényhozási szónok: azonkivül történet-, táj- és népisme-iró, sőt még kertész is. Szellemi termékeim, mint vezérczikkek, országgyűlési beszédek, programmok, polemiák, politikai szatirák, pamfletek, életrajzok (komolyak és tréfásak) még egy roppant tömeget képeznek: azokhoz járulnak az emlékbeszédek, nyilvános felköszöntők, közczélú adakozásra felhivások, előszavak idegen munkákhoz, a mik elszórva mind megtalálhatók a

napi sajtó hasábjain. Mindezek a szellemi munkás édes gyermekei; de nem a költőé.

De még magukban a költői művekben is válogatnom kellett. Nekem *szabad* volt ez. Kívülem senkinek. Megitélni, mit tartok méltónak arra, hogy ezen gyűjteményben helyet foglaljon, vagy nem tartok időszerünek, hogy újból közönség elé kerüljön. Kötetet tesznek ki a 48—49-iki naplóm ivei, melyek hajdan elkoboztattak, s melyeket újból megirni nem kivánok. Mellőztem az Életképekben, Délibábban, Honban, Nemzetben, Pesti Hirlapban, Magyar Hirlapban, a Kakas Márton tolltarajában, a Nagy tükörben megjelent napi érdekű czikkeimet. A Magyar Nemzet Történetét, s az Osztrák Magyar Monarchiába irt czikkeimet szerződések tartották vissza. A Benyovszky czimű regényt, mint kölcsönzött tárgyút, nem számitottam saját alkotásaim közé. A «Negyven év viszhangját» sem vettem föl, mint a melynek egyes aforizmái szétszórva úgyis feltalálhatók összes műveimben. Ellenben az eddig megjelentekhez még egy kötet új regényt irtam, mint régen megigért befejezését egy korábbi regényemnek.

Csak ilyen megválogatás mellett voltam képes költői munkálataimat a tisztelt közönségnek megigért kétezer ivbe beszoritani, ezt is csak ugy, hogy kiadóimmal egyetértve az előmintában bemutatott nyomtatott lapokat két sorral megszaporítottuk, a mi végül teljes öt kötetnyi többletet tesz ki.

Most már be van fejezve ez a munka. Öt év alatt elkészült. Az utolsó tíz kötettel bezáródik.

Hogy e feladat akadálytalanul sikerült, azért hálás köszönetet kell kifejeznem első sorban tisztelt kiadóimnak, kik barátságos egyességgel ezt lehetővé tették, azután

a nyomdai feladatot pontosan és kitünően teljesítő könyvnyomda intézetnek; a mű elterjesztésével foglalkozó kiadó czégnek s azzal együtt a hazai könyvárusoknak, és az én kedves pályatársaimnak, a hirlapiróknak.

De a ki előtt legmélyebb hazafiui hódolattal hajtom meg fejemet, az az én uram és fentartóm, a dicsőséges magyar nemzet. Soha még egy nemzet munkása úgy megjutalmazva nem volt, mint én a magyar olvasó közönség által.

A mit ötven éves működésem felejthetetlen forduló napján e mű megkezdésekor mondtam: csak azt ismételhetem most az ötvenötödik év végén, e munka befejezésekor: «eddig azt hittem, hogy egy kis nemzetnek az irója vagyok: most megtudtam, hogy egy nagy nemzet szolgája voltam. Éljen, viruljon, legyen dicső, boldog és szabad az én imádott hazám és nemzetem».

Budapesten, 1898-ban.

Dr. Jókai Mór.

A KIADÓK UTÓSZAVA.

Egy kötelességet vállaltunk magunkra: a Jókai összes munkáinak egy nemzeti kiadásban való összegyüjtését és közreadását. A koszorús regényíró bizalma, a Jókai-jubileum mélyen tisztelt intézőinek megbizása juttatott bennünket ehhez a feladathoz, a melynél különb soha, semmi magyar könyvkiadót nem lelkesített még. Boldogok vagyunk, hogy a czél nagyszerüségét a mi munka-készségünk szolgálta, hogy a gyűjtés és rendezés, de különösen az olvasó közönség fölkeresésében nekünk bizonyára nem könnyü, de páratlan sikerü munkánk akadt. Az érdemet e sikerért még sem vállaljuk, hanem áthárítjuk azokra, a kiket első sorban illet: a Jókai-jubileum rendezőire, *a magyar írókra, a kik ujságjaikban tüzelték és ébren tartották a közönség érdeklődését,* kiadó és könyvkereskedő kartársainkra, a kik a legnagyobb lelkesedéssel és hűséggel szolgálták a nemzeti kiadás egész ügyét. Mindeme hatalmas tényezők egységes és állandó segítsége nélkül még hosszú ideig csak egy gyönyörű idea maradt volna a Jókai összes műveinek kiadása, melyet az alulírott kiadók már másfél évtizede melengettek, a míg átadhatták az illetékes, az erős és áldásos kezekbe.

Az a hitünk, hogy sem az irodalom, sem az olvasó nem veszi tolakodásnak, ha a könyvkiadó alázatos tisztelettel — tanuság okáért és az irodalomtörténet kedvéért, — megjegyzi hogy: a Jókai nemzeti kiadása az első nagyszabásu szépirodalmi siker Magyarországon, a legnagyobb nemzetek irodalmához méltó és azokhoz is mérhető. Gondolkodás tárgya maradhat még mindig, hogy mily arányokat öltött volna az eredmény, ha Jókai a külföld valamely nagy nemzetéé, de ezt szerencsére elképzelni is nehéz, példa sincs rá, hogy író és olvasó oly lángoló hűséggel és állandó szenvedélylyel maradjanak meg egymás mellett, mint a hogy megmaradt és egymással összeforrott Jókai és a magyar olvasó közönség.

Csak ennek a világirodalomban páratlan együttérzésnek és kölcsönhatásnak köszönhető, hogy magyar nyelven meg volt indítható és be is fejeztetett ez a szokatlanúl nagyszabású gyűjteményes kiadás, a milyen még a legműveltebb és legnagyobb nemzetek irodalmában sem található.

A bizalom, mely ránk ruházta az e mű létesítésével járó soknemű teendőt, magának a gyönyörű eszmének gondozását és keresztülvitelét, kötelességünkké tette, hogy az annak idején kibocsátott programm szabatos betartásáról minden tekintetben gondoskodjunk.

És most a mikor beszámolunk a ránk bizott vállalat viteléről: megnyugvással és megelégedéssel konstatáljuk, hogy a megállapitott terv és az ismert programm minden irányban lelkiismeretesen betartatott, hogy az öt évi időtartamra beosztott közrebocsátás a most megjelent tizedik sorozattal a kitüzött időn belül befejeztetett és hogy a megigért 100 köteten belül a megigért 2000 ivnél jóval

többet adtunk az előfizetőknek, mint a mennyit annak idején az előrajz igért.

Attól tartva, hogy az óriási anyag 100 kötetbe mégsem fog beleférni és azt óhajtva, hogy Jókainak még ama művei is belekerülhessenek az összkiadásba, melyeket a kiadás közrebocsátásának öt esztendeje alatt ir, — mindjárt az első kötettől kezdve oldalonkint két sorral több szöveget adtunk, mint a mennyi az előzetes számitásoknál kalkulusba volt véve. Ez a két sornyi többlet az egész műnél 2000 oldal, illetve 125 iv.

Hogy ezen óriási ivmennyiség ily aránylag rövid idő alatt elkészülhessen, a nyomdai előállítással megbizott műintézetnek is rendkivüli munkát kellett végeznie. Elsőbben is új betüöntőgépeket kellett felállítania, hogy a nyomda rendelkezhessék azzal a hatalmas betüanyaggal, melyre szakadatlanul szükség volt, mivel az egész kiadást mindvégig teljesen uj betüanyagból szedték. Az egyszer felhasznált betü e munka további szedéséhez soha sem használtatott fel többé, hanem minden uj iv mindig éles és szabatos metszésü uj betüvel készült. A technikai előállítás lelkiismeretes gondozásáért szabadjon ezuttal különös köszönetünket és elismerésünket kifejeznünk a *Franklin-Társulat* ügybuzgó vezetőségének.

Ez előkelő hazai könyvkiadóvállalat különben is elévülhetlen érdemeket szerzett magának a Jókai összes műveinek létesitése körül, midőn mint e művek egy tekintélyes részének tulajdonosa, kiadói jogairól a nemzeti kiadás megteremtése kedveért ideiglenesen lemondott és evvel a többi kiadóknak példát adott hasonló eljárásra. Kedves kötelességünknek tartjuk ez alkalommal ezeknek a kiadóknak, nevezetesen az *Athenaeum* igazgatóságának,

Pfeifer István urnak, *Ráth Mór* urnak köszönetünket kifejezni ügybuzgó támogatásukért, mely nélkül a nemzeti kiadás a maga teljességében sohasem jöhetett volna létre.

Ugyancsak köszönetünket kell kifejeznünk ez alkalommal a Belvárosi Takarékpénztár részvénytársaság igazgatójának, *Székely Ferencz* úrnak, ki, mélyen áthatva az eszme fenkölt voltától, azt lelkesedéssel karolta fel és ügyszeretettel és kiváló buzgósággal végezte a nagy feladatnak azt a részét, melylyel a bizottság bizalma őt, illetve intézetét megbizta.

Legkedvesebb kötelességünk azonban ezúttal mélyen érzett hálánkat kifejezni *báró Eötvös Loránd,* a Jókai-jubileumi bizottság elnökének, ki lelkesedésének egész hevével, egyéniségének egész súlyával oda törekedett, hogy a nemzet legnagyobb költőjének ötven éves évfordulója ne csak múló ünnepség legyen, hanem egy korszakos irodalmi momentum kiinduló pontja és első volt, ki ilyenül a költő összes műveinek egyöntetű kiadását ismerte föl. A nagy nehézségek közepette, melyekkel az irodalmi vállalkozás létesitése járt, az ő buzditó szava, lelkes készsége és az ügy iránti ideális buzgósága volt legfőbb támaszunk. Csak mi tudjuk azt, hogy nélküle ez a nagy emlékmű sohasem létesülhetett volna, csak mi tudjuk azt, hogy az ő czéltudatos és tapintatos vezetése nélkül az eszme, mint annyi más, már a tervezés stádiumában elbukott volna és csak mi tudjuk mélyen fájlalni azt, hogy szavakban méltón ki nem fejezhetjük iránta érzett elévülhetetlen hálánkat.

És most a magunk részéről e nagy nemzeti vállalatnak zárókövét azzal a felemelő tudattal teszszük le, hogy e munka körül mindenki megtette kötelességét azzal

a lelkesedéssel, melylyel a Jókai Mór iránti rajongó lelkesedés megihlette.

Még csak arról a részéről kell beszámolnunk a nagy nyilvánosság előtt, e czéljaiban és eszközeiben is különleges nemzeti kiadásnak, mely a költő tiszteletdiját illeti. E nagy mű tiszteletdiját a magyar nemzet adta és így joga van hozzá, hogy e kötetben, mely beszámoló az egész nemzeti kiadásról, megkeresse a beszámolót a tiszteletdij ügyéről is.

A százezer forintos nemzeti tiszteletdij, valamint egyáltalában az összes előfizetési pénzek kezelésével a jubileumi bizottság annak idején a Belvárosi Takarékpénztár részvénytársaságot bizta meg. Midőn a jubileum lezajlott és a bizottság áldásos működését bevégezte, egy három tagból álló kuratoriumot választott oly czélból, hogy a kiadás befejeztéig és teljes lebonyolításáig úgy a fentnevezett pénzintézetet, valamint a közrebocsátással megbizott kiadó czéget elvállalt kötelezettségei pontos teljesítése dolgában ellenőrizze.

E háromtagú bizottságba Hegedüs Sándor, Dr. Falk Miksa és Brázay Kálmán urak küldettek ki. E bizottság előtt számolt el félévenként a nevezett pénzintézet amaz összegekre nézve, melyek a kiadás költségeinek fedezésére félévenként esedékesekké váltak. Maga a nemzeti tiszteletdij, azaz az egész 100,000 frt, hála az aláirások és befizetések tekintélyes számának, már 1894 január 6-án adatott át Jókai Mórnak báró Eötvös Loránd által egy takarékpénztári folyószámla-kivonat alakjában. Ezen kivonat tanusította azt, hogy a bizottság a százezer forintnyi tiszteletdijat az ünnepelt költő részére a Belvárosi Takarékpénztárban tényleg elhelyezte és ezen összeg azóta a ne-

vezett pénzintézetnél Jókai Mór részére gyümölcsözött és az ő kizárólagos rendelkezésére állott.

Mély tiszteletünket és köszönetünket jelentjük mindenkinek, a ki segitett e nagy irodalmi vállalatot létrehozni, és igy mindazon lelkes hazafiaknak is, kiknek áldozatkészsége teremtette meg azokat az eszközöket, melyek e nagy nemzeti vállalat meginditását lehetővé tették.

Budapesten, 1898 deczember havában.

A kiadók.

A NEMZETI KIADÁS TELJES TARTALOM-JEGYZÉKE.

(A római számok a kötetszámot, az arabs számjelek az illető lapszámot jelzik.)

Abu József, elb. XI. 303
Achaemenidion, elb. XI. 284
Adamante, elb. XIV. 58
Adomák Széchenyi Istvánról. XCVII. 38
Akhtiari fogoly (az), elb. XIX. 288
Álma, elb. XIX. 176
Almássy Pál meghalt. XCVII. 269
Almodád, rege. XCII. 3
Amazon (az), elb. XIX. 207
Amrani, rajz. XXXIV. 284
Angyalarczú dæmon (az), elb. LXI. 1
Apja fia (az), elb. LXIX. 1
Arab tréfa. XCIII. 83
Aradi hősnők (az), szindarab. XXXVIII. 373
Arany ember (az), szindarab. XL. 170
Arany ember (az), reg. XLV–LXVI
Arany hajam, elb. XII. 150
Arany János. XCVII. 282
Arany mondás (az), elb. LXI. 123
Árnyképek. XIV.
Arria, elb. XI. 293
Áruló gyürű, elb. XI. 255
Asszonyt kisér — Istent kisért, regény. LXXXIII
Asztalos családja (az), elb. XCIV. 156
Átkozott ház (az), elb. XXII. 170
Atya nyilai (az), rege. XCIII. 206
Azok a sok keresztek, uti kép. XCVII. 415
Azokról a «Spitzlik»-ről. XCVI. 400
Babszemek, elb. XCII. 271
Bachus-szobor (a), elb. LXI. 128
Bacsó Tamás, elb. XXXVI. 114
Bajadére (a), elb. XIX. 123
Ballagi Mór. XCVII. 301
Bálványos vár, reg. LX
Bálványos vár a trónörökös fő-hercegi párnál. XCVI. 155
Bámulatos juhász (a). XCVI. 407
Barátfalvi lévita (a), elb. XCIV. 1
Bárdy-család, elb. X. 100
Baróthy Ilona, beszély. XLIX. 57
Basi-bozuk (a), elb. XIX. 112
Basszista és szabadsághős, elb. XCI. 56
Batthyány temet. napján. XCVII. 254
Bébé, elb. XI. 54
Bécsi börzén (a), utikép. XCVII. 416
Bécsi dolgok, elb. XCII. 307
Bécsi hirlapirókról (a), utikép. XCVII. 422
Beczkó felesége, elb. XI. 35
Befagyott Balaton (a), az ölelkező várromok, utikép. XCVII. 414
Béka (a), elb. XCII. 119.
Benzeráde szerelme, elb. XI. 307
Bérczy Károly. XCVII. 291
Berlin, utikép. XCVII. 425
Berlini magyarok (a), utikép. XCVII. 443
Bernát Gáspár. XCVII. 272
Bernát Gáspár. XCVII. 298
Bethlen Gábor, egy táncza, tört. adoma. XCVII. 205
Biró uram itélete, elb. XI. 45.
Bismarcknál, utikép. XCVII. 426

Bizanczig lőtt nyíl (a), rege. XCIII. 231
Bizebán, elb. XII. 41
Bizonyos dolog (az, a), elb. LXI. 126
Bojár leány (a), elb. XIX. 268
Bóka Károly hegedűje. XCVII. 330
Bölcs Hamlet, elb. XI. 77
Bölcs Salamon muszka kiadásban, rajz. XXXIV. 316
Bölcs tanácsbirák (a). XCVII. 360
Bolivár, elb. XII. 77
Bolondok grófja (a), szindarab. XXXIX. 115
Borbogányi Uzindur. XCVII. 285
Boszniai huszárkaland, elb. LVIII. 160
Boszú a túlvilágon, elb. XCII. 183
Brassay. XCVII. 307.
Bravallamező hölgyei (a), elb. LXI. 21
Brazil Heliogabálné asszony férje, elb. XCII. 111
Budapesti samaritánusok (a), elb. XCII. 342
Bűn-e az embernek saját feleségét megcsókolni? elb. XCII. 241
Bűntárs (a), elb. XXII. 135
Burg fehér asszonya (a), XCVII. 13
Caldaria, elb. XII. 130
Carinus, hist. nov. XXXVII. 1
Carrion (olasz dalművész föllépte). XCVII. 392
Chinchilla herczeg, beszély. XLIX. 1
Constantin regéje, episod. LXVI. 453
Csaba íre, rege. XCIII. 217
Csalavér. XCIII. 126
Csataképek. X.
Csel-csal, elb. XCII. 97
Csendes évek története (a), XCVI. 72
Cseréljünk vőlegényt, elb. XI. 30
Csigák regénye (a), reg., természetrajz, v. szatira, L. 94
Csillaglövés (a), rege. XCIII. 215.
Csillagos szoba, elb. XI. 126
Czápa-historiák, elb. XXXVI. 247
Czár, a ki boszút áll (a), rajz. XXXIV. 323
Czárfiak szindarabot játszanak (a), rajz. XXXIV. 357
Czigánybáró (a), reg. LXXXIV. 1
Czigányleány (a), elb. költ. ford. LXVI. 466
Dagői torony, elb. LVIII. 85
Dalma, szindarab. XXXVIII. 277
Damokosok, reg. tört. LVI.
Deák Ferencznél. XCVI. 274
Deák Ferencz temetése előtt. XCVII. 265
Debreczeni kastély (a), XXXV. 105
Debreczeni krónikák, elb. XII. 1
Debreczeni lunatikus (a), nov. XXXIV. 205
Degré Alajos. XCVII. 309
Dekameron (100 novella) XI—XIII.
De kár megvénülni, reg. XC.
Délvirágok, elb. XX.
Diplomaczia (a), XCVI. 342
Dózsa György, szindarab. XXXVIII. 171
Drága föld, elb. XIX. 162
Drágakövek (a), nov. XXXVII. 111
Egész az északi polusig, elb. LIX. 1
Eget vívó szerelem, elb. XIII. 83
Egy asszonyi hajszál, elb. XXXVI. 175
Egy az Isten, reg. XXVI—XXVII.
Egy bál, elb. X. 27
Egy beteg ember éjjeli mulatsága fürdőn. XCVI. 384
Egy bujdosó naplója, elb. X. 201
Egy bukott angyal, elb. XXXVI. 3
Egy család drámája. XCVII. 225
Egy csók, egy szó, elb. XXV. 336.
Egy dal keletkezésének története, elb. LXI. 44
Egy ember, a ki mindent tud, elb. XXXVII. 211
Egy ember, a ki nem akar koronázni. XCVII. 66
Egy ember, ki gyalog járta meg Párist. XCVII. 47
Egy fiatal lapszerkesztőhöz. XCVII. 338
Egy föltétel alatt, elb. LXI. 87
Egy halálitélet, elb. XIV. 104

Egy haramia-banda a havason, elb. XI. 131
Egy hirhedett kalandor a tizenhetedik századból. LXV.
Egy hóhér, elb. XI. 310
Egy huszasos leány (az), elb. LVIII. 42
Egy játékos, a ki nyer, reg. LXX.
Egy komondor naplója, elb. XI. 223
Egy karácsonyest a bolondok házában, elb. XXXV. 242
Egy kis félreértés, rajz. XXXIV. 360
Egy lengyel történet, elb. XXV. 81
Egy magyar nábob, reg. IV—V.
Egy magyar költő életéből. XCVI. 221
Egy nap Arany Jánosnál XCVI. 159
Egy népnevelő. XCVII. 25
Egy nevezetes gazda honunkban. XCVII. 28
Egy női szó, elb. XI. 39
Egy szegény asszony története, elb. XXXV. 76
Egy szónok, a ki el nem áll, elb. XLIX. 388
Egy tekintet, elb. XIII. 206
Egy titkos drámairó kinszenvedései. XCVII. 185
Egy új szinpad. XCVII. 376
Egy úr és egy asszonyság, elb. XCII. 333
Egy vers története. XCVII. 35
Egy világító sugár. XCVII. 10
Egyiptusi rózsa (az), elb. XXII. 223
Egyszerre nagygyá lenni. XCVII. 147
Ehető drágakő (az), beszély. LXI. 107
Elátkozott család (az), regény. XXXI.
Elesett neje, elb. X. 59
Élet komédiásai (az), regény. LIV—LV.
Életből ellesve, elb. XXXV.
Életemből XCVI—XCVII.
Életem legszomorúbb napjai, napló töredék. LCVI. 33
Elizianna, elb. XCII. 175
Ellenség levele (az), elb. XIII. 276
Ellenséges koponyák (az). XCVII. 149
Első alapkő (az). XCVII. 237
Első az etiquette, elb. XIII. 221
Első harangszó Stambulban (az). XCVII. 167
Emberek és kétlábú állatok (Orbis pictus), elb. XVI. 169
Emina, elb. XXV. 116
Emlékbeszéd báró Jósika Miklós felett. XLIX. 372
Én birói hivatalom (az), elb. XCII. 315
Én druszám (az), elb. XCVII. 224
Én és a zsidók. XCVI. 295
Én galambom nem vált porrá (az), elb. XII. 260
Én kortársaim (az). XCVI. 165
Én lehettem volna az, elb. XI. 202
Én szinpadi életem (az) XCVI. 63
Enyim, tied, övé, reg. XLVII—XLVIII.
Eppur si muove. És mégis mozog a föld, regény. XLIII—XLIV.
Ércz leány, elb. X. 38
Erdei dal (az). XCVI. 309
Érdekes fiatal ember (az), szindarab. LVIII. 201
Erdély aranykora, regény. I.
Erdélyi képek, elb. XXIII.
Erdők leánya (az), elb. XIV. 227
Érkövy. XCVII. 284
Észak honából, elb. XXXV.
Ez a világ sorja. XCVI. 403
Ez előtt. XCVI. 418
Ezer kettedik éjszaka (az), Igaz történet. LXI. 137
Ezüst ibrik (az). XCVI. 410
Exequálhatatlan (az). XCVII. 371
Faggyugyertya (a), elb. XCIV. 289
Falk Miksa. CXVII. 278
Falu bolondjai (a), XVI. 92
Faustina, elb. XI. 88
Fecske Bandi, elb. XIII. 141
Fegyvertelen (a), elb. XIX. 222
Fehér angyal, elb. X. 161
Fehér lap (a), elb. XXV. 230
Fehér rózsa, elb. VII.
Fehér sas (a), rege, XCIII. 228

Fejedelem buzogánya, elb. XII. 144
Fejedelem és Fra Diavoló, elb. LXIX. 116
Fekete gyémántok, (a), színdarab, XL. 108
Fekete gyémántok, reg. XLII.
Fekete sereg (a), tört. elb. XLIX. 316
Fekete vér (a), reg. LXXXVI1.
Fekete világ, novella, XXXVII. 71
Felfordult világ, nov. XXXIV. 1
Feltámadunk, XCVI. 60
Fluidoni harcz, elb. XI. 50
Fogadalmi templomfelszentelés és szinházi díszelőadás, XCVI. 143
Föld felett és víz alatt, L.
Földön járó csillagok, színdarab, XL. 62
Fortunatus Imre, novella, XXI. 112
Fránya hadnagy (a), elb. XLIX. 238
Frater György, reg. LXXXI—LXXXII.
Fredegonda, elb. XXV. 194
Fulkó lovag, elb. XIII. 184
Gauthier Margit, (franczia dráma), XCVII. 398
Gazdag szegények (a), színdarab, XXXIX. 293
Gazdag szegények (a), regény, LXXIX.
Ghedimin és Zeneida, episod, LXVI. 452
Girókuti Ferencz, XCVII. 300
Glóriás hölgy (a), elb. XCII. 197
Gonosz háznak gonosz vége, XCVII. 23
Gonosz lélek, elb. XXII. 91
Görögtűz, elb. LXIV.
Greguss Ágost XCVII. 217
Groff Sewteeth Péter keeth hitwesse, elb. XII. 68
Gunyádat, tarisznyádat el ne hadd! elb. XCI. 218
Guta, Herkó Páter, meg a kis borbély (a), XCIII. 89
Gyémánt-király, elb. XII. 277
Gyerkőcz (a), elb. XIX. 148
Gyujtogató (a), elb. XII. 293
Gyulai Pál, XCII. 295
Ha az ember hiressé lesz, XCVI. 375
Hachée-Fachée, rajz, XXXIV. 362
Hadak útja, rege, XCIII. 233
Hajdan, most és valaha, LXI. 247
Halál-fős arcz (a), elb. XIII. 228
Halál után, elb. XII. 19
Hangok a vihar után, elb. XXI.
Hányan vagyunk még, elb. XCIV. 156
Hányféle a becsület, elb. XCII. 211
Hargita (a), székely népmonda, XXIII. 143
Három a táncz, elb. XII. 49
Három Csák (a), XCVII. 314
Három gyűrű (a), elb. XIII. 233
Három karácsonyfa (a), rajz, XXXIV. 368
Három királyné, elb. XCIV. 272
Három királyok csillaga (a), LXXXVIII. 207
Három közül a legszebbik, elb. XII. 301
Három márványfej (a), regény, LXXIII.
Három vármegye örököse, XCVII. 139
Háromszéki leányok, elb. XXIII. 43
Hazajáró lélek (a), elb. XVI. 190
Házasság éhségből, elb. XCII. 247
Házasságok desperátióból, elb. XXII. 21.
Hazatért (a), elb. LVIII. 125
Hej mikor még mi zöldek voltunk! elb. XCII. 160
Hétköznapok, regény, VIII.
Hét nemes (a), elb. XCII. 322
Hinni és nem hinni, XCVII. 51
Hittagadó (a), elb. XXV. 277
Hoch! hoch! dreimal hoch! elb. XCI. 203
Hochbreitensteini uralkodó herczeg, elb. LXI. 71
Hogyan fogy el magától a porzó? vagy Az új török kölcsön, XCVI. 392
Hogy becsülik meg a poétákat Oroszországban, rajz, XXXIV. 308

Hogy kezdik és hogyan végzik. rajz. XXXIV. 375
Hogy lett Miklós öcsémből szakács, elb. LXI. 81
Hogy nyerik meg a nőket. elb. XII. 223
Hold, elb. XI. 96
Hol leszünk két év mulva? vagy Három excollega Szibériában. elb. XLIX. 356
Hol van Sas Pál? elb. LXI. 130
Holtak harcza, rege, XCIII. 197
Holt ember (a), XCVI. 387
Hortobágy (a), elb. XCI. 64
Hős Pálffy, színdarab, XXXIX. 89
Hosszú álom (a), XCVII. 59
Hosszúhajú hölgy (a), elb. XLIX. 203
Húsz év mulva, elb. XII. 119
Huszonöt év mulva. 1873. XCVI. 96
Huszthi' beteglátogatók, elb. XII. 217
Hyponna romjai, elb. XX. 112
Ideális és praktikus. XCVII. 113
Igéret — adósság, elb. XIII. 279
I love you, elb. XIII. 238
Indus országgyülés, elb. XIII. 65
Intő prédikáczió, melyet tartott Dugdelmár vajda az ő czigány fajrokonaihoz, kik Bécsbe mentek fel lopni, s rajta vesztettek. (1862). XCVII. 366
Ipolyi Arnold. XCVII. 289
Irói és művészi körök Berlinben, uti kép. XCVII. 433
Ismeretlen nagy emberek. XCVII. 126
Istenhegyi székely leány, elb. XII. 153
Jakli (a), rajz, XCVI. 366
Janicsárok végnapjai, regény. VII.
Játékos (a), elb. XII. 270
Jedikulai rab (a), elb. LVIII. 1
Jégpalata (a), rajz. XXXIV. 351
Jó ember (a), elb. XIII. 146
Jó öreg asszony (a), XCVI. 253
Jól el kell tenni a pénzt, elb. XIII. 281
Jókai Jubileum és a nemzeti díszkiadás története. C.
Jól nevelt ifju (a), genre kép. LXI. 67
Jordaki feje, elb. XI. 193
Jövő század regénye (a), regény. LII—LIII.
József főherczeg családja körében. XCVI. 279
Juida, elb. XXV. 342
Kajmános hölgy (a), elb. XCI. 208
Kakas Márton a műtárlatban. XCVII. 350
Kakas Márton a pokolban. XCVII. 345
Kakas Márton arczképcsarnoka. XCVII. 278
Kakas Márton levele saját magához. XCVII. 318
Kakas Márton válogatott levelei a Vasárnapi ujság szerkesztőségéhez. XCVII. 383
Kalifa papucs (a), elb. XXV. 202
Kalmár és családja (a), elb. XXIII. 176
Kalóz-király (a), nov. XXI. 169
Karácsonyi dolgozó, elb. XI. 214
Kardvas és a villám (a), elb. XXV. 237
Kárpáthy Zoltán, regény. VI.
Kassai biró, elb. XI. 62
Kassári Dániel, elb. XCI. 118
Katona dolog, elb. XI. 93
Kedves atyafiak, elb. XVI. 3
Kelet királynéja, hist. nov. XX. 13
Kell-e informatió, elb. XIII. 272
Kemény Zsigmond. XCVII. 303
Kénytelen mulatság, elb. XII. 29
Képviselői körök, uti kép. XCVII. 441.
Keresd a szived, szindarab. XL. 267
Kertész a csatatéren, elb. XIX. 179
Kerüld a szépet, beszély. XLIX. 29
Keselyeő Péter, elb. XVI. 146
Kész regénytárgy. XCVII. 215
Kételetű (a), elb. XCIV. 251
Kétszarvu ember, beszély. III
Kétszer kettő—négy. elb. XCII. 1
Két jó barát, elb. XII. 203
Két lángész egy házban. XCVII. 87

Két léghajós, költ. L. 67
Két légyott, elb. XI. 60
Két Markov, elb. XII. 137
Két menyasszony, elb. X. 1
Két menyegző, elb. XLIX. 119
Két milliomos, XCVII. 123
Két óra egy ujságiró élményeiből, a ki állandó helylyel biztosíttatott. XCVI. 396
Két polusan (a), elb. XCII. 228
Két szász (a), tört. humoreszk. XXIII. 84
Két Trenk (a), tört. regény. LXXXVII. 1
Khámok utóda (a), elb. XIX. 1
Ki a kör négyszögítését feltalálta (a). XCVII. 131
Ki a szivét a homlokán hordja (a), regény. LIX. 169
Ki hát az a Kakas Márton? XCVI. 428.
Ki holta után áll bosszút (a). LXXXV. 271
Kik kétszer halnak meg (a), regény. LXII—LXIII.
Kiliameran, novella. XCVI. 403
Kincses Abdul és gyáva Izmál, elb. XX. 209
Kinek a halottja, elb. XI. 114
Ki nem talál haza (a), elb. XIII. 149
Királyéknál. XCVI. 288
Királyi estélyen (a). XCVI. 124
Királyleány babái (a), XCIII. 84
Királyné és a majom (a), XCIII. 108
Kisérlet (a), (Népszinmü Szigetitől és Szigetiért). XCVII. 400
Kis király beszélő babája (a). XCIII. 40
Kis királyok (a), reg. LXXIV—LXXV.
Kis szürke ember, elb. X. 167
Kit tetszik keresni, elb. LXI. 76
Koblerék tánczoló babái (a). XCI. 222
Koldus gyermek, elb. XII. 65
Koldus veréb (a), XCVI. 421
Költemények (Részl. tart. jegyz. lásd a XCIX. kötet végén) XCVIII—XCIX.
Komárom, elb. X. 146
Könyező Szultána (a), elb. XXV. 122
Könyves Kálmán, szindarab. XXXVIII. 127
Koronát szerelemért, elb. XXIII. 111
Kosevói Ottomán (a), rajz. XXXIV. 354
Kőszivü ember fiai (a), regény. XXIX—XXX.
Kötél áztatva jó (komáromi mendemonda), elb. XVI. 161
Kraó (a), regény. LXXXVIII. 103
Különböző életleírások, XCVII. 171
Kurbán bég, novella. XXXVII. 92
Kurucz világ után (a), elb. XXXV. 1
Láda! Kérnek! Jösz-e? elb. LXIX. 80
Lám megmondtam, elb. XII. 62
Láthatatlan csillag (a), elb. XX. 167
Láthatatlan seb, elb. XI. 17
Látható Isten (a). XCVI. 20
Leaotungi emberkék (a). XCIII. 45
Legbátrabb emberek (a). XCIII. 118
Legdrágább öltöny (a), elb. XCII. 88
Legelső gőzhajó Magyarországon (a), elb. LXI. 56
Legvitézebb huszár (a), elb. XXXVII. 310
Lélekidomár (a), reg. LXXVII—LXXVIII.
Leleményes rendőrfőnök (a), rajz. XXXIV. 364
Lenczi Frater, reg. LXXXVI. 187
Levél a «Pesti Hirlap» szerkesztőjéhez. XCII. 231
Levente, szinmű. XCV. 1
Libapásztor, elb. XII. 213
Liszt Ferencz hangversenye. XCVII. 326
Liszt hangversenye. XCVII. 147
Lőcsei fehér asszony (a), reg. LXXI—LXXII.
Lonkay Antal. XCVII. 311
Lőporos látogató (a), elb. LXI. 62
Lucrétia, elb. XXV. 189
Lunatikus (a), elb. XIII. 218

Maglay család (a), reg. LXXXV. 225
Magnéta, reg. LXXXIX. 1
Magyar előidőkből, XXXVI.
Magyar Faust (a), néprege, L. 44
Magyar költők sorsa, 1854. XCVI. 101
Magyar néphumorról (a). XCVI. 313
Magyar szinészek életéből. XCVI. 307
Magyar szinészet a legrégibb időkben. XCVI. 107
Magyar thea (a), elb. XCII. 220
Magyar «úr» Amerikában (a), XLIX. 193
Mahadi, elb. LVIII. 165
Mahizeth. monda. XXXVI. 56
Majmuna, az álomtündér, elb. XCII. 153
Mándrucz király (a), elb. XCII. 328
Manlius Sinister, szindarab. XXXVIII. 231
Márcze-Záre, elb. XXII. 1
Márcziusi fiatalság (a), visszaemlékezés. XCVI. 1
Márczius tizenötödike, 1867. XCVI. 93
Martinovics összeesküvési pör részletei (a). XCIV. 306
Másik haza, elb. XXXVI. 73
Mátyás diák (Nyugdijazottak föllépte). XCVII. 409
Mátyás fia, (Hist. dráma Szigligetitől. Lendvay jutalma). XCVII. 405
Mátyás király fája, elb. XI. 267
Mátyás király forrása. XCIII. 35
Még egy csókot, elb. XI. 234
Még egy csokrot. LXIX.
Megmentett költő (a), episod. LXVI. 450
Megölt ország, elb. XI, 143
Még sem lesz belőle tekintetes asszony, elb. XLIX. 270
Megtörtént regék. LXI.
Melyiket a kilencz közül, elb. XI. 297
Melyik hát a jobbik ? XCVI. 414
Menyegző utáni nap, elb. XII. 72
Mennyei parittya kövek, elb. XI. 181
Mesék és regék. XCIII.
Miért láttál, elb. XXXV. 198
Míg a termő rügyből körte lesz vagy mennyi mindenkinek van beleszólása a szegény kertész dolgába (a). XCVI. 151
Mikor az embernek nincsen gondolatja, elb. XXXV. 233
Mikor ebédre hivsz valakit, megmondd, hogy hová ? XCVI. 412
Milton, szindarab. XXXIX. 1
Milyen a török nép. XCVII. 162
Milyen demokraták vagyunk mi. XCVI. 331
Milyenek a férfiak. XXV.
Milyenek a nők. XXV.
Minden poklokon keresztül, tört. rege. LXXXIV. 93
Minta szinbirálat vagy «Ez az út a halhatatlanságra». XCVI. 349
Miranda, elb. XXV. 208
Mire kell a fűmag. XCIII. 69
Mire megvénülünk, regény. XXVIII.
Miskolczi szűz (a), elb. XXXV. 210
Mit beszél rólunk a világ, elb. XII. 265
Mit tudnak a nők, elb. XIII. 531
Mi van a föld alatt, novella. XIII. 1
Mumia és a gólya (a). XCIII. 71
Munkácsi rab (a), elb. XIV. 76
Murányi hölgy (a), szindarab. XXXVIII. 333
Muszka ajándékok, rajz. XXXVI. 346
Nagyapa várkastélya (a), elb. XCII. 92
Nagy ellenség (a), elb. XCIV. 224
Nagyenyedi két fűzfa (a), beszély. XXIII. 89
Nagy urak boszúja, rajz. XXXIV. 300
Napoleon III. Pesten. XCVII. 16
Napraforgók. XCI.
Názli-Hanem, elb. XCIV. 141
Négy óra egy volcán fenekén, elb. XIII. 123
Ne hagyd magad ! LXI. 353
Ne légy Othelló, elb. XII. 220

Német birodalmi viszonyok, úti kép. XCVII. 437
Német irók otthon (a), úti kép. XCVII. 440
Népdalok hőse (a), elb. XVI. 127
Nepean-sziget (a), elb. XXII. 73
Népszokások a magyar szinészek országából. XCVI. 112
Népvilág, elb. XVI.
Nevezetes jogi kérdés. XCIII. 125
Névnapi köszöntő (a), rajz. XXXIV. 399
Névtelen társaság (a), elb. XCII. 319.
Névtelen vár, tört. reg. XXXII—XXXIII.
Nincsen ördög, reg. LXXXV. 1
Női honvéd-hadnagy (a), elb. XCII. 52
Nomen et omen, elb. X. 172
Novellák. XXXVII.
Nyáry Pál emléke. XCVII. 255
Nyáry Pál halálakor. XCVII. 253
Nyomorék naplója (a), elb. XXII. 116.
Nyulak históriája (a), elb. LVIII. 145.
Obsitos huszár (népszinmű Szigligetitől). XCVII. 411
Oceania, egy elsülyedt világrész története. XX. 221
Oda fent és oda alant. XCVII. 177
Olympi verseny, szindb. XL. 95
Ördög menyasszonya (az), elb. XXXV. 42
Ördögtáncz, rajz. XXXIV. 379
Örök béke! (az), vagy miket fogunk olvasni az európai hirlapokban 1959-ben, a midőn száz esztendeig nem volt már háboru. XCVII. 354
Örök harcz (az), török poesis. XCVII. 165
Orosz canonisatio, rajz. XXXIV. 366
Orosz czárról (az). XCVII. 33
Orosz idyll, rajz. XXXIV. 312
Orosz koppantó (az), rajz. XXXIV. 339
Orosz nemezis, rajz. XXXIV. 336
Őszi fény. XCII.
Özvegy és proletár (Beöthy Lászlótól) és Megcsaltak a komédiások (Szerdahelyitől). XCVII. 394
Pákh Albert. XCVII. 306
Pánszlávok földén (a). — Rejtelmes história elb. XXXV. 205
Párbaj a csatatéren. XCVII. 1
Párbaj Istennel, reg. korrajz. L. 1
Párisi divat (a). XCVII. 374
Páter-Péter, reg. LXXXIII. 1
Pathologicophisiologiai pöreset (a). XCVI. 382
Pénz betegségei (a), elb. XXXV. 255
Pénz elrepül. XCVII. 208
Peregrinus, elb. XI. 238
Perozes, hist. nov. XX. 85
Péter Pál (Pompéry). XCVII. 280
Petki Farkas leányai, elbesz. XXIII. 1
Petőfi, elb. XLIX. 189
Petőfi és ellenségei. XCVI. 207
Petőfi eszmecsirái, elb. XCII. 73
Petőfi-megjelenések rejtélyének megoldása (a). XCVI. 218
Petőfi mint szinész, elb. LXI. 90
Politikai Divatok, reg. XVII.
Politikai érzület a legalacsonyabb osztályoknál (1862). XCVII. 368
Prenumeráczió különféle stádiumai Magyarországon (a). (Hisztorikó-statisztikai értekezés Kakas Mártontól.) XCVII. 333
Pulirs et umbra sumus. elb. XCII. 338
Rabló kaland, igaz történet. XCVII. 41
Rabnő (a), elb. XXV. 131
Rab-Ráby, reg. LI.
Rákóczy fia, reg. LXXX.
Ráth Mór válogatott levelei. XCVII. 297
Régiségbuvár, elb. XI. 118
Régi hű szerető, elb. XI. 208
Régi jó táblabirák, reg. IX.
Régi pénzek (Szentpéteri jutalomjátéka). XCVII. 407
Régi szép restaurácziók (a), elb. XCII. 204

Reichsrathban (a), úti kép. XCVII. 420
Rejtélyes csontváz (a), XCVI. 405
Reményi Ede. XLVII. 304
Remete hagyománya (a), elb. XIV. 203
Rémhalász (a), XCIII. 103
Rendkivüli nők, reg. képek. LXI. 217
Reperált lelkek, elb. XII. 208
Rézpataki lelkész (a), elb. XVI. 209
Rezső trónörökös irószobája. XCVI. 293
Ristori utófájdalmak. XCVII. 403
Románó Csibakéró Sziklaribe, elb. LXIX. 168
Rossz hely (a), elb. XIX. 197
Rosszul osztozott testvérek (a), elb. XCI. 30
Rozgonyi Czeczilia, elb. XXXVI. 137
Rútak-rútja (a), elb. XLIX. 80
Sakkjáték Isten és sátán között, mese. XCIII. 102
Sárga rózsa, reg. LXXXVIII. 1
Sertőző (a), elb. XXII. 184
Sérthetetlen (a), elb. XIX. 185
Shirin, nov. XXI. 81
Sic vos non vobis, elb. XVI. 179
Skrlje-dlniczai kariatidák (a), elb. XCII. 234
Smaragdok és zafirok, elb. XXXV. 30
Sobri Jóska elfogatása, elbesz. LXI. 50.
Socialdemokrata Európában és Északamerikában (a). XXXV. 216
Soha sem egyedül, elb. XCII. 166
Sók ember (a). XCVII. 144
Solimán álma, elb. XX. 153
Sonkolyi Gergely, elb. XXII. 38
Strucczmadár (a), elb. XIII. 47
Sylvester-éjszakák, emlék. XI. 102
Sylvester-éj utolsó percze. XCVII. 56
Szabad a rablás, elb. XIII. 60
Szabadság a hó alatt, vagy a zöld könyv, tört. reg. LXVI.
Száműzött «Z» (a). XCVII. 363
Szatyor (a), elb. XCII. 63
Száz leány egy rakáson, elb. LXIX. 148
Százszorszépek, elb. XI. 1
Széchényi megszünt e földön élni. XCVII. 240
Szeged: I. A romtemető. XCVII. 70
Szeged: II. Az illovai malom. XCVII. 72
Szeged: III. A szádfal. XCVII. 74
Szeged: IV. A magyar Zuidersee. XCVII. 76
Szeged: V. Az öthalom. XCVII. 78
Szeged: VI. Az otthon — ház nélkül. XCVII. 80
Szeged: VII. A szivattyúk. XCVII. 81
Szeged: VIII. A hét választófejedelemnél. XCVII. 83
Szeged: IX. A szegedi legenda. XCVII. 86
Szegedi életmentők (a). XCVII. 231
Szegedi vésznapok (a), életkép. XCVII. 19
Szegény asszony áldozatja, elb. X. 195
Szegény gazdagok, reg. XV.
Szegénység útja (a), elb. L. 201
Székely adott szava, elb. XI. 37
Székely asszony, elb. X. 83
Szélcsend alatt, elb. XXXV.
Szél Gáspár utódai, elb. XCII. 209
Szellem meghamisítása (a). XCVI. 200
Szent-Antal generális, elb. XCII. 105
Szent-Búbánat, elb. XII. 274
Szép Febronia mulatságai (a), rajz. XXXIV. 319
Szép Mikhál, szindarab. XXXIX. 115
Szép Mikhál, reg. LVII.
Szerelem bolondjai, reg. XLI.
Szerelmes az ördög (ballet). XCVII. 384
Szerencsétlen szélkakas, elb. X. 189
Szeretve mind a vérpadig, tört. reg. LXVII—LXVIII.

Szerkesztési kuriozumok. XCVI. 302
Szigetvári vértanúk (a), szindarab. XXXVIII. 55
Szigligeti. XCVII. 274
Szinán basa, elb. XCII. 191
Szinművek. XXXVIII—XL.
Szinope, elb. XIX. 103.
Szinházi publikumfogás fürdőn. XCVI. 360
Szökevény (a), elb, XIV. 158
Szomorú napok, reg. XVIII.
Szörnyű nemesis, elb. XI. 117
Szüreti mulatság Alcsuthon. XCVI. 283
Tábornok és az asztrálszellem (a), elb. XIX. 90
Talmi asszony (a), elb. XCI. 180
Taps, fütty és hagymakoszorú, elb. LXI. 119
Targallyak, elb. LVIII.
Tátos (a). XCVII. 127
Tégy jót, reg. LXXXIX. 93
Tekintetes koldusné asszonyság. XCVI. 344
Teleky László meghalt. XCVII. 247
Tell Vilmos (opera). XCVII. 389
Tengerszem tündére, (a), rege. XCIII. 238
Tengerszemű hölgy (a), reg. LXXVI.
Thespis kordéja, szindarab. XL. 1
Thonuzoba, rege. XCIII. 256
Tisztelt ház, karzat és buffet, elb. LVIII. 178
Tiz millió dollár, elb. XII. 226
Tököli emlékünnep Ujvidéken. XCVI. 116
Tolvaj história. XCVI. 389
Töredelmes vallomás. XCVI. 424
Török János (dráma). XCVII. 387
Török világ, reg. II—III.
Történetek egy ócska kastélyban, elb. XIII. 84
Trenk Frigyes, tört. regény. LXXXVII. 227.
Trónörökös pár elfogadási napja Budavárában (a). XCVI. 138
Tsong-Nu, hist. nov. XX. 70
Tudomány bolondja (a). XCVII. 133
Tudtán kivül férj (a), elb. XXV. 339.
Tündér nő fia (a), rege. XCIII. 199
Tündérpalota, elb. XIII. 211
Udvari bálról (az). XCVI. 155
Ujabb elbeszélések. XCIV.
Uj földesúr (az), reg. XXIV.
Uj földesúr, elb. XCII. 345
Uj szőlővész, «Anekropolisz» (az), elb. XCII. 216
Urházy (u), XCVII. 293
Urnő (az), elb. XXV. 1
Üstökös útja (az), elb. XXXVI. 34
Utazás a harangokkal együtt. LXI. 274
Utazás egy sírdomb körül. XCV. 169
Uti táskámból. LXI. 326
Utolsó budai basa (az), tört. elb. XXXVII. 137
Utolsó csatár (az), elb. XIII. 132
Utolsó czigányország (az), elb. XX. 199
Utolsó fejedelem (az), elb. XCIV. 295
Utolsó kaczaj (az), elb. LVIII. 142
Utolsó mór királyok (az), tört. elb. LXIX. 192
Utolsó napjai a fürdő-idénynek. XCVI. 353
Utolsó tengeristen (az), elb. XX. 1
Vadon virágai, elb. XXII.
Vakmerő (a), elb. XXV, 306
Valahány ház, annyi szokás, elb. XIV. 136
Valdivia, elb. XI. 156
Vámbéry egy estélyen. XCVII. 379
Vanderguld úr, elb. XCI. 195
Vándoroljatok ki, elb. XIV. 1
Varchoniták (a), nov. XXI. 1
Végzetes hely (a), elb. XIII. 284
Velezke, elb. XI. 109
Vén emberek nyara, elb. XCII. 128
Vén huszárkapitány (a). XCVII. 101
Vén sas (a), elb. XII. 286
Véres kenyér (a). L. 149
Véres könyv, elb. XIX.

Vérontás angyala (a), elb. XLIX. 158
Veszélyes sakkjáték (a), elb. XIX. 169
Veszélyes titok (a), elb. LXI. 104
Világlátott fiu (a), elb. XCI. 1
Világszép leányok, szindarab. XXXIX. 221
Világ ura (Dráma Szigligetitől). XCVII. 397
Világ vége (a), elb. XVI. 107
Villámjárta (a). elb. XXXV. 187
Villámvonat szekéren, úti kép. XCVII. 446
Violanta, elb. XII. 193
Virradóra, elb. XLIX.
Vőlegény-verseny, elb. XCI. 91
Vörösmarty Mihály. XCVII. 242
Vörösmarty sírjánál. XCVII. 244
Vörössipkás, elb. X. 177
Xelenhoa és Toipingvang, elb. XII. 55
Zafireh, elb. LXI. 32
Zomotor (a), rege. XCIII. 211
Zöld mulatság, elb. XIII, 73
Zsidó fiu (a), szindarab. XXXVIII. 1
Zsolczai hős (a). XCVII. 4

TARTALOM.

	Lap
Erről a századik kötetről	1
A száz kötetes Jókai-kiadásról	3
A jubileum ünnepe	29
Az üdvözletek, díszoklevelek és ajándékok jegyzéke	79
Jókai életrajza	106
Jókai a maga irodalmi munkásságáról	118
Jókai önéletírása (10 évvel később)	134
Jókai Mór összes megjelent műveinek bibliographiája	155
A jubiláris nemzeti díszkiadás előfizetőinek névjegyzéke	191
Az előfizetők statisztikája	229
Utószó Jókai Mórtól	231
A kiadók utószava	235
A nemzeti kiadás teljes tartalomjegyzéke	241

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

